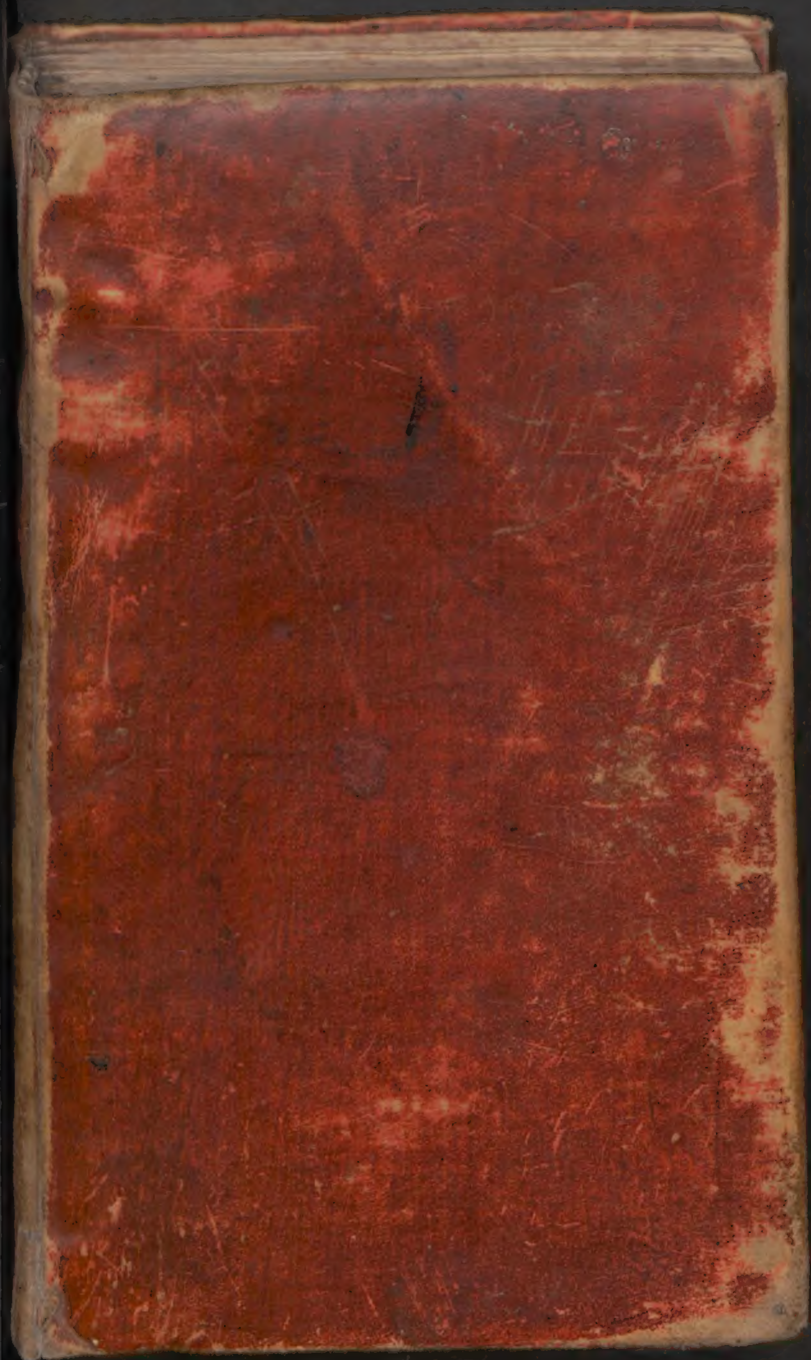

[illegible]
[illegible] 1580 [illegible]

Probatio Calami et et se Atramenti

Grammatica Bodrewskyb

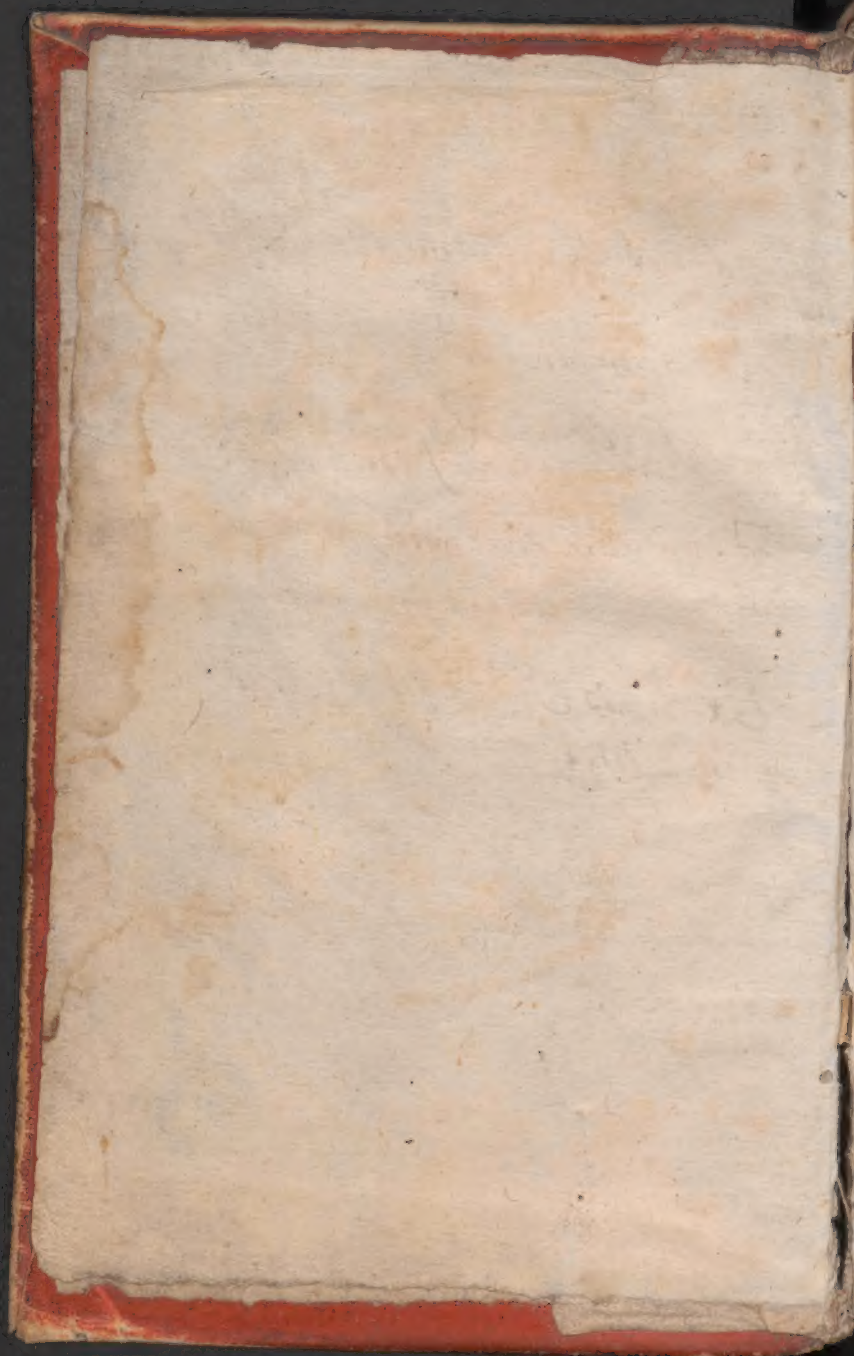
Salve Regina Mater mis[...]

Famineum dies quod famina sa[...]

Famineum dies quod famina sola repo[...]

Ex libris Eremi M Regii de [...]
COM[...]

[illegible]

GRAMMATICARUM INSTITUTIONUM LIBRI IV.

PRO VSV

SCHOLARVM NOVODVOR-SCIANARVM

IN ALMA ACADEMIA CRACOVIENSI.

I. De Primis Grammaticæ Rudimentis.
II. De Etymologia ſeu potiùs Analogia.
III. De Syntaxi ſeu recta Partium Orationis Compoſitione.
IV. De Proſodia ſeu Verſificatione.

HORVM

Primo adiecta ſunt iſta quinque:

I. Repetitionis & Reductionis inſtituendæ Ratio.
II. Praxis ſcribendæ & elimandæ Compoſitionis.
III. Orthographia Latina & Polonica cum aliquot formandorum Characterum exemplaribus: & modo parandi atramanti ſcriptorij.
IV. Alphabeti Græci, & Numerorum Notæ Arithmeticæ cum Verſiculis de Calendis, Nonis & Idibus.
V. Polonica plurimarum vocum Latinarum Interpretatio.

Operâ & Studio
M. LVCÆ PIOTROWSKI,
In eadem Academia Novodvorſciani
Gramm: Profe

VIENNÆ AVSTRIÆ,
In Officina Typographica MATTHÆI COSMEROVII,
S. C. M. Typog. Anno Domini 1660.

M. CHRISTOPHORVS NAYMANOWICZ Medicinæ Doctor, & Ordinarius Professor, Studij Vniuersitatis Cracouiensis Generalis RECTOR.

Literarum honestissimarum salus & incolumitas haud facilè inter homines conseruari posset: nisi essent tam ij, qui eas excolant, & propogare enitantur: quàm etiam hi, qui earum Cultores & Propagatores diligant, conatus ipsorum quàm diligentissimè promoueant, & cæteris omninò commendent. Nos itaq; *muneris nostri id esse aduertentes,* GRAMMATICAS INSTITVTIONES *à* Nobili & Excellenti Viro LVCA PIOTROWSKI, *in Almâ Nostra Vniuersitate* Artium Magistro & Philosophiæ Doctore, Novodvorsciano Gramm: Professore *conscriptas, & iam in lucem prodeuntes vnà cum Tyrocinio eiusdem, quod à primo Libro ferè nihil discrepare voluit authoritate nostrâ libentissimè approbamus atq; recipimus, vtpotè, quas etiam ab ijs, quorum intererat visas, examinatas, approbatas, & receptas esse, verè didicimus:* Omnesq; *Præceptores, tam eos, qui in Priuatis* Novodvorscianis Scholis *Iuuentutem erudiunt; quàm illos, qui vbiq; locorum in hoc amplissimo & florentissimo Regno, Nostræ* Academiæ, *se genuinos Filios, esse recognoscunt, hortamur, & pro Officio nostro admonemus: vt prædictas Institutiones æquè ac nos ipsi amplectantur, & animis Tyronum, quos erudiendos susceperunt, ex hoc vno Authore Præcepta breuia, facilia, & sufficientia instillare contendant. Quã in re faciles omnium speramus fore animos, si cogitauerint secum, nihil magis obesse tenellis ingenijs, & eorum retardare profectum, quàm Præceptorum à diuersis Auctoribus alijs atq; alijs verbis conscriptorum, minimè necesseriam, & nunquam admittendam permutationem.*

VETV-

VETVSTISSIMÆ PROSAPIÆ

Multorumque Stemmatum

DVCVM, COMITVM,

ET

BARONVM FILIIS,

Illustrißimis, Magnificis, ac Generosis Dominis.

ALEXANDRO à Koniecpole KONIECPOLSKI, Illustr. Castellani Cracouiens. & Exercituum Regni Supremi Ducis FILIO.

CONSTANTINO ALEXANDRO DVCI de OSTROG in ZASLAVV, Palat: Kiouiensi.

ISIDORO IANVSIO DVCI de OSTROG in ZASLAVV, Palatinidæ Kiouiensi.

CONSTANTINO HYACINTHO LVBOMIRSKI, COMITI in Wisnic, Palat: Terrarum Russiæ.

CASIMIRO RADOMICKI, Palatinidæ Inovvłocztavviensi.

VLADISLAO CASIMIRO TARLO Palatinidæ Lublinensi.

STANISLAO DONHOFF, Palat: Derpat.

SIGISMVNDO DONHOFF, Palat: Derpat.

IOANNI STANISLAO KORYCINSKI, Castellanidæ Woyni. Capitaneo Gnievvc.

LVDOVICO ZIELINSKI, Castell. Płoc.

NICOLAO GIZICKI, Castell. Czernensi.

 CHRI-

CHRISTOPHORO BALDOVINO de Tęczyn OSOLINSKI, Castell. Sandecensi, Aurato Equiti, Capitaneo Stobnicensi.
STANISLAO IOANNI de Cisvvica CISVVICKI, Castellanidæ Srzemensi.
CASIMIRO ALBERTO ROXICKI, Castellanidæ Potanecensi.
SIGISMVNDO WIERZBOVVSKI, Castellanidæ Inovvłodensi.
CHRISTOPHORO PAC, Illustriss. M. D. L. Supremi Thesaurarij FILIO.
IACOBO HIERONYMO ROZDRAZEVVSKI, COMITI in Rozdrazevv.
IOANNI de Dębiány DEBINSKI, Illustriss. & Magnifici D. Vexilliferi Crac. FILIO.
GEORGIO ADAMO de Tęczyn OSOLINSKI, Succam. Sendomiriensi.
THEODATO & VLADISLAO FRĄCZKIEVVIC, de Rádzimin, Capit. Liden.
ALEXANDRO à Koniecpole KONIECPOLSKI.
STANISLAO à Koniecpole KONIECPOLSKI.
IOANNI & SAMVELI BRONIEVVSKI, Cap. Niep.
SEBASTIANO KAZANOVVSKI, Vexill. Sendom.
ABRAHAMO & MARTINO LEZYNSKI.
CHRISTOPHORO de Starcze STARCZEVVSKI.
STANISLAO GVLTOVVSKI.

M. LVCAS PIOTROVVSKI, *Salutem & felicitatem.*

vbi

Bi primùm à Doctiſſimo & Admodum Reu. D. ADAMO OPATOVIO S.Th.Doctore & Profeſſore, S.ANNÆ Decano, *& Scholarum Novodvorſcianarum vigilantiſsimo iuxta ac feliciſsimo* Prouiſore, *ad colligendum in Athenæo Novodvorſciano puluerem Olympicum ante biennium fueram vocatus*, Illuſtr: Magnifici ac Generoſi DOMINI; *protinus huc meas omnes curas & cogitationes conferre, meq; totum mente ac voluntate in id coniјcere cœperam: vt muneri meo, voluntati & expectationi tanti Viri, commodis & profectui frequentiſsimorum Diſcipulorum, ingentiq; lectiſsimorum Iuuenum coronæ, pro candore meo & Academica ſinceritate quolibet die ſatisfacerem cumulatiſsimè, tantò diligentiùs ac ferventiùs adminiſtrationi illius Prouinciæ ſuſceptæ inſiſtens nauaræ ſtudium & operam; quantò magis & euidentiùs præter homines, Deum ipſum laborum vigiliarum & ſolicitudinum mearum, iudicem eſſe perſpiciebam. Cuius quidem gratiâ & beneficio dum in dies magis ac magis, in eorum omnium, quibus prima hominum ætas informari ſolet humiles ſatis materias me ingurgito, & ad infima quæq; Exercitia Tyronum non inuito animo demitto: multos modos, multasq; rationes reperio, quæ rudiori ætati excolendæ, ac informandæ, propter breuitatem, claritatem, ordinem, facilitatem & ſufficientiam, multò eſſent accommodatiores; quàm illæ ipſæ Vltraiectini, quas in manibus habebat iuuentus, præceptiones: quæ ſcilicet & pro*

 altio-

altioris profectus, & alterius gentis ingenijs collectæ atq; conscriptæ esse videbantur, quas mutare vel castigare propter diuturnitatem & tam longum temporis interuallum nefas omninò esse arbitrabar. Quod enim præmium, aut quod encomium non laboris, sed potiùs audaciæ meæ retulissem: si tam egregij, & de arte Grammatica tam benè meriti Viri, tot annis à cuiusvis Archilochi dentibus atq; vibicibus libera scripta, à me vno tandem vapulâssent, & vulnus aliquod accepissent. Illæsis igitur VALERII *præstantißimi* Grammatici Institutionibus, *meas proprias, quas in hoc auito & sacrosancto* D. IAGELLONIS Potentissimi Poloniæ REGIS *Parnasso concepi & conscripsi de Sententia & Auctoritate* Adm. Reuer. D. ADAMI OPATOVII, S.T.D. & Prof. *Præstantißimi in lucem mittendas, & in locum Vltraiectini putaui esse substituendas: prout nunc sub felicibus auspicijs* Clariss. & Magnifici D. CHRISTOPHORI NAYMANOVVICZ, Medic. Doct. & Ordin. Professoris, Studij Vniuersit. Cracou. Gener. Rectoris, *tum quoq;* Eximij & Adm. Reu. D. M. IACOBI VITELLII, Tyliciani Oratoris, S. ANNÆ Canonici, *& moderni Scholarum Novodvors.* Prouisoris *diligentißimi, è domesticis tenebris emancipatas*, Nobilissimæ *ac* florentissimæ Iuventutis *vsui addico, & deseruire iubeo. Ne tamen vagæ & orphanæ in manus hominum deueniant*, Vobis *ipsas* Illustr. Heroës, *duabus de causis volo esse consecratas; quarum altera est, vt mea erga vos propensis-*

pensißimæ voluntatis, & obseruantiæ euidens testimonium habentes, perpetui & officiosi cultus, atq; amoris saporem sentiatis altera, vt eæ ipsæ Vestri Nominis splendore communitæ, omnium Neuiorum impetus & sugillationes retundere & sustinere poßint audaciùs. Quod quidem meum consilium non minùs æquum quàm sapiens censendum esse existimo. A quo enim contra illud genus hominum, quod in alienis est Lynx, & acutum, in suis stupidum & talpa, præsidium aut certiùs aut firmiùs Lucubrationes meæ habeant? quàm ab his, quorum virtute, sapientiâ, & consilio suas aliquando est defensura & firmatura Patria libertates. Deinde verò cui potiùs alteri animi ingenij & studij mei pignus offeram? quàm Vobis, qui has ipsas Præceptiones nunc calamis, nunc auribus diligentißimè excipiebatis: quem, inquam, alium munere isto insequar? quàm Vos ipsos, qui quasi tesseræ signo audito, clarißimos Græciæ Heroas imitati ad rapiendum Sapientiæ & Virtutum omnium vellus aureum, ad Academiam istam frequentißimi confluxistis, fidemq; ac amorem Vestrum Maioribus non dißimilem, posteris imitandum ac perpetuò conseruandum in primæuam istius Regni inclyti Scholam sic declarâstis, vt Æmulatio callida vos videns & inuidens, etiam nunc ingemiscat: Academia verò benignißima Mater voluptate & lætitia perfusa maxima, meritò triumphare videatur. Mille etenim septa periculis, & infinitis oppugnari cœpta artibus, en quæ & quot apud se habet deposita Reipublicæ Cimelia! O felicem tuam Magne

NOVVODVVORSKI *Palæstram, quam tanta Patriæ pignora & germina cum alia lectißima Iuventute tam numeroso atq; copioso celebrant conuentu, felicem tuum Helicona, felicißimam fundationem & liberalitatem* Cogitate Illustrissimi Iuvenes, *quid sibi sera ætas & progenies censebit esse faciendum, quum Vos tot, tales, tantos, tantorumq; Heroum Filios, intra eosdem parietes, intra vnius anni curriculum, ijsdem diebus, immò ijsdem ferè horis me Præceptore vsos fuisse videbit, quàm se facilem & morigeram Docentium voluntati præbebit ac permittet: quum Vos præceptis & admonitionibus meis alacres paruisse; animosq; Vestros subesse nescios, in libertate & ad libertatem natos, libere educatos, atq; libertati traditos, cum magna animi promptitudine voci meæ Vos submisisse & subiecisse cognoscet. quanto cum studio & alacritate honestißimas artes amplectetur, & tractabit: quum hoc meum Vestrorum laborum, certaminum, diligentiæ, & tam ad Studia, quàm ad pietatem maximi feruoris testimonium sibi ob oculos positum inspciet, & diligentiùs intuebitur. quàm concordiæ amans, quàm amicitiæ & mutuorum officiorũ studiosa & esse & videri contendet: quum hanc Vestram, quam colitis, beneuolentiam & incredibilem animorum confeßionem Vos semper fouisse atq; aluisse leget, audiet, mirabitur. Quanta deniq; frequentia has Athenas petet, & ad hunc virtuti ac Sapientiæ deuotum, consecratumq; fontem sitim suam expletura accurret quum præter Vos ipsos, alios quoq;* Illustrissimos,

mos, Magnificos ac Generoſos DD. *magnarum Familiarum præclariſsima Lumina & Academiæ noſtræ ſplendidiſsima Ornamenta, vno eodemq́; tempore ad eiuſdem* aquæ lene caput ſacræ membra ſtratos magnam partē ſemper de die ſolido dempſiſſe *commemorabit, quum ſcilicet* LVCAM CORNELIVM CHMIELECKI, Palat. Kiouienſ. HIERONYMVM POLVBINSKI, Palatin. Parnauienſ. VLADISLAVM ZIELINSKI, Caſtell. Płoc. CHRISTOPHORVM GIZICKI, Caſtell. Czern. LAVRENTIVM GEMBICKI, Caſtell. Rogoz. IOANNEM TARNOVVSKI, Comitem à Tarnovv, Caſtell. Zarn. STEPHANVM LESNIOVVSKI, Caſtell. Czechouienſ. STANISLAVM PAC, Supremi M. D. L. Theſaurarij Filium CHRISTOPHORVM ROZDRAZEVVSKI, Comitem in Rozdrazevv. THEODATVM OGINSKI, Capit. Rohaczeuienſ. M. D. L. Vexillif. NICOLAVM SAPIEHA, Capit. wilkinenſ. ANDREAM à Koniecpole KONIECPOLSKI. NICOLAVM CZVRYLO. STANISLAVM WICHROVVSKI, *quibus ſub* Excell. D. Magiſtro. DANIELE OTRĘBOSZ *Pöetices ſtudio indulgere & operari placuit.* LVCAM KRETKOVVSKI Caſtell. Breſcenſ. IGNACIVM ROXICKI, Caſtell. Poſanec. CHRISTOPHORVM ZEGOCKI, Caſtell. Sremenet. STEPHANVM KORYCINSKI, Capit. Oycouienſ. IOANNEM

NEM SAPIEHA. STEPHANVM & MARTINVM OBORSKI, Capit. VLADISLAVM de Oporovv MILONSKI. IOANNEM KOSSAKOVVSKI, Capit. Visnens. STEPHANVM & ALBERTVM GAIOVVSKI, *qui se artibus Dialectices & Rhetorices imbuendos ac informandos* Excell. D. Magistro IOACHIMO SPERONOVVICZ *tradiderunt. quum (inquam) hos omnes, alios*q*; Nobilitate generis, Familiarum splendore, nobilissimorum Parentum suorum Officijs & Dignitatibus claros atq*; *conspicuos Adolescentes, qui vobiscum in ijsdem Castris Mineruæ cum sui Nominis laude & gloria immortali nunc militant, illa sera Posteritas in his liminibus constitisse, & in hac Palæstra desudâsse meditabitur: quanto desiderio honestissimarum literarum amore inflammata hanc à vobis tritā semitam calcare ardebit: præsertim verò, si adhuc ex vobis omnibus, qui nunc has priuatas Scholas frequentatis, eorum numerum, quos publica Lectoria capere non possunt, colligere & consequi voluerit; quorum Nomina Virtus eorundem ad seros usq*; *transmittet Nepotes. Vos verò ipsi, huic fidelissimæ ac sanctissimæ Parenti, quæ Vos Filios suos* sicut nouellas Oliuarum in circuitu mensæ suæ *pietatis ac literarum simul studijs instituit ac imbuit; quàm iucundam Nominis Vestri memoriam sitis relicturi; quæ ab ea beneficia vitæq*; *præsidia ac ornamenta accipiatis, tum quoq*; *quid illi vicissim tanquam Matri & Altrici beneficentissimæ perpetuò debeatis: tantò diligentiùs*

cogi-

cogitabitis ac sæpiùs meditabimini; quantò è doctißimorum grauißimorumq; hominum numero plures reperiuntur, qui vnumquemq; Vestrûm Reip. optimum Ciuem & peruigilem tutorem, Ecclesiæ Orthodoxæ propugnatorem acerrimum, inclytæ huius Vniversitatis perpetuum Amicum & Fautorem & esse dicunt, & fore ominantur. Quorum quidem ego omnia acclamatione fausta & voto sincero excipiens, illud vobis medullitùs exopto, vt Seren. *ac* Potentiß. VLADISLAO IV. *cui sit faustum & felix quàm diutißimè imperium, ad gubernacula Reip. sedente, virtute Vestram ætatem præeuntes, non tantùm Deo laudi & gloriæ, Regno Poloniæ splendori, Illustr. Parentibus voluptati, magnis atq; fundatißimis Familijs Vestris decori & ornamento omnes crescatis: verùm etiam Patriæ & quorumuis optimorum votis satisfacientes, ac summam eorum spem de vobis conceptam superantes, Maiorum Vestrorum honores & loca, quæ vos expectant, quamprimùm & quam felicißimè occupetis: vt sic ex institutionis bonæ seminibus, atq; hac animorum Vestrorum recentium tanquam novalium agrorum diligenti & fideli cultura, virtutum ac doctrinæ politioris fruges in Patriam ornandam & iuuandam vberrimæ effundantur. Hoc ego vobis voueo, hoc Mater Academia precatur, hoc ipsa charißima Patria Vestram indolem perspiciens atq; secum tacita perpendens pollicetur. Valete.*

Cracouiæ 4. Calendas Iulij, Anno à Partu Virginis, 1634.

ODE

ODE
DICOLOS TETRASTROPHOS.
Nobili & Excellenti
M. LVCÆ PIOTROWSKI,
Auctori Grammaticæ:
A
M. DANIELE OTRĘBOSZ, Coll Min.

Ræclarum celebris PODLACHIÆ decùs
PIOTROWSKI, proprio lumine qui tuo
Splendeſcis, proauos & memoras diu
Claros ordine perpeti.
Felici rutilam prodeat omine,
In lucem ingenij Progenies tui;
Quam non imber edax, non Aquilo impotens
Tollet, vel fuga temporum.
Vir doctus Patriæ eſt murus aheneus,
Hoſtem non metuit, ſed latus obſidet
Ictus ac remouet fortiùs aſperos
Duro Victor ab impetu.
Magnis ſæpè viris munera Palladis
Dantur, quæ capiunt, vt decet optimo
Vultu, Num viridis, tempora quæ tegit,
Non eſt luminibus benè
Laurus digna tuis? Aſpice quot nitent
Ornati Iuuenes moribus arteque?
Qui dulci Patriæ tempore mobili
Creſcent fulgida Lumina.
Quis nolit Patriam Filius impiger,
Muſâ doctiloquâ cernere ſplendidam:
Et munire ſui dotibus ingenI
Contra barbariem feram.
LVCA conſilium condere ſi meum
Læto non renuis pectore, ſi libet
In lucem ire meis carminibus citò
Lucem nec tenebris dare.
Libros in tenebris non teneas tuos,
Quis noſcat celebris carmina Pyndari?
Quis clari videat Virgilij decus?
Si tanti lateant viri.

AD

AD
Nobilem & Excellentem
M. LVCAM PIOTROWSKI,
Auctorem Grammaticæ.

M. IOACHIMVS SPERONOWICZ, Coll. Min.

LVCA Dædaleæ Magister artis
Auctor: quâ teneram fide iuuentam
Formes, en labor iste comprobabit;
Pernox, perdius, ac bonis probandus.
Hoc te docta Minerua voce castâ
Desponsat sibi, mente castiorem
Sponsum, docte Magister, hoc benigna
Mater, post alios magis fouebit.
LVCA Dædaleâ Magister arte
Præstans, conspicui decor laboris;
Te virtus decoret bonis honoris.
Artis Grammaticæ bonum Magistrum,
Promptum, perspicuum, grauem Magistrum.
Qui felix grauium rudis iuuentæ
Errorum perimis docendo monstra.
LVCA delicium Parentis almæ
Luces lumine mentis, artis, oris,
Ac lucens bonus omnibus sub oris
Regni, viue diu rogat Minerua,
LVCA Dædalei Magister ausus.

Idem ad Polonam IUVENTUTEM.

HVc agite ô Pueri Generosæ florida stirpis
Germina felici deproperate gradu.
Quo potuit studio, Vester monumenta Magister
Grammaticæ, docili nexuit ecce manu.
Quêis celeres teneram formetis rite Iuuentam,
Dogmata discipulis tradit amica suis.
Quin potius toti præbet noua munera Regno,
Siue antiqua nouo prodita ab ingenio.
Ocyus huc animos igitur præclara Polonæ
Spes Patriæ aduerte, & dona Datoris ama.

M. G A.

M. GASPAR GELASINVS. Leopolienſ.

In Grammat. Excellentiſſ. Collegæ ſui.

PArue quid in lucem profers dic quæſo libelle?
Artis primæuæ dogmata culta fero.
Quid noui in hoc ſtudio? res eſt antiqua, quid inde,
Aſt nouus eſt Auctor, mens noua, & ordo nouus.
Quiſnam Auctor? LVCAS PIOTROWSKI, pectore toto
Maxima qui cunctis commoda ferre cupit.
Quæ mens Auctoris? ſtudioſas ducere mentes
Vt poſſint rectis promere verba modis.
Ordo quis & Methodus? facilis, breuis, obuia, prompta
Sufficiens, qualem noſtra Iuuenta cupit.
Ergo quid inde boni, iam cernis, Lector amice
Nobilis eſt Auctor, nobile dogma ſerit.

In Gramm. Nobilis & Excellentiſſ.
M. LVCÆ PIOTROWSKI

THOMAS CZYCHRZYNSKI, *Art. & Philoſoph. Bacc. Scholæ Elementorum Præſid.*

PLurima Grammatices exſtant monumenta Priorum
Vnum PIOTROWSKI, ſed mage præſtat opus,
Singula ſic etenim Prudens Præcepta Magiſter
Strinxit, debeat vt ſolus vbique legi.
Ordine tam ſuaui, ſermoneque ſimplice purus,
Vt Tyro vel per ſe diſcere cuncta queat.

Idem Nomine IUVENTUTIS.

LVCA *Caſtalidum decus, & lux grata Sororum,*
LVCA *Iunoſia pulcra Propago Domus.*
Tot tribuant ſuperi tibi, quot tu Munera Nobis
Præſtas, optamus Nos Studioſa cohors.
Sic vireas renouans vetera, vt renouetur in æuum,
Antiquis maior laus tua GRAMMATICIS.
Augur ego ſemper lingua reſonante nouella,
Stemma tuum tecum laus ſuper aſtra vehet.

AD

AD LECTOREM.

ANtiqua GRAMMATICORVM *Præcepta nouis induta formis, & ad breuiorem, conuenientioremq; ordinem & Methodum reuocata pro communi teneræ ætatis vtilitate, & scribere & proferre, nemo quempiam Lector beneuole vetabit, aut ægrè ferre vtebitur: nisi is, qui nec à se, nec ab vllo alio in quemquam vel minima vellet commoda deriuari. Vnde & tu minime hoc meum fremireris consilium, qui in tanta præstantissimorum Auctorum frequentia publico Iuuentutis bono per me consultum esse cupiens; hasce meas de puro & emendato sermone audeo euulgare Institutiones, in quibus quid tradatur, ex Synopsi cuilibet Libro à fronte præmissa addisces. Porrò vt hæc ieiuna Grammatices Præcepta citius à Tyronibus intelligantur, eorumq; memoriæ altius imprimantur, scias me eandem rem iisdem verbis, vbi erat possibile, idq; simplicissimis, expressisse: vt apparet ex Libro 1. & 2. itemq; ex Tabulis iis, quas in Numeros & Regulas dispertiui. Vbi Verba à principio Tabulæ posita, duabus, tribus, & aliquando pluribus conueniunt Regulis, quæ quidem magna laboris parte puerum leuabunt: Sic etenim, si vnam didicerit Regulam, alterius quoq; iam mediam partem didicisse & in explicatione intellexisse videbitur: vnde verba talia toties erunt iteranda, quot habebuntur Regulæ. Præcepta præcipua & magis necessaria maioribus Characteribus ideò sunt impressa, vt hæc sola à principio Tyronibus proponantur, & maiore quidem Charactere minorem tum Etymologiam, tum Syntaxin volui complecti, minutiore verò Maiorem. Accentum pollisyllabis addidi vocibus, vt rectam maturo tempore pronunciationẽ Tyrones condiscant, quamquam is in nonnullis locis contra meam voluntatem nunc est prætermissus, Admonitiones & Annotationes longiores nullibi sunt recitandæ. Titulos immò etiam chartas habeat Tyro numeratas, ita enim, quid quoq; loco tradatur & nosse & cito inuenire poterit, flexio Nominum vt per Regulas casuum fiat, diligenter curetur. Quæ verò nunc vltro sunt suppressa, alias (si videbitur) vt adsint curabo; tum quoq; & alia, quæ profectui Puerorum proficua aduertam. Cæterum si alicubi tuæ L. C. non satisfacio voluntati, habita ratione tum ætatis, tum ingenii, maximè verò aliarum occupationum mearum benignum te mihi hac vice & beneuolum præbere non grauaberis: tot enim hic non modò Præcepta; verùm etiam dubia & opiniones reperiuntur: vt difficilè sit, non minus omnia enumerare, quàm tutiorem partem eligere. Quod si autem hæ laboris mei Primitiæ feliciter cesserint, aliquid aliud à nobis Nobilissima Iuuentus Deo fauente poterit expectare. Vale.*

Errores, quos hîc aliena errauit manus, quisque pro suo in nos bono affectu corrigat, oramus.

GRAMMATICARUM INSTITVTIONVM

LIBER I.

DE

PRIMIS GRAMMATICÆ RVDIMENTIS.

VBI PRO TENELLIS PVERORVM Ingenijs generaliora tantùm Etymologiæ Præcepta: vnà cum Declinationum ac Conjugationum Formulis atq; Exemplis traduntur.

GRAM: INSTITVTIONVM LIBER I.

DE PRIMIS GRAMMATICÆ RVDIMENTIS.

QVID EST GRAMMATICA? *Est ars, quæ docet benè loqui, benè scribere, & benè pronuntiare.*

Quot sunt Partes Grammaticæ? *Quatuor: Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.*

Quid est
1. Orthographia? *Est pars Grammáticæ, quæ docet rectè scribere.*
2. Etymologia? *Est pars Grammáticæ, quæ docet voces formare seu infléctere, & earum Accidéntia cognóscere.*
3. Syntaxis? *Est pars Grammáticæ, quæ docet duas vel plures voces inter se rectè coniungere.*
4. Prosodia? *Est pars Grammáticæ, in qua Syllabarum Quantitas, Pedes Metrici Carminum Genera & Accidéntia traduntur,*

DE LITERIS.

Quot sunt
1. Literæ? *Viginti tres:* A b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z.
2. Vocales? *Sex:* A e i o u y.
3. Consonantes? *Sexdecim, scilicet omnes Literæ præter vocales & literam* h.

I *&* v *sunt Consonantes in istis Syllabis,* Ia, ie, ij, io, iu Va, ve, vi, vo, vu. *vt* Iane, Valentine, veni, vide, volatus, vulturum.

Quid fit ex
1. Vocálibus? *Diphthongi quatuor:* æ, œ, au, eu. *vt* æs pœna, aurum, euge.
2. Literis? *Syllaba, vt* Ma, ri, a. Vir, go.
3. Syllabis? *Voces, vt* Maria. Virgo.
4. Vócibus? *Oratio, vt* Maria est Virgo & Mater Dei.

Partes Orationis:

1. Quot sunt? *Octo*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbium, Coniúnctio, Præpositio, Interiectio.
2. Quotuplices sunt? *Duplices*: Declinábiles, & indeclinábiles.
3. Declinábiles quot sunt? *Quátuor*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium.
(Cur dicuntur Declinábiles. *Quia in fine suas terminationes variare possunt.*)
4. Indeclinábiles quot sunt? *Quátuor*: Aduerbium, Coniunctio, Præpositio, Interiectio.
(Cur dicuntur Indeclinábiles. *Quia in fine suas terminationes variare non possunt.*)

DE NOMINE.

Quid est Nomen? *Est vox, per Casus declinabilis, rem sine témpore significans, vt* Deus, Angelus, homo.

Quótuplex est Nomen:

1. *Duplex*: Substantiuum & Adiectiuum.
2. Substantiuum? *Duplex*: *Proprium & Appellatiuum.*
3. Adiectiuum? *Duplex*: *Comparábile & Incomparábile.*
4. Adiectiuum Comparábile & Incomparábile? *Triplex*: *Vnius terminationis, duarum terminationum, trium terminationum.*

Quid est Nomen Substantiuum? *Quod tres articulos istos* hic, hæc, hoc, *simul habêre non potest, vt* Fenestra. fornax.

Quid est Nomen Adiectiuum? *Quod tres articulos istos* hic, hæc, hoc, *simul habêre potest, vt* Bonus, albus.

Quid

Quid est Nomen

1. Proprium? *Quod vni rei tantùm propriè cónuenit, vt* Paulus, Crácouia, Russia.
2. Appellatiuum? *Quod multis conuenire potest, vt* Homo, Vrbs, Régio.
3. Comparábile? *Cujus significátio augeri vel minui potest, vt* Magnus, major, maximus.
4. Incomparábile? *Cujus significátio nec augeri nec minui potest, vt* aureus, régius, cœlestis.
5. Vnius terminationis? *Quod vnam habet terminationem, vt* hic hæc hoc audax, felix.
6. Duarum terminationum? *Quod duas habet terminationes, vt* fortis, forte.
7. Trium terminationum? *Quod tres habet terminationes, vt* bonus, bona, bonum.

Quot sunt Nóminum

1. Accidéntia? *Sex:* Figura, Spécies, Genus, Declinatio, Númerus, Casus. (Comparátio his ádditur, *sed hæc soli Adjectiuo Comparabili conuenit.*)
2. Figuræ? *Tres:* Simplex, *vt parábilis*, Compósita, *vt comparabilis*, Decompósita, *vt incomparábilis.*
3. Species? *Duæ:* Primitiva, *vt Aurum, Rex*, Deriuatiua, *vt aureus régius.*
4. Génera? *Sex:* Masculinum, Femininum, Néutrum, Omne, Commune, Dúbium. Epicœnum *sub* Masculino vel Feminino *continetur.*
5. Declinationes? *Quinque:* Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.
6. Numeri? *Duo:* Singularis, *vt Vir, Puer.* Pluralis, *vt Viri, Pueri.*
7. Casus? *Sex:* Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.

Quot Nomen est Géneris	Masculini?	Cui præponitur in Nominatiuo	hic, *vt* hic *Vir.*
	Femini?		hæc, *vt* hæc *Mulier.*
	Neutri?		hoc, *vt* hoc *animal.*
	Omnis?		hic hæc hoc *audax.*
	Communis?		hic, *&* hæc *fortis.*
	Dubij?		hic, *vel* hæc *dies.*

DE COMPARATIONE.

Quæ Nomina comparántur? *Sola Adiectiua, quorum significatio augeri vel minui potest, vt* Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus.

Quot sunt Gradus comparátionis? *Tres:* Positiuus, Comparátiuus, Superlatiuus.

Comparátiuus quot habet Terminationes? *Duas:* Or *&* Vs, *sub prima est Géneris Communis, sub secunda, Néutri, & sub vtraq; est tértiæ Déclinationis, vt* hic *&* hæc gráuior, *&* hoc gráuius.

Superlatiuus quot habet terminationes? *Vnā generalem* mus, *& tres speciales præcipuas*
Simus, *vt Doctissimus.*
Rimus, *vt Nigérimus.*
Limus, *vt Humillimus.*

Quótuplex est Comparátio? *Duplex:* Regularis *&* Irregularis.

DE COMPARATIONE REGVLARI.

Quid est Comparátio Regularis? *Quando & Comparatiuus & Superlatiuus, vel saltem vnus eorum à Positiuo formatur.*

Vnde formatur Comparátiuus? *A Genitiuo vel Datiuo Positiui desinente in* i *additá syllabá* Or *&* Vs; *vt ab* Amicus amici, *fit* amicior amicius, *à* Felix felicis felici, *fit* felicior felicius.

Vnde

Vnde formatur Superlatiuus? *A Genitiuo Positiui addito* ssimus *vel* simus *vt à* Doctus docti, *fit* doctissimus; *ab* audax audacis, *fit* audacissimus.

Quótuplex est Compáratio Regularis? *Triplex:* Abundans, Defectiua, *&* Media, *id est, nec* Abundans, *nec* Defectiua.

Quid est Compáratio Media? *Quando Adiectiuum Comparábile vnum tantùm habet Positiuum, vnum Comparatiuum, & unum Superlatiuum, neq; vllo ex ipsis deficit.*

EXEMPLVM.

VERVS quali Comparátione comparatur? *Regulari,* Quali Regulari? *Media.* Cómpara.

In Génere Masculino.

In Gradu	Positiuo,	*Hic Verus, ri.*
	Compatatiuo,	*Hic Vérior, oris.*
	Superlatiuo,	*Hic Verissimus, mi.*

In Génere Feminino.

In Gradu	Positiuo,	*Hæc Vera, ræ.*
	Comparatiuo,	*Hæc Vérior, oris.*
	Superlatiuo,	*Hæc Verissima, mæ.*

In Génere Neutro.

In Gradu	Positiuo,	*Hoc Verum, ri.*
	Comparatiuo,	*Hoc Verius, oris.*
	Superlatiuo.	*Hoc Verissimum, mi.*

Siue etiam hoc modo.

In Génere	Masculino,	*Hic Verus, vérior, verissimus,*
	Feminino,	*Hæc Vera, vérior, verissima.*
	Néutro,	*Hoc Verum, vérius, verissimum.*

Seu denique sic.

Hic Verus, vérior, verissimus. Hæc Vera, vérior, verissima. Hoc Verum, vérius verissimum.

DE COMPARATIONE IRREGVLARI.

Quid est Comparátio Irregularis? *Quando nec Comparatiuus, nec Superlatiuus à Positiuo formatur.*

Quot sunt Adiectiua, quæ irreguláriter comparantur? *Quinque ista: Bonus, malus, magnus, paruus, multus.*

Cómpara *Bonus.*

In Génere	Masculino,	*Bonus,*	*mélior,*	*óptimus*
	Feminino,	*Bona,*	*melior,*	*optima.*
	Néutro,	*Bonum,*	*mélius,*	*optimum,*
In Génere	Masculino.	*Malus,*	*peior,*	*péssimus.*
	Feminino,	*Mala,*	*peior,*	*pessima.*
	Néutro,	*Malum,*	*peius,*	*pessimum.*
In Génere	Masculino,	*Magnus,*	*maior,*	*máximus,*
	Feminino,	*Magna,*	*maior,*	*maxima,*
	Néutro,	*Magnum,*	*maius,*	*máximum.*
In Génere	Masculino,	*Paruus,*	*minor,*	*minimus,*
	Feminino,	*Parua,*	*minor,*	*minima.*
	Néutro,	*Paruum,*	*minus,*	*minimum.*
In Génere	Masculino,	*Multus,*	- - -	*plúrimus.*
	Feminino,	*Multa,*	- - -	*plurima.*
	Néutro,	*Multum,*	*plus,*	*plúrimum,*

Admonitio, *Generales Casuum in quauis Declinatione Terminationes ex sequentibus Schematismis, seu Formulis cognoscentur. Porrò Asteriscus seu stellula nonnullis Casibus in his Formulis apposita, docet & admonet Casus istos, qui Asterisco notantur in quibusdam Nominibus aliter, quàm in Formula exprimitur, esse formandos: ista autem Nomina in Libro Secundo, eâ paginâ, quæ in margine est scripta, quærere oportebit.*

Primæ

Primæ Declinationis Fórmula.

Numero Singulari.

Nomi :	a,	as,	es,	e,	am,	
Genit :	æ, ✠	æ,	æ,	es,	æ,	
Datiu :	æ, ✠	æ,	æ,	e,	æ,	*Pag.* 152.
Accus :	am,	an, am,	en, em,	en,	am,	
Vocat :	a,	a,	e,	e,	am,	
Ablat :	a,	a,	e,	e,	am,	

Numero Plurali.

Nomi :	æ,	æ,	æ,	æ,	æ,	
Genit :	arum,	arum,	arum,	arum,	arum,	
Datiu :	is, ✠	is,	is,	is,	is,	*Pag.* 153.
Accus :	as,	as,	as,	as,	as,	
Vocat :	æ,	æ,	æ,	æ,	æ,	
Ablat :	is, ✠	is,	is,	is,	is,	

Secundæ Declinationis Fórmula.

Numero Singulari.

Nomi :	er,	ir,	ur,	um,	us,	eus,	
Genit :	i,	i,	i,	i,	i, ✠	i, ✠	
Datiu :	o,	o,	o,	o,	o, ✠	o,	*Pag.*
Accus :	um,	um,	um,	um,	um,	um, a.	155.
Vocat :	er,	ir,	ur,	um,	e, ✠	eu,	
Ablat :	o,	o,	o,	o,	o,	o,	

Numero Plurali.

Nomi :	i,	i,	i,	a,	i,	i,
Genit :	orum,	orum,	orum,	orum,	orum,	orum,
Datiu :	is,	is,	is,	is,	is,	is,
Accus :	os,	os,	os,	a,	os,	os,
Vocat :	i,	i,	i,	a,	i,	i,
Ablat :	is,	is,	is,	is,	is,	is,

Tertiæ Declinationis Fórmula.

NVMERO SINGVLARI.

Nomi:	a,	e,	o, l, n, r, s, x.	
Genit:	tis *Vel* tos,	is,	is, ✠ ✠	*Pag.* 157. *ad* 170.
Datiu:	ti,	i,	i,	
Accus:	a,	e,	em, b b	*Pag.* 170.
Vocat:	a,	e,	*similis Nominatiuo.*	
Ablat:	te,	i,	e. ✠ ✠	*Pag.* 171.

NVMERO PLVRALI.

Nomi:	ta,	ia,	es, b	
Genit:	tum *Vel* ton,	ium,	um, ✠ ✠	*Pag.* 172.
Datiu:	tis *Vel* ibus,	ibus,	ibus,	
Accus:	ta,	ia,	es, b b	*Pag.* 173.
Vocat:	ta,	ia,	es, b	
Ablat:	tis *Vel* ibus,	ibus,	ibus.	

Quartæ Declinationis Fórmula.

NVM: SINGVL: NVM: PLVRALI.

Nomi:	us,	u,	Nomi:	us,	ua,	
Genit:	us,	u,	Genit:	uum,	uum,	
Datiu:	ui,	u,	Datiu:	ibus, ✠	ibus, ✠	
Accus:	um,	u,	Accus:	us,	ua, ✠	174.
Vocat:	us,	u,	Vocat:	u,	ua,	
Ablat:	u,	u,	Ablat:	ibus, ✠	ibus	✠

Quintæ Declinationis Fórmula.

NVM: SINGVL: NVM: PLVRALI.

Nomi:	es,	Nomi:	es,
Genit:	ei,	Genit:	earum,
Datiu:	ei,	Datiu:	ebus,
Accus:	em,	Accus:	es,
Vocat:	es.	Vocat:	es.
Ablat:	e.	Ablat:	ebus.

PRIMA

PRIMA DECLINATIO.

Nvmero Singvlari.

Nomi:	*Hic*	Poëta	Æneas	Anchises
Genit:	*huius*	Poëtæ	Æneæ	Anchisæ,
Datiu:	*huic*	Poëtæ	Æneæ	Anchisæ,
Accus:	*hunc*	Poëtam	Ænean	Anchisen,
Vocat:	*ô*	Poëta	Ænea	Anchise, a
Ablat:	*ab hoc*	Poëta	Ænea	Anchisæ, a

Propria etiam in Plurali iuxta quosdam declinantur.

Nvmero Plvrali.

Nomi:	*Hi*	Poëtæ	Æneæ	Anchisæ,
Genit:	*horum*	Poëtarum	Ænearum	Anchisarum,
Datiu:	*his*	Poëtis	Æneis	Anchis[illegible]
Accus:	*hos*	Poëtas,	Æneas	Anchisas.
Vocat:	*ô*	Poëtæ	Æneæ	Anchisæ,
Ablat:	*ab his*	Poëtis	Æneis	Anchisis.

Nvmero Singvlari.

Nomi:	*Hæc*	Via	Dea	Vna	Ode,
Genit:	*huius*	Viæ	Deæ	Vnius	Odes,
Datiu:	*huic*	Viæ	Deæ	Vni	Ode,
Accus:	*hanc*	Viam	Deam	Vnam	Oden,
Vocat:	*ô*	Via	Dea	Vna	Ode,
Ablat:	*ab hac*	Via	Dea	Vna	Ode.

Nvmero Plvrali.

Nomi:	*Hæ*	Viæ	Deæ	Vnæ	Odæ,
Genit:	*harum*	Viarum	Dearum	Vnarum	Odarum,
Datiu:	*his*	Vijs	Deabus	Vnis	Odis,
Accus:	*has*	Vias	Deas	Vnas	Odas,
Vocat:	*ô*	Viæ	Deæ	Vnæ	Odæ,
Ablat:	*ab his*	Vijs	Deabus	Vnis	Odis.

SECVN-

SECVNDA DECLINATIO.

NVMERO SINGVLARI.

Nomi: *Hic*	Dóminus	Thydeus	Vnus,
Genit: *huius*	Dómini	Thydei	Vnius,
Datiu: *huic*	Dómino	Thydeo	Vni,
Accuſ: *hunc*	Dóminum	Thydeum, a	Vnum,
Vocat: *ô*	Dómine	Thydeu	Vne,
Ablat: *ab hoc*	Dómino	Thydeo	Vno.

NVMERO PLVRALI.

Nomi: *Hi*	Dómini	Thydei	Vni,
Genit: *horum*	Dóminorum	Thydeorum	Vnorum,
Datiu: *his*	Dóminis	Thydeis	Vnis,
Accuſ: *hos*	Dóminos	Thydeos	Vnos,
Vocat: *ô*	Dómini	Thydei	Vni,
Ablat: *ab his*	Dóminis	Thydeis.	Vnis.

NVMERO SINGVLARI.

Nomi: *Hic*	Vir	Liber	Púer,
Genit: *huius*	Viri	Libri	Púeri,
Datiu: *huic*	Viro	Libro	Púero,
Accuſ: *hunc*	Virum	Librum	Púerum,
Vocat: *ô*	Vir	Liber	Púer,
Ablat: *ab hoc*	Viro	Libro	Púero.

NVMERO PLVRALI.

Nomi: *Hi*	Viri	Libri	Púeri,
Genit: *horum*	Virorum	Librorum	Púerorum,
Datiu *his*	Viris	Libris	Púeris,
Accuſ: *hos*	Viros	Libros	Púeros,
Vocat: *ô*	Viri	Libri	Púeri,
Ablat: *ab his*	Viris	Libris	Púeris.

NVME-

Nvmero Singulari.

Nominatiuo	*Hæc*	Fagus	Diphthóngus,
Genitiuo	*huius*	Fagi	Diphthóngi,
Datiuo	*huic*	Fago	Diphthóngo,
Accuſatiuo	*hanc*	Fagum	Diphthóngum,
Vocatiuo	*ô*	Fage	Diphthónge,
Ablatiuo	*ab hac*	Fago	Diphthóngo.

Nvmero Plvrali.

Nominatiuo	*Hæ*	Fagi	Diphthóngi,
Genitiuo	*harum*	Fagorum	Diphthóngorum,
Datiuo	*his*	Fagis	Diphthóngis,
Accuſatiuo	*has*	Fagos	Diphthóngos,
Vocatiuo	*ô*	Fagi	Diphthóngi,
Ablatiuo	*ab his*	Fagis	Diphthóngis.

Nvmero Singvlari.

Nomi: *Hoc*	Scamnum	Vnum	Schólion *vel* um
Genit: *huius*	Scamni	Vnius	Schólij,
Datiu: *huic*	Scamno	Vni	Schólio,
Accuſ: *hoc*	Scamnum	Vnum	Schólion *vel* um
Vocat: *ô*	Scamnum	Vnum	Schólion *vel* um
Ablat: *ab hoc*	Scamno	Vno	Schólio.

Nvmero Plvrali.

Nomi: *Hæc*	Scamna	Vna	Schólia,
Genit: *horum*	Scamnorum	Vnorum	Schóliorum,
Datiu: *his*	Scamnis	Vnis	Schólijs,
Accuſ: *hæc*	Scamna	Vna	Schólia,
Vocat: *ô*	Scamna	Vna	Schólia,
Ablat: *ab his*	Scamnis	Vnis	Schólijs.

TER-

TERTIA DECLINATIO.

NVMERO SINGVLARI.

Nomi: *Hic*	Lépus	Delphin,
Genit: *huius*	Léporis	Delphinis *vel* Delphinos,
Datiu: *huic*	Lépori	Delphini,
Accuſ: *hunc*	Léporem	Delphinem *vel* Delphina,
Vocat: *ô*	Lépus	Delphin,
Ablat: *ab hoc*	Lépore	Delphine.

NVMERO PLVRALI.

Nomi: *Hi*	Lépores	Delphines,
Genit: *horum*	Léporum	Delphinum *vel* Delphinon,
Datiu: *his*	Léporibus	Delphinibus,
Accuſ: *hos*	Lépores	Delphines *vel* Delphinas,
Vocat: *ô*	Lépores	Delphines,
Ablat: *ab his*	Léporibus	Delphinibus.

NVMERO SINGVLARI.

Nomi: *Hæc*	Ratio	Vis	Nauis,
Genit: *huius*	Rationis	Vis	Nauis,
Datiu: *huic*	Rationi	Vi	Naui,
Accuſ: *hanc*	Rationem	Vim	Nauim *vel* em,
Vocat: *ô*	Ratio	Vis	Nauis,
Ablat: *ab hac*	Ratione	Vi	Naui *vel* e.

NVMERO PLVRALI.

Nomi: *hæ*	Rationes	Vires	Naues,
Genit: *harum*	Rationum	Virium	Nauium,
Datit: *his*	Rationibus	Viribus	Nauibus,
Accuſ: *has*	Rationes	Vires	Naues,
Vocat: *ô*	Rationes	Vires	Naues,
Ablat: *ab his*	Rationibus	Viribus	Nauibus.

NVME-

NVMERO SINGVLARI.

Nomi: *Hæc*	Icon	Phraſis,
Genit: *huius*	Iconis *vel* os	Phraſis *vel* eos *vel* ios,
Datiu: *huic*	Iconi	Phraſi,
Accuſ: *hanc*	Iconem *vel* a	Phraſim *vel* in
Vocat: *ô*	Icon	Phraſis,
Ablat: *ab hac*	Icone	Phraſi.

NVMERO PLVRALI.

Nomi: *Hæ*	Icones	Phraſes,
Genit: *harum*	Iconum *vel* on	Phráſium *vel* on
Datiu: *his*	Icónibus	Phraſibus,
Accuſ: *has*	Icones *vel* as	Phraſes,
Vocat: *ô*	Icones	Phraſes,
Ablat: *ab his*	Iconibus	Phráſibus.

NVMERO SINGVLARI.

Nomi: *Hoc*	Cómma	Animal	Móly,
Genit: *huius*	Cómmatis	Animalis	Mólyis *vel* os,
Datiu: *huic*	Cómmati	Animali	Mólyi,
Accuſ: *hoc*	Cómma	Animal	Móly,
Vocat: *ô*	Cómma	Animal	Móly.
Ablat: *ab hoc*	Cómmate	Animali	Mólye.

NVMERO PLVRALI.

Nomi: *Hæc*	Cómmata	Animália	Mólya,
Genit: *horum*	Cómmatum	Animáliũ	Mólyũ *vel* on,
Datiu: *his*	Cómmatis	Animálib⁹	Mólybus,
Accuſ: *hæc*	Cómmata	Animália	Molya,
Vocat: *ô*	Cómmata	Animália	Mólya,
Ablat: *ab his*	Cómmatis	Animálib⁹	Molybus:

NVME-

NVMERO SINGVLARI.

Nomi : *Hoc*	Témpus	Graue	Grauius,
Genit : *huius*	Témporis	Gravis	Grauioris,
Datiu : *huic*	Témpori	Graui	Grauiori,
Accus : *hoc*	Témpus	Graue	Gráuius,
Vocat : *ô*	Témpus	Gráue	Gráuius,
Ablat : *ab hoc*	Témpore	Graui	Gráuiori *vel* e.

NVMERO PLVRALI.

Nomi : *Hæc*	Témpora	Gráuia	Grauiora,
Genit : *horum*	Témporum	Gráuium	Grauiorum,
Datiu : *his*	Témporibꝰ	Gráuibus	Grauioribus,
Accus : *hæc*	Témpora	Gráuia	Grauiora,
Vocat : *ô*	Témpora	Gráuia	Grauiora,
Ablat : *ab his*	Témporibꝰ	Gráuibus	Grauioribus.

NVMERO SINGVLARI,

Nomi : *Hic & hæc*	Grauis	Gráuior	Vates,
Genit : *huius*	Grauis	Grauioris	Vatis,
Datiu : *huic*	Graui	Grauiori	Vati,
Accus : *hunc & hanc*	Grauem	Grauiorem	Vatem,
Vocat : *ô*	Grauis,	Gráuior	Vates,
Abl : *ab hoc & ab hac*	Graui	Grauiore, i	Vate.

NVMERO PLVRALI.

Nomi : *Hi & hæ*	Graues	Grauiores	Vates,
Genit : *horũ & harũ*	Gráuium	Grauiórum	Vatum,
Datiu : *his*	Gráuibus	Grauióribus	Vatibus,
Accus : *hos & has*	Graues	Grauiores	Vates,
Vocat : *ô*	Graues	Grauiores	Vates,
Ablat : *ab his.*	Gráuibus	Grauióribus	Vatibus.

NVME-

Nvmero Singvlari.

Nomi : *Hic , Hæc*	Amans,	*Hoc*	Amans,
Genit : *huius, huius*	Amántis,	*huius*	Amantis,
Datiu : *huic, huic*	Amánti,	*Huic*	Amanti,
Accuſ : *hunc, hanc*	Amantem,	*hoc*	Amans,
Vocat : *ô, ô*	Amans,	*ô*	Amans,
Ablat : *ab hoc, ab hac*	Amante *vel* i.	*ab hoc*	Amante *v.* i.

Nvmero Plvrali.

Nomi : *Hi , Hæ*	Amántes,	*Hæc*	Amántia,
Genit : *horum, harum*	Amántium,	*horum*	Amántium,
Datiu : *his , his*	Amántibus,	*his*	Amántibus,
Accuſ : *hos, has*	Amántes,	*hæc*	Amántia,
Vocat : *ô , ô*	Amántes,	*ô*	Amántia,
Ablat : *ab his, ab his*	Amántibus.	*ab his*	Amántibus.

Nvmero Singvlari.

Nomi : *Hic, Hæc*	Felix,	*Hoc*	Felix,
Genit : *huius, huius*	Felicis,	*huius*	Felicis,
Datiu : *huic , huic*	Felici,	*huic*	Felici,
Accuſ : *hunc, hanc*	Felicem,	*hoc*	Felix,
Vocat : *ô, ô*	Felix,	*ô*	Felix,
Ablat: *ab hoc, ab hac*	Felice *vel* i.	*ab hoc*	Felice, *vel* i.

Nvmero Plvrali.

Nomi : *Hi, Hæ*	Felices,	*Hæc*	Felicia,
Genit: *horum, harum*	Felicium,	*horum*	Felicium,
Datiu : *his, his*	Felicibus,	*his*	Felicibus,
Accuſ: *hos, has*	Felices,	*hæc*	Felicia,
Vocat : *ô, ô*	Felices,	*ô*	Felicia ,
Ablat :*ab his , ab his*	Felicibus.	*ab his*	Felicibus.

QVARTA DECLINATIO.

NVM: SINGVL:			NVM: PLVRALI.		
Nomi:	*Hic*	Casus,	Nomi:	*Hi*	Casus,
Genit:	*huius*	Casus,	Genit:	*horum*	Casuum,
Datiu:	*huic*	Casui,	Datiu:	*his*	Casibus,
Accus:	*hunc*	Casum,	Accus:	*hos*	Casus,
Vocat:	*ô*	Casus,	Vocat:	*ô*	Casus,
Ablat:	*ab hoc*	Casu.	Ablat:	*ab his*	Casibus.

NVMERO SINGVLARI.

Nominatiuo	*Hæc*	Manus	Domus,
Genitiuo	*huius*	Manus	Domus & Domi,
Datiuo	*huic*	Manui	Domui & Domo,
Accusatiuo	*hanc*	Manum	Domum,
Vocatiuo	*ô*	Manus	Domus,
Ablatiuo	*ab hac*	Manu	Domo.

NVMERO PLVRALI.

Nominatiuo	*Hæ*	Manus	Domus,
Genitiuo	*harum*	Manuum	Dómuũ & Domôrum,
Datiuo	*his*	Mánibus	Dómibus,
Accusatiuo	*has*	Manus	Domus & Domos,
Vocatiuo	*ô*	Manus	Domus,
Ablatiuo	*ab his*	Mánibus	Dómibus.

NVM: SINGVL:			NVM: PLVRALI.		
Nomi:	*Hoc*	Cornu,	Nomi:	*Hæc*	Córnua.
Genit:	*huius*	Cornu,	Genit:	*horum*	Córnuum,
Dauit:	*huic*	Cornu,	Datiu:	*his*	Córnibus,
Accus:	*hoc*	Cornu,	Accus:	*hæc*	Córnua,
Vocat:	*ô*	Cornu,	Vocat:	*ô*	Córnua,
Ablat:	*ab hoc*	Cornu,	Ablat:	*ab his*	Córnibus.

QVIN-

QVINTA DECLINATIO.

NVM: SINGVL:			NVM: PLVRALI.		
Nomi:	*Hæc*	Spécies,	Nomi:	*Hæ*	Species,
Genit:	*huius*	Speciei,	Genit:	*harum*	Speciérum,
Datiu:	*huic*	Speciei,	Datiu:	*his*	Speciébus,
Accuſ:	*hanc*	Spéciem,	Accuſ:	*has*	Spécies,
Vocat:	*ô*	Spécies,	Vocat:	*ô*	Spécies,
Ablat:	*ab hac*	Spécie.	Ablat:	*ab his*	Speciebus.

NVM: SINGVL:			NVM: PLVRALI.		
Nomi:	*Hic* vel *Hæc*	Dies,	Nomi:	*Hi*	Dies,
Genit:	*huius*	Diei,	Genit:	*horum*	Diérum,
Datiu:	*huic*	Diei,	Datiu:	*his*	Diébus,
Accuſ:	*hunc* vel *hanc*	Diem,	Accuſ:	*hos*	Dies,
Vocat:	*ô*	Dies,	Vocat:	*ô*	Dies,
Ablat:	*ab hoc* vel *hac*	Die.	Ablat:	*ab his*	Diebus.

Admónitio. *Nihil priùs in Grammática Paruulórum ánimis putámus eſſe inſtillandum: quàm Declinationum ac Coniugationum Exémpla: vtpote ea, quæ & Definitionibus, & Diuiſionibus quibuſuis magis neceſſária, ac frequentiora eſſe videntur. Quod quidem & Quintilianus Inſtitutionum Oratoriarum Libri I. Cap. 7. his verbis commèndat: (Nomina prius declinare & Verba Pueri ſciant: neq; enim aliter ad ſequentium intellectum peruenire poſſunt.) Vnde maximè hic eorum probámus conſilium; qui Declitionum & Coniugatiónum Exempla primò Tyronibus propónunt ediſcénda; deinde eos ad Definitiones & Diuiſiónes Grammáticæ ac Partium Orationis deducunt: item quoq; illorum; qui ubi docuerint Tyrónes Nomina ſeparatim expeditè declinare aſsignant illis, Adiectiuum cum Subſtantiuo, vel duo Subſtantiua vnius rei, ſiue fuerint Decinationis eiuſdem, ſiue diuerſæ, coniunctim inflectenda, quod in Gradibus etiam Comparationis fieri oportet: at nonniſi, tum, cùm eos in quouis Genere ſeparatim Puer inflectere didicerit.*

Comparátiones per omnes Casus.

NVMERO SINGULARI.

Nominatiuo	*Hic*	Verus	verior	veriſſimus,
	Hæc	Vera	verior	veriſſima,
	Hoc	Verum	verius	veriſſimum.
Genitiuo	*Huius*	Veri	verioris	veriſſimi,
	Huius	Veræ	verioris	veriſſimæ,
	Huius	Veri	verioris	veriſſimi.
Datiuo	*Huic*	Vero	veriori	veriſſimo,
	Huic	Veræ	veriori	veriſſimæ,
	Huic	Vero	veriori	veriſſimo.
Accuſatiuo	*Hunc*	Verum	veriorem	veriſſimum,
	Hanc	Veram	veriorem	veriſſimam,
	Hoc	Verum	verius	veriſſimum.
Vocatiuo	ô	Vere	verior	veriſſime,
	ô	Vera	verior	veriſſima,
	ô	Verum	verius	veriſſimum.
Ablatiuo	*Ab hoc*	Vero	veriore *vel* i	veriſſimo,
	Ab hac	Vera	veriore *vel* i	veriſſima,
	Ab hoc	Vero	veriore *vel* i	veriſſimo.

NVMERO PLVRALI.

Nominatiuo	*Hi*	Veri	veriores	veriſſimi,
	Hæ	Veræ	veriores	veriſſimæ,
	Hæc	Vera	veriora	veriſſima.
Genitiuo	*Horum*	Verorum	veriorum	veriſſimorum,
	Harum	Verarum	veriorum	veriſſimarum,
	Horum	Verorum	veriorum	veriſſimorum.

Datiuo *per omnia Genera, His* Veris verioribus veriſſimis.

Accuſatiuo	*Hos*	Veros	veriores	veriſſimos,
	Has	Veras	veriores	veriſſimas,
	Hæc	Vera	veriora	veriſſima.

Vocatiuo *ita vt in* Nominatiuo.

Ablatiuo, *per omnia Genera, Ab his* Veris verioribus veriſſimis.

Nv-

NVMERO SINGVLARI.

Nominatiuo	*Hic*	Acer	acrior	acerrimus,
	Hæc	Acris	acrior	acerrima,
	Hoc	Acre	acrius	acerrimum.
Genitiuo	*Huius*	Acris	acrioris	acerrimi,
	Huius	Acris	acrioris	acerrimæ,
	Huius	Acris	acrioris	acerrimi.
Datiuo	*Huic*	Acri	acriori	acerrimo,
	Huic	Acri	acriori	acerrimæ,
	Huic	Acri	acriori	acerrimo.
Accusatiuo	*Hunc*	Acrem	acriorem	acerrimum,
	Hanc	Acrem	acriorem	acerrimam,
	Hoc	Acre	acrius	acerrimum.
Vocatiuo	*ô*	Acer	acrior	acerrime,
	ô	Acris	acrior	acerrima ,
	ô	Acre	acrius	acerrimum.
Ablatiuo	*Ab hoc*	Acri	acriore *vel* i	acerrimo,
	Ab hac	Acri	acriore *vel* i	acerrima,
	Ab hoc	Acri	acriore *vel* i	acerrimo.

NVMERO PLVRALI.

Nominatiuo	*Hi*	Acres	acriores	acerrimi,
	Hæ	Acres	acriores	acerrimæ,
	Hæc	Acria	acriora	acerrima.
Genitiuo	*Horum*	Acrium	acriorum	acerrimorum.
	Harum	Acrium	acriorum	acerrimarum.
	Horum	Acrium	acriorum	acerrimorum.

Datiuo *per omnia Genera, His* Acribus acrioribus acerrimis.

Accusatiuo	*Hos*	Acres	acriores	acerrimos,
	Has	Acres	acriores	acerrimas,
	Hæc	Acria	acriora	acerrima.

Vocatiuo *ita, vt in* Nominatiuo.

Ablat: *per omnia Genera , Ab his* Acribus acrioribus acerrimis.

NVMERO SINGVLARI.

Nominatiuo	*Hic*	Bonus	mélior	óptimus,
	Hæc	Bona	melior	óptima,
	Hoc	Bonum	melius	óptimum.
Genitiuo	*Huius*	Boni	melióris	óptimi,
	Huius	Bonæ	melióris	óptimæ,
	Huius	Boni	melióris	óptimi.
Datiuo	*Huic*	Bono	meliori	óptimo,
	Huic	Bonæ	meliori	óptimæ,
	Huic	Bono	meliori	óptimo.
Accusatiuo	*Hunc*	Bonum	meliorem	óptimum,
	Hanc	Bonam	meliorem	óptimam,
	Hoc	Bonum	melius	óptimum.
Vocatiuo	*ô*	Bone	melior	óptime,
	ô	Bona	melior	óptima,
	ô	Bonum	melius	óptimum.
Ablatiuo	*Ab hoc*	Bono	meliore *vel* i	óptimo,
	Ab hac	Bona	meliore *vel* i	óptima,
	Ab hoc	Bono	meliore *vel* i	óptimo.

NVMERO PLVRALI.

Nominatiuo	*Hi*	Boni	meliores	óptimi,
	Hæ	Bonæ	meliores	óptimæ,
	Hæc	Bona	meliora	óptima.
Genitiuo	*Horum*	Bonorum	meliorum	óptimorum,
	Harum	Bonarum	meliorum	óptimarum,
	Horum	Bonorum	meliorum	óptimorum.

Datiuo *per omnia Genera, His* Bonis melioribus optimis.

Accusatiuo	*Hos*	Bonos	meliores	óptimos,
	Has	Bonas	meliores	óptimas,
	Hæc	Bona	meliora	óptima.

Vocatiuo, *ita vt in* Nominatiuo.

Ablat: *per omnia Genera, Ab his* Bonis melioribus optimis.

DE PRO-

DE PRONOMINE.

Quid est Pronomen? *Est vox declinabilis loco nominis posita, Personam significans*, vt Ego, Tu, Ille.

Quot sunt Pronominis
1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Qualitas, Persona, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ? *Tres*: Simplex, vt *Ego*, Composita, vt *Egoipse*, Decomposita, vt *Egometipse*.
3. Species? *Duæ*: Primitiua, vt *Ego*, *Tu*, *Sui*, Deriuatiua, vt *Meus*, *Tuus*, *Suus*.
4. Personæ? *Tres*: Prima, vt *Ego*, *Nos*, Secunda, vt *Tu*, *Vos*, Tertia, vt *Ille*, *Illi*.
5. Genera? *Quatuor*: Masculinum, Fæmininum, Neutrum, Omne.
6. Declinationes? *Quinque*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.
7. Numeri? *Duo*: Singularis & Pluralis.
8. Casus: *Sex*: Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.

Quot sunt Pronomina Simplicis Figuræ? *Octodecim*: *Ego*, *Tu*, *Sui*, *Hic*, *Iste*, *Ille*, *Ipse*, *Is*, *Quis*, *Meus*, *Tuus*, *Suus*. *Noster*, *Vester*, *Nostras*, *Vestras*, *Cuias*, *Cuius*.

DECLINATIONES PRONOMINVM.

Prima Declinatio.

Hæc Pronomina *Mea*, *Tua*, *Sua*, *Nostra*, *Vestra*, ita vt *Via*, *Ista*, *Illa*, *Ipsa*, ita vt *Vna* declinantur.

Secunda Declinatio.

Prónomina ista: *Meus*, *Tuus*, *Suus*, in Masculino, vt *Dominus*, in Neutro, vt *Scamnum* Declinantur Sed *Meus* habet in Vocatiuo Singulari *Mi* non *Mee*, *Tuus* verò & *Suus* carent illo in vtroque Numero.

Hæc Pronomina
1. *Noster* & *Vester* in Masculino, vt *Liber*, in Neutro, vt *Scamnum* inflectuntur.
2. *Iste*, *Ille*, *Ipse*, in Masculino, vt *Vnus*, in Neutro, vt *Vnum sunt* inflectenda, sed carent Vocativo.

Ille, in Neutro habet *Illud*, & *Iste*, *Istud*: per *d* non per *m*.

NVM: SINGVL:				NVM: PLVRALI.		
N.	*Is*	*Ea*	*Id*,	*Ii*	*Ea*	*Ea*,
G.	*Eius*	*Eius*	*Eius*,	*Eorum*	*Earum*	*Eorum*,
D.	*Ei*	*Ei*	*Ei*,	*Eis*, *ijs*	*Eis*, *ijs*	*Eis*, *ys*,
A.	*Eum*	*Eam*	*Id*,	*Eos*	*Eas*	*Ea*,
V.	*Caret*	-----	-----	-----	-----	-----
A.	*ab Eo*	*ab Ea*	*ab Eo*	*ab Eis*, *ijs*	*ab Eis*, *ijs*	*ab Ejs*, *ijs*.

Pronomen *Hic*, *Hæc*, *Hoc*, in Nomine est declinatum.

Tertia Declinatio.

Nostras nostrâtis, *Vestras vestrâtis*, *Cuias cuiâtis*, ita declinantur vt *Amans*, sed *Vestras* & *Cuias* carent Vocativo.

Quarta Declinatio.

NVM: SINGVL:				NVM: PLVRALI.		
N.	*Qui*	*Quæ*	*Quod*,	*Qui*	*Quæ*	*Quæ*,
G.	*Cuius*	*Cuius*	*Cuius*,	*Quorum*	*Quarum*	*Quorū*
D.	*Cui*	*Cui*	*Cui*,	*Quibus*	*Quibus*	*Quibus*,
A.	*Quem*	*Quam*	*Quod*,	*Quos*	*Quas*	*Quæ*.
V.	*Caret*	*Caret*	*Caret*	-----	-----	-----
A.	*à Quo*	*à Qua*	*à Quo*	per omnia Genera, *à quibus* (vel *queis*.		

Ita declinatur Quis, *Composita* Quis & Qui.

Quinta Declinatio.

NVM: SINGVL:				NVM: PLVRALI.		
N.	*Ego*	*Tu*		*Nos*	*Vos*	
G.	*Mei*	*Tui*	*Sui*,	*Nostrum*, *i*	*Vestrum*, *i*	*Sui*,
D.	*Mihi*	*Tibi*	*Sibi*,	*Nobis*	*Vobis*	*Sibi*,
A.	*Me*	*Te*	*Se*,	*Nos*	*Vos*	*Se*,
V.	*Caret*	*Tu*	----	-----	*Vos*	-----
A.	*à Me*	*à Te*.	*à Se*,	*à Nobis*	*à Vobis*	*à Se*.

DE VER-

DE VERBO.

Quid eſt Verbvm? *Eſt vox, per Modos, Témpora, Números & Perſonas flexibilis, vt* Sum, Amo, Amor, &c.

Quotuplex eſt Verbum ratione.
1. Perſonæ? *Duplex:* Perſonále, & Imperſonale.
2. Coniugatiónis? *Duplex:* Análogum, & Anómalum (*quorum vtrumq; adhuc eſſe triplex ſtatuitur.* Abûndans, Defectiuum, & Medium.
3. Conſtructionis? *Duplex:* Abſolûtum, & Tranſitiuum.
4. Rei ſignificatæ? *Triplex:* Subſtantiuum, Vocatiuum, & Adiectiuum.

Admónitio. *Vt ad interrogationem iſtam,* Quale eſt Verbum? *ſtatim puer reſpondere queat; opus erit ipſi prius indicare, ratióne cuius ea Interrogatio fiat, ſcilicet, an ratióne* Perſonæ? *an ratióne* Coniugationis? *an ratióne* Conſtructionis? *an denique ratióne* Rei ſignificatæ.

Quid eſt Verbum
1. Perſonale? *Quod per tres Perſónas in vtroq; Número coniúgatur, vt* Amo, amas, amat: Amámus, amatis, amant.
2. Imperſonále? *Quod tantùm per vnam Perſonam tértiam in Número Singulári flectitur, vt* Pudet, piget, ſtatur, &c.

Admónitio. *Alias Diuiſiones & Definitiones Verbi, nimirum Quid ſit Verbum Analogum? quid Anómalum? quid Abúndans? quid Defectiuum? quid Medium? quid Abſolutum? quid Tranſitiuum? quid Subſtantiuum, Vocatiuum & Appellatiuum? habes in Cap.* 13. *Libri Secundi, Similiter Diuiſiones Verbi Imperſonális in Cap.* 20.

De Accidéntibus Verbi.

Quot ſunt in Verbo

1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Genus, Coniugatio, Modus, Tempus, Numerus, Perſona.
2. Figuræ? *Tres*: Simplex, vt *Rego*, Compoſita, vt *Porrigo*, Decompoſita, vt *Exporrigo*.
3. Species? *Duæ*: Primitiua, vt *Rogo*, Deriuatiua, vt *Rogito*.
4. Genera? *Quinque*: Actiuum, Paſſiuum, Neutrum, Deponens, Commune.
5. Coniugationes? *Quatuor*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, *harum qualibet eſt duplex*: Analoga & Anomala. Analoga *Verbi Analogi*, Anomala *Verbi Anomali*.
6. Modi? *Septem*: Indicatiuus, Imperatiuus, Subiunctiuus, Optatiuus, Potentialis, Permiſſiuus & Infinitiuus.
7. Tempora: *Quinque*: Præſens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum pluſquam perfectum & Futurum.
8. Numeri? *Duo*: Singularis & Pluralis.
9. Perſonæ? *Tres*: Prima, vt *Amo*, Secunda, vt *amas*, Tertia, vt *amat*.

Admónitio. *Memineris Præceptor fidelis commonefacere Puerum; Verba Communia & Deponentia, per omnes Modos, Tempora, Numeros & Perſonas eſſe ita inflectenda, vt Verba Paſſiua, vſq; ad Futurum Infiniti Modi; ab hoc verò ad finem, iuxta ſuas Formulas, quas in iſtius Libri pagina 62. Puer inueniet. Porrò Verba omnia in* Or, *non prius ipſi aſſignentur recitanda; quàm Analoga in* O, *itemq; Verbum Subſtantiuum* Sum, *inflectere promptè didicerit.*

CON-

CONIVGATIONES

ANALOGORUM.

PRIMA CONIUGATIO Verborum in *O.*

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens in *O.*	*Sing: Ego Amo, tu amas, ille amat.* *Plur:* Nos *Amamus, vos amatis, illi amant.*
Præteritum imperfectũ in *Ram.*	S. *Ego Amábam, tu amábas, ille amábat.* P. *Nos Amabamus, vos amabatis, illi amabant.*
Præteritum perf. in *I.*	S. *Ego Amáui, tu amáuisti, ille amáuit,* P. Nos *Amauimus, vos amavistis, illi amauerunt* vel *amauêre.*
Prætéritum plusquàm perféctum in *Ram.*	S. *Ego Amáueram, tu amáueras, ille amáuerat.* P. *Nos Amaueramus, vos amaueratis, illi amáuerant.*
Futúrum in *Bo.*	S. *Ego Amabo, tu amábis, ille amábit.* P. *Nos Amabimus, vos amabitis, illi amabunt.*

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præsens. in *A.*	S. *tu ama.* P. *vos amáte.*	vide *Pag.* 65.
Futúrum in *Ato.*	S. *tu amâto, ille amâto.* P. *vos amátote, illi amânto.*	

Optatiuus Potentialis, & Permissiuus ita vt Subiunctiuus coniugatur, solo excépto Futúro. vide *Pag.* 66.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præſens in *Em.*
S. Ego Amem, tu ames, ille amet.
P. Nos Amêmus, vos amêtis, illi ament.

Prætéritum imperfectū in *Rem.*
S. Ego Amârem, tu amáres, ille amâret.
P. Nos Amaremus, vos amaretis, illi amarent.

Prætéritum Perfectum in *Rim.*
S. Ego Amáuerim, tu amáueris, ille amáuerit.
P. Nos Amauérimus, vos amaueritis, illi amauerint.

Prætéritum pluſquàm perfectum in *Sſem.*
S. Ego Amauiſſem, tu amauiſſes, ille amauiſſet.
P. Nos amauiſſemus, vos amauiſſetis, illi amauiſſent.

Futúrum in *Ro.*
S. Ego Amáuero, tu amaueris, ille amauerit.
P. Nos Amauerimus, vos amaueritis, illi amáverint.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præſens & Præteritum imperfectum in *Are*, vt *Amáre.*
Præteritum & pluſquàm perfectum in *Sſe*, vt *Amavíſſe.*
Futúrum
S. Eſſe Amatûrum, amatûram, amaturum.
P. Eſſe Amatûros, amaturas, amatura.
Gerundia ſunt tria: *Amandi, amando, amandum.*
Supina ſunt duo: *Amatum, Amatu.*

Participia ſignificationis Actiuæ duo:
Præſens in *Ans*, vt *Amans.*
Futúrū in *Rus*, vt *Amatúrus, a, um,*

Verbo.

Verborum in *Or*, Prima Coniugátio.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præſens in *Or.*
- *S. Ego Amor, tu amáris* vel *amáre, ille amátur.*
- *P. Nos Amamur, vos amamini, illi amantur.*

Prætéritum imperféctũ in *Bar.*
- *S. Ego Amábar, tu amábaris* vel *amábare, ille amábatur.*
- *P. Nos Amábamur, vos amábamini, illi amábantur.*

Prætéritum perféctum.
- *S. Ego Sum* vel *fui amátus, tu es* vel *fuiſti amátus, ille eſt* vel *fuit amatus.*
- *P. Nos Sumus* vel *fúimus amáti, vos eſtis* vel *fuiſtis amáti, illi ſunt* vel *fuerunt amati.*

Prætéritum pluſquàm perfectum.
- *S. Ego Eram* vel *fúeram amátus, tu eras* vel *fueras amatus, ille erat* vel *fúerat amatus.*
- *P. Nos Eramus* vel *fúeramus amáti, vos eratis* vel *fueratis amáti, illi erant* vel *ſuerant amati.*

Futúrum in *Bor.*
- *S. Ego Amâbor, tu amáberis* vel *amábere, ille amabitur.*
- *P. Nos Amábimur, vos amabímini, illi amabuntur.*

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo:

Præſens in *Are.*
- *S. tu amáre.*
- *P. vos amámini.*

vide *fol.* 65.

Futúrum in *Tor.*
- *S. amátor tu, amátor ille.*
- *P. vos amáminor, illi amántor.*

SVB-

SUBIVNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens in *Er.*	*S. Ego Amer, tu amêris*, vel *amêre*, *ille ametur.* *P. Nos Amêmur, vos amemini, illi amêntur.*
Prætéritum imperféctũ in *Arer.*	*S. Ego Amárer, tu amáreris*, vel *amarêre*, *ille amarétur.* *P. Nos Amarêmur, vos amarémini, illi amarentur.*
Prætéritum perféctum.	*S. Ego Sim* vel *fúerim amatus, tu ſis* vel *fueris amatus, ille ſit* vel *fúerit amatus.* *P. Nos Simus* vel *fuerimus amati, vos ſitis* vel *fueritis amáti, illi ſint* vel *fúerint amati.*
Prætéritum pluſquàm perfectum.	*S. Ego Eſſem* vel *fuiſſem amátus, tu eſſes* vel *fuiſſes amátus, ille eſſet* vel *fuiſſet amatus.* *P. Nos Eſſemus* vel *fuiſſemus amati, vos eſſetis* v. *fuiſſetis amáti, illi eſſent* v. *fuiſſent amati.*
Futúrum.	*S. Ego Ero* vel *fuero amátus, tu eris* vel *fueris amátus, ille erit* vel *fúerit amátus.* *P. Nos Erimus* vel *fuerimus amáti, vos eritis* vel *fueritis amáti, illi erunt* vel *fúerint amáti.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens & prætéritum imperf: in *Ari*, vt *Amári.*

Prætérit: perfect: & pluſquàm perféctum. { *S. Eſſe* vel *fuiſſe amátum, am, um.* / *P. Eſſe* vel *fuiſſe, amatos, as, a.* }

Futúrũ *Amátum iri* vel { *S. Eſſe amandum, am, um.* / *P. Eſſe amandos, as, a.* }

Participia ſignificationis Paſſiuæ duo: { Prætéritum in *Vs*, vt *Amátus, a, um,* / Futúrum in *Dus*, vt *Amandus, a, um,* }

SECVN-

SECUNDA CONIUGATIO
Verborum in *O*.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens in *O*.	*Sing: Ego Dóceo, tu dóces, ille dócet.* *Plur: Nos Docêmus, vos docétis, illi docent.*
Prætéritum imperféctũ in *Bam*.	*S. Ego Docêbam, tu docébas, ille docébat.* *P. Nos Docebamus, vos docebátis, illi docebant.*
Prætéritum perféctum in *I*.	*S. Ego Dócui, tu dócuisti, ille dócuit.* *P. Nos Docúimus, vos docuistis, illi docúerunt* vel *docuêre.*
Prætéritum plusquàm perféctum in *Ram*.	*S. Ego Docúeram, tu docúeras, ille docúerat.* *P. Nos Docueramus, vos docuerátis, illi docuerant.*
Futúrum in *Bo*.	*S. Ego Docébo, tu Docébis, ille docébit.* *P. Nos Docébimus, vos docébitis, illi docébunt.*

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præsens in *E*.	*S. tu doce.* *P. vos docéte.*	vide *fol. 65*.
Futúrum in *Eto*.	*S. tu docéto, ille docéto.* *P. vos docetóte, illi docénto.*	

Sub-

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

- Præsens in *Am.*
  - *S. Ego Dóceam, tu dóceas, ille dóceat.*
  - *P. Nos Doceámus, vos doceátis, illi dóceant,*
- Prætéritum imperfectú in *Rem.*
  - *S. Ego Docêrem, tu docêres, ille docêret.*
  - *P. Nos Docerémus, vos docerétis, illi docêrent.*
- Prætéritum perfectum in *Rim.*
  - *S. Ego Docúerim, tu docúeris, ille docúerit.*
  - *P. Nos Docuerimus, vos docueritis, illi docúerint.*
- Prætéritum plusquàm perfectum in *Ssem.*
  - *S. Ego Docuissem, tu docuisses, ille docuisset.*
  - *P. Nos Docuissémus, vos docuissetis, illi docuissent.*
- Futúrum in *Ro.*
  - *S. Ego Docuero, tu docúeris, ille docúerit.*
  - *P. Nos Docuérimus, vos docuéritis, illi docúerint.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

- Præsens & Præteritum imperfectum in *Ere*, vt *Docêre.*
- Præteritum perf: & plusquàm perf: in *Sse*, vt *Docuisse.*
- Futúrum
  - *S. Esse Doctûrum, doctûram, doctûrum.*
  - *P. Esse Doctûros, doctûras, doctûra.*
- Gerundia sunt tria: *Docéndi, docéndo, docéndum.*
- Supina sunt duo: *Doctum, doctu.*

Participia significationis Actiuæ duo:
- Præsens in *Ens*, vt *Docens.*
- Futúrum in *Rus*, vt *Docturus, a, um.*

Ver-

Verborum in *Or*, Secunda Coniugátio.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens in *Or*.	*S. Ego Doceor, tu docéris* vel *docere, ille docétur.*
	P. Nos Docemur, vos docemini, illi docentur.
Prætéritum imperféctũ in *Bar*.	*S. Ego Docebar, tu docebaris* vel *docebare, ille docebatur.*
	P. Nos Docebamur, vos docebamini, illi docebantur.
Prætéritum perféctum.	*S. Ego sum* vel *fui doctus, tu es* vel *fuisti doctus, ille est* vel *fuit doctus.*
	P. Nos Sumus vel *fúimus docti, vos estis* vel *fuistis docti, illi sunt* vel *fuerunt docti.*
Prætéritum plusquàm perféctum.	*S. Ego Eram* vel *fúeram doctus, tu eras* vel *fúeras doctus, ille erat* vel *fúerat doctus.*
	P. Nos Eramus vel *fueramus docti, vos eratis* vel *fueratis docti, illi erant* vel *fuerant docti.*
Futúrum in *Bor*.	*S. Ego Docebor, tu doceberis* vel *docebere, ille docebitur.*
	P. Nos Docebimur, vos docebimini, illi docebuntur.

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præsens in *Ere*.	*S. tu docere.*	vide *fól. 65.*
	P. vos docemini.	
Futúrum in *Tor*.	*S. tu docetor, ille docetor.*	
	P. vos doceminor, illi docentor.	

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens in *Ar.*	S. *Ego Dócear, tu docearis,* vel *doceáre, ille doceátur.* P. *Nos Doceámur, vos doceámini, illi doceantur.*
Prætéritum imperféctũ in *Arer.*	S. *Ego Docérer, tu docereris,* vel *docerêre, ille docerêtur.* P. *Nos Docerêmur, vos doceremini, illi docerentur.*
Prætéritum perféctum.	S. *Ego Sim* vel *fúerim doctus, tu sis* vel *fueris doctus, ille sit* vel *fúerit doctus.* P. *Nos Simus* vel *fuerimus docti, vos sitis* vel *fueritis docti, illi sint* vel *fúerint docti.*
Prætéritum plusquàm perféctum.	S. *Ego Essem* vel *fuissem doctus, tu esses* vel *fuisses doctus, ille esset* vel *fuisset doctus.* P. *Nos Essemus* vel *fuissemus docti, vos essetis* v. *fuissetis docti, illi essent* vel *fuissent docti.*
Futúrum.	S. *Ego Ero* vel *fuero doctus, tu eris* vel *fueris doctus, ille erit* vel *fúerit doctus.* P. *Nos Erimus* vel *fuerimus docti, vos eritis* vel *fueritis docti, illi erunt* vel *fúerint docti.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens & prætéritum imperf: in *Eri,* vt *Docéri.*

Prætérit: perfect: & plusquàm perféctum. — S. *Esse* vel *fuisse doctum, am, um.* P. *Esse* vel *fuisse, doctos, as, a.*

Futúrũ, *Doctum iri* vel — S. *Esse docéndum, am, um.* P. *Esse docendos, as, a.*

Participia significationis Passiuæ duo: Prætéritum in *Vs,* vt *Doctus, a, um,* Futúrum in *Dus,* vt *Docéndus, a, um,*

TER-

TERTIA CONIUGATIO
Verborum in *O*.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens in O.	*Sing: Ego Lego, tu legis, ille legit.* *Plur: Nos legimus, vos légitis, illi légunt.*
Prætéritum imperfécctũ in *Bam.*	*S. Ego Legébam, tu legébas, ille legêbat.* *P. Nos Legebamus, vos legebátis, illi legebant.*
Prætéritum perfécctum in *I.*	*S. Ego Legi, tu legisti, ille legit.* *P. Nos Legimus, vos legistis, illi legérunt* vel *legêre.*
Prætéritum plusquàm perfécctum in *Ram.*	*S. Ego Légeram, tu legeras, ille légerat.* *P. Nos Legeramus, vos legerátis, illi légerant.*
Futúrum in *Am.*	*S. Ego Legam, tu leges, ille leget.* *P. Nos Legémus, vos legetis, illi legént.*

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præsens in *E.*	*S. tu lege.* *P. vos legite.*	vide *fol. 65.*
Futúrum in *Ito.*	*S. tu legito, ille legito.* *P. vos legitóte, illi legúnto.*	

Adnotátio. *Dic, Duc, Fac, Fer,* E *in Imperativo per Apocopen cum Compositis abjiciunt. Vt Edic, adhuc, calefac, adfer, præfer: præter Composita Verbi Facio Thema in* Icio *habentia, Vt effice, confice, perfice.*

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens in *Am.*	S.	*Ego Legam, tu legas, ille legat.*
	P.	*Nos Legámus, vos legátis, illi legánt.*
Prætéritum imperféctū in *Rem.*	S.	*Ego Légerem, tu légeres, ille légeret.*
	P.	*Nos Legeremus, vos legeretis, illi légerent.*
Prætéritum Perféctum in *Rim.*	S.	*Ego Légerim, tu légeris, ille légerit.*
	P.	*Nos Legérimus, vos legéritis, illi legérint.*
Prætéritum pluſquám perféctum in *Sſem.*	S.	*Ego Legiſſem, tu legiſſes, ille legiſſet.*
	P.	*Nos Legiſſemus, vos legiſſetis, illi legiſſent.*
Futúrum in *Ro.*	S.	*Ego Légero, tu legeris, ille légerit.*
	P.	*Nos Legerimus, vos legéritis, illi legerint.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præſens & Prætéritum imperfectum in *Ere*, vt *Légere.*

Prætéritum & pluſquàm perfectum in *Sſe*, vt *Legiſſe*

Futúrum:
- *S. Eſſe Lecturum, lecturam, lecturum.*
- *P. Eſſe Lecturos, lecturas, lectura.*

Gerundia ſunt tria: *Legéndi, legéndo, legéndum.*

Supina ſunt duo: *Lectum, lectu.*

Participia ſignificationis Actiuæ duo:
- Præſens in *Ens*, vt *Legens.*
- Futúrum in *Rus*, vt *Lecturus, a, um,*

Verbo-

Verborum in *Or*, Tertia Coniugátio.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens in *Or*.	*S.* *Egor, tu légeris* vel *légere, ille legititur.* *P.* *Nos Légimur, vos legimini, illi leguntur.*
Prætéritum imperféctū in *Bar*.	*S.* *Ego Legébar, tu legebáris* vel *legebare, ille legebátur.* *P.* *Nos Legebamur, vos legebamini, illi legebantur.*
Prætéritum perféctum	*S.* *Ego Sum* vel *fui lectus, tu es* vel *fuisti lectus, ille est* vel *fuit lectus.* *P.* *Nos Sumus* vel *fúimus lecti, vos estis* vel *fuistis lecti, illi sunt* vel *fuerunt lecti.*
Prætéritum plusquàm perféctum.	*S.* *Ego Eram* vel *fúeram lectus, tu eras* vel *fueras lectus, ille erat* vel *fúerat lectus.* *P.* *Nos Eramus* vel *fúeramus lecti, vos eratis* vel *fueratis lecti, illi erant* vel *fuerant lecti.*
Futúrum in *Ar*.	*S.* *Ego Legar, tu legéris* vel *legere, ille legitur.* *P.* *Nos Legêmur, vos legémini, illi legêntur.*

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præsens in *Ere*.	*S.* *tu légere.* *P.* *vos legimini.*	vide *fol.65.*
Futúrum in *Tor*.	*S.* *tu legitor, ille legitor.* *P.* *vos legimini, illi leguntur.*	

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens in *Ar.*	*S. Ego Legar, tu legáris* vel *legare, ille legátur.* *P. Nos Legámur, vos legámini, illi legántur.*
Prætéritum imperféctũ in *Erer.*	*S. Ego Lêgerer, tu legereris,* vel *legerére, ille legeretur.* *P. Nos Legerémur, vos legerémini, illi legerentur.*
Prætéritum perfectum.	*S. Ego Sim* vel *fuerim lectus, tu ſis* vel *fueris lectus, ille ſit* vel *fuerit lectus.* *P. Nos Simus* vel *fuerimus lecti, vos ſitis* vel *fueritis lecti, illi ſint* vel *fuerint lecti.*
Prætéritum plusquam perféctum.	*S. Ego Eſſem* vel *fuiſſem lectus, tu eſſes* vel *fuiſſes lectus, ille eſſet* vel *fuiſſet lectus.* *P. Nos Eſſemus* vel *fuiſſemus lecti, vos eſſetis* vel *fuiſſetis lecti, illi eſſent* vel *fuiſſent lecti.*
Futúrum...	*S. Ego Ero* vel *fuero lectus, tu eris* vel *fueris lectus, ille erit* vel *fuerit lectus.* *P. Nos Erimus* vel *fuerimus lecti, vos eritis* vel *fueritis lecti, illi erunt* vel *fuerint lecti.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque;

Præſens & Prætéritum imperf: in *I.* vt *Legi.*	
Prætérit: perf: & pluſq: perféctum.	*S. Eſſe* vel *fuiſſe lectum, am, um.* *P. Eſſe* vel *fuiſſe lectos, as, a.*
Futúrum. *Lectum iri,* vel	*S. Eſſe legéndum, am, um.* *P. Eſſe legendos, as, a.*

Participia ſignificationis Paſſiuæ duo:	Prætéritum in *Vs,* vt *Lectus, a, um.* Futúrũ in *Dus,* vt *Legendus, a, um.*

QVAR-

QVARTA CONIUGATIO.
Verborum in *O*.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens in *O*.	*S. Ego Audio, tu audis, ille audit.* *P. Nos Audimus, vos auditis, illi audiunt.*
Prætéritum imperféctũ in *Bam*.	*S Ego Audiébam, tu audiébas, ille audiébat.* *P. Nos Audiebámus, vos audiebatis, illi audiebant.*
Prætéritum perféctum in *I*.	*S. Ego Audiui, tu audiuisti, ille audiuit.* *P. Nos Audiuimus, vos audiuistis, illi audiuerunt* vel *audiuêre.*
Prætéritum plusquàm perféctum in *Ram*.	*S. Ego Audiueram, tu audiueras, ille audiuerat.* *P. Nos Audiueramus, vos audiueratis, illi audiuerant.*
Futúrum in *Am*.	*S. Ego Audiam, tu audies, ille audiet.* *P. Nos Audiemus, vos audietis, illi audient.*

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præsens in *I*.	*S. tu audi.* *P. vos audite.*	vide *fol.65.*
Futúrum in *Ito*.	*S. tu audito, ille audito.* *P. vos auditote, illi audiûnto.*	

SVBIVNCTIVVS Modus habet Témpora quinque:

Præſens in *Am.*	*S. Ego Aúdiam, tu audias, ille audiat.* *P. Nos Audiamus, vos audiatis, illi audiant.*
Prætéritum imperfectū in *Rem.*	*S. Ego Audîrem, tu audîres, ille audîret.* *P. Nos Audiremus, vos audîretis, illi audîrent.*
Prætéritum perfectum in *Rim.*	*S. Ego Audíuerim, tu audíueris, ille audíuerit.* *P. Nos Audiuerimus, vos audiueritis, illi audiuerint.*
Prætéritum plusquàm perféctum in *Sſem.*	*S. Ego Audiuiſſem, tu audiuiſſes ille audiuiſſet,* *P. Nos Audiuiſſemus, vos audiuiſsétis, illi audiuiſſent.*
Futúrum in *Ro.*	*S. Ego Audiuero, tu audiueris, ille audiuerit.* *P. Nos Audiuerimus, vos audiueritis, illi audiuerint.*

INFINITIVVS Modus habet Témpora quinque:

Præſens & Prætéritum imperfectum in *Ire*, vt *Audire.*

Prætéritum perf: & pluſq: perf: in *Sſe*, vt *Audiuiſſe.*

Futúrum. *S. Eſſe Auditúrum, auditúram, auditúrum.*
P. Eſſe Auditúros, auditûras, auditûra.

Gerundia ſunt tria: *Audiéndi, audiéndo, audiéndum.*

Supina duo: *Auditum, auditu.*

Participia ſignificationis Actiuæ duo: Præſens in *Ens*, vt *Audiens.*
Futúrū in *Rus*, vt *Auditúrus, a, um.*

Verbo-

Verborum in *Or*, Quarta Coniugátio.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens in *Or*.	*S. Ego Aúdior, tu audiris* vel *audîre, ille auditur.* *P. Nos Audimur, vos audimini, illi audiûntur.*
Prætéritum imperféctũ in *Bar*.	*S. Ego Audiêbar, tu audiébaris* vel *audiebare, ille audiebatur.* *P. Nos Audiebamur, vos audiebámini, illi audiebantur.*
Prætéritum perféctum.	*S. Ego Sum* vel *fui auditus, tu es* vel *fuisti auditus, ille est* vel *fuit auditus.* *P. Nos Sumus* vel *fuimus auditi, vos estis* vel *fuistis auditi, illi sunt* vel *fuërunt auditi.*
Prætéritum plusquàm perféctum.	*S. Ego Eram* vel *fúeram auditus, tu eras* vel *fúeras auditus, ille erat* vel *fúerat auditus.* *P. Nos eramus* vel *fueramus auditi, vos eratis* vel *fueratis auditi, illi erant* vel *fuerant auditi.*
Futúrum in *Ar*.	*S. Ego Aúdiar, tu audiéris* vel *audiêre, ille audiétur.* *P. Nos Audiêmur, vos audiémini, illi audientur.*

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præsens in *Ire*.	*S. tu audire* *P. vos audimini.*	vide *fol. 65.*
Futúrum in *Tor*.	*S. tu auditor, ille auditor.* *P. vos audiminor, illi audiúntor.*	

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens in *Ar.*	S. *Ego Audiar, tu audiáris* vel *audiare, ille audiatur.* P. *Nos Audiámur, vos audiamini, illi audiántur.*
Prætéritum imperféctũ in *Rer.*	S. *Ego Audirer, tu audiréris* vel *audirére, ille audiretur.* P. *Nos Audirémur, vos audiremini, illi audirentur.*
Prætéritum perféctum.	S. *Ego Sim* vel *fuerim auditus, tu ſis* vel *fueris auditus, ille ſit* vel *fuerit auditus.* P. *Nos Simus* vel *fuerimus auditi, vos ſitis* vel *fueritis auditi, illi ſint* vel *fuerint auditi.*
Prætéritum plusquàm perféctum.	S. *Ego Eſſem* vel *fuiſſem auditus, tu eſſes* vel *fuiſſes auditus, ille eſſet* vel *fuiſſet auditus.* P. *Nos Eſſemus* vel *fuiſſemus auditi, vos eſſetis* vel *fuiſſetis auditi, illi eſſent* vel *fuiſſent auditi.*
Futúrum.	S. *Ego Ero* vel *fuero auditus, tu eris* vel *fueris auditus, ille erit* vel *fuerit auditus.* P. *Nos Erimus* vel *fuerimus auditi, vos eritis* vel *fueritis auditi, illi erunt* vel *fuerint auditi.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens & Prætéritum imperféctum in *Iri*, vt *Audiri.*	
Prætérit: perf: & pluſq: perféctum	S. *Eſſe* vel *fuiſſe auditum, am, um.* P. *Eſſe* vel *fuiſſe auditos, as, a.*
Futúrum, *Auditum iri*, vel	S. *Eſſe audiendum, am, um.* P. *Eſſe audiendos, as, a.*

Participia ſignificationis Paſſiuæ duo:	Prætéritum in *Vs*, vt *Auditus a, um.* Futúrũ in *Dus*, vt *Audiendus, a, um.*

CON-

CONIUGATIONES

ANOMALORUM.

Annotátio. *Verba Anomala tantùm in Tertia & Quarta repe-riuntur Coniugatione ; in Tertia .s.* Fero, Sum, Volo *cum Compositis ; in Quarta itidem tria .s.* Fio, Eo, Queo *cum Compositis.*

CONIUGATIO Verbi Actiui *FERO.*

Indicativus Modus habet Témpora quinque ;

Præsens.	*Sing : Ego Fero , tu fers , ille fert.* *Plur : Nos Ferimus , vos fertis, illi ferunt.*
Prætéritum imperféctú.	*S. Ego Ferébam , tu férebas, ille ferebat.* *P. Nos Ferebámus , vos ferebatis , illi ferebant.*
Prætéritum perféctum.	*S. Ego Tuli , tu tulisti , ille tulit.* *P. Nos Tulimus , vos tulistis , illi tulérunt* vel *tulêre.*
Prætéritum plusquàm perféctum.	*S. Ego Túleram , tu túleras , ille tulerat.* *P. Nos Tulerámus , vos tuleratis , illi tulerant.*
Futúrum.	*S. Ego Feram , tu feres, ille feret.* *P. Nos Ferémus , vos ferétis , illi ferent.*

Imperativus Modus habet Témpora duo :

Præsens.	*S. tu Fer.* *P. vos Ferte.*	vide *Pag. 65.*
Futúrum	*S. tu Ferto, ille ferto.* *P. vos Fertote, illi ferunto.*	

Sub-

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens	S.	*Ego Feram, tu feras, ille ferat.*
	P.	*Nos Feramus, vos feratis, illi ferant.*
Prætéritum imperfectũ.	S.	*Ego Ferrem, tu ferres, ille ferret.*
	P.	*Nos Ferrémus, vos ferrétis, illi ferrent.*
Prætéritum perfectum.	S.	*Ego Túlerim, tu túleris, ille túlerit.*
	P.	*Nos Tulerimus, vos tuleritis, illi túlerint.*
Prætéritum pluſquàm perfectum.	S.	*Ego Tuliſſem, tu tuliſſes, ille tuliſſet.*
	P.	*Nos Tuliſſemus, vos luliſſetis, illi tuliſſent.*
Futúrum.	S.	*Ego Túlero, tu túleris, ille túlerit.*
	P.	*Nos Tulerimus, vos tuléritis, illi túlerint.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens & Prætéritum imperfectum *Ferre.*

Prætéritum perf: & pluſquàm perfect: *Tuliſſe.*

Futúrum { S. *Eſſe Latûrum, latûram, latûrum.* P. *Eſſe Latûros, latûras, latûra.* }

Gerundia ſunt tria: *Feréndi, feréndo, feréndum.*

Supina ſunt duo: *Latum, latu.*

Participia ſignificationis Actiuæ duo: { Præſens in *Ens*, vt *Ferens.* Futurum in *Rus*, vt *Laturus, a, um.* }

CON-

CONIUGATIO Verbi Passiui *FEROR*.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præsens.
S. Ego Feror, tu ferris vel *ferre, illi fertur.*
P. Nos Ferimur, vos ferimini, illi feruntur.

Prætéritum imperféctũ.
S. Ego Ferebar, tu ferebaris vel *ferebare, ille ferebatur.*
P. Nos Ferebamur, vos ferebamini, illi ferebantur.

Prætéritum perféctum.
S. Ego Sum vel *fui latus, tu es* vel *fuisti latus, ille est* vel *fuit latus.*
P. Nos Sumus vel *fuimus lati, vos estis* vel *fuistis lati, illi sunt* vel *fuerunt lati.*

Prætéritum plusquàm perféctum.
S. Ego Eram vel *fúeram latus, tu eras* vel *fúeras latus, ille erat* vel *fúerat latus.*
P. Nos Eramus vel *fueramus lati, vos eratis* vel *fueratis lati, illi erant* vel *fúerant lati.*

Futúrum.
S. Ego Ferar, tu fereris vel *ferere, ille feretur.*
P. Nos Feremur, vos feremini, illi ferentur.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo:

Præsens
S. tu ferre.
P. vos ferimini.

vide *fol.* 65.

Futúrum
S. tu fertor, ille fertór.
P. vos feriminor, illi ferúntor.

SUB-

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens.	S. *Ego Ferár, tu feráris* vel *feráre, ille ferátur.* P. *Nos Ferámur, vos ferámini, illi ferántur.*
Prætéritum imperféctū.	S. *Ego Ferrer, tu ferreris* vel *ferrere, ille ferretur.* P. *Nos Ferremur, vos ferrémini, illi ferrentur.*
Prætéritum perféctum.	S. *Ego Sim* vel *fúerim latus, tu sis* vel *fúeris latus, ille sit* vel *fúerit latus.* P. *Nos Simus* vel *fuerimus lati, vos sitis* vel *fueritis lati, illi sint* vel *fuerint lati.*
Prætéritum plusquàm perféctum.	S. *Ego Essem* vel *fuissem latus, tu esses* vel *fuisses latus, ille esset* vel *fuisset latus.* P. *Nos Essemus* vel *fuissemus lati, vos essetis* vel *fuissetis lati, illi essent* vel *fuissent lati.*
Futúrum.	S. *Ego Ero* vel *fuero latus, tu eris* vel *fueris latus, ille erit* vel *fuerit latus.* P. *Nos Erimus* vel *fuerimus lati, vos eritis* vel *fueritis lati, illi erunt* vel *fuerint lati.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens & Prætéritum imperféctum in *Ri*, vt *Ferri.*

Prætéritum perf: & plusquàm perféctum	S. *Esse* vel *fuisse latum, am, um.* P. *Esse* vel *fuisse latos, latas, lata.*
Futúrum *Latum iri* vel	S. *Esse ferendum, am, um.* P. *Esse ferendos, as, a.*

Participia significationis Passiuæ duo:	Præteritum, *Latus, lata, latum.* Futúrum, *Ferendus, da, dum.*

CON-

CONIUGATIO Verbi Neutri *SVM.*

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præſens.	*S. Ego Sum, tu es, ille eſt.*
	P. Nos Sumus, vos eſtis, illi ſunt.
Prætéritum imperfectũ.	*S. Ego Eram, tu eras, ille erat.*
	P. Nos Eramus, vos eratis, illi erant.
Prætéritum perféctum.	*S. Ego Fui, tu fuiſti, ille fuit.*
	P. Nos Fuimus, vos fuiſtis, illi fuerunt vel *fuêre.*
Prætéritum pl. perfectũ.	*S. Ego Fueram, tu fueras, ille fuerat.*
	P. Nos Fueramus, vos fueratis, illi fuerant.
Futúrum.	*S. Ego Ero. tu eris, ille erit.*
	P. Nos Erimus, vos eritis, illi erunt.

Imperativus Modus habet Témpora duo:

Præſens.	*S. tu es.*	vide *fol.65.*
	P. vos eſte.	
Futúrum.	*S. tu eſto, ille eſto.*	
	P. vos eſtote, illi ſunto.	

Subiunctivus Modus habet Témpora quinque:

Præſens.	*S Ego Sim, tu ſis, ille ſit.*
	P. Nos Simus, vos ſitis, illi ſint.
Prætéritum imperféctũ	*S. Ego Eſſem, tu eſſes, ille eſſet.*
	P. Nos Eſſemus, vos eſſetis, illi eſſent.
Prætéritum perféctum.	*S. Ego Fuerim, tu fueris, ille fuerit.*
	P. Nos Fuerimus, vos fueritis, illi fuerint.
Prætéritum plusquàm perféctum.	*S. Ego Fuiſſem, tu fuiſſes, ille fuiſſet.*
	P. Nos Fuiſſemus, vos fuiſſetis, illi fuiſſent.
Futúrum.	*S. Ego Fuero, tu fueris, ille fuerit.*
	P. Nos Fuerimus, vos fueritis, illi fuerint.

Infi-

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

- Præsens & Prætéritum imperfectum, *Esse*.
- Prætéritum & plusquàm perfectum, *Fuisse*.
- Futúrum, *Fore*; vel { *S. Esse Futurum, futuram, futurum.* / *P. Esse Futuros, futuras, futura.* }
- Gerundijs & Supinis *Caret*.
- Participij. { Præsenti Témpore *Caret*. / Futúrum, *Futúrus, futura, futurum.* }

Composita Verbi Sum, *ita coniugantur sicut ipsum* Sum, *vt* Adsum, Absum, Desum, Insum, *&c. Præter* Prosum *&* Possum; *quorum prius .s.* Prosum *in coniugando recipit* D *ante* E *vbiq; vt* Prosum, prodes, prodest. Proderam, Prodero, Prodessem, Prodesse. *Hoc Verbum Puer facillimè addiscet inflectere, si ipsum per totam Coniugationem Verbi* Sum *hic positam aliquoties duxerit Præceptor: sic enim dicto citius animaduertet, in quibus Temporibus & Personis* D *ante* E *erit ipsi ponendum. Alterum verò .s.* Possum, *in multis Temporibus* T *ante* E *&* V *recipit, quod ex his sequentibus apparebit.*

INDICATIVI		
Præsens	*S. Possum, potes, potest.*	*P. Possumus, potestis, possunt.*
Imperf:	*S. Poteram, eras, erat.*	*P. Poteramus, ratis, rant.*
Perfect:	*S. Potui, isti, uit.*	*P. Potuimus, stis, runt, v. ere.*
Pl. Perf:	*S. Potueram, ras, rat.*	*P. Potueramus, ratis, rant,*
Futúrum	*S. Potero, ris, rit.*	*P. Poterimus, ritis, runt.*

IMPERATIVO Modo *Caret*.

SUBIUNCTI:		
Præsens.	*S. Possim, possis, possit,*	*P. Possimus, possitis, possint,*
Imperf:	*S. Possem, posses, posset.*	*P. Possemus, ssetis, ssent.*
Perfect:	*S. Potuerim, ris, rit.*	*P. Potuerimus, ritis, rint.*
Pl. perf:	*S. Potuissem, sses, sset,*	*P. Potuissemus, ssetis, ssent.*
Futúrum	*S. Potuero, ris, rit.*	*P. Potuerimus, ritis, rint.*

INFINITIVI { Præsens & Præteritum imperfectum, *Posse*. / Præteritum Perfectum & plusq: perfect: *Potuisse*. / Cæteris ad finem *Caret*. }

CON-

CONIVGATIO Verbi Neutri *VOLO.*

Indicativi Modi.

Præsens	S. *Ego Volo, tu vis, ille vult.*	P. *Nos Volumus, vos vultis, illi volunt.*
Preteritū imperf:	S. *Ego Volebam, tu volebas, ille volebat.*	P. *Nos Volebamus, vos volebatis, illi volebant.*
Preteritū perfectū.	S *Ego Volui, tu voluisti, ille voluit.*	P. *Nos Voluimus, vos voluistis, illi voluerunt.* vel *voluêre.*
Preteritū pluſ. perf.	S. *Ego Volueram, tu volueras, ille voluerat.*	P. *Nos Volueram9, vos volueratis, illi voluerāt.*
Futúrum.	S. *Ego Volam, tu voles, ille volet.*	P. *Nos Volemus, vos voletis, illi volent.*

Imperativo Modo *caret.*

Subiunctivi Modi.

Præſens	S. *Ego Velim tu velis, ille velit.*	P *Nos Velimus, vos velitis, illi velint.*
Pretéritū imperfe:	S. *Ego Vellem, tu velles, ille vellet.*	P. *Nos Vellemus, vos velletis, illi vellent.*
Preteritū perfect.	S. *Ego Voluerim tu volueris ille voluerit.*	P. *Nos Voluerim9, vos volueritis, illi voluerint*
Preteritū pluſ: per:	S. *Ego Voluiſſem tu voluiſſes, ille voluiſſet.*	P. *Nos Voluiſſemus, vos voluiſſetis, illi voluiſſēt.*
Futúrum.	S. *Ego Voluero, tu volueris, ille voluerit.*	P. *Nos Voluerim9, vos volueritis, illi voluerint.*

Infinititi Modi
- Præſens & Præteritum imperf: *Velle.*
- Præter: perfect: & pluſ: perf. *Voluiſſe.*
- Futuro & Supino *caret.*

Gerundia tria ſed rara: *Volendi, volendo, volendum.*
Participij Præſens, *Volens.* Futuro *caret.*

CONIVGATIO Verbi Neutri *MALO.*

INDICATIVI MODI		
Præsens.	S.	*Ego Malo, tu mauis, ille mauult.*
	P.	*Nos Malumus vos mauultis, illi malunt.*
Præteritum imperfectū	S.	*Ego Malebam, tu malebas; ille malebat.*
	P.	*Nos Malebamus, vos malebatis, illi malebant.*
Præteritum perfectum.	S.	*Ego Malui, tu maluisti, ille maluit.*
	P.	*Nos Maluimus, vos istis, illi runt* vel *ère.*
Præteritum plusq: perf.	S.	*Ego Malùeram, tu eras, ille maluerat.*
	P.	*Nos Malueramus, vos rátis, illi rant.*
Futúrum.	S	*Ego Malam, tu males ille malet.*
	P.	*Nos Malemus, vos maletis, illi malent.*

IMPERATIVO MODO *Caret.*

SUBIUNCTIVI MODI		
Præsens	S.	*Ego Malim, tu malis, ille malit.*
	P.	*Nos Malimus, vos malitis, illi malint.*
Prætéritum imperf:	S.	*Ego Mallem, tu malles, ille mallet.*
	P.	*Nos Mallémus, vos malletis, illi mallent.*
Prætéritum perfectum	S	*Ego Maluerim, tu malueris, ille maluerit.*
	P.	*Nos Maluerimus, vos ritis, illi rint.*
Prætéritum plusq: perf.	S.	*Ego Maluissem, tu maluisses, ille maluisset.*
	P.	*Nos Maluissemus, vos maluissetis, illi ssent.*
Futúrum.	S.	*Ego Maluero, tu malueris, ille maluerit.*
	P.	*Nos Maluerimus, vos malueritis, illi rint.*

INFINITIVI MODI

- Præsens & Præteritum imperf: *Malle.*
- Præt: perfect: & plus: perfect: *Maluisse.*
- Futuro *caret.*

Gerundijs, Supinis, Participijs, *caret.*

CON-

CONIVGATIO Verbi Neutri *NOLO.*

Indicativi Modi	Præsens	*S. Ego Nolo tu non vis, ille non vult.*
		P. Nos Nolumus, vos non vúltis, illi nolunt.
	Præteritum imperfectũ	*S. Ego Nolêbam, tu nolêbas, ille nolêbat.*
		P. Nos Nolebâmus, vos nolebâtis, illi nolebãt.
	Præteritum perfectum	*S. Ego Nólui, tu nóluisti, ille noluit.*
		P. Nos Nolúimus, vos noluistis, illi noluerũt.
	Præteritum plusq. perf.	*S. Ego Noluéram, tu nolueras, ille nolúerat.*
		P. Nos Noluerâmus, vos âtis, illi nolúerant.
	Futúrum.	*S. Ego Nolam, tu noles, ille nolet.*
		P. Nos Nolémus, vos nolêtis, illi nolent.
Imperatiui	Præsens	*S. Tu Noli.*
		P. Vos Nolite.
	Futúrum	*S. Nolito tu, nolito ille.*
		P. Vos Nolitôte, illi nolunto.
Subiunctivi Modi	Præsens	*S. Ego Nolim tu nolis, ille nolit.*
		P. Nos Nolîmus, vos nolite, illi nolint.
	Præteritum imperfectũ	*S. Ego Nollem, tu nolles, ille nollet.*
		P. Nos Nollêmus, vos nollêtis, illi nollent.
	Præt : perf:	*S Ego Nolúerim, tu nolueris ille nolúerit.*
		P. Nos Noluêrimus vos ritis, illi nolúerint.
	Prætéritum plusq : perf.	*S. Ego Noluissem, tu noluisses, ille noluisset.*
		P. Nos Noluissêmus, vos setis, illi noluissent.
	Futúrum	*S. Ego Nolúero, tu nolúeris, ille nolúerit.*
		P. Nos Noluérimus, vos ritis illi noluerint.

Infinitivi	Præsens & Præteritum imperf:	*Nolle.*
	Præteritum perf: & plusq : perf:	*Noluisse.*
	Futuro, Gerundijs & Supinis *caret.*	

Participij Præsens *Nolens.* Futuro *caret.*

CONIVGATIO Verbi Neutro Passivi *FIO*.

Annotátio. *Ex duobus Verbis Defectivis s. ex* Fio *quod caret proprio præterito &* Factus sum, *quod caret proprio præsenti (nam* Facior *antiquum jam obsolevit) Grammatici quasi unum Verbum integrum fecerunt, ubi unum supplet defectum alterius: quod idem fit in Compositis. Nam Composita Verbi* Facio *desinentia in* ácio *habent Passivum in* O, *ut* Calefacio, calefio, tepefacio, tepefio, &c *desinentia verò in* icio *habent in* Or, *ut* Afficio, afficior, conficio, conficior, &c. *Quando quæritur* Facio *cujus Generis? Responde Activi, deinde cum quæritur, quod est ejus Passivum? dicas* Fio, *quod sic conjugabis.*

INDICATIVI MODI.

Præsens	*S. Ego Fio, tu fis, ille fit.* *P. Nos fimus, vos fitis, illi fiunt.*
Prætéritum imperféctū in *Bam.*	*S. Ego Fiebam, tu fiebas, ille fiebat.* *P. Nos Fiebamus, vos fiebatis, illi fiebant.*
Prætéritum perfectum	*S. Ego Sum* vel *fui factus, tu es* vel *fuisti factus, ille est* vel *fuit factus.* *P. Nos Sumus* vel *fuimus facti, vos estis* vel *fuistis facti, illi sunt* vel *fuerunt facti.*
Prætéritum plusquam perfect.	*S. Ego Eram* vel *fúeram factus, tu eras* vel *fueras factus, ille erat* vel *fúerat factus.* *P. Nos Eramus* vel *fuerámus facti, vos eratis* vel *fueratis facti, illi erat* vel *fúerant facti.*
Futúrum	*S. Ego Fiam, tu fies, ille fiet.* *P. Nos Fiemus, vos fietis, illi fient.*

IMPERATIVO modo *caret:* nam *Fi, Fite,* & *Fito,* sunt rarissima.

SUB-

Subiunctivi Modi.

Præsens	S. *Ego Fiam, tu fias, ille fiat.* P. *Nos Fiamus, vos fiatis, illi fiant.*
Præteritum imperfectũ	S. *Ego Fierem, tu fieres, ille fieret.* P. *Nos Fierémus, vos fierêtis, illi fierent.*
Præteritum perfectum.	S. *Ego Sim* vel *fúerim factus, tu sis* vel *fueris factus. ille sit* vel *fúerit factus.* P. *Nos Simus* vel *fuerimus facti, vos sitis* vel *fueritis facti, illi sint* vel *fúerint facti.*
Prætéritum plusquam perfectum.	S. *Ego Essem* vel *fuissem factus, tu esses* vel *fuisses factus, ille esset* vel *fuisset factus.* P. *Nos Essemus* vel *fuissemus facti, vos essetis* vel *fuissetis facti, illi essent* vel *fuissent facti.*
Futúrum	S. *Ego Ero* vel *fúero factus, tu eris* vel *fueris factus, ille erit* vel *fuerit factus.* P. *Nos Erimus* vel *fuerimus facti, vos eritis* vel *fueritis facti, illi erunt* vel *fúerint facti.*

Infinitivi Modi.

Præsens & Præteritum imperfectum *Fieri.*

Prætér: perfect: & plusquam perfect: S. *Esse* vel *fuisse factum, am, um.* P. *Esse* vel *fuisse factos, as, a.*

Futúrum *Factum iri* vel S. *Esse faciéndum, am, um.* P. *Esse faciéndos, as, a.*

Participia significationis Passivæ duo: Prætéritum in *Vs*, vt *Factus, a, um.* Futúrũ in *Dus*, vt *Faciendus, a, um.*

CONIUGATIO Verbi Neutri *EO.*

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens.	*S. Ego Eo, tu is, ille it.* *P. Nos Imus, vos itis, illi eunt.*
Prætéritum imperfectũ	*S. Ego Ibam, tu ibas, ille ibat.* *P. Nos Ibámus, vos ibàtis, illi ibant.*
Præteritum perfectum.	*S. Ego Iui, tu iuisti, ille iuit.* *P. Nos iuimus, vos iuistis, ille iuerunt* vel *iuere.*
Prætéritum plusquam perfectum.	*S. Ego Iuêram, tu iueras, ille iuerat.* *P. Nos Iueramus, vos iueratis, illi iuerant.*
Futúrum	*S. Ego Ibo, tu ibis, ille ibit.* *P. Nos Ibimus, vos ibitis, illi ibunt.*

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo:

Præsens.	*S. Tu I.* *P. Vos Ite.*
Futúrum.	*S. Tu Ito, ille ito.* *P. Vos Itòte, illi eûnto.*

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens	*S. Ego Eam, tu eas, ille eat.* *P. Nos Eámus, vos eàtis, illi eant.*
Prætéritum imperfecti	*S. Ego Irem, tu ires, ille iret.* *P. Nos Irêmus, vos irétis, illi irent.*
Prætéritum perfectum.	*S. Ego Iuêrim, tu iueris, ille iuerit.* *P. Nos Iuérimus, vos iuéritis, illi iuerint.*
Prætéritum plusq: perf:	*S. Ego Iuissem, tu iuisses, ille iuisset.* *P. Nos Iuissemus, vos iuissetis, illi iuissent.*
Futúrum.	*S. Ego Iuéro, tu iueris, ille iuerit.* *P. Nos Iuérimus, [illegible]éritis, illi iuerint.*

IN-

Infinitiui	Præsens & Præteritum imperfectum,	*Ire.*
	Præteritum perfectum & plusq: perfect:	*Iuisse.*
	Futúrum	S. *Esse Itúrum, ituram, iturum.*
		P. *Esse Ituros, ituras, itura.*

Gerundia sunt tria: *Eundi, eundo, eundum.*

Supinum, *Itum.*

Participij	Præsens,	*Iens, euntis.*
	Futúrum,	*Itúrus, itúra, itúrum.*

Annotátio. *Composita Verbi* Eo, *scilicet ista:* Adeo, ábéo, Inéo, Redéo, *&c. ita coniugantur sicut ipsum* Eo.

Queo, Nequeo, Veneo.

Qui scit Conjugationem Verbi Eo: *is facillimè poterit inflectere etiam ista tria Verba:* Queo, Nequeo, Veneo: *Nam si Verbo* Eo; *præposuerit in omnium Modorum omnibus Temporibus & Personis, istas literas duas* Qu *habebit Conjugationem Verbi* Queo: *si præposuerit istas quatuor* Nequ, *Conjugabit Verbum* Nequeo: *si denique istas tres* Ven, *efficiet inflexionem Verbi* Veneo. *Sed interim notet, Primo* Queo *&* Nequeo *carere & Imperativo & Gerundijs. Secundo Verbum* Veneo *(cujus Imperativus eget Authoritate) tantum ad Plusquam perfectum Infinitiui esse inflectendum: nam reliquis usque ad finem scilicet Futuro Infinitiui, Gerundijs & Participijs caret. De Supino quoque ejus adhuc lis est: nam* Venum *alij dicunt esse Adverbium.*

De Præteriti Syncope & Futuro Infinitiui.

Inter Conjugandum commemoretur Puero frequenter. Primò, Præterita in ui *cum suis Derivatis Personas suas sæpè per Syncopen efferre: ut* Nosti *pro* nouisti, nôram *pro* noueram, amasti, *pro* amauisti, audisse *pro* audiuisse, abijt *pro* abiuit, *&c. Secundò, Futurum Infinitiui esse duplex, unum quod ex* Esse, *aliud quod ex* Fuisse *componitur, & hoc posterius: quo etiam non raro utimur, Futurum Præterito mistum vocari.*

Conjugationes Verborum Imperſonalium in *T.*

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens.	1.	*Vacat.*	3.	*Accidit.*
	2.	*Oportet.*	4.	*Expedit.*
Prætéritum imperf:	1.	*Vacabat.*	3.	*Accidebat.*
	2.	*Oportebat.*	4.	*Expediebat.*
Prætéritum perfectum	1.	*Vacauit.*	3.	*Accidit.*
	2.	*Oportuit.*	4.	*Expediit.*
Præt: pluſ: perfectum.	1.	*Vacauerat.*	3.	*Acciderat.*
	2.	*Oportuerat.*	4.	*Expedierat.*
Futúrum	1.	*Vacabit.*	3.	*Accidet.*
	2.	*Oportebit.*	4.	*Expediet.*

IMPERATIVO Modo *carent.*

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præſens.	1.	*Vacet.*	3.	*Accidat.*
	2.	*Oporteat.*	4.	*Expediat.*
Prætéritum imperfectũ	1.	*Vacaret.*	3.	*Accideret.*
	2.	*Oporteret.*	4.	*Expediret.*
Prætéritum perfectum	1.	*Vacauerit.*	3.	*Acciderit.*
	2.	*Oportuerit.*	4.	*Expedierit.*
Prætéritum pluſq: perf:	1.	*Vacaſſet.*	3.	*Accidiſſet.*
	2.	*Oportuiſſet.*	4.	*Expediuiſſet.*
Futúrum	1.	*Vacaverit.*	3.	*Acciderit.*
	2.	*Oportuerit.*	4.	*Expediuerit.*

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præſens & imperfectũ	1.	*Vacare.*	3.	*Accidere.*
	2.	*Oportere.*	4.	*Expedire.*
Perfectũ & pluſq: perf:	1.	*Vacaſſe.*	3.	*Accidiſſe.*
	2.	*Oportuiſſe.*	4.	*Expediiſſe.*

Cæteris *car*[illegible]

Con-

Conjugationes Imperſonalium in *TVR*.

Indicativus Modus habet Témpora quinque.

Præſens.	1. *Aratur.* 2. *Ridetur.*	3. *Creditur.* 4. *Venitur.*
Prætéritum imperfectũ	1. *Arabátur.* 2. *Ridebatur.*	3. *Credebatur.* 4. *Veniebatur.*
Prætéritum perfectum.	1. *Aratum eſt Vel fuit.* 2. *Riſum eſt Vel fuit.*	3. *Creditum eſt Vel fuit.* 4. *Ventum eſt Vel fuit.*
Prætéritum pluſq: perf:	1. *Aratũ erat Vel fuer.* 2. *Riſũ erat Vel fuerat.*	3. *Creditũ erat Vel fuerat.* 4. *Ventum erat Vel fuerat.*
Futúrum.	1. *Arabitur.* 2. *Ridebitur.*	3. *Credetur.* 4. *Venietur.*

Imperativo Modo *carent.*

Subiunctivus Modus habet Témpora quinque:

Præſens.	1. *Aretur.* 2. *Rideatur.*	3. *Credatur.* 4. *Veniatur.*
Prætéritum imperfectũ	1. *Araretur.* 2. *Rideretur.*	3. *Crederetur.* 4. *Veniretur.*
Prætéritum perfectum	1. *Aratũ ſit Vel fuerit.* 2. *Riſum ſit Vel fuerit.*	3. *Creditum ſit Vel fuerit.* 4. *Ventum ſit Vel fuerit.*
Prætéritum pluſq: perf:	1 *Aratũ eſſet Vel fuiſſ.* 2. *Riſum eſſet Vel fuiſſ.*	3. *Creditũ eſſet Vel fuiſſet.* 4 *Ventum eſſet Vel fuiſſet.*
Futúrum	1. *Aratũ erit Vel fuerit.* 2. *Riſum erit Vel fuerit.*	3. *Creditum erit Vel fuerit.* 4. *Ventum erit Vel fuerit.*

Infinitivi Modi.

Præſens & Imperf:	1. *Arari.* 2. *Rideri.*	3. *Credi.* 4. *Veniri.*
Præt: perf: & pl: perf.	1. *Aratũ eſſe Vel fuiſſe.* 2. *Riſum eſſe Vel fuiſſe.*	3. *Creditum eſſe Vel fuiſſe.* 4. *Ventum eſſe Vel fuiſſe.*
Futúrum.	1. *Aratum iri.* 2. *Riſum iri.*	3. *Creditum iri.* 4. *Ventum iri.*

Cæteris *carent.*

Forma

Forma Generalis quátuor Conjugationum in *o*.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens.	Singular.	1.	*o,*	*as,*	*at.*
		2.	*eo,*	*es,*	*et.*
		3. 4.	*o,*	*is,*	*it.*
	Plural.	1.	*âmus,*	*âtis,*	*ant.*
		2.	*emus,*	*etis,*	*ent.*
		3. 4.	*imus,*	*itis,*	*unt.*
Prætéritũ Imperfect:	*S.* 1. 2. 3. 4.		*bam,*	*bás,*	*bat.*
	P. 1. 2. 3. 4.		*bámus,*	*bátis,*	*bant.*
Prætéritũ perfectum	*S.* 1. 2. 3. 4.		*i,*	*isti,*	*it.*
	P 1. 2. 3. 4.		*imus,*	*istis,*	*erunt* vel *ere.*
Prætéritũ plusq: perf:	*S.* 1. 2. 3. 4.		*eram,*	*eras,*	*erat.*
	P. 1. 2. 3. 4.		*eramus,*	*eratis,*	*erant.*
Futúrum.	1. 2.	*S.*	*bo,*	*bis,*	*bit.*
		P.	*bimus,*	*bitis,*	*bunt.*
	3. 4.	*S.*	*am,*	*es,*	*et.*
		P.	*émus,*	*étis,*	*ent.*

In[illegible] : Modus habet Temp : duo :

Præsens	Singul.	1.	*a,*	Plural: 1.	*ate.*
		2. 3.	*e.*	2.	*ete.*
		4.	*i.*	3. 4.	*ite.*
Futúrum.	Singul.	1.	*âto,*		*âto.*
		2.	*éto,*		*éto.*
		3. 4.	*ito,*		*ito.*
	Plural.	1.	*atote,*		*anto.*
		2.	*etote,*		*ento.*
		3. 4.	*itote,*		*unto.*

SUB-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Tempus		Numerus			
Præsens.	1.	S.	*em,*	*es,*	*et.*
		P.	*êmus,*	*êtis,*	*ent.*
		S.	*am,*	*as,*	*at.*
		P.	*âmus,*	*atis,*	*ant.*
Prætéritũ Imperfect:	Singul.	1.	*ârem,*	*âres,*	*âret.*
		2. 3.	*erem,*	*eres,*	*eret.*
		4.	*irem,*	*ires,*	*iret.*
	Plural.	1.	*arémus,*	*arêtis,*	*ârent.*
		2. 3.	*eremus,*	*eretis,*	*erent.*
		4.	*iremus,*	*iretis,*	*irent.*
Prætéritũ perfectum		S. 1. 2. 3. 4.	*érim,*	*eris,*	*érit.*
		P. 1. 2. 3. 4.	*érimus,*	*eritis,*	*erint.*
Prætéritũ plusq:perf:		S. 1. 2. 3. 4.	*issem,*	*isses,*	*isset.*
		P. 1. 2. 3. 4.	*issemus,*	*issetis,*	*issent.*
Futúrum		S. 1. 2. 3. 4.	*ero,*	*eris,*	*erit.*
		P. 1. 2. 3. 4.	*erimus,*	*eritis,*	*erint.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & præteritũ imperfectum	1.	*are.*		
	2. 3.	*ere.*		
	4.	*ire.*		
Præt: perfect: & plusquam perfectum.	1. 2. 3. 4.	*isse.*		
Futúrum,	Singul.	*Esse urum,*	*uram,*	*urum.*
	Plur.	*Esse uros,*	*uras,*	*ura.*

Gerundia	1.	*ándi,*	*ándo,*	*ándum.*
	2. 3. 4.	*endi,*	*éndo,*	*éndum.*
Supina.	1. 2. 3. 4.	*um,*	*u.*	

Participia significationis Activæ duo:	Præsens,	1.	*ans.*	
		2. 3.	*ens.*	
		4	*iens.*	
	Futúrum	1, 2. 3. 4.	*urus,*	*a, um.*

Forma

Forma Generâlis quátuor Conjugatiónũ in *OR*.

Indicativus Modus habet Témpora quinque:

Præsens.	Singular.	1.	*or,*	*âris vel âre,*	*âtur.*
		2.	*eor,*	*éris vel ére,*	*étur.*
		3.	*or,*	*eris vel ere,*	*itur.*
		4.	*ior,*	*îris vel ire,*	*itur.*
	Plural.	1.	*ámur, âmini*		*ântur.*
		2.	*emur, emini,*		*éntur.*
		3.4.	*imur, imini,*		*úntur.*
Imperfect:		*S.* 1. 2. 3. 4.	*bar,*	*bâris vel bâre,*	*bâtur.*
		P. 1. 2. 3. 4.	*bámur,*	*bámini,*	*bántur.*
Perfectum		*S.* 1. 2. 3. 4.	*Sum vel fui us,*	*es vel fuisti us,*	*&c.*
		P 1. 2. 3. 4.	*Sumus vel fuimus,*	*estis vel fuistis i,*	*&c.*
Plusquam		*S.* 1. 2. 3. 4.	*Erã vel fuerã us,*	*eras vel fúeras us,*	*&c.*
		P. 1. 2. 3. 4.	*Eramus vel fuerámus i,*	*eratis,*	*&c.*
Futúrum.	1. 2.	*S.*	*bor,*	*beris, vel bere,*	*bitur.*
		P.	*bimur,*	*bimini,*	*buntur.*
	3. 4.	*S.*	*ar,*	*êris vel êre,*	*étur.*
		P.	*emur,*	*emini,*	*éntur.*

Imper: Modus habet Temp: duo:

Præsens	Singul.	1.	*âre,*	Plural.	1. *ámini.*
		2. 3.	*ere,*		2. *emini.*
		4.	*ire.*		3. 4. *imini*
Futúrum.	Singul.	1.	*âtor,*	*âtor.*	
		2.	*êtor,*	*étor.*	
		3. 4.	*itor.*	*itor.*	
	Plural.	1.	*âminor,*	*ântor.*	
		2.	*éminor,*	*éntor.*	
		3. 4.	*iminor,*	*úntor.*	

SUB-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens.	1.	S.	*er,*	*êris Vel ere,*	*etur.*
		P.	*emur,*	*emini,*	*entur.*
	2. 3. 4.	S.	*ar,*	*aris Vel are*	*atur.*
	3. 4.	P.	*âmur,*	*âmini,*	*antur.*
Imperfect:	Singul.	1.	*arer,*	*areris Vel rere,*	*aretur.*
		1. 3.	*erer,*	*ereris Vel erere,*	*eretur.*
		4.	*irer,*	*ireris Vel rere,*	*iretur.*
	Plural.	2.	*aremur,*	*aremini,*	*arentur.*
		2. 3.	*eremur*	*eremini,*	*erentur.*
		4.	*iremur,*	*iremini,*	*irentur.*
Perfectum	S. 1. 2. 3. 4.	*Sim Vel fuerim us, sis Vel fueris us, &c.*			
	P. 1. 2. 3. 4.	*Simus Vel fuerimus i. sitis fueritis, &c.*			
Plusquam	S. 1. 2. 3. 4.	*Essem Vel fuissem us, esses Vel fuisses, &c.*			
	P. 1. 2. 3. 4.	*Essemus Vel fuissemus i, essetis, &c.*			
Futúrum	S. 1. 2. 3. 4.	*Ero Vel fuero us, eris Vel fueris us, &c.*			
	P. 1. 2. 3. 4.	*Erimus Vel fuerimus i, eritis, &c.*			

Infinitivus Modus habet Témpora quinque.

Præsens & præteritū imperfectūm	1. *ari.* 3. *i.*	2. *eri.* 4. *iri.*	
Perfectum & plusquam *Esse Vel fuisse.*	Sing. 1. 2. 3. 4.	*um, am, um.*	
	Plur. 1. 2. 3. 4.	*es, as, a.*	
Futúrum, *um, iri* vel	Singu.	*Esse dum, dam, dum.*	
	Plural.	*Esse dos, das, da.*	

Participij,	Prætéritum,	1. 2. 3. 4.	*us, a, um.*
	Futúrum,	1. 2. 3. 4.	*dus, da, dum.*

Annotá-

Annotátio. *Verba Communia & Deponentia ab Indicatiui Præsenti ad Futurum Infinitiui eandem habent Terminationem, in omnibus omnium Modorum Temporibus & Personis, quam ipsa Verba Passiua: at vero à Futuro ad finem longè diuersam, ut patet in his subjectis Formulis.*

Fórmula Verbórum Deponéntium.

Infinitiui Futúrum { *S. Esse úrum, úram, úrum.* / *P. Esse úros, úras, úra.* }

Admonitio. *Caue hic dicere* Vm iri.

Gerundia sunt tria: *Di, do, dum.*

Supina, *Vm, u.*

Participij: { Præsens in *Ns.* / Præteritum in *Vs, a, um.* / Futúrum in *Rus, a, um.* }

Fórmula Verbórum Commúnium.

Infinitiui Futúrum { Actiuum, { *S. Esse rum, ram, rum.* / *P. Esse ros, ras, ra.* } / Passiuum, { *S. Esse dum, dam, dum.* / *P. Esse dos, das, da.* } }

Gerundia sunt tria: *Di, do, dum.*

Supina: *Vm, u.*

Participij: { Præsens in *Ns.* / Prætéritum in *Vs, a, um.* / Futúrum { Actiuum in *Rus, a, um.* / Passiuum in *Dus, a, um.* } }

De Formatiónibus Témporum.

Præsens & Præteritum perfectum Indicatiui, itemq; Supinum cujuslibet Verbi optimè nouerit Grammaticus? Nam si hæc tria sciuerit, totam facillimè poterit scire Conjugationem, cùm hæc tria sint veluti principia quædam, ex quibus cætera ferè omnia nascuntur. Porro quæ Tempora à Præsenti, quæ à Præterito, & quæ à Supino oriantur, sequens Tabula ostendet.

TABV-

T A B V L A.

- **Præsens** *Amo.*
  - Indicatiui,
    - Imperfectum
    - Futúrum
    - Præsens Participij.
      - 1. Gerundia;
      - 2. Futúrum; Participij in *Dus*.
      - *Ex hoc fit Futurum Passiuum Infinitiui addito* Esse.
  - Imperatiui,
    - Præsens.
    - Futúrum.
  - Subjunctiui,
    - Præsens.
    - Imperfectum
  - Infinitiui, Præsens & Imperfectũ,
- **Prætéritũ** *Amaui*
  - Indicatiui plusquam perfectum, *Ram*
  - Subjunctiui,
    - Perfectum, *Rim.*
    - Plusquam perf: *Ssem.*
    - Futúrum. *Ro.*
  - Infin: Perf. & Plusq: perf: *Sse.*
  - sic *Memini, Odi, Noui, Capi.*
- **Supinum** *Amatum*
  - 1. Futúrum Passiuum Infinitiui áddito *Iri*
  - 2. Futúrum Participij in *Rus*. *Ex hoc fit infinitiui Futúram addito* Esse.
  - 3. Participij Præteritum *Ex hoc fit*
    - Indicatiui.
      - Perfectum, *Sum vel fui* N.
      - Plus: perf: *Eram vel fuerã* N.
    - Subjunctiui.
      - Perfectum *Sim vel fuerim* N.
      - Plus: perf: *Essem vel fuissẽ* N.
      - Futúrum. *Ero vel fuero* N.
    - Infinitiui,
      - Perfectum, Plus: perf: *Esse vel fuisse.*

Declaratio Tabulæ.

1. *Constituantur ista tria principia nempe* Præsens, Præteritum, & Supinum *sic*, v. g. *Amo, amaui, amatum. Dico, dixi, dictum. Traho, traxi, tractum quæ ex secundo Libro Grammaticarum Institutionum peti possunt.*

2. *A Præ-*

A Præsenti cujuslibet Modi Præsens & Imperfectum, itemq; Futurum Indicativi & Imperativi formatur.

A Præterito cujuslibet Modi Perfectum, & Plusquam perfectum & Futurum Subjunctivi oritur.

A Supino fit primo Participij Futurum in Rus, *quod Futurum addito* Esse, *vel* Fore, *supplet Futurum Infinitivi Activæ vocis.*

Secundò fit à Supino Præteritum Participij, si Verbum non est Neutrum. Hoc Participium conjunctum cum Verbo Sum. *supplet perfecta, & plusquam perfecta, & Futura Subjunctivi, Verborum in* Or, *& Neutropassivorum.*

Tertiò fit à Supino Futurum Passivum Infinitivi Modi addita voce Iri.

2. Talibus Verbis uti oportet circa formationem quæ fit.

A Præsenti, Formantur à secunda Persona Singulari Indicatiui Modi Temporis Præsentis nempe ab Amas, *sic, mutato* S *in* Bam, *fit* Amabam.

A Præterito. Formatur à prima Persona Præteriti perfecti Indicatiui Modi nempe ab Amaui, *sic, mutata literá* I *in* E, *fit* Amave; *& addita syllabá* Ram, *fit* Amaueram, *&c.*

A Supino. Formatur à Supino nempe ab Amatum, *sic, mutatá literá* M *in* Rus, *fit* Amaturus, *&c.*

Formatio à Præsenti ferè solis Analogis Verbis convenit: at verò à Præterito & Supino omnibus Verbis etiam Defectivis.

Verba in Or *Præsentia, Imperfecta, item Indicatiui & Imperatiui Futura formant à Verbis Activæ vocis siue vera, siue ficta, & ab ijsdem quidem Temporibus, ut ex* Amabam, *fit* Amabar; *ex ficto,* Criminabam, *fit* Criminabar.

Verba in Or *Præterita perfecta & plusquam perfecta, & Futura Subjunctivi & Infinitivi ex Verbo* Sum *& Participio habent composita, prout Verba Neutropassiua.*

De Im-

De Imperatiui Modi Perſónis.

Præſens Imperatiui Vtriuſque Numeri Primis & Tertijs Perſonis. Futurum Vero tantum Primis, pace tua Lector Candide carere docemus, idq; propterea, Vt eam difficultatem, quam Tyrones in his Perſonis formandis experiuntur maximam omnino tollamus. Illas Vero Perſonas quæ communiter ponuntur non Imperatiui; ſed Subiunctiui, dicimus eſſe Modi: quod quidem Verum eſſe & Terminatio iſtarum Perſonarum & Vſus Subiunctiui pro Imperatiuo per Analogen frequentiſſimus oſtendit & probat.

Ratio formandârum Perſonârum in Imperatiuo, à Perſonis Temporis Præſentis Indicatiui.

Verborum deſinéntiũ in *O*, vel *M*, Imperatiui Modi Temporis.

- Præſéntis, Secûnda Perſona Plurális, *fit ex Tertia Singulari, áddito* E, *Vt ex* Amat *fit* Amáte: eſt, eſte: fert, ferte.
- Futúri Perſona Singularis, Secúnda & Tértia *fit ex Tertia Singulari, addito* O, *Vt ex* Amat, *fit* Amâto: eſt, eſto.
- Futúri Perſona Plurâlis Secûnda, *fit ex Tertia Singulari, addito* O te, *Vt ex* Amat *fit* Amatòte: ex eſt, fit eſtote.
- Futúri Perſonæ Plurâlis Tértia, *fit ex Tertia Plurali, áddito* O, *Vt ex* Amánt, *fit* Amânto.

Verborum deſinéntiũ in *Or*, Imperatiui Modi Temporis.

1. Præſentis Perſòna Secûnda Singularis. *ſimilis eſt Perſonæ Secundæ Singulari Indicatiui in* E, *Vt* Amate.
2. Præſentis Perſòna Secûnda Pluralis, *ſimilis eſt Secundæ Plurali Indicatiui*, *Vt* Amámini, Docemini.
3. Futúri Perſona Singularis, Secúnda & Tértia *fit ex Tertia Singulari, mutato* V *in* O, *Vt ex* Amâtur, *fit* Amâtor tu.
4. Futuri Perſona Pluralis Secunda, *fit ex Secúndæ Plúrali, mutato* I *in* Or, *Vt ex* Amámini *fit* Amâminor.
5. Futúri Perſona Pluralis Tértia, *fit ex Tertia Plurali mutato* V *in* O, *Vt ex* Amantur, *fit* Amantor.

De Modo Optatiuo, Potentiali & Permissiuo.

Licet septem in Verbo Modos admittamus: tamen quatuor tantùm expresse ponimus propterea, quia istorum trium Modorum .s. Optatiui, Potentialis, & Permissiui ex Subiunctiuo Modo sua memoria optime impresso facilius, & citius, Puer Repetitionis tempore à Præceptore addiscet inflexionem, quam si eam hic expressam haberet. Nam isti tres Modi fere vbiq; ita sunt inflectendi vt inflectitur Subiunctiuus. Omissis ergo his tribus illorum tantum quatuor inflexionem à Principio Tyronibus ediscendam Præceptor assignet.

Modus Optatiuus.

In Optatiuo omnia Tempora esse diuersa, & diuersam habere Terminationem, præter Futurum quod (si datur) simile debet esse Præsenti Subiunctiui, Veterum Exempla testantur.

Modus Potentialis.

Modus Potentialis. {

Habet Tempora quinque & easdem in omnibus Temporibus & Personis terminationes, quas habet Subiunctiuus: præter primam Singularem Futuri, quæ debet esse similis Primæ Singulari perfecti eiusdem Modi, & tripliciter solet explicari.

Primò explicatur per Possum. *Hor: Quis eum dignè laudarit seu scripserit;* id est, *laudare poterit. Quin: Frangas citiùs quàm corrigas, quæ in prauum induruerunt;* id est, *frangere poteris.*

Secundò explicatur per Debeo. *Vir: Eloquar an sileam?* id est, *Debeóne eloqui an silere?*

Tertiò explicatur per Volo. *Vt quis crederet mendaci?* id est, *Quis vellet credere?*

Modus Permissiuus.

Modus Permissiuus, & Tempora & Terminationes omnes penitus easdem habet quas Subiunctiuus. Cic: Fuerit Carbo alijs improbus, at, tibi quando cœpit? Idem: Sit fur, sit Sacrilegus; at est bonus Imperator.

DE

DE PARTICIPIO.

Quid est Participium? *Est vox flexibilis, Accidentia Nominis & Verbi Participans: vt* Legens, dans.

Quot sunt in Participio Accidentia? *Septem:*

1. Figura, Tempus, Significatio, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ *Tres:* Simplex, vt *Volans.* Composita, vt *Euolans.* Decomposita, vt *Supereuolans.*
3. Tempora *Tria:* Præsens, Præteritum, & Futurum.
4. Genera: *Quatuor:* Masculinum, Fæmininum, Neutrum, Omne.
5. Declinationes *Tres:* Prima, Secunda, Tertia.
6. Numeri *Duo:* Singularis, & Pluralis.
7. Casus *Sex:* Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.

DE ADVERBIO.

Quid est Adverbium? *Est vox inflexibilis, quæ adiuncta Verbo aut Nomini, aut Participio, aut alteri Aduerbio, eius significationem determinat, vt* Benè, malè, citò, &c.

DE CONIUNCTIONE.

Qui est Coniunctio? *Est vox inflexibilis, coniungens vel etiam disiungens voces, aut sententias, vt* Et, aut, quocirca, &c.

Quæ voces sunt Coniunctionis Partis? *Istæ omnes:*

Primò, Ordinis Præpositiui: *Ac, an, at, atque, atqui, ast, aut, &, nam, namque, num, nec, neque, quare, quamobrem quapropter, quamquam, quocirca, sed, seu, siue, vel vtrum.*

Secundò Ordinis Postpositiui: *Autem, enim, quidem, quoque, verò, que, ve, ne.*

Tertiò, Ordinis Communis: *Alioqui, alioquin, dum, duntaxat, enimuerò, equidem, ergo, etiam, etiamsi, iccircò, idcircò, ideò, igitur, itaque, licet, modo, nempè, ni, nisi, porrò, propterea, quatenus, quia, quò, quòd, quoniam, saltem, si, tamen, tametsi, tantummodo, verum, verumtamen, videlicet, vt, vtique.*

DE PRÆPOSITIONE.

Quid eſt PRÆPOSITIO? *Eſt vox quæ alijs Orationis Partibus ferè præpónitur, vt* Ad, in, pro. &c.

Quæ voces ſunt Præpoſitiónis Partis?
Iſta omnes:

Primò. Accuſatiuum regéntes: *Ad, apud, ante, cis, circa, circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, pone, poſt, præter, prope, propter, ſecundùm, ſupra, ſecus, trans, vltra;* Item, *contra, erga, aduerſus & aduerſum.*

Secúndò, Ablatiuo gaudéntes: *Abſq;, cum, coram, de, palam, præ, pro, ſine.*

Tertiò: *A* & *E.* Quartò: *Ab* & *Ex.*

Quintò: *Abs, tenus, verſus.*

Sextò: *In, ſub, ſuper, & ſubter.*

DE INTERIECTIONE.

Quid eſt INTERIECTIO? *Eſt vox indeclinábilis, affectum animi ſignificans: vt* Ah, heu, io, ha, ha, ha.

Quæ vocábula ſunt Interiectiónis Partis? *Iſta omnia:*

Ah, *á ách.*
Aha, *ách.*
Atat, *och iuśći, báwey.*
Au, *au, to to to.*
Euge, *á, hey.*
Eia, *nuż, nuże.*
Eho, *á iuż, ſłyß.*
Ehódum, *ſłuchay-iedno, chodź ſam.*
Ha, ha, *chá, chá, chá.*
Hei, *hey nieſłetyż*
Hem, *he, cżygoż.*
Hoſanna, *viuat, viuat.*
Heu, *o nieſłetyż.*
Heu, heu, *o świećie.*
Heus, *hey ſłyßyß.*
Hui, *wygrałeś, to to to.*
Io, *hey, hoy.*
O, *o, och och.*
Oh, *och, iużci po mnie.*
Ohe, *o ho ha, doſyćże też iuż.*
O ſi, *day Boże.*
O vtinam, *bodáy.*
Phy, *pf, pfu, pfe.*
Pro, *przeboz, Mátko Boża.*
Papæ! *czáſie Pánſki, báwey.*
St, *cyt, milcz.*
Vah, *otoż maß, otoż tobie.*
Væ, *biádá,* &c.

RATIO.

Repetitiónis & Reductiónis inſtituéndæ.

Repetitio *eſt iterátio ſeu ſæpiùs renouâta & iterâta áctio, per hanc Grammátici ſua Puerorum mentibus imprimunt Præcepta: poteſt autem triplex ſtatui. Prima Generalis, id eſt, ipſorum Præceptorum. Secunda Speciális, id eſt, vocum tantùm. Tertia Mixta .ſ. vocum ſimul & Præceptórum.*

Repetitio *Generalis eſt, quando ipſa Præcépta nuda cum Púeris iterum iterumq; repetimus, & ea ipſis ſæpius per iſtas Interrogationes inculcamus.* Primò, *Quid eſt Grammatica? Quot ſunt Partes Grammaticæ? Quid eſt Orthographia? Etymologia? Syntaxis? Proſodia? Quot ſunt Literæ? Vocales? Conſonantes? &c.* Deinde *in Nomine. Quid eſt Nomen? Quotuplex eſt Nomen? Quid eſt Nomen Subſtantiuum? Quid Adiectiuum? Quid Proprium? &c. &c.* Tandem *in Pronomine, in Verbo, & alijs Pártibus Orationis, recenſendo eas interrogatiónes omnes, quæ ſunt cuilibet Parti Orationis, expreſſe adiunctæ. In hac generali Repetitióne primò Puer exerceatur diligentiſſime: & tamdiu circa ipſam occupetur; donec ad quamlibet iſtárum Interrogatiónum promptiſſimè reſpondére póterit. claram autem iſtorum, quæ nunc velut pica proferret, progrediente tempore conſequetur intelligentiam.*

Repetitio *Specialis, ſeu potius Examen vocum eſt, quando de Natúra, Proprietatibus & accidentibus Dictionum ſolummodo Puerum interrogamus.*

Repetitio *Mixtâ eſt, quando non modo de natúra, proprietátibus, & accidentibus Dictiónum Púerum interrogamus; verùm etiam ferè quámlibet ſuam reſponſiónem veram eſſe Regula probáre & velut confirmáre iubemus, quo loco proximè ad Syllogiſmos vel Enthymemata in nonnullis accedimus. Nam Regulæ ápud Grammáticos id valent: quod apud Lógicos Axiómata. Porro Exempla ſequentia & Speciali & Mixtæ inſeruient Repetitioni. Speciali, ſi tantùm prióribus vſus fúeris interrogatiónibus. Mixtæ verò ſi prióres & poſteriores ſimul coniúnxeris.*

EXEMPLUM IN NOMINE.

Viarum.	Thema?	Thema *Via.*
Via	Qualis vox?	Flexibilis.
Via	Cuius Partis?	Nominis.
Via	Quale Nomen?	Substantiuum.
Via	Quale Substantiuum?	Appellatiuum.
Via	Cuius Figuræ?	Simplicis.
Via	Cuius Speciei?	Primitiuæ.
Via	Quotæ Declinationis?	Primæ.
Via	Cuius Generis?	Feminini.
Viarum	Cuius Numeri?	Pluralis.
Viarum	Cuius Casus?	Genitiui. Declina *Via.*

Optimam Thema? Thema *Optima.* Qualis vox? Flexibilis. *Optima* Cuius Partis? Nominis. *Optima* Quale Nomen? Adiectiuum. *Optima* Quale Adiectiuum? Comparabile. *Optima* Quali Comparatione comparatur? Irregulari. *Optima* Cuius Gradus? Superlatiui. *Optima* Quot terminationum? Trium .s. *Optimus, a, um, Optima* Quotæ Declinationis? Primæ. *Optima* Cuius Generis? Feminini. *Optimam* Cuius Numeri? Singularis. *Optimam* Cuius Casus? Accusatiui. Declina *Optima*, vel si placet Compara.

EXEMPLUM IN PRONOMINE.

Mihi?	Thema?	Thema *Ego.*
Ego	Qualis vox?	Flexibilis.
Ego	Cuius Partis?	Pronominis.
Ego	Cuius Figuræ?	Simplicis.
Ego	Cuius Speciei?	Primitiuæ.
Ego	Cuius Personæ?	Primæ.
Ego	Cuius Generis?	Omnis.
Ego	Quotæ Declinationis?	Quintæ.
Mihi	Cuius Numeri?	Singularis.
Mihi	Cuius Casus?	Datiui. Declina *Ego.*

EXEM-

EXEMPLUM IN VERBO.

Legétis	Thema ?	Thema *Lego.*	
Lego	Qualis vox ?	Flexibilis.	
Lego	Cuius Partis ?	Verbi.	
Lego	Quale Verbum ratiône Persônæ ?		Personâle.
Lego	Quale Verbum ratiône Coniugationis ?		Analogum.
Lego	Quale Verbum ratiône Syntâxis ?		Transitiuum.
Lego	Quale Verbum ratione rei significatæ ?		Adiectiuum.
Lego	Cuius Figuræ ?	Simplicis ?	
Lego	Cuius Speciei ?	Primitiuæ.	
Lego	Quotæ Coniugationis ?	Tertiæ.	
Lego	Cuius Generis ?	Actiui.	
Legètis	Cuius Modi ?	Indicatiui.	
Legetis	Cuius Temporis ?	Futúri.	
Legetis	Cuius Númeri ?	Plurâlis.	
Legetis	Quotæ Personæ ?	Secundæ. Coniuga *Lego.*	

EXEMPLUM IN PARTICIPIO.

Eûntis	Thema ?	Thema *Iens.*
Iens	Qualis vox	Flexibilis.
Iens	Cuius Partis ?	Participij.
Iens	Cuius Figuræ ?	Simplicis.
Iens	Cuius Temporis ?	Præsentis.
Iens	Cuius Significationis ?	Neutrâlis.
Iens	Cuius Generis ?	Omnis.
Iens	Quotæ Declinatiônis ?	Tertiæ.
Eûntis	Cuius Númeri ?	Singuláris.
Eûntis	Cuius Casus ?	Genitiui. Declina *Iens.*

EXEMPLUM in Partibus inflexibilibus.

Sæpius Thema ? Thema *idem.* *Sæpius* Qualis vox ? Inflexibilis. *Sæpius* Cuius Partis ? Aduerbij. *Sæpius* Quale est Aduerbiū ? Comparabile. *Sæpius* Cuius Gradus ? Comparatiui.

Autem *Thema?* *Thema idem.* Autem *Qualis Vox?* *Inflexibilis.* Autem *Cuius Partis?* *Coniunctionis.* *Cuius Ordinis?* *Postpositiui.*

Ad *Thema?* *Thema idem.* Ad *Qualis Vox?* *Inflexibilis.* Ad *Cuius Partis?* *Præpositionis* *Quem Casum regit?* *Accusatiuum.*

Væ *Thema?* *Thema idem.* *Qualis Vox?* *Inflexibilis.* *Cuius Partis?* *Interiectionis.* *Quem Casum regit?* *Datiuum.*

EXEMPLUM Repetitiónis Mixtæ in Nómine.

Viarum Thema? Thema *Via.* *Via* Qualis vox? Flexibilis. Quot sunt Partes Orationis flexibiles? Quátuor .s. Nomen, Pronomen, Verbum, Participium. Cur dicuntur flexibiles? Quia in fine suas terminatiónes variáre possunt. *Via* Cuius Partis? Nóminis. Quid est Nomen? Est vox, per Casus declinábilis rem sine Témpore significans. *Via* quale est Nómen? Substantiuum. Quid est Substantiuum? Appellatiuum. Quid est Appellatiuum? Quod multis conuenire potest. *Via* Cuius Figúræ? Simplicis. Quot sunt Figúræ? Tres: Simplex, Compósita, & Decompósita. (Quid est Nomen Simplicis Figúræ?) *Via* Cuius Speciei? Primitiuæ. Quot sunt Species? Duæ, Primitiua & Deriuatiua, &c. &c. Hoc modo eúndem est per reliqua Accidentia, assignando cuilibet generálem Interrogatiónem ipsi conueniéntem, vt Generi. Quot sunt Genera? Declinatióni. Quot sunt Declinatiónes; &c. Ex hoc autem vno exemplo póterit cógnosci Repetitio Mixta in álijs Pártibus Orationis.

Annotátio. *Thema est origo seu Principium Vocis, quod in Nomine, Pronomine, & Participio per se semper est Nominatiuus Casus, in Verbis Prima Singularis Præsentis Indicatiui Persona, in Pártibus Indeclinabilibus ipsamet vox quæ profertur.*

De Themate dupliciter quæri potest. Primò sic: v. g. *Mihi* Thema? id est huius Vocis. *Mihi* quod est Thema? vel huius Vocis, *Mihi* dicas Thema. id est, Principium. Secundò sic. *Mihi* à quo Themate venit, id est, à quo Principio. sic: *Fortióra* Thema, *Fortius*, *&c.*

De

DE REDUCTIONE.

Redúcere *est Voces ad Partes Orationis aut ad certas Regulas renocare, seu sub certis Regulis collocare, Polonicè* Odprowadźić vel Zaprowadźić. *Potest autem Redúctio státui triplex. Prima ad Etymologiam. Secunda ad Syntaxin. Tertia ad Prosodiam.*

Redúctio *ad Etymologiam fit, quando ad aliquam Partem Orationis Vocem reducimus, & omnia Accidentia talis Vocis enumeramus. Hanc similitudine declaráre Pueris Vtile erit admodum. Assumántur v. g. Octo Vrbes Vel pagi, his assimiléntur Partes Orationis octo, ita Vel ipsæ Partes sint Veluti Vrbes octo, Accidentia Vero ipsarum sint Veluti leges, libertates, & priuilegia ciuium. Sicut ergo in octo Vrbibus alij atq; alij habitant Ciues, & alias atq; alias habent leges; ita etiam Vocabula alia in Nomine, alia in Verbo, alia in cæteris Partibus continentur, & diuersa Accidentia s. Genus, Figuram, Declinationem, &c. habent sibi concessa. Verbi immò & Nóminis Accidentia nonnulla sic quoq; possunt ostendi s. Verbum Urbis, Coniugationes Portárum, Modi plateárum, Tempora lapideárum, Numeri superióris & inferioris partis, Persónæ cubiculorum Vel hypocaustórum habeant rationem: Nam sicut Urbs includit Portas & Plateas, istæ lapideas, &c. ita Verbum habet quatuor Coniugatiónes, istæ modos, Modi Tempora, hæc Números, Númeri Personas, in quibus iam est quiescendum. Redúctio ad Etymologiam hoc tantùm differt à Repetitióne Speciali seu ab Examine Vocum; quia Repetitio fit per Interrogationes, Redúctio Verò sine Interrogationibus, Exemplum Reductionis sit tale.*

Docébitis	Thema est *Dóceo.*
Dóceo	Est vox flexibilis, & Verbi Partis.
Dóceo	Est Verbum ratióne Persónæ Personale, ratióne Coniugationis Análogum Medium, ratióne Syntaxis Transitiuum, ratióne significátæ rei Adiectiuum.
Dóceo	Est Figúræ Simplicis Speciéi Primitiuæ. Géneris Actiui. Coniugationis Secundæ.
Docébitis	1. Est Modi Indicatiui. 2. Temporis Futúri. 3. Númeri Plurális. 4. Persónæ Secúndæ.

 Ad

Ad quam Partem Orationis sit Vox aliqua reducenda sic cognosces. Primo teneas memoria omnia Pronomina: item omnes Præpositiones, Coniunctiones & Interiectiones: deinde sic agas; Omnis Vox aut est Flexibilis, aut Inflexibilis, id est, aut suas terminationes variat, aut non. Flexibilis ad Declinabiles, Inflexibilis ad Indiclinabiles Partes referetur.

Vox Flexibilis erit Pronóminis Partis, si ponitur inter Pronómina. Erit Verbi Partis, si póterunt illi addi illæ particulæ, *Modo, cras, heri. Ego, tu, ille, nos, vos, illi.* Erit Participij Partis, si desinit in *Ns*, vel *Vs*, & significat differentiam temporis. Erit Nóminis Partis, si nec ad Pronómen, nec ad Verbum, nec ad Participium póterit reuocari.

Vox Inflexibilis erit Coniunctionis Partis, si inter Coniunctiónes, Præpositionis, si inter Præpositiónes, Interiectionis, si inter Interiectiónes expresse pónitur. Erit Aduerbij Partis, si nec inter Coniunctiónes, nec inter Præpositiónes, nec inter Interiectiónes à nobis enumeratas ponitur.

Redúctio *ad Syntaxin, est, Quando Regulas iuxta quas voces construuntur assignamus, quod fit dupliciter. Primo iuxta ordinem vocum Lectionis. Secundò iuxta ordinem Regularum.*

Redúctio *ad Prosódiam est, quando in Cármine vel Syllabarum Quantitatem inuestigamus, & Regulas dicimus, vel pedes Metricos enumeramus, vel Genus Cárminum vnà cum Accidentibus declarâmus.*

De Disputatione.

Disputátiones Puerorum illæ sunt optimæ & vtiles, quæ ex ipsis Præceptis Etymologiæ, Sytaxeos & Prosodiæ fiunt. Illæ verò Quæstiones ridiculæ, v.g. *Vi, socco, no, si, calle, te.* vel *Da, no, cur, oui, mage, stat,* vel *Sto, dola, mala,* vel *Mattus, pie, occet.* vel *Domo, ve, grati,* vel *Nascuntur, vuas, pie, vmeo. Ratus, flo, i, nauale. Vbi, ligo, tego, cura, miser, nego, voco. Sua, vola, Pana, doma, ni, mas.* & áliæ similes, quem afferant Tyronibus fructum viderint Præceptores. Nobis profectò minimè placent.

PRA-

PRAXIS COMPOSITIONIS iuxta Etymologiæ ac Syntaxeos Regulas elimandæ.

STylus eſt Nobiliſſimum Latini & emendati ſermonis comparandi inſtrumentum; & vt ait Cic: *Stylus eſt optimus & præſtantiſſimus tam dicendi quàm loquendi effector atq; Magiſter*: ac proinde dignus in quo Tyrones diligentiſſime ſeſe exerceant, & ſimul feliciſſimos progreſſus quam primum facere enitantur: quod quidem vt faciliùs præſtare poſſint, hanc illis ſequentem doctrinam opportuno volumus eſſe auxilio. Ubi hoc conſilij ipſis damus, vt ſtatim ab initio non cito & multa, ſed bene licet pauca ſcribere incipiant: nam cito & multum ſcribendo non fiet vt benè ſcribant: at verò benè ſcribendo, fiet omninò vt & cito & plurima poſtmodum ſcribere poſſint. Ad hoc autem illis tribus opus ſibi eſſe ſciant. Primò ſtudio & ſummâ applicatione mentis, & ijs omnibus, quæ ſtylus præſupponit. Secundò materia tali, quæ ſit ſimplex, facilis, breuis, & iuxta Regulas notas data. Tertiò demonſtratione Modi componendi. Horum primum ad ipſos Tyrones pertinet, & in quouis exercitio eſt retinendum. Secundum ad ipſam materiam, & quodammodo ad Præceptorem, & totum exercitio ſecundo & tertio conuenit, imò & primò Regulis exceptis, quartò verò non niſi ratione ſolius breuitatis competit. Tertium tandem Præceptoris erit proprium & cuilibet exercitio applicandum. Hæc me ſingula nunc probare & declarare Tempus non patitur. Sit autem certum, nos in hoc genere ſimiles naturæ eſſe debere. Ut enim Natura ab imperfectioribus incipiens ad perfectiora progreditur, ita quoque nos à rudioribus, generalioribus, frequentioribus, facilioribus, & ſummè neceſſarijs ad maiora cautè, prudenter, ſuauiter & benignè Tyrones deducere conabimur. Quo fine expedit hoc componendi exercitium in quatuor ætates partiri.

PRI-

PRIMUM EXERCITIUM.

PRimum Tyrônum exercitium nullum áliud esse debébit, nisi in Indicatiuo Modo eiusmodi formáta exémpla: *Ia náucze, ty náuczyleś, on náucza, my uczyliśmy, my uczyćie, oni naucza*, & alia plúrima ratione Temporis, Númeri, & Persónæ variâta: primùm in *Doceo*: deinde in *Audio, amo, lego, sedeo, duco, &c.* Sed aggressúrus Tyro hoc primum exercitium sciat imprimis ómnium quinque Declinationum Exempla in Nómine & Pronómine, item quátuor Coniugatiónes Analógorum, & pene totam generálem Repetitiónem, prætereaista:

Ego, *ia*, tu, *ty*, ille, *on*, nos, *my*, vos, *wy*, illi, *oni*, tempus, *czás*, Præsens, *teraźnieyszy*, Præteritum, *przeszły*, Futurum *przyszły*. Ubi primum hæc omnia præmissa didicerit; tum illi exempla ad scribendum proponántur. v. g.

Ia náucze,
Ty náuczyleś,
On náucza,

My náuczymy,
Wy uczyćie.
Oni náuczyli, &c. &c.

Hæc exémpla sic erunt scribenda: *Ia náucze. Ia* Latinè *Ego.* scribatur *Ego. Naucze*, Thema *Náuczam. Nauczam* Latinè *Doceo.* Hic ostendâtur Tyroni Indicatiuus Modus, qui quoniam quinque habet Témpora, eligat Tyro tempus suo Polónico .s. *Náucze* conuéniens per ista duo Aduerbia *wczora* & *iutro*, si Verbum cónuenit cum voce *wczorá*, erit Prætériti Temporis siue Perfécti, siue Imperfécti, parum modò refert. Si cum voce *iutro* concôrdat, erit Futúri. Si autem cum néutra voce conuenit, erit Præséntis.

Cuius Témporis? { *Wczorá.* V. Prætériti. / *Iutro.* V. Futúri. / ----- V. Præséntis. }

Litera V hoc loco significat Verbum Polónicum.

Et quo-

Et quoniam *Náucz.e* cónuenit cum voce *intro*, erit Futúri Témporis, ostendatur ergo Tyroni Futurum Tempus etiam digito. Hoc Tempus habet duos Números, vnde cógitet Tyro, quem débeat amplecti, si verbo Pólonico póterit áddere has voces, *ieden, iedna, iedno*, erit Númeri Singularis, si non, erit Pluralis.

Cuius Numeri	*Ieden, iedná, iedno.*	V. Singularis.
	Dwáy, trzey, ábo wiecey.	V. Pluralis.

Náucze igitur, Númeri Singularis, quia illi ádditur vox *ieden*. s. *ia ieden náucze*. Hic rursus, quia tres sunt Persónæ, opus erit eligere Persónam.

Quotæ Persónæ	*Ia, my.*	V. Primæ.
	Ty, wy.	V. Secundæ.
	On, oni.	V. Tertiæ.

Náucze erit Persónæ Primæ, quia illi vox Pólonica s. *Ia* tribúitur; formetur verò Latinè Prima Persóna Singularis in Futúro. s. *Docebo*, & coniungatur cum illa voce iam scripta, nempè cum *Ego*, vt sit *Ia náucze*, Latinè, *Ego docebo*. Simili ratione réliqua Exémpla.

Admónitio. *Ab hoc Exercitio primo, non prius erit Tyro dimittendus, quàm ablatæ Vocis, quæ sit Verbi Partis in Indicatiuo Modo ipse per se possit Tempus Numerum & Personam cognoscere, in libro inuenire & formáre, atq; cum his Nominatiuis:* Ego, tu, ille, nos, vos, illi, *promptè & expeditè copuláre.*

SECUNDUM EXERCITIUM.

Exercitium Secúndum præsupponit notitiam, primi exercitij & eorum ómnium, quæ præsupponebat primum, & prætérea istorum s. *Quot sint Gradus Comparationis, & Vnde formentur? Quid sit Nomen Substantiuum, Adiectiuum, Proprium, Appellatiuum, Comparábile, Incomparábile, Vnius duarum; & trium terminationum? quomodo inflectantur Verba Anomala. Ubi sunt quærendæ Regulæ de Generibus & Casibus Nominum, de Præteritis & Supinis Verbôrum.*

In hoc autem Secúndo Exercitio tria Púerum opus est docére. Interrogationes & Responsiones formáre, voces examináre, & Regulas Syntáxeos explicáre.

Porrò

Porrò Interrogationes istas sequentes magno vsui Tyronibus Esse Futuras inde colligi potest: quia ipsis non tantùm ostendent, quæ voces faciant inter se Syntaxim, quæ Dictio alteri Accidentia præscribat, & ad quas Regulas & quoto Capite scriptas sit recurrendum: verumetiam sensum indicabunt, & ad amplificationes Rhetoricas viam tempestiuè sternent. Has formare, priusquam ad tertium Exercitium, vbi earum est maximus vsus, in Secundo isto Exercitio expedit Tyrones addiscere, idque in breuissimis vnius scilicet Regulæ priùs explicatæ vim complectentibus exemplis. v. g. talibus. *Krol pánuie, ludźie chodzą, Oćiec przyiedźie, Bráćia czytáli*, &c. Item. *Ręka ćiepła, stoł biały, ołow ciężki, tawa długa*, &c. Item *Vderzył ręką, ranił szablą, napisałem piorkiem*, &c. Exempla verò ea, quæ longiore ductu constant. v. g. *Bráćia twoi tego Roku z Krákowá pisáli do Oycá mego do Wárszáwy*, pro tertio exercitio reseruentur. Ut autem in tertio exercitio facilior vsus esse possit Interrogationum istarum sciat Púer. Primò inter illas ferè solas voces Syntaxim esse in quibus Interrogatio & Responsio potest formari. v. g. inter istas voces *Byłem dniá wczoráyszego* est Syntaxis, quia Interrogatio potest formari hæc *Kiedy byłem?* Responsio, *Dnia wczoráyszego* supple *byłem* ex quibus aggregatum istud consurgit. *Byłem dnia wczoráyszego.* Sciat Secundò Interrogationem duabus ferè debere fieri vocibus: sic quoque Responsionem quod si fiat duabus, tum inter illas rursus alia erit formanda Interrogatio & Responsio, vt patet in priore exemplo, *Byłem dniá wczoráyszego.* Sciat tertiò aggregatum ex Intertogatione & Responsione niti aliqua Regula Syntaxeos, quæ statim est assignanda antequam veniatur ad Examen vocum. Sciat quartò, tot fore in Exemplo Regulas Syntaxeos quot erunt Interrogationes, exceptis tamen Generalissimis. Sciat vltimò, omnium Interrogarionum ferè primam esse istam *Kto.*

INTERROGATIONES

Ordine Alphabeti. C. *denotat Caput.* N. *Numerum.* R. *Regulam.*

Co?
1. *Ma tàlka, màluie obrázy, robi pieniadze*, &c.
2. *Drewno płynie, Miásto gore.* In Nominatiuo Capite 1. Numero 1.

Coż?
Hæc Interrogatio oſtendit illam vocem cui adiungitur ab alio vocabulo regi, aut dependere, & continuò quidem illud eſſe inueniendum innuit, vt *ieśli, coż ieśli? ieśli był, ako mowił, abo czynił*, &c.

Czego?
Pełen wody, godźien chwały, Uczyſię Grámmatyki, ſłucha Filozofiey, &c.

Czyi?
1. *Moy, twoy, náß, Krolewſki, Akádemicki, moiá, twoiá, moie, twoie*, &c Cap. 2. Num. 5.
2. *Páwłow dom, Páwłowá Mátká, Páwłowe zálecenie, iego, ich*, &c. in Genitiuo. Cap. 4. Num. 1.
3. *Moiá rzecz mowić, á twoiá ſłuchać*, meum eſt, tuum eſt, &c. Cap. 12. Num. 7.

Czym?
1. *Ręką, ßáblą, nożem, kámieniem, wzroſtem* in Ablatiuo. Cap. 10. N. 2. Reg. 4. Cap. 6. Reg. 1.
2. *Był Krolem, żołnierzem, byłá Mátká, Krolowá.* in Nominatiuo. Cap. 1. Num. 4. R. 1. ✠ in Accuſatiuo ſi Verbum ſit Infinitiui Modi.
3. *Krolem Brátá náznał, Uczynił, Senatorem obrał.* in Accuſatiuo. Cap. 14. Num. 5.
4. *Pociechą, przykłádem, y pożytkiem ludźiom będźie.* in Datiuo. Cap. 11. Num. 1. Reg. 4.

Annotátio. Harum interrogationum *Co? Coż? Czego? Kogoż? Komu?* Regulæ ſunt multæ, quæ in ea partæ Orationis quærantur, cuius Vocabulo præponitur Interrogatio, vt *Komu życzliwy?* in Nomine. *Komu ſłużý? Komu biadá?* in Interiectione; *Náprzećiwko komu?* in Præpoſitione.

Dokąd?

Dokąd? { 1. *Do Krákowa, ná rynek, do Polski, do Włoch,* Cap: 9. Num: 6.
2. *Tam, sam, ná gorę.* Aduerbia Cap. 20 N. 3.

Dla czego? *Dla miłośći* vel *z miłośći, dla boiazni, z łáski Bożey Krol, &c.* in Ablatiuo sine Præpositione. Cap. 6. Num. 1. Reg. 1. & Cap. 10. Num. 2 Reg. 5. & Num. 4.

Gdźie? { 1. *W Krákowie, w Akádemiey, ná Zamku.* Cap. 9. Num. 3.
2. *Do Polski, do Szkoły.* Cap. 9. Num. 6.
3. *Tu, tám, nágorze, do gory.* Aduerbia Cap. 19. Num. 1.

Iák dáleko? Cap. 9. Num: 13. & 4.

Iák dawno? Annus est vt veni, hora est cùm veni, vnus dies est postquam veni, quartus annus agitur ab eius obitu, &c.

Iák długo? *Przez rok, przez noc.* in Accusatiuo, áddita vel omissa Præpositiône *Per*, vel in Ablatiuo sine Præpositione. Cap. 10. Num. 2 R. 2. & Num. 4. R. 2

Iák drogo? *Zá złoty, zá grosz, &c.* in Ablatiuo sine Præpositione Cap. 10. Num. 2. R. 7. & ℣. 5, 6. 7.

Iák prędko? { 1. *Zá godźinę záiádę*, intra vnam horam, vel vna hora. Cap. 1[illegible]. Num. 3.
2. *Zá godźinę poiádę*, post vnam horam.

Iák wiele? *Pięć, śiedm, ośm, &c.* Cap. 2. Num. 1.

Iáki? { 1. *Pilny, uczony, biały*, Cap 2. Num. 1.
2 *Dowcipu bystrego, urody piękney, wzrostu miernego.* in Genitiuo vel Ablatiuo. Cap. 4. Num. 3.

Iáko? { 1. *Dobrym sercem uczynił, z żalem mowił, &c.* in Ablatiuo iuxta Polónicum. Cap. 10. Num. 2. &. 4.
2. *Dobrze, źle, pięknie, &c.* Aduerbia. Cap. 19. Num. 1.
3. *Niedbálcem go názwał.* Cap. 14. Num 3.

Kiedy?

Kędy? { 1. *W Krákowie ná Kleparzu.* Cap. 9. Num 3.
2. *Do Włoch, ná Káźimierz,* &c. Cap. 9. Num. 6.

Kiedy? { 1. *Tego roku, w tę godźinę.* &c. in Ablatiuo. Cap. 10. Num. 2. R. 1. & Num. 4 R. 1.
2. *Wczorá, iutro,* &c Aduerbia Cap. 19. Num. 1.
3. *Zá Krolá Iagełłá.* Regnante Iagellone in Ablatiuo sine Præpositione. Cap. 10 Num. 1.

Kogo? *Znam Krolá, zálecitem brátá,* &c.

Komu? *Życzliwy Oycu, służy brátu,* &c.

Kto vel Ktoż? { 1. *Brát czyta, ia bytem,* &c. in Nominativo Cap. 1. Num. 1. ✠ Sed si est iż vel że. in Accusatiuo. Cap. 16. Reg 3.
2. *Vczony? Vczony człowiek.* Cap. 2. Num. 1.

Którędy? { 1. *Przez Kráków.* Cap 9 Num. 9.
2. *Tędy, támtędy.* &c. Aduerbia. Cap. 19 Num. 1.

Który? *Ten, wczoráyszy, biały.* &c. Cap. 2. Num. 1.

Po wielu? *Po piáciu, po ośmiu, po stu,* &c. Cap. 2. Num. 1.

Silá? *Ośm, dwánaście, sto.* &c. Cap. 2. Num. 1.

w którą stronę? { 1. *Ku Krákowu.* Cracoviam versus.
2. *Wzad, wprawą.*

Wiele? *Sto, tyśiąc, ieden.* &c. Cap. 10. Num. 2.

Zá co? *Zá grosz, zá pieniądze.* in Ablatiuo sine Præpositione. Cap. 10. Num. 2.

Zá wiele? *Zá ośm, zá sto.* &c. Cap. 2. Num 1.

Z czego? *Z drzewá, z kámienia.* &c. in Ablatiuo additâ vel omissâ Præpositione *Ex* Cap. 10. Num. 2.

Zkąd? { 1. *Z Krákowá, z Turek.* Cap. 9. Num. 1.
2. *Z gory, z tyłu.* &c. Cap. 19. Num. 1.

Annotatio. *Interrogationum Declinabilium Genus, Numerus & Casus mutetur vbi opus erit: Ipsæ autem Interrogationes si sunt Indeclinabiles, suæ Partis sequuntur Regulas; Declinabiles verò per eam Regulam efferuntur, quam ostendunt.*

EXAMEN VOCVM.

Inde Puer addiscet qua ratione & quo ordine per Accidentia Partium Orationis sit examinanda ea vox, quæ est in Compositione scribenda.

1. Thema Polonicum? 2. Quomodo Latinè? 3. Qualis vox? 4. Cuius Partis?

Nominis.
- Substantiuum.
  - 1. Declinationis?
  - 2. Generis? *Regula Etymologiæ.*
  - 3. Genitiuum? *Regula Etymologiæ.*
  - 4 Numeri? *Ex Polonico cognosces.*
  - 5. Casus? *Regulam Syntaxeos commemora.*
  - 6. Formes Casum? *Visa Reg: Etymologiæ.*
- Adiectiuum.
  - 1. Comparabile? — Positiuus, Comparatiuus, Superlatiuus. — 1. *Ex Polonico cognosces.* 2. *Formes Visa Reg. Etym.*
    Incomparabile?
  - 2. Quot Terminationum?
  - 3. Declinationis sub quauis Terminatio:
  - 4. Generis. 5. Numeri. 6. Casus. — *Ex Substantiuo cognosces.*
  - 7. Formes Casum? *Visa Regula Etym.*

Annot: *Examen Nominis conuenit etiam Pronomini & Participio.*

Verbi.
- 1. Quale?
- 2. Coniugationis?
- 3 Generis?
- 4. Præteritum & Supinum? *Regula Etymologiæ.*
- 5. Modi? 6. Temporis? 7 Numeri? 8. Personæ? 9. Formes. — *Ex Nominatiuo.*

Aduerbij. Quid præscribit an Casum, an Modum, an Tempus, an Gradum Comparationis?

Coniunctionis. Cuius Ordinis & quem regit Modum?

Præpositionis. Quem regit Casum?

Interiectionis. Cum quo Casu construitur?

EXEM-

EXEMPLA.

Bráćia piſali, *Dźieći czytáią.*
Ludźie chodzą, *Chłopi robią.*
Oćiec przyiedźie, *Málárze wymáluią, &c.*

Horum Exemplôrum primum .ſ. iſtud *Bráćia piſali,* ſic erit ſcribendum. Primò formetur Interrogatio & Reſponſio: vt Interrogatio *Kto*, ſcribitur iuxta primi Capitis Regulam primam .ſ. iſtam. *Verbum Finiti Modi cum Vno Nominatiuo aperto Vel occulto, &c.* Deinde examinetur vox iſta *Bráćia* ſic: *Bráćia* Thema *Brát. Brát* Latinè *Frater. Frater* eſt vox flexibilis, eſt Nominis Partis, eſt Nomen Subſtantiuum, Declinationis Tertiæ, Generis Maſculini, per hanc Regulam: *Maſculini Generis eſt Nomen ſignificans Virum.* Genitiuum habet *Fratris*, per Regulam iſtam: Maſculina iſta *Pater, Frater, &c.* habent in Genitiuo *tris.* Numeri debet eſſe Pluralis, Caſus Nominatiui, qui Latinè formatus erit hic, *Fratres* iuxta Regulam hanc. *Nominatiuus, Accuſatiuus & Vocatiuus Pluralis Tertiæ Declinationis, Nominis alterius à Neutro exit in Es.* hunc formatum ſcribas in charta.Poſtea ad alteram Polonicam vocem .ſ. iſtam *Piſáli* accedas. Huius autem vocis quoniam Nota iam eſt Interrogatio & Reſponſio: proinde ſtatim ipſam ſic examina *Piſali* Thema *Piſzę, Piſzę* Latinè *Scribo. Scribo* eſt vox flexibilis, & Verbi Partis, Verbum eſt Perſonale Analogum, Tranſitiuum, Adiectiuum, Coniugationis Tertiæ, Generis Actiui, Præteritum habet *Scripſi,* Supinum *Scriptum,* per Regulam iſtam. *Scribo, ſcripſi, ſcriptum,* cum Compoſitis eſt Actiuum. Modi debet eſſe Indicatiui, Temporis Præteriti, Numeri Pluralis, Perſonæ Tertiæ, quam ſic formabis: *Ego ſcripſi, tu ſcripſiſti, ille ſcripſit. Nos ſcripſimus, Vos ſcripſiſtis, illi ſcripſerunt* vel *ſcripſere.* Tertia ergo Perſona Pluralis ponenda in charta erit *ſcripſerunt.* & ſic primum Exemplum .ſ. *Bráćia piſali,* Latinè efferetur, *Fratres ſcripſerunt.*

Simili modo cætera Exempla perficies.

TERTIVM EXERCITIVM.

In hoc Exercitio, quod ex duobus prioribus coaleſcit, & illa præſupponit addiſcet Puer longiores Periodos iuxta Regulas componere, & noſſe quæ voces inter ſe faciant Syntaxin, & per quas Regulas ſint ſcribendæ, v. g. hæc.

Brácia twoi tego Roku piſáli z Krákowá do Wárſzáwy.

Hanc periodum in qua ſex Regulæ Syntaxeos concurrunt, quas per Interrogationes inueſtigabilis, ſi componas. Primò inuenias Verbum Finiti Modi .ſ. *Piſáli.* & Nominatiuum eius .ſ. *Brácia.* Vbi autem hæc duo iuxta primam Capitis primi Regulam prout in ſecundo Exercitio declarauimus, compoſueris & Latina feceris ſic. *Fratres ſcripſerunt;* tum ad reliquas voces componendas accedes, & quamlibet per iſtos Terminos duces. 1. Adde. 2. Conſidera. 3 Interroga & Reſponde. 4. Diſtingue. 5. Regulam vide. 6. Examina.

Adde *to ieſt, do tego ſłowká ktoreś iuż nápiſał po łácinie, przyday ſłowko Polſkie iedno ábo dwie ktore ſą w Kompoſicyey.*

Conſidera. *to ieſt, Uważ ieśli ieſt Polſzczyzná dobra ábo* Syntaxis *Polſka po przydániu tego ſłowá.*

Interroga & Reſponde. *to ieſt, Uczyń* Interrogationem & Reſponſionem, *á wiedz to, że* Interrogatio *ma mieć w ſobie ſłowko to, ktoreś iuż po łácinie nápiſał, á* Reſponſio *záś to, ktoreś przydał, y to ktoreś nápiſał po łácinie.*

Diſtingue *to ieſt, pokaż* quæ vox regit, & quæ regitur, *á wiedz że ſłowko napiſane* regit, *á przydáne* regitur.

Regulam vide. *to ieſt, znaydźi ſobie Regułę w Syntaxim, wedłúg ktorey to przydáne ſłowko trzebá będźie piſać, á do Reguły doprowádzáć ćię* Interrogationes.

Examina. *to ieſt, Uday ſie z tym ſłowkiem Polſkim przydánym do* Examen *tákie máſz* in ſecundo Exercitio .ſ. Thema Polonicum? Quomodo Latinè? Qualis vox? Cuius Partis, &c.

Iſtius

Iſtius ergo Periodi, *Bráćia twoi tego roku piſáli z Krákowá do Wárßawy.* reliquæ voces ſic erunt per dictos terminos ducendæ.

1. *Bráćia twoi.*

2. Eſt bona Syntaxis Polonica. 3. Interrogatio, *Czyi bráćia?* Reſponſio, *Twoi bráćia.* 4. *Bráćia* regit, *twoi*, regitur. 5. Regula Adiectiuum cum vno Subſtantiuo aperto vel occulto, &c. 6. *Twoi* Thema *Twoy*, Latinè *Tuus*, eſt vox flexibilis Pronominis Partis. eſt Adiectiuum Incomparabile, trium terminationum, ſub Prima Secundæ, ſub Secunda Primæ, ſub Tertia Secundæ Declinationis, Generis debet eſſe Maſculini, Numeri Pluralis, Caſus Nominatiui, quia Subſtantiuum eius .ſ. *Fratres* eſt etiam Generis Maſculini, Numeri Pluralis, Caſus Nominatiui, qui Latinè formatus erit hic *Tui*, iuxta hanc Regulam, Etymologiæ, Secunda Declinatio format Pluralem Nominatiuum & Vocatiuum per *I*, & ſic *Bráćia twoi*, Latinè efferes, *Fratres, tui.*

1. *Piſáli z Krákowá.*

2. Eſt bona Syntaxis. 3. Interrogatio. *Zkad piſáli*, Reſponſio. *piſáli z Krakowá.* 4. *piſáli* regit, *z Krakowá* regitur. 5. Regula Cap. 9. Prima .ſ. Ex loco motum, &c. 6. *z Krakowá* Thema *Krakow.* Latinè *Cracouia.* Eſt vox flexibilis Nominis Partis, eſt Subſtantiuum, &c. *piſáli z Krákowá*, Latinè, *Scripſerunt Cracouiâ.*

1. *Piſáli do Wárßáwy.*

2. Eſt bona Syntaxis, 3. Interrogatio, *Do kad piſáli?* Reſponſio, *piſáli do Wárßáwy.* 4. *piſáli* regit, *do Wárßáwy* regitur. 5. Regula Cap. 9. Sexta ſ. Ad locum motum Verba, &c. 6. *Do Wárßáwy.* Thema *Wárßáwá*, Latinè *Varſauia*, eſt vox flexibilis Nominis Partis, &c. *piſáli do Wárßawy*, Latinè, *Scripſerunt Varſauiam.*

1. *Piſáli roku tego.*

2. Eſt bona Syntaxis 3. Interrogatio, *Kiedy piſáli?* Reſponſio, *piſáli roku tego.* 4. *pisáli* regit, *roku tego* regitur. 5 Regula Secunda Cap. 10. .ſ. Omne Verbum admittit Ablatiuum, &c. 6. *Roku* Thema *Rok*, Latinè *annus*, eſt vox flexibilis Nominis Partis, &c. *piſáli roku tego*, Latinè, *Scripſerunt anno iſto.*

1. *Roku tego.*

2. Est bona Syntaxis 3. Interrogatio? *Ktorego roku?* Responsio. *Roku tego.* 4. *Roku* regit, *tego* regitur. 5. Regula Prima Cap. 2. .s. Adiectiuum cum vno Substantiuo, &c. 6. *Tego* Thema *Ten*, Latinè *Iste*, est vox flexibilis, Pronominis Partis, &c. *Roku tego.* Latinè *Anno isto.*

Admonitio. *Hoc Exercitium in charta sic describatur.*

Fratres scripserunt.	Verbum Finiti Modi, *&c.* Cap. 1. Reg. 1.
Fratres tui.	Adiectiuum cum vno, *&c.* Cap. 2.
Scripserunt Cracouiam.	Ex loco motum, *&c.* Cap. 9.
Scripserunt Varsauiam.	Ad locum motum, *&c.* Cap. 9. Reg. 6.
Scripserunt Anno isto.	Omne Verbum admittit. Cap. 10. R. 2.
Anno isto.	Adiectiuũ cũ vno Substantiuo. C. 2. R. 1.

Hoc modo quamlibet aliam Periodum multis vocibus constantem Tyro elimanit, iactis autem benè istis fundamentis, omnia sibi peruia certo certius speret esse futura.

Hæc nos dixisse de primis tribus Tyronum Exercitijs sufficiat, in quibus si Nobilissima Academia iuuentus sese à teneris diligentissimè exercuerit bona fide suam Compositionem & Latinam, & emendatam breui fore pollicemur: hac enim ratione ea Præcepta, quæ in dies audit, ad vsum & praxim reuocare: à vocabulis temerè, & sine eorum prauio examine cumulandis abstinere; vocum à se positarum omniũ dextre & prompte rationem reddere, ad Regulas recurrere & easdem consulere; atq; secundum artis Præcepta in scribendo sese dirigere, ab ipsis statim primordijs feliciter incipiet, & felicissimè cum suo maximo emolumento condiscet. Operosum quidem, & tardius perficiendum; sed apprime est vtile futurum eiusmodi in componendo Exercitium: Nam vna Periodus vel vnum exemplum hoc modo scriptũ maiorem vtilitatem est allaturum: quam mille temere in chartam congestæ Versiones. Mora & tarditas atq; difficultas frustra obijcitur: nam omne principium graue, quanquam si ordo dictorum seruetur, & Materia Polonica fuerit Simplex, facilis & breuis, qualem omnino requirimus, nihil horum quæ obijciuntur vexabit Tyronem; immo ei omnia in mentem semper postea redibunt & vltro sese offerent; non aliter, quam literæ & syllabæ legentibus, quæ cum difficultate & tarde nimis efferebantur.

QVAR-

QVARTUM EXERCITIUM.

Hic Puer in difficilioribus modis loquendi iam ſeſe diligenter exerceat, Phraſibus ſuam Compoſitionem exornet, linguæ Latinæ proprietatem affectet, & relicta Verborum ſimplicitate ſenſum tantùm ipſum lectiſſimis verbis exprimere conetur, circuitiones illas per Participium, Gerundium, Supinum, & Infinitiuum modum optimè nòrit, item Amphibólogiam vitare, Orationem variare, vocem Actiuam in Paſſiuam promptè mutare, Reciproca conſtruere, Participium Actiuæ a Paſſiuæ vocis diſcernere, Polonicè exprimere, & cum Verbo *Sum* copulare addiſcat, omnia denique Præcepta Grammaticæ ita cognoſcat, vt nulla Regula detur, cuius ipſe explicationem & vſum ignorare videatur. Titulos quoque ſeu Epithéta hominibus pro diuerſitate conditionis alia atque alia tam in abſtracto, quàm in concreto tribuere ſciat: vt *Beatiſſime Pontifex*, *Inuictiſſima Imperator*, *Sereniſſime Rex*, *&c.* *Sanctitas Tua*, *Sacra Regia Maieſtas Tua*, *&c.*

Legens, *ten ktory czyta*, vel *czytáiacy.*

Lecturus, *ten ktory ma czytáć:* Ego ſum lecturus, *ia mam czytáć.* Ego eram lecturus, *ia miałem czytáć.*

Lectus, *ten ktorego czytano*, vel *czytány.* Ego ſum lectus, *mnie czytano.* Per hoc Participium vitari debet Tertia Perſona Pluralis Pueris vſitata. *V. g.* acceperunt mihi librum, *pro* acceptus eſt mihi liber, *wziato mi ksiąſkę, &c.*

Legendus, *ten ktorego máia czytáć.* Ego ſum legendus, *mnie máia czytáć.* Ego eram legendus, *mnie miano czytáć.*

Annotatio. *In his Vocem Actiuam Nominatiuus, Paſſiuam verò Accuſatiuus Vernaculæ oſtendit: hac ratione aliorum Verborum Participia ſunt exponenda, & cum Verbo* Sum coniungenda, *quomodo autem Futurum Infinitiui Modi ſuppleatur.* vide lib. 2. Pag. 366.

Vox desinens in (*a*) plerunque effertur per Gerundium in *Do*, vel per Participij Præsens, quod in Genere, Numero, & Casu, concordabit cum Nominatiuo proximi Verbi, aut per Subiunctiuum addito *Cum, quum*, si cuius Tempus, Numerus, & Persona à Proximo Verbo sumetur.

Vox desinens in (*ßy*) dupliciter effertur. Primò per circuitionem factam ex Verbo & Particula harum aliqua, *Postquam Vbi, Vbi primum, Vcum, Vt, simulac, simulatq;, &c.* Erit autem Verbum Subiunctiui, aut Indicatiui Modi, Temporis, Numeri & Personæ eiusdem cum Verbo proximo Finiti Modi, vt *Napisawßy*, id est, *skoro napißę, przyde.* Postquam scripsero, veniam. *Item.* vbi veni, scripsi, vbi primum videro, credam.

Secundò per Participij Præteritum in Casu pro diuersitate Verbi alio atque alio scilicet Ablatiuo aut Nominatiuo positum,

In Ablatiuo cùm venit à Verbo Passiui Generis, vt *Ránimßy bráta Vćiekł. Vulnerato fratre fugit.* sic *audito Sacro Venit. scriptis literis abyt. &c.* vide Ablatiuum Absolutum in Syntaxi Cap. 10. Sed si vox in (*ßy*) reciprocet Nominatiuum Verbi proximi, tum in Nominatiuo ponitur, vt *Puer à seipso percussus flebat, &c.*

In Nominatiuo cùm venit à Verbo Generis Deponentis, vel Neutropassiui, vt *Peccata confessus obijt, Adeptus dignitatem discessit, &c. Pransus Veniam ad te, &c.* Hic Nominatiuus si mutetur Verbum proximum in Infinitum, debet mutari in Accusatiuum, vt *Scio fratrem peccata confessum obysse.*

Infinitiuus, Supinum, Participium, Gerundia & Subiunctiuus, sæpè eundem exprimunt sensum. Vt Veni scribere literas. 2. Veni scriptum literas. 3. Veni scripturus literas. 4. Veni ad scribendum literas. 5. Veni ad scribendas literas. 6. Veni gratiâ *Vel* causâ scribendi literas. 7. Veni gratiâ *Vel* causâ scribendarum literarum. 8. Veni vt scribam literas.

ORTHO-

ORTHOGRAPHIA LATINA.

Caput Primum.

Orthographia est Pars Grammaticæ, quæ literas, Sillabas, voces & Notas Orthographicas docet recte scribere; id est, *quæ docet in scribendo nihil mutare, nihil addere, nihil omittere, nihil coniungere, & nihil diuidere.*

Literæ ratione characteris sunt duplices. { *Maiores.* A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z.
Minores. a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ, t, u, x, y, z.

Admonitio. *Harum veram ac genuinam prolationem viua voce Præceptor docebit.*

Notæ Orthographicæ ſunt ſigna; quæ docti alia atque alia Literis, Syllabis, Vocibus, & Orationi addere ſolent. ſunt autem decem: *Accentus. Spiritus. Tempus. Distinctio* ſeu *Postura. Apostrophus. Hyphen. Hypodiastole. Diæreſis. Aſteriſcus* & *Obeliſcus.* Iſtæ Notæ quatenus ſcribuntur, dicuntur Orthographicæ, & ad Orthographiam pertinent, quatenus verò voce proferuntur, appellantur Notæ Locutionis, & ſpectant ad Proſodiam.

Accentus, qui eſt ſyllabæ attollendæ aut deprimendæ ſignum, eſt triplex: *Acutus, Grauis, & Circumflexus.* Acutus attollit, *Grauis* deprimit, *Circumflexus* ſimul & attollit & deprimit ſyllabam, *cui incumbit.*

Scribuntur autem ſic: { *Acutus* á
Grauis à
Circumflexus â

Spiritus eſt affectio quædam, quæ literam aut leuigat aut aſpirat. Eſtque duplex: *Denſus* & *Lenis*, *Denſus*, qui aſpirat literam, ſic apud Latinos pingitur H. h. Notam *Spiritus Lenis*, qui leuigat literam Latini negligunt & defectu Notæ leuigatam ſpiritu literam ſignificant.

Tempus, eſt ſpatium ſeu mora illa, quâ ſyllaba profertur: quod eſt duplex, aliud *Breue*, aliud *Longum*. *Breue* docet ſyllabam eſſe corripiendam, *Longum* verò producendam. Pinguntur q; ſic:

	Breue	◡
	Longum	–

Diſtinctionis ſeu *Poſituræ* quæ Orationem diſtinguit, ne fiat obſcura, ſunt Notæ ſeptem, quæ appellantur & ſcribuntur ſic:	1. *Coma*		,
	2. *Colon*		:
	3. *Periodus*	*imperfecta*	. vt ſis
		perfecta	. Nam
	4. *Media*		;
	5. *Nota Admirationis*		!
	6. *Interrogationis*		?
	7. *Parentheſis*		( )

Comma, *Latinè dicitur* Inciſum, *eſtq; Nota, qua ſignatur Oratio, nec ſenſum, nec Syntaxim habens perfectam.*

Colon, *Latinè* Membrum, *additur Orationi Syntaxin perfectam ſed ſenſum imperfectum habenti.*

Periodus, *qua Latinè dicitur* Ambitus, Circuitus, Comprehenſio, Complexio, *eſt ſignum; quo diſtinguitur Oratio habens & Syntaxin, & ſenſum perfectum. Eſtq; duplex, perfecta & imperfecta: Perfectam debet ſequi litera Maiuſcula: Imperfectam Minuſcula.*

Media Nota, *illam Orationem diſtinguit, quæ ſenſum nunquam perfectum, Syntaxin autem modo perfectam, modò imperfectam habet.*

Nota Admirationis, *habet locum in Admiratione, Exclamatione, & Voto,* vt *ô Tempora! ô Mores!*

Parentheſis, *intrudit aliquid Orationi, quo exempto ſalua poteſt eſſe Oratio.*

Apoſtrophus, qui denotat à fine vocis reuulſam eſſe Vocalem, apud Comicos & Tragicos eſt in vſu maximo, & ſcribitur ſic, vt *An', Viden', egon'*.

Hyphen

Hyphen scribitur dupliciter { Primo sic ‿. *Tali nota vtimur discretas dictiones consultò coniungendo, vt* Semper ‿ Virgo
Secundo sic - *vel* = *Hæc nota coniungimus syllabas vnius vocis vel partis Compositæ dictionis, quoties illæ aut in medio Versus (quod fit errore) aut in fine (quod fit necessitate) ab invicem separantur, vt* Omni-potens.

Hypodiastole notatur dupliciter { Primo ad imas literas sic , *Ista nota hoc modo formata monet ne quis imperitè in legendo coniungat duo vocabula, vt* Conspicitur sus, *ne legatur*, Conspicit vrsus.
Secundo sic | vel] *Tali nota separamus voces ab alijs malè coniunctas, vt* Filius [meus.

Diæresis, monet non vnam sed duas syllabas esse faciendas ex illis vocalibus, quibus incumbit, scribiturque sic ë, vt *Poeta dissoluö*.

Asteriscus, varia habet officia, aliquando ostendit id cui apponitur esse dignum notatu, aliquando vocabulum mutatum, aliquando errorem, aliquando prætermissum aliquid, &c. Scribitur autem sic * ✠.

Obseruatio, *Aristarchus Versus Homeri genuinos ab adulterinis separando duobus vtebantur signis* Asterisco & Obelisco, *Genuinis addebat* Asteriscum, *Adulterinis verò* Obeliscum, Obeliscus *scribitur sic* — *quasi verò minutum*.

Caput Secundum.

Vitia contraria Orthographiæ sunt quinque: *Mutatio*, *Omissio*, *Appositio*, *Copulatio*, *Disiunctio*. Hæc vitia, qui scit vitare, ille, solus nouit rectè & Orthographicè scribere.

Mutatio est vitium Orthographiæ, quando litera, vel nota Orthographica, aut non suo loco collocatur, aut vna pro alia ponitur, quod multipliciter accidit, v. g. *Car Mi Na, cracouia, musæ, Muse, Ca pitæ, gracia.* Sic etiam possunt variari Notæ Orthographicæ, Hoc vitium vitare docent Regulæ sequentes.

Maiu-

Maiuſculis literis ſcribenda ſunt omnia.

1. Nomina propria, & à Proprijs deducta, vt *Petrus. Cracouia, Polonus, Cracouienſis, &c.*
2. Nomina Dignitatum, vt *Rex, Regina, Dux, Conſul.*
3. Nomina Artium primæ & ſecundæ Intentionis, vt *Grammatica, Dialectica, Philoſophia, Appellatiuum, Subſtantiuum, Genus, &c.*
4. Nomina Appellatiua loco Propriorum poſita, *Poëta* pro *Virgilio, Orator* pro *Cicerone, &c.*
5. Carminum & Periodorum Perfectarum principia.

Æ Diphtongus ſcribitur.

In Principio harum Vocum: *Ædes, ædifico, æger, ægroto, ægritudo, ænigma, Æmulus, æquus, æquor, ærugo, æſtus, æſtimo, ætas, æther, Æthiopia, Æthna, æuum, Ægyptus, Æolus, Æſopus, cæcus, cædo, cæſpes, cæſtus, Cæſar, Dæmon, Græcus, Hæreſis, Lædo, lætus, læuus, Pæan, Pædagogus, pæſtum. Præ* vbiq; exceptis his: *precor, precium, prehendo, precor, interpretor,* & horum cognata: *Quæro, quæſo, ſæuus, ſphæra, &c.*

In Medio *Achæus, aulæa, Balæna, Chaldæa, Chamæleon, Chimæra, Diæta, Dodonæus, Encænia, Galilæa, Gynæceum, Hebræus, Hyblæum, Hymenæus, Lyæus, Palæmon, Palæſtra, Pygmæus, Trophæum, &c.*

In fine Genitiui, & Datiui ſingularis, item Nominatiui & Vocatiui Pluralis Primæ Declinationis, vt *Viæ, Muſæ.*

In fine iſtorum vocabulorum: *Æs æris, præs prædis, Næ, Væ, Quæ, Hæc, Hæ.*

Oe Diphtongus ſcribitur.

Principio iſtorum: *Oeconomus, Oedipus, Oenopola, Oenotria, Oeſtrum, mœſtus, Pœdia, Cœmeterium, Cœnobium, Cœpi, Cœtus, Crœſus, Phœbus, Phœbe, Phœnix, pœna, pœnitet, Fœdus, &c.*

Medio harum dictionum: *Amœnus, Comœdia, Corœbus, Damœtus, Diœceſis, Homœoſis, Melibœus, Metanœa, Parœcia, parœmia, prœmium, Solœciſmus, Synalœpha, Tragœdia, &c.*

Vbi

Vbi sit scribendum *Ti*, vel *Ci*, cognatæ voces ostendunt.

Ti scribitur.

1. In Verbalibus à Supino *Tum* venientibus, vt *Legatio* à Supino *Legatum* sic, *cognitio, potio, recreatio, &c.*
2. In Verbis quæ secundam Personam Præsentis Indicativi per *Tis*, vel *Tiris*, vel *Teris* formant, vt *Sentio, sentiam, metior, percutior, &c.*
3. In Substantiuis quæ ad sui Adiectiui à quo fiunt, Datiuum aut Genitiuum in *Ti* desinentem assumunt *A*, vel *tia*, vt *Grati, Gratia.* sic *Sapientia*, *Constantia*, *Militia*, *Amicitia, Pudicitia, Auaritia, Mœstitia, &c.*
4. In Vocibus quarum cognatôrum aut Datiuus, aut Vocatiuus Singularis desinit in *Ti*, vt *Stantia stantium, Venientia Venientium, clamantia clamantium*, *ô Laurenti Laurentius, Terentius, Vincentius.*
5. In his Vocibus: *Otium, negotium, spatium, nouitius, etiam solstitium.*

Ci scribitur in Vocibus quarum cognata vocabula *Ci* vel *Cis* habent in fine, vt *Felicitas, Fallacia, Velocitas, Indicium*. *Græcia.* Item in istis, *Officium*, & in omnibus alijs quæ in superiori non includunt Regula.

Literæ cognitæ.

B. & *P.* *Benè, Pene, Bono, Pono, Scripsi* non *scribsi, Nupsi* non *nubsi, Obtineo* non *optineo*, quia sic vsus recepit.

D. & *T.* *Ad, at. Id, it. Quot, quod. Quid, quit. aut, haud. Legit* non *legid.*

F. & *Ph.* Apud Polonos nulla vox scribi deberet per *Ph.* sed tantùm per *F.* vt *Filozof* non *Philozoph.* Apud Latinos verò Græcæ dictiones scribuntur per *Ph*, & Latinæ per *F.* vt *Fingo, felix.*

F. & *V.* vt *Fides, Vides, fel, Vel.*

K. & *C.* Latini ne Græcas quidem (nisi rarissimè) dictiones solent scribere per *K.* sed tantùm per *C.* vt *Calendæ.*

G. & *Ie.* *Negligens* non *negliens. Gelu* non *ielu. Genui* non *ienui. Gero* non *iero. Maiestas* non *magestas.* ex cognatis Orthographiam horum inquire

I. & *Y.* *Nilus* non *Nylus. Stylus* non *Stilus, &c.*

Hoc vitium interdum excusatur per duas figuras Orthographicas .s. per *Antithesin* & *Methatesin*, de quibus vide Fol. 296.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

O*Missio* est vitium, quando vel litera, vel syllaba, vel Nota Orthographica necessaria in scribendo omittitur, vt *pelo* pro *pello*, *abeo* pro *habeo*, *&c.* Hoc vitium vitabis observando ea, quæ sequuntur facilè

Literæ istæ: *D, F, L, P, T,* per Epenthesin apud Poëtas geminantur, vt *Redducit, refficit, Iuppiter, quattuor, &c.*

BB. Abbas, abbreuio, gibber, gibbus.

CC. 1. Composita. *Accipio, accedo, accingo, occúrro, succido, &c.*
2. *Bacca, Bacchanal, braccha, ecce, Ecclesia, bucca, occasio, saccarum, saccus, siccus, soccus, succinum, occupo, occo, &c.*

DD. Composita. *Addo, addico, addoceo, addisco, adduco, &c.*

FF. Affatim, affabre, affinis, affabilis, Cōposita: *Afficio, affero, &c.*

GG. Agger, aggero, aggrauo, agglutino, aggrego, aggredior, &c.

II. Abijcio, adijcio, conijcio, eijcio, obijcio, proijcio, reijcio, &c.

LL. 1. Diminutiua in *Ellus, ella, ellum*, vt *Libellus, misellus, ocellus, asellus, fabella, femella, castellum.* item *Bacillus.*
2. Composita. vt *Alloquor, allabor, allego, allicio, allido, alludo, colloquor, intelligo.*
3 *Vellem, Velles, Vellet. Nollem, nolle. Mallem, malle.*
4 *Ille, illa, illud. Bellum, bellua, bulla, callis, callidus, collum, callum, Pallas, Achilles, Psallo, &c.*

MM. Composita: *Immineo, immuto, immodicus, immobilis, immunis, immundus, immolo, immoror, immo.*

NN. Composita: *Annecto, annoto, annumero, &c.* item: *Annus, annullus, annona, &c.*

PP. Composita: *Appareo, apparo, apello, appeto, &c.*

RR. 1. Superlatiuus Positiui in *Er*: vt *Acerrimus, nigerrimus, pulcherrimus, &c.*
2. Composita: *Irrationalis, irruo, arripio, &c.*
3. *Curro, narro, ferrem, ferre, adferrem, &c.*

SS. 1. Superlatiuus *Ssimus*: vt *doctissimus, dulcissimus, &c.*
2. Tempora Verborum: vt *Essem, fuissem, dedissem, scissem, &c.*
3. Composita: *Assumo, asserro, assequor*, item: *Cesso, asso, &c.*

TT. Composita: *Attingo, attento.* item: *Attagen, atthis, &c.*

Com-

Composita ferè omnia geminant Consonantem à qua simplex incipit præcipue illa, quæ ex Præpositione corrupta, aut in similem Consonantem desinente componuntur.

1. H Apud Latinos post tres tantùm Consonantes scribitur istas ? *C, P, T,* vt *Ch, Ph, Th.*
2. H In principio vocis Vocali aut Dipthongo præponitur, vt *Haha, habeo, hasta, haurio, hæres, hamus. Hariolus, hebes, hert. Heros, herba, hircus, hio, hilaris, homo, hostia, horridus, honestas, hortus, humilis, humus, hyems.*
3. H In medio vocis puræ Latinæ rarò ponitur & nonnisi inter duos vocales, vt *Ahenum, mihi traho, Vehemens, prehendo, cohors.*
4. H In fine nulla vox admittit præ has : *Ah Vah, proh, oh.*
5. H Inter literas *C* & *R.* vnam syllabam componentes in Latinis vocibus non est scribendum : vt *pulchra, simulacrum, &c.*
6. H Ponitur in Græcis istis quæ per θ, ρ, υ, Φ, χ, exarantur, vt *Thyrsus, Rhetor, Hymnus, Philosophus, Chaos.*

Huic vitio patrocinatur *Apostrophus,* & tres Orthographicæ Figuræ: scilicet, *Aphæresis, Syncope, & Apocope.* de quibus vide Lib. 4. fol. 296.

CAPVT QVARTVM.

1. *Appositio* est quando in scribendo aut Litera, aut Syllaba, aut Nota Orthographica minimè necessaria additur : vt *Ammo* pro *amo, chabeo* pro *habeo.*

2. Hoc vitium aliquando excusatur à Poëtis per
   1. *Prothesin,* vt *Gnatus, retulissem, &c.*
   2. *Epenthesin,* vt *Relligio, Iuppiter, reppeto.*
   3. *Paragogen,* vt *Dicier, dominarier.*

Regula nihil est in scribendo apponendum, nisi id, quo prætermisso posset superius vitium omissionis incurri.

De disiunctione.

Disiunctio est vitium Orthographiæ, quando aut literæ vnam Syllabam componentes, aut Syllabæ vnius vocis à se temerè divisæ separatim scribuntur : vt *Magnificus, Omnipotens.*

Regula.

Regula. Literæ ad vnam syllabam pertinentes nunquam sunt diuidendæ, neque in duobus versibus scribendæ: sed syllabæ vnius vocis tam Simplicis quam Compositæ, possunt disiungi ab invicem, quando in vno Versu tota dictio scribi non potest, addita Nota Orthographica *Hyphen.* Porrò quæ literæ vnam componant syllabam, ex sequentibus addisces.

1. Geminatarum Consonantium prior præcedenti, posterior sequenti addatur vocali, vt *Tur-ris gut-ta.*
2. Consonans vna duabus Vocabulis in dictione simplici interposita, cum posteriore Vocali coniungitur, vt *Ego i-bi e-ram pri-mus.* Sed hinc excipe Composita, vt *In-eo, Ad-impleo, &c.*
3. Consonantes. quæ in initio cujuscunq; Vocabuli possunt coniungi, etiam in medio alterius vocis sunt coniungendæ, *Exceptis Compositis,* quod sequens Tabula ostendit.

BD.	*Bdelium,*	*A-bdomen,*	*Ab-duco, Ab-ripio.*
BR.	*Brutum,*	*Só-brius,*	
CT.	*Ctesipho,*	*A-ctio,*	
DR.	*Draco,*	*A-drastus,*	
GN.	*Gnatus,*	*A-gnosco,*	
MN.	*Mnestius,*	*O-mnis,*	
PT.	*Ptolomæus,*	*A-pto,*	
PS.	*Psallo,*	*Nu-psi,*	
SC.	*Scamnum,*	*Cre-sco,*	
SM.	*Smaragdus,*	*Co-smicus,*	
SP.	*Spirô,*	*A-sper,*	
ST.	*Stephanus,*	*Ve-ster,*	
TL.	*Tlepolemus.*	*A-tlas.*	

De Copulatiône.

Copulatio, est vitium Orthographiæ, quando voces non compositæ simul coniunguntur, sic vt videantur vnum esse vocabulum, vt *Tucupis essè* pro *Tu cupis essè.* Hoc idem literis potest convenire.

Regula. Voces simplices omnes separatim sunt scribendæ, vt *Tu cupis essè Rex.* Sic etiam literæ diversas syllabas constituentes, maximè in fine versus, vt *Magnificus.*

Ex libris benè impressis rectam addisces Orthographiam.

ORTHO-

ORTHOGRAPHIA POLONICA.

Te Litery 𝔄 / 𝔈 / 𝔍 : *troiáko ſię piſzą, iáko tu widźiſz*; a á ą / e ē ę / z ź ż / vt *Praca, matká, błądzą: beſpiecznie, trzeźwie, bedą: zbaw, żij, leż.*

Litery 𝔅 / ℭ / 𝔉 / 𝔏 / 𝔐 / 𝔑 / 𝔒 / 𝔓 / 𝔖 / *dwoiáko ſię piſzą, raz bez kreſek, ták,* b c f l m n o p ſ / vt *Chleb, piec, Filoſof, cel, nam, dobro, chłop, pas; drugi raz z kreſkami, ták,* b́ ć f́ ł ḿ ń ó ṕ ś / vt *Gołab́, dać, traf́ łaſká, nákarḿ, wſtań, gorá, łuṕ, ieſteś.*

Litery 𝔇 / 𝔊 / 𝔥 / 𝔍 / 𝔎 / ℜ / 𝔗. *iednáko ſię záwſze piſzą.*

OBSERVATIO. Notula his Literis b́ / ć / f́ / ḿ / ń / ṕ / ś / incumbens, adſcriptam literam i ſignificat.

Q *w Polſkich ſłowách nigdy ſię nie piſze, ále miáſto niey* 𝔎 / vt *Kwiát* non *quiát.*

𝔖 *bez kreſki dwoiáko ſię piſze; raz ták* ſ *ná początku, y we śrzodku ſłowá; drugi raz záś tak* s *na końcu ſłowá.*

𝔙 *czworáko ſię piſze;* 𝔙 u w ẃ. v *ná początku ſłow; u záś we śrzodku y ná końcu.* ſed ẃ cum notula ferè negligitur.

𝔚 *ná końcu ſłow położone brzmi iáko* f / vt *Traw, mow, zbaw.*

𝔛 *tyleż waży co i* 𝔎ś / vt *Xiadz, ábo Kśiadz, ty iednák miáſto* 𝔛 *záwſze záżyway* 𝔎ś.

ź *z kreſką brzmi iako* ś *abo* ć / vt *Zleź* deſcende, *wiedź* duc.

𝔜 *rożna ieſt od* 𝔍 / vt *Byli* erant viri; *były* erant feminæ; *bili* verberarunt viri; *biły* verberarunt feminæ; *bić* verberare; *być* eſſe, *&c.*

Coniunctio *Et*, Polonicè non per y ſed per i ſcribi deberet; ſic quoque Philoſophus non per *Ph*, ſed per F, vt *Filoſof*, &c.

ORTHOGRAPHIA Polonica immò & Latina ex cognatis vocibus nunc derivatis nunc primitivis in nonnulis vocabulis est desumenda, vt v. g. *Mow* non *mof*, ex *mowie*, *chłop* non *chłob*, ex *chłopá*; *śiedź* non *śieć* sedeas, ex *śiedze*; sic *łuk*, *tug*, *chleb*, *żyd*, *&c.*

Orthographiam & Pronuntiationem literarum ac vocum Polonicarum facillime Puer addiscere poterit, si fidelis Præceptor in suis oculis difficilia vocabula scribenda & exprimenda certis diebus ei proponet, & statim errores commissos ostendens modum eorum vitandorum declarabit, vt *Twoiey* non *twóiy*, *bytem* fui, non *betem*, *byteś*, non *beteś*, vel *buteś*, *lepiey* non *lepyy*, vel *lepiey*, &c. ita vt nihil mutetur, nihil addatur, & nihil omittatur.

PIeknie pisáć, i piorem pieknie litery wyrażáć rzecz ieſt káżdemu cztowiekowi bárzo pożyteczna, i v madrych wielkiey pochwały godna: tego iednák ten ſie tylko náuczyć może, ktory chetliwie, pilnie, vſtáwicznie, i nieodmiennie w piekne Piſánie reke ſwoie ták długo wpráwuie, áż kiedyż tedyż tego ná co ſie vſádził, dokaże. I dla tegoż żeby kto pieknie piſał, potrzebá naprzod áby do tego wielka cheć miał, o tym vſtáwicznie myślił, i tego ſie chćiał koniecznie náuczyć: Powtore, aby to z wielka pilnośćia práwie ná káżdy dźień czynił: Potrzećie, áby w przedśiewźiećiu ſwoim nigdy nie vſtawał, i ſercá przez to nie trácił, że záraz pieknych Chárákterow wyráźić nie bedźie vmiał, zá tydzień bowiem ábo zá Mieśiac w piekne ſie włożyć Piſánie rzecz ieſt niepodobna: Poczwarte, áby ſie Exemplarzom pieknego Piſmá pilno przypátrował, i one ták właśnie iákie ſa wyráźić vśiłował, vważáiac y pomniac káżdey litery kſztałt, krotkość, długość, okragłość, ćienkość, miażſość, odległość, złaczenie, i wzgledem inſzych liter mierność: czego ſie z młodu práwie z ſámym obiecadłem vczyć potrzebá: Naſtárek trzebá vmieć ſobie piorko vrobić, i wiedźieć iáko ie trzymáć naylepiey, tákże Atráment ábo Inkauſt gotowáć.

Iáko

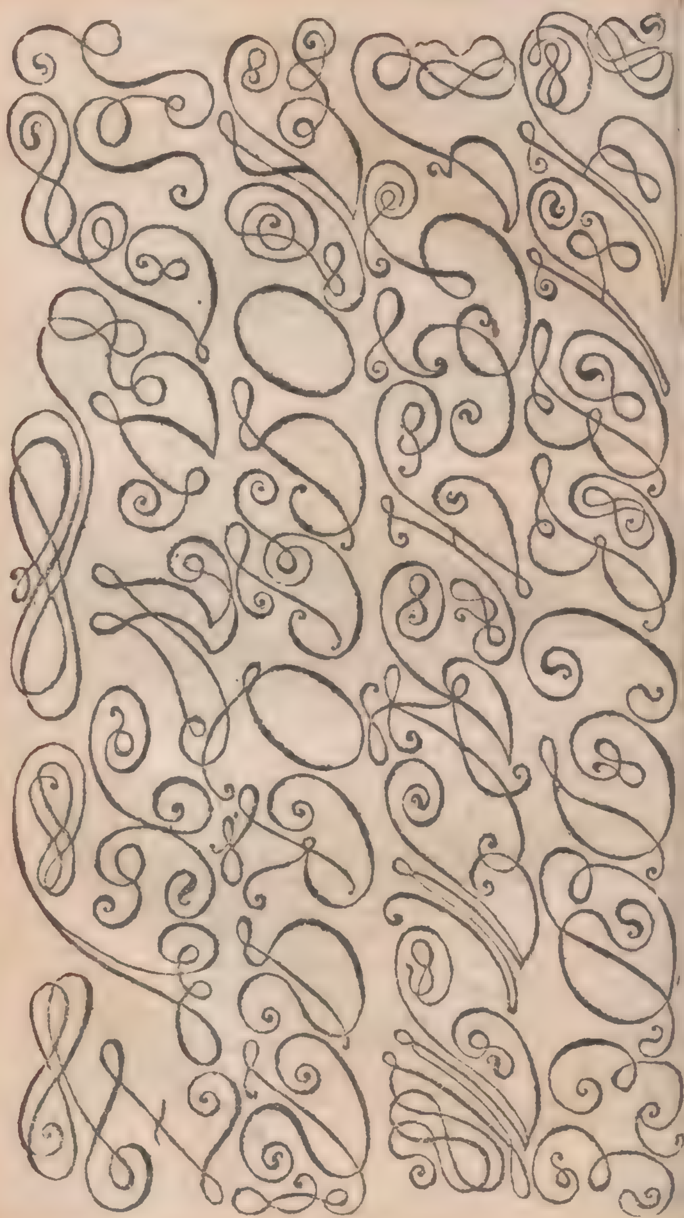
Iáko gotowác Inkauſt.

NAprzod *wźiąć iedne Kwáterke winá: Gałek pułtorá łotá; Koperwáſu łot ieden, Gumi puł łotá.* Vel *wźiąć pół kwarty winá, Gałek łotow trzy, Koperwáſu łotow dwá, Gumi łot ieden.* Vel *wźiąć trzy kwarty winá, Gałek Vncyi trzy, Koperwáſu Vncyi dwie, Gumi Vncyi iedne.* Vel *wźiąć winá pół garcá, Gałek ſunt ieden, to ieſt Vncyi 12. Koperwoſu Vncyi 8. Gumi Vncyi 4.* Vel *wźiąć gárniec winá, Gałek ſuntow dwá, Koperwáſu Vncyi 16. to ieſt, ſunt y Vncyi 4. Gumi Vncyi 8.*

Potym, *Gumi y Koperwás vtłuc iak naylepiey; Gałki záś ná kilká ábo kilkánaśćie cześći poprzetrącáć, y to wßytko w báńce ſklaney z winem pomießawßy ná słońcu ábo w ćiepłe przez kilkánaśćie dni i dłużey mieć często mießáiąc; gdy śie vrobi od gałek likwor odlać ábo też nie odlewáiąc w teyże báńce zchowáć i tákiego záżywáć dla prochu iák naylepiey záwße nakrywáiąc.*

NOTA primò, *miáſto winá godzi śie miodu, brzeczki, ábo wody dżdżowey záżyć.* Secundò, *kto chce może wprzod ſámych gałek trochę w oliwie przyſmáżyć.* Tertiò, *wolno też wprzod ſame gałki przez tydźień abo dwá moczyć, dopiero likwor odlawßy go, Koperwaſem z gumi záprawić, abo też zániechawßy odlewánia záraz do gałek koperwás i gumi po połu wſypáć.* Quartò, *ieśliby geſty był názbyt, przylać ługu czyſtego, á ieśliby kápał, przydać gumi trzebá.* Quintò, *ná to co po odlaniu zoſtánie, może znowu nálać.* Sextò, *gałki drobne á cáłe ſą lepße ániżeli wielkie á czerwiwe.*

Petrus Tholoſanus Synt: Artis mir: 3. Cap 11. *In libram & ſemiſſem aquæ pluviæ tres vncias gallæ ſolidæ & criſpæ in fruſtra confractæ infunde, atq; in ſole in vaſe vitreo tres dies madeſcere ſinito; inde Chalcanti bene ſplendentis & tenuißimè pulveriſati vncias duas adde, & miſceas lignoſicis, rurſusq; relinque in ſole duobus alijs diebus tandem adijce Arabicæ lachrymæ vnciam vnam: quod ſi malorum punicorum corticis aliquid miſcueris, facies attramentum nigre ſplendens, ſed poſt vnum diem coqui debet, ita tamen vt lento igne ferveat, cola & in vaſe plumbeo aut vitreo recondito. In atramento fluxio ex aqua eſt, corpulentia à lachryma, nigredo à Chalcantho, quam iuuat galla, ſplẽdor à cortice vel ab alumine. Contegi aſsiduò debet ob pulverem à quo vitiatur, ſi dilutius evadat, lachrymæ aliquid addatur: ſi corpulentius, lixivij.*

A a b bb b c d d ∂ c ε e f f g

h hi k l ll L m m n ∂ o f q q ur f s

t v u w x y ε z

Etsi non possunt omnes arbores æquales fructus afferre

nulla tamen debet in agro Dominico sterilis permanere

Alphabets des Lett. Minuscules.

Aauuerames ßaæsl:ß ddamddair acc

aboallers aſſr bbbl bbllorig gggorgz

hhhrs iɔnn ſaſſ ſſ ooppɔpoqqqui

virmiunsc min nmuun xiɔros ttb z

Principum status plerumq rebus bellicis spectatur; at
Religiosorum opus est optare, et procurare pacem. Nam
si Principes in sanguine hostium effundendo occupatur,
religiosum probum fundendo lacrymas pro pec-
catoribus occupari conuenit.

NOTÆ
ALPHABETI GRÆCI.

Literas habent Græci viginti quatuor, quarum figuras, nomina, poteſtateſq; ſubiecta Tabula oſtendit.

Figuræ.		*Nomina.*	*Poteſtas.*
Α α α,	ἄλφα	Alpha	a,
Β β ϐ	βῆτα	Vita	u, b
Γ γ	γάμμα	Gamma	g
Δ δ	δέλτα	Delta	d
Ε ε	ἐψιλὸν	Epſilon	e tenue
Ζ ζ	ζῆτα	Zita	z
Η η	ἦτα	Ita	i
Θ ϑ θ	θῆτα	Thita	th
Ι ι	ἰῶτα	Iota	i
Κ κ	κάππα	Cappa	c, k
Λ λ	λάμβδα	Lambda	l
Μ μ	μῦ	My	m
Ν ν	νῦ	Ny	n
Ξ ξ	ξῖ	Xi	x
Ο ο	ὀμικρὸν	Omicron	o parvum
Π π ϖ	πῖ	Pi	p
Ρ ρ	ῥῶ	Rho	r
Σ σ ς	σῖγμα	Sigma	s
Τ τ	ταῦ	Tau	t
Υ υ	ὑψιλόν	Ypſilon	y tenue
Φ φ	φῖ	Phi	ph
Χ χ	χῖ	Chi	ch
Ψ ψ	ψῖ	Pſi	p
Ω ω	ὠμέγα	Omega	o magnum.

Notæ

Notæ Numerorum Arithmeticæ.

1.	I.	38.	XXXVIII.	75.	LXXV.
2.	II.	39.	XXXIX.	76.	LXXVI.
3.	III.	40.	XXXX.	77.	LXXVII.
4.	IV.	41.	XLI.	78.	LXXVIII.
5.	V.	42.	XLII.	79.	LXXIX.
6.	VI.	43.	XLIII.	80.	LXXX.
7.	VII.	44.	XLIV.	81.	LXXXI.
8.	VIII.	45.	XLV.	82.	LXXXII.
9.	IX.	46.	XLVI.	83.	LXXXIII.
10.	X.	47.	XLVII.	84.	LXXXIV.
11.	XI.	48.	XLVIII.	85.	LXXXV.
12.	XII.	49.	XLIX.	86.	LXXXVI.
13.	XIII.	50.	L.	87.	LXXXVII.
14.	XIV.	51.	LI.	88.	LXXXVIII.
15.	XV.	52.	LII.	89.	LXXXIX.
16.	XVI.	53.	LIII.	90.	XC.
17.	XVII.	54.	LIV.	91.	XCI.
18.	XVIII.	55.	LV.	92.	XCII.
19.	XIX.	56.	LVI.	93.	XCIII.
20.	XX.	57.	LVII.	94.	XCIV.
21.	XXI.	58.	LVIII.	95.	XCV.
22.	XXII.	59.	LIX.	96.	XCVI.
23.	XXIII.	60.	LX.	97.	XCVII.
24.	XXIV.	61.	LXI.	98.	XCVIII.
25.	XXV.	62.	LXII.	99.	XCIX.
26.	XXVI.	63.	LXIII.	100.	C.
27.	XXVII.	64.	LXIV.	101.	CI.
28.	XXVIII.	65.	LXV.	102.	CII.
29.	XXIX.	66.	LXVI.	103.	CIII.
30.	XXX.	67.	LXVII.	104.	CIV.
31.	XXXI.	68.	LXVIII.	105.	CV.
32.	XXXII.	69.	LXIX.	106.	CVI.
33.	XXXIII.	70.	LXX.	107.	CVII.
34.	XXXIV.	71.	LXXI.	108.	CVIII.
35.	XXXV.	72.	LXXII.	109.	CIX.
36.	XXXVI.	73.	LXXIII.	110.	CX.
37.	XXXVII.	74.	LXXIV.		

200.	CC	2000.	IIM.	Vel	MM.
300.	CCC.	3000.	IIIM.	Vel	MMM.
400.	CCCC.	4000.	IVM.	Vel	MMMM.
500.	D.	5000.	vM.		
600.	DC.	6000.	VIM.		
700.	DCC.	7000.	VIIM.		
800.	DCCC.	8000.	VIIIM.		
900.	DCCCC.	9000.	IxM.		
1000.	M.	10000.	xM.		

Numerus Ecclesiasticus septem Literis exprimitur.

I.	V.	X.	L.	C.	D.	M.
1.	5.	10.	50.	100.	500.	1000.

TABVLA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
X.	CC.	XXX.	XL.	L.	LX.	LXX.	LXXX.	XC.
C.	CC.	CCC.	CCCC.	D.	DC.	DCC.	DCCC.	DCCCC.
M.	IIM.	IIIM.	IIIIM	vM.	vIM.	vIIM.	vIIIM.	IxM.

Hæc addisces simplicem Numerum per Ecclesiasticum scribere. V.g. Annum 1647. *sic* M. DC. XLVII.

TABVLA MVLTIPLICATIONIS.

Bis	2.	4.
	3.	6.
	4.	8.
	5.	10.
	6.	12.
	7.	14.
	8.	16.
	9.	18.
Ter	3.	9.
	4.	12.
	5.	15.
	6.	18.
	7.	21.
	8.	24.
	9.	27.
Quater	4.	16.
	5.	20.
	6.	24.
	7.	28.
	8.	32.
	9.	36.
Quinquies.	5.	25.
	6.	30.
	7.	35.
	8.	40.
	9.	45.
Sexies	6.	36.
	7.	42.
	8.	48.
	9.	54.
Septies	7.	49.
	8.	56.
	9.	63.
Octies	8.	64.
	9.	72.
Nonies	9.	81.

De

De Calendis Nonis & Idibus.

Iunius, Aprilis, September, itemque November,
Accipiunt triginta dies reliqui magis vnum.
Sit nisi bissextus viginti Februus octo,
At si bissextus fuerit super additur vnus.
Sex *Nonas* Maius, Iulius, October, & Mars.
Quatuor at reliqui: dabit *Idus* quilibet octo.

Modus inveniendi Calendas.

Admonitio *Ante operationem hac tria optimè pracognoscas.*

1. *Cuiuslibet Mensis dies in digitis prompte collocare scias: in quatuor digitis sunt articuli* 28. *in his ergo* 28. *dies colloca; reliquos verò in Pollicis articulis collocabis.*
2. *Teneas memoria in quibus articulis collocatur* Dies 5 7. 13. 15. 21. 28. & 30. *item* tertio, octavo, & 11. Calendas.
3. *Dies aut simplex, aut iam scripta per Calendas proponitur: si simplex accipe mensem, quem nominas, & ab indice ad diem datam numera ac signa: deinde à Pollice ad diem signatum numerans à sequente mense denomina. Si verò scripta per Calendas ad simplicem est revocanda, accipe mensem pracedentem, & à Pollice ad diem datam numera ac signa: & rursus ab indice ad diem signatum numerans à mense accepto denomina. Hunc ordinem numerandi in Nonis & Idibus serua super articulis Indicis & medij, quas à dicto mense semper denomina.*

OPERATIO.

1. Quis Mensis? *Si dies scripta accipe Pracedentem.*
2. Quot habet dies, & in quo articulo finiuntur?
3. Numera, & signa. *Si scripta incipe à Pollice.*
4. E contra numera & denomina. *Si simplex, à sequente*

Mensium dies alij à Calendis, alij à Nonis, alij ab Idibus denominantur; Calenda, Nona, & Idus ipsa in parem cadunt numerum: Calenda in primum, Nona in quintum, Idus in 13. *Excipe Martium, Maium, Iulium, & Octobrem, quorum Nona in* 7. *Idus verò in* 15. *diem cadunt.*

Tertio Nonas, id est, *tertio die ante Nonas. Sexto Idus*, id est. *sexto die ante Idus. Decimoquinto Calendas*, id est, 15. *die ante Calendas. Est enim hic Ecclipsis Ablatiui* Die & *Prapositionis* Ante. *Similitudine dierum pracedentium Pascha, Pentecosten, & Natiuitatem ista declarari commodè possunt.*

Alius

Alius Modus per Subtractionem, ab his diebus in quos cadunt ipsæ Calendæ, Nonæ. & Idus, subtrahas numerum diei propositæ, residuum Subtractionis auctum unitate indicabit, id quod quæritur.

Tertius Modus.

TraDita QuanDo ReFers SeDulo ReFutato SoDalem.
RuFus TarDe SeDet ReFugus SoDalitia TonDet.

IANVARIVS. Ci, ſi, o, ia, nus, E, pi, ſi, bi, ven, di, cat, hoc, Fel, li, Mar, cel, Pri, ſca, Fab, Ag, Vin, cen, ti, Pau, po, no, bi, le, lu, men.

FEBRVARIVS. Bri, pur, bla, ſus, ag, dor, ſe, bru, ab, ſcho, la, ſti, ca, va, lent, iu, li, con, iun, ge, tunc, Pe, trum, Mat, thi, am, in, de.

MARTIVS. Mar, ti, us, of, ſi, ci, Tho, de, co, ra, tur, gre, go, ri, or, cir, ger, trud, ab, ba, be, ne, iun, cta, Ma, ri, a, ge, ni, tri, ce.

APRILIS. A, pril, in, am, bro, ſi, i, ſe, ſtis, o, uat, at, que, ti, bur, ci, &, va, ler, ſan, cti, que, ge, or, mar, ci, que, vi, ta, lis.

MAIVS Phil, ſig, crux, flor, gor, io, an, ſta, nis, e, pi, na, ſer, &, ſoph, ma, ius, in, hac, ſe, ri, c, te, net, vr, ban, in, pe, de, criſ, pan.

IVNIVS. Nic, mar, cel, le, bo, vin, dat, iun, pri, mi, pa, ter, an, ton, vi, te, que, mar, pro, tos, al, ſan, cti, io, an, io, do, le, pe, pau.

IVLIVS. Iul, pro, ces, pro, co, pi, vil, ki, li, fra, be, ne, mar, gar, a, poſt, alx, ar, nol, phus, prax, mag, ab, cris, ia, co, bi, que, fel, ab, don.

AVGVSTVS. Petr, ſteph, ſteph, pro, do, ſix, do, ci, ro, lau, ti, bur, ip, eus, ſum, pti, o, a, ga, pi, ti, timo, bar, tho, lo, ruf, aug, col, au, cti.

SEPTEMBER. Æ, gi, di, um, ſep, ha, bet, nat, gor, gon, pro, ia, ci, crux, nic, eu, lam, par, te, que, Math, mau, ri, ci, us, &, ſta, ven, mich, hier.

OCTOBER. Re, mi, que, fran, ci, ſcus, mar, cus, di, er, ar-te, que, calx, hed, gal, le, lu, cas, trans, vnd, ſe, ue, cris, pi, nis, ſi, mo, nis, quin.

NOVEMBER. Om, ne, no, uem, bre, le, o, qua, te, o, mar, tin, bric, ci, i, que, poſt, hac, c, li, præ, ce, cle, cris, ca, the, ri, na, ſed, andr.

DECEMBER. De, cem, ber, bar, ba, ni, co, con, cep, &, al, ma, lu, ci, a, ſan, ctus, ab, in, de, tho, mas, mo, do, nat, ſteph, io, pu, tho, me, ſyl.

Poloni-

POLONICA INTERPRETATIO VOCUM.

A, & AB.

A, *Od.* Ab, *Od.*
Abax, *Stoł ábo schowánie kuchienne.*
Abbas, *Opát.* Abbrevio, *skracám.*
Abdico, *Składam, odrzucam.*
Abditus, *Skryty, táiemny.*
Abeo, *Odchodzę.* abhinc, *od tąd.*
Abhorreo, *Brzydzę się, nienáwidzę.*
Abies, *Iedliná.*
Abijcio, *Odrzucam, gárdzę.*
Abluo, *Płoczę, omywam.*
Abnuo, *Odmawiam, niepozwalám.*
Aboleo, *Zagubiam.*
Abominor, *Brzydzę się.*
Abs, *Od,* Abscondo, *Kryię.*
Absolvo, *Dokonywám, rozgrzeszám.*
Absonus, *Nieprzyiemny.*
Absque, *Bez.* (id est) Sine.
Abstineo, *Wstrzymywam.*
Absum, *Nie máß mię.*
Abundè, *Podostatku, hoynie.*
Abundo, *Mam dostátek, obfituię.*
Abutor, *Ná złe używam.*
Abyssus, *Przepáść.*

A C.

Ac, *I, ták, iákoś.*
Accedo, *Przystępuię, przybliżam się,*
Accendo, *Zapalam.*
Acceso, *Przywoływam.*
Accidens, *Przydátek, przymiot.*
Accidit, *Przytráfia się.*
Accingo, *Mam się do roboty.*
Accino, *Przyśpiewywam,*
Accipio, *Biorę, przyimuię.*
Accipiter, *Iastrząb.*
Accumbo, *siedzę* vel *leżę przy.*
Accuso, *Oskarżam, strofuię.*
Acer, *Klon.* Acer, *Ostry.*
Acetum, *Ocet.* Acheron, *Piekło.*
Acies, *Ostrość, płác.*
Acinaces, *Broń, ßablá.*
Acsi, *Właśnie iákby.*
Acuo, *Ostrzę, pobudzam.*
Acus, *Iglá, plewá.*
Acutus, *Ostry, głośny.*

A D

Ad, *Do.*
Adamas, *Dyáment.*
Adamo, *Zakocháć się wczym.*
Addico, *Przywłaszczam,*
Addisco, *Nauczyć się.*
Addo, *Przydáię, przyczyniam.*
Addoceo, *Przyuczam.*
Adduco, *Przyprowadzam.*
Adeo, *Dochodzę, przystępuię.*
Adeò, *Ták bárzo.*
Adijcio, *Przykladam, przydáię.*
Adimo, *Odeymuię, biorę.*
Adimpleo, *Nápełniam.*
Adipiscor, *Dostáię, dostępuię.*
Adiuuo, *Pomagam, rátuię.*
Admiror, *Dziwuię się.*
Admoneo, *Nápominam.*
Admoueo, *Przypuszczam.*
Adoleo, *Przypiekam, kádzę.*
Adolescens, *Młodzieniaßek.*
Adolesco, *Podrastam.*
Ador, *Zboże.*
Adstringo, *Obowiezuię.*
Adsum, *Iestem przytomny.*

Aduenio,

Aduehо, *Przywożę.*
Aduena, *Przychodzień.*
Aduentitius, *Zkad inad bedacy.*
Aduersor, *Sprzeciwiam się.*
Aduersus vel um, *Przeciwko.*
Adulor, *Pochlebuię.*
Adulter, *Cudzołożnik.*

Æ.

Ædes. *Dom, Kościoł.*
Ædifico, *Buduię, muruię.*
Aedon, *Słowik*, Æger, *Chory.*
Ægritudo, *Choroba, żal.*
Ægroto, *Choruię.*
Æmulus, *Przeciwnik.*
Ænigma, *Trudna mowá.*
Æqui boni facio, *Z łáską przyimuię.*
Æquor, *Rownia, morze.*
Æquus, *Rowny, słuszny.*
Aer, *Powietrze.*
Ærugo, *Rdzá, nieszczerość.*
Æs. *Mosiądz.* Æstas, *Láto.*
Æstimo, *Ważę sobie, szacuię.*
Ætas, *Wiek, Latá.*
Æther, *Powietrze, Niebo.*
Æthiops, *Murzyn.*
Æuum, *Wiek; wieczność.*

A F.

Affabilis, *Da z sobą mowić.*
Affabre, *Sztucznie.*
Affatim, *Dostatecznie; hoynie.*
Affero, *Przynoszę; nábawiam.*
Afficio, *Wyrzadzam.*
Affinis, *Powinowáty z Małżeństwá*
Affirmo, *Twierdzę.*
Affligo, *Dręczę, trapię.*
Affluo, *Opływam, obfituię.*

AG, & A H.

Agger, *Grobla, wał.*
Aggero, *Obsypuię.*
Agglutino, *Przykleiam, spaiam.*
Aggrauo, *Obciążam.*
Aggredior, *Przystępuię, zaczynam.*
Aggrego, *Przytaczam.*
Agilis, *Prędki, żártki.*
Agito, *Trzęsę, ruszam.*
Agmen, *Gromáda, kupá.*
Agnomen, *Przezwisko.*
Agnosco, *Poznawam, znam się.*
Ago, *Robię co, mowię.*
Agon, *Zawod.*
Agricola, *Oracz, rolnik.*
Ahenum, *Kocieł.*

A L.

Alacer & is, *Ochotny.*
Albedo, *Białość.*
Albeo & Albesco, *Bielę się.*
Albus, *Biały.*
Algeo, *Zimno mi, ziębnę.*
Alibi, *Gdźie indźie.*
Alienus, *Cudzy.*
Aliò, *Dokąd inąd.*
Alioqui vel in, *Inaczey.*
Aliqua, *Ktorędykolwiek.*
Aliquid, *Coś, cokolwiek.*
Aliquis, *Ktokolwiek, niektory.*
Alius, *Drugi, inszy, ieden.*
Allaboro, *Usiłuię, stáram się pilno.*
Allego, *Przytaczam.*
Allicio, *Zachęcam, przyłudzam.*
Allido, *Vderzam o co.*
Alligo, *Wiążę, przywiązuię.*
Alloquor, *Mowię co do kogo.*
Alludo, *Przymawiam ná co.*
Alo, *Żywię, karmię.*
Alter, *Drugi, wtory.*
Altercor. *Sprzeczam się.*
Alteruter, *Ieden ze dwu.*

Altus,

Altus, *Wysoki, głęboki.*
Alumen, *Hałun.*
Aluus, *Brzuch, żywot.*

A M.

Amabilis, *Miłośny.*
Amans, *Kocháiący się w czym.*
Ambedo, *Obiadam.*
Ambiguus, *Wątpliwy.*
Ambit9, *Zákupowánie godności.*
Ambo, æ, o. *Obá.*
Ames, *Rękoieść, láská.*
Amethystus, *Ametyst.*
Amicio, *Okrywam.*
Amicitia, *Przyiaćielstwo.*
Amicus, *Przyiaćiel, życzliwy.*
Amnis, *Rzeká, strumień.*
Amo, *Miłuię, kocham się.*
Amœnus, *Wesoły, miły.*
Amor, *Miłość.*
Amphibologia, *Mowá wątpliwa*
Amplector & Amplexor, *Obłápiam, rozmiłowáć się.*

A N.

An, *Czy, ábo ieśli.*
Anas, *Kaczká.*
Anceps, *Wątpliwy, ná obie stronie.*
Anguis, *Wąż.*
Angustus, *Ciásny wąski.*
Animal, *Zwierzę.*
Annales, *Kroniká.*
Annecto, *Przywiązuię.*
Annona, *Zboże, żywność.*
Annulus, *Pierśćień, refá.*
Annumero, *Policzam.*
Annus, *Rok, látá.*
Ansa, *Przyczyná.* Anser, *Gęś.*
Ante, *Przed.* Antea, *Przedtym.*
Anteambulo, *Marszałek.*
Antecedens, *Vprzedzáiący.*
Antecedo, *Przodkuię, przechodzę.*
Antecello, *Przewyższam.*
Anteeo, *Vprzedzá̄, idę przed.*
Antehac, *Przedtym.*
Antes, *Słupy w budowániu.*
Antequam, *Wprzod niż.*
Anterior, *Przedsobny.*
Antesto, *Stoię przed kim, pierwszy iestem.*
Anteuerto, *Vprzedzam.*
Antiæ, *Włosy nad czołem.*
Antidotus, & um, *Lekarstwo.*

A P, & A Q.

Aperio, *Otwieram.*
Apertè, *Oczywiśćie, iáśnie.*
Apertus, *Otwarty, szczery.*
Apis, *Pszczołá.*
Aplustre, *nauis ornamentum.*
Apparo, *Gotuię.*
Appello, *Nazywam, gotuię się.*
Appeto, *Prágnę, tárgam się.*
Applico, *Przypinam.*
Apprime, *Bárzo wybornie.*
Aptus. *Sposobny, kształtny.*
Apud, *V, miedzy, blisko.*
Aqualis, *Naczynie do wody.*
Aquilex, *Rurmistrz.*

A R.

Aratur, *Orze się.*
Arbitror, *Mniemá̄, rozumiem.*
Arbor vel os, *Drzewo.*
Arceo, *Odganiam, zabraniam.*
Arcesso, *Pozywam, obwiniam.*
Archetypus, *Pierwszy wizerunk.*
Arctos, *Woz niebieski.*
Ardeo, *Gorę, pałam, palę się.*
Arena, *Piasek, plác ná co.*
Argenteus *Srebrny.*
Argentum, *Srebro.*

Argu-

Argumentor, *Dowodzę.*
Arguo, *Pokázuie, strofuie.*
Aries, *Báran, táran.*
Arista, *Ość w kłośie, ábo rybie.*
Arma, *Broń, woyná.*
Armiger, *Giermek.*
Armo, *Vbieram w zbroię.*
Arripio, *Porywam.*
Ars, *Náuká, sztuká.*
Artus, *Członek.*
Arundo, *Trzćiná, strzáłá.*
Arx, *Zamek, twierdza.*

A S, A T.

As, *Funt, tużin.*
Asper, *Chropowáty, ostry.*
Aspergo, *Pokrapiam, pluskam.*
Aspernor, *Gárdzę.*
Aspis, *Zmiiá.*
Assentior, *Trzymam z kim.*
Assentor, *Pochlebuię.*
Asser, *Tárćicá.*
Assequor. *Dostępuię.*
Assero, *Twierdzę.*
Assilio, *Przyskakuię.*
Asso, *Piekę.*
Assumo, *Przywłaszczam, przyczytá.*
Ast, at, qui, *ale.*
Atomus, *Prószek.*
Atque, *I, iáko tylko.*
[illegible] *Okrutny.*
Attagen, *Iárzabek.*
Attamen, *Ale iednák.*
Attendo, *Pilnuię, słucham.*
Attento, *Kuszę się o co.*
Attingo, *Dośięgam, dotykam.*

A V.

Avaritia, *Lákomstwo.*
Auceps, *Ptásnik, ten co podchwytuie.*
Auctor, *Sprawcá wynaleźcá.*
Aucupor, *Lowię, chwytam.*
Audax, *Smiały, zuchwáły.*
Audeo, *Smiem, ważyć się czego.*
Audio, *Słyszę.*
Auello, *Odrywam.*
Auena, *Owies.* Aueo, *Zadam.*
Avernus, *Piekło.*
Aversor, *Brzydzę się.*
Augeo, *Przyczyniam.*
Augur, *Wieszczek.*
Auguror, *Wieszczę, prorokuię.*
Avidus, *Lákomy, chćiwy.*
Auis, *Ptak.* Aula, *Dwor.*
Aulæa, orum. *Oponá, obićie.*
Auoco, *Odwabiam, odćiągam.*
Aureus, *Złoty.* Auris, *Vcho.*
Aurum, *Złoto.*
Ausim, *Smiałbym.*
Auspicor, *Poczynam co.*
Aut, *Albo, ábo.*
Autem, *A, záś.*
Auxilio, *Rátuię, dopomagam.*
Axis, *Oś v wozu, biegun.*

B A.

Baccar, *Stárek winny.*
Bacchanalia, ium, orum, *Mięsopust.*
Bacchor, *Gáchuię, wołam.*
Balanus, *Kásztan.*
Balneæ, vel a, orum, *Láźniá.*
Baptisma, *Chrzest.*
Barathrum, *Piekielna przepáść.*
Barbitus, os, um, *Lutnia.*

B E.

Belgium, *Niderlánd.*
Bellaria, orum, *Wety.*
Bellum, *Woyná.*
Benè, *Dobrze.*

Bene-

Benedicus, *Dobrorzeczliwy.*
Beneficus, *Dobroczynny.*
Benevolus, *Zyczliwy, przyiázny.*
Beo, *Szcześćiem nabawić.*
Beryllus *Beryl.* *(czyiákiey.*
Bes vel Besis, *Ośm cząśći rze-*

B I.

Bibax, *Opiły, wiele piiący.*
Biblia, orum, *Biblia.*
Bibliopola, *Ten co kśięgi przedáie.*
Biblus, *Drzewko pápierowe.*
Bibo, *Piię.*
Biceps, *O dwu głowách.*
Bicorpor, *Dwoiſtego ćiałá.*
Bicubitalis, *Ná dwa łokćiá.*
Bidens, *O dwu zębach.*
Bini, *Po dwu*, Biduum. *dwá dni.*
Binio, *Tuż nágrze iákiey.*
Blandior, *Pochlebuię, pobłażam.*

B O, B R, B V.

Bombix, *Iedwábny robaczek.*
Boni consulo, *Mam zá dobre.*
Bonus, *Dobry, cnotliwy.*
Borysthenes, *Niepr.*
Bos, *Wół ábo Krowá.*
Breuiloquus, *Krotkomowiący.*
Breuis, *Krotki, nie głęboki.*
Breuiter, *Krotko.*
Bubo, *Sowá.* Burdo, *Muł.*
Buris, *Násad.*
Bustum, *Pogorzeliſko.*
Butyrum, *Máſło.*
Byssus, *Płotno ćienkie, Biśior.*

C A, C AE.

Cacoëthes, *Nałog zły.*
Cadauer, *Trup, ćiáło zmárłego.*
Cado, *Vpadam, powalam ſię.*
Cæcutio, *Nie doyźrzę.*
Cædo, *Zábiiam, biię, rąbam.*
Cælestis, *Niebieſki.*
Cælites, *Swięći.*
Cælitùs, *Z niebá.*
Cælum, *Niebo.* Cænum, *Błoto.*
Calcar, *Oſtrogá, ochotá.*
Calceo, *Obuwam.*
Calefacio, *Zagrzewam, palę.*
Calefio, *Grzeię ſię.* *(śiacá.*
Calendæ, *Dźień pierwſzy Mie-*
Caleo, *Ciepło mi.* *(wáć.*
Calesco, *Poczynam ſię zágrze-*
Calix, *Kielich, kubek.*
Calleo, *Vmiem, Drętwieię.*
Callidus, *Chytry, mądry.*
Callis, *Scieſzka.*
Calumnior, *Potwarzam.*
Calx, *Wapno, piętá, koniec.*
Campester, & is, *Polny.*
Canalis, *Rynná, rynſztok.*
Cancelli, *Kratá, ſtranki.*
Cani, orum, *Siwe włosy.*
Canis, *Pies, Es ná koſtkách.*
Cannabis & um, *Konop.*
Cano, *Spiewam, trąbię.*
Canon, *Wizerunk, práwidło.*
Cantilena, Cantio, *Pieśn.*
Capesso, *Porywam ſię co czynić.*
Capio, *Biorę, poymuię.*
Capis, *Konew.*
Capricornus, *Koźiorożec.*
Caput, *Głowá, Rozdźiał, począ-*
Capys, *Sokoł.* *(tek:*
Carbasus, & um, *Zagiel, płotno.*
Carbo, *Węgl.*
Carcer, *Więźienie, tárás.*
Cardo, *Záwiáſá, grunt.*
Careo, *Niemám.*
Carex, *Ziele tatárſkie.*

Carmen, *Wierß.*
Caro, *Mięſo.*
Carpo, *Vrywam, ßczypię.*
Caſtra, orum, *Oboz.*
Caſus. *Przypadek, przygodá.*
Caueo, *Chronię ſię, przeſtrzegá.*
Cauillor, *Szczypię, ſzydzę,*
Caulis, *Kápuſtá, głąb.*
Cauſa, *Przyczyna, ſpráwá.*
Cauſidicus, *Praktyk, prokurator.*
Cauſor, *Wymawiam ſię.*

C E.

Cedo, *Vſtępuię.*
Celebris vel er, *Sławny.*
Celer, *Prędki, porywczy.*
Celo, *Taię co przed kim.*
Celſitudo, *Wyſokość, zacność.*
Cenſeo, *Zda mi ſię, popiſuię.*
Centimanus, *O ſtu rąk*
Centum, *Sto.*
Centuſſis, *Pecunia, Koronat.*
Cepe, vel cepa, æ, *Cebulá.*
Ceres, *Zboże, chleb.*
Cerno, *Widzę. potykam ſię.*
Certus, *Pewny, świadomy.*
Cervix, *Szyiá, kárki.*
Ceruus, *Ieleń.*
Ceſpes, *Darń, kępá.*
Cete vel us, *Wieloryb.*

C H, C I.

Chalybs, *Stal.*
Chaos, *Mießánina.*
Chelys, *Lutnia.*
Chalmis, *Oponcza.*
Chorea, *Taniec.*
Cibaria, orum, *Obrok.*
Cicatrix, *Bliznà, ćiećię.*
Cicer, *Groch włoſki.*
Cicur, *Ogłáſkány.*
Cieo, *Pobudzam.*
Cimelia, orum, *Kleynoty.*
Cingo, *Opáſuię. obſtępuię.*
Cinis, *Popioł.*
Circa, circiter, *Około.*
Circuitio, *Okrążenie.*
Circum, *Koło, około.*
Circúdo, *Obtaczam, obwodzę.*
Cis, *Zone ſtrone.*
Citerior, *Bliſki.*
Citra, *Bez, koło.*
Ciuitas, *Miáſto.*

C L.

Clades, *Porażká, klęſká.*
Clàm, *Potáiemnie.*
Clamito, *Czeſto wołam.*
Clamo, *Wołam.*
Claudo, *Zámykam, o taczam.*
Clauis, *Klucz.*
Clementia, *Láſkáwość.*
Cliens, *Ten co ieſt w opiece.*
Clitellæ, *Siodło, tłomeczek.*

C O.

Cocles, *Iednooki.*
Codex, *Kśięgá.*
Cœna, *Wieczerza.*
Cœnaturio, *Chce mi ſię ieść.*
Cœno, *Wieczerzam.*
Cognomen, *Názwiſko.*
Cognoſco, *Poznawam.*
Cohæreo, *Zgadzam ſię.*
Cohibeo, *Hamuię, z iſtánawiá.*
Cohors, *Orßag, chorągiew.*
Collega, *Tegoż vrzedu.*
Collis, *Págorek.*
Colo, *Czczę, ßánuię.*
Comedo, *Iem, trawię.*
Comes, *Towarzyß, Graff.*
Comitia, orum, *Seym.*

Comma,

Comma, *Nota Orthographica.*
Comminiſcor, *Zmyślam.*
Commoueo, *Poruſzam.*
Compages, *Spoienie.*
Compar, *Rowny, podobny.*
Complector, *Obłapiam.*
Compleo, *Nápełniam.*
Complico, *Składam.*
Compos, *Vczeſtnik.*
Concluſio, *Zámknienie.*
Concordo, *Zgadzam ſie.*
Concors, *Zgodny.*
Condemno, *Potepiam.*
Conficio, *Sprawuie.*
Confido, *Vfam, tuſze.*
Confirmo, *Potwierdzam.*
Confiteor, *Spowiadam ſie.*
Congregatio, *Zgromádzenie.*
Congruo, *Zgadzam ſie,*
Coniectura, *Domyſt.*
Conijcio, *Wrzucam.*
Connubium, *Małżeńſki ſtan.*
Coniueo, *Pobłażam.*
Conor, *Vſiłuie.*
Conſentaneus, *Przyzwoity.*
Conſeruo. *Záchowuie.*
Conſul, *Burmiſtrz.*
Conſolor, *Pocieſzam.*
Conſuo, *Zſzywam.*
Contra, *Naprzećiwko.*
Contraho, *Kurcze, márſzcze.*
Contrarius, *Przećiwny.*
Conualeo & ſco, *Wzmagam.*
Conuenientia, *Zgadzánie ſie.*
Conuenio, *Zgadzam ſie.*
Copia, *Doſtátek.*
Coquo, *Wárze.*
Cor, *Serce.*
Coram, *Przed kim.*
Corax, *Kruk.*
Cornicor, *Kracze.*
Cornu, *Rog, trabá.*
Corpus, *Ciáło.*
Cortex, *Skorá, ſkorká.*
Cos, cotis, *Oſłá.*
Coturnix, *Przepiorká.*

C R.

Crabro, *Sierſzen.*
Cras, *Iutro.*
Craſſus, *Miąźſzy, gruby.*
Craſtinus, *Iutrzeyſzy.*
Crater, *Czaſzá, czará.*
Creatus, *Stworzony.*
Credo, *Wierze, vfam.*
Creo, *Stwarzam, czynie.*
Crepo, *Trzaſkam, chełpie ſie.*
Crepundia, orum, *Czaczko.*
Creſco, *Roſte.* Cretus, *Vrodzony.*
Criminor, *Powtarzam, zadaie.*
Crocus, *Száfran.* Crus, *Goleń.*
Crux, *Krzyż, ſzubienicá.*

C V.

Cubile, *Łoże.* Cubo, *Leże.*
Cucumis vel er, *Ogorek.*
Cudo, *Kuie.*
Cuias, *Zkąd rodem.*
Cuius, *Czyi.*
Cum, *Z. gdy, iáko.*
Cumprimis, *Oſobliwie.*
Cunæ, *Kolebká, pieluchá.*
Cunabula, orum, *Kolebká.*
Cupido, *Żądza, chćiwość.*
Cupidus, *Chćiwy.*
Cupio, *Żądam, życze.*
Curo, *Stáram ſie, lecze.*
Curro, *Bieże.* Cuſtos, *Stroż.*
Cutis, *Skorá.*
Cyclops, *Olbrzym.*

DA, DE.

Dama, *Koza dźika.*
Damno, *Potępiam, gánię.*
De, *O.* Dea, *Bogini.*
Debeo, *Powinienem.*
Decas, *Dźieśiątek.*
December, *Grudźień.*
Decerno, *Postánawiam.*
Decet, *Przystoi,* Decor, *Ozdo-* (*bá.*
Decuplus, *Dźieśiećioráki.*
Dedecet, *Nieprzystoi.*
Dedecus, *Niesławá.*
Deduco, *Záprowadzam.*
Deest, *Niedostáie.*
Defendo, *Bronię.*
Deficio, *Vstáię, ſtábieię.*
Defleo, *Opłákiwam.*
Defungor, *Pozbywam.*
Degener, *Wyrodek.*
Dego, *Zyię, mieszkam.*
Dein, deinceps, *Potym.*
Delecto, *Cieszę, zábawiam.*
Delectus, *Vpodobánie.*
Deleo, *Mázę, gubię.*
Deliciæ, *Roskosz.*
Delphin, *Swinia morska.*
Demo, *Vymuię, wlaczam.*
Deni, & decem, *Dźieśieć.*
Dens, *Ząb, Hak.*
Depaciscor, *Vmawiam się.*
Depeculor, *Wylupuię, wykradam.*
Dependeo, *Wiszę.*
Depopulor, *Pustoszę.*
Depositio, *Złożenie.*
Deriuatio, *Pochodzenie.*
Deriuatiuus, *Pochodzący.*
Descendo, *Zstępuię.*
Deses, *Gnuśny.*
Desiderium. *Prágnienie.*
Desidero, *Potrzebuię po kim.*
Desino, *Przestáię czego czynić.* (*co*
Desipio, *Głupieię.*
Despondeo, *Poślubić, ſerce trá-*
Desum, *Nie máß mię, niedbam.*
Detego, *Odkrywam.*
Deterior, *Gorszy.*
Determino, *Náznáczam.*
Deterreo, *Odstraszam.*
Deus, *Bog,* Dexter, *Práwy.*

D I.

Dialectus, *Rożność w mowie.*
Dicax, *Mowny, żwáwy.*
Dico, *Mowię, powiádam.*
Dictio, *Słowko.*
Dictito, *Czesto mawiam.*
Diduco, *Rosprowadzam.*
Dies, *Dźień.* Differo, *Rożnoszę.*
Difficilis, *Trudny.*
Difficultas, *Trudność.*
Digitus, *Pálec.*
Dignitas, *Godność.*
Dignor, *Rączę, czczę.*
Dignus, *Godny.*
Diligenter, *Pilnie.*
Dimico, *Potykam się.*
Dimiduum. *Polowicá.*
Diræ, *Przeklectwo.*
Dirimo, *Rozwadzam.*
Discedo, *Odieżdżam.*
Discrepo, *Rożny ieſtem.*
Disertus, *Rozmowny.*
Dispar, *Rożny.*
Disputo, *Przegádywam się z* (*kim.*
Ditesco, *Bogácę się.*
Ditio, *Pánstwo.* Diu, *Długo.*
Diuellor, *Rozstáię się.*
Diuersus, *Rozmáity.*
Diues, *Bogáty.*

Divitiæ,

Diuitiæ, *Bogáctwá*.

D O.

Do, *Dáie, dáruie*.
Doceo, *Náuczam*.
Docilis, *Poietny*.
Doctus, *Vczony*.
Dogma, *Náuká, wyrok*.
Doleo, *Boleie, żáluie*.
Dolus, *Zdrádá, ſtuká*.
Dominatio, *Pánowánie*.
Dominus, *Pan*.
Domo, *Vſkramiam*.
Domus, *Dom*.
Donec, *Aż, poki*.
Dono, *Dáruie, obdarzam*.
Donum, *Podárek, dar*.
Dos, *Poſag, przymiot*.

D V.

Dubito, *Wątpie*.
Dubius, *Wątpliwy*.
Duco, *Prowádzę*.
Ducenti, æ, a, *Dwieśćie*.
Dulcedo, *Słodkość*.
Dulcis, *Słodki, miły*.
Dum, *Aż, poki*.
Duntaxat, *Tylko*.
Duo, æ, o, *Dwá*.
Duplex, *Dwoiáki*.
Duplico, *Powtarzam*.
Dux, *Kśiążę, Wodz, Herſt*.

E.

E, *Od, z*. Ebrius, *Piiány*.
Ebur, *Słoniowa kość*.
Ecclesia, *Kośćioł, zgromádzenie*.
Eclipsis, *Záćmienie*.
Ecquis, ecquiſnam, *Ktoż, kto*.
Edax, *żárliwy, obżárty*.
Edico, *Obwoływam*.
Edo, *Wydaie, powiádam*.
Edo, *Iem*.
Edoceo, *Wyuczam, oznáymuie*.
Educo, *Wywodzę, dobywam*.
Efficio, *Dokázuie, czynie*.
Effigies, *Obraz, wyrażenie*.
Efflagito, *Zadam*.
Effodio, *Wykopywam*.
Effundo, *Wylewam*.
Egenus, *Vbogi, potrzebny*.
Egeo, *Niemam, potrebuie*.
Egeo, *Niemaſz co w gebe włożyć*.
Ego, *Ia*. Egomet, *Iaſamże*.
Elephas, *Słoń*.
Elido, *Dawie, wyrzucam*.
Eligo, *Obieram*.
Eloquens, *Wymowny*.
Eloquentia, *Kráſomoſtwo*.
Eloquor, *Wymawiam*.
Emico, *Wynikam*.
Emitto, *Wypuſczam*.
Emo, *Kupuie*.
Emungo, *Vćieram nos, wydźieram*.
En, *Oto, ono, owo*.
Encenia, orum, *Kiermáſz*.
Enim, *Albowiem, bo*.
Enitor, *Vśiłuie*. Enſis, *Miecz*.
Enucleo, *Wykłádam*.
Enumeratio, *Wyliczánie*.
Eo, *Ide, zápuſczam ſie*.
Eò, *Tym, tám, dla tego*.
Epiphania, orum, *Trzech Krolow*.
Episcopus, *Biſkup*.
Epiſtola, *Liſt*.
Epitaphium, *Nagrobek*.
Epulæ, *Bánkiet, potrawá*.
Epulor, *Bánkietuie*.
Equa, *Klácza*.
Eques, *Szláchćic, ná koniu*.
Equeſter, & is, *Szláchecki*.

 Equidem,

Equidem, *Záiste.*
Equito, *Na koniu ieżdżę.*
Equus, *Koń.*

E R.

Erado, *Wymazuię.*
Eremus, *Pustynia.*
Erga, *Przeciw, ku.*
Ergo, *Więc, á przeto.*
Erubesco, *Wstydzę się.*
Erudio, *Cwiczę, náuczam.*
Eruditus, *Biegły.*
Erumpo, *Wypadam.*
Esurio, *Łaknę.* Et, *i.*
Etenim, *Bo, ábowiem.*
Etiam, *Też.* Etiamsi, *Chociaż.*
Etsi, *Acz, áczkolwiek.*
Euado, *Vchodzę, wybrnać.*
Euanesco, *Znikam, niszczeie.*
Euello, *Wyrywam.*
Euentus, *Powodzenie.*
Euerto, *Obálam, wywracam.*
Eunuchus, *Rzezániec.*
Euoco, *Wywolywam.*
Euolo, *Wylatuię.*
Euoluo, *Rosplątam.*

E X.

Ex, *Od, z, ze.*
Exaggero, *Rozszerzam.*
Examen, *Doświadczánie, probowánie.*
Exantlo, *Prácuię.*
Excedo, *Przewyższam.*
Excellentia, *Zacność.*
Excello, *Przechodzę kogo.*
Exceptio, *Wyiecie.*
Excido, *Wypadam.*
Excipio, *Wyimuię, podeymuię.*
Excito, *Budzę.*
Exclusio, *Wypchnienie, wyrzucenie.*
Excubiæ, *Straż, nocleg.*
Excuso, *Wymawiam.*
Excutio, *Wybijam, młocę.*
Exemplar, *Wizerunk, kstałt.*
Exeo, *Wychodzę.*
Exerceo, *Robię, záprawiam.*
Exercitus, *Woysko.*
Exhibeo, *Stáwiam, pokazuię.*
Exigo, *Domagamsię, wyciągam.*
Exiguus, *Máły.*
Eximius, *Wyborny.*
Existimo, *Rozumiem, mniemam.*
Exlex, *Bez prawá.*
Exolesco, *Stárzeie, wywietrzeć.*
Exopto, *życzę.*
Exordium, *Początek.*
Exorno, *Zdobię.*
Exoro, *Wypraszam.*
Exos, *Bez kości.*
Exosus, *Láski nie ma.*
Expando, *Rozciągam.*
Expedio, *Wypráwuię.*
Expedit, *Potrzebá tego.*
Expendo, *Rozważam.*
Expergiscor, *Ocuczam się.*
Experientia, *Doświádczenie.*
Experior, *Probuię.*
Expers, *Bez iákiey rzeczy.*
Expeto, *Proszę, żądam.*
Explano, *Wykłádam.*
Expleo, *Wypełniam, násycam.*
Explicabilis, *Wypowiedziany.*
Explico, *Wykładam.*
Expolio, *Cwiczę, poleruię.*
Expono, *Powiádam.*
Exposco, *żądam, modlę się.*
Expostulo, *Vskarżam się.*
Exprimo, *Wytłaczam, wyrażá.*
Exprobro, *Wyrzucam.*
Expugno, *Dobywam, burzę.*

Expun-

Expungo, *wymázuie wirzucam.*
Exſanguis, *Bez krwie.*
Exſecror, *Przeklinam.*
Exſequię, *Pogrzeb.*
Exſequor, *wykonywam.*
Exſitto, *Ieſtem.*
Expecto, *Czekam.*
Exſpes, *Zwatpiony.*
Exſpuo, *wypiuwam.*
Exſtimulo, *Pobudzam.*
Exſtinguo, *Gáſze, zágubiam.*
Exſtirpo, *wykorzeniam,*
Exſto, *Ieſtem.*
Exſtruo, *Buduie.*
Extendo, *Rośćiagam.*
Extollo, *wynoſze.*
Extorqueo, *wydźieram.*
Extorris, *wygnaniec.*
Extra, *Zwierzchu.*
Extraneus, *Obcy.*
Exul, *wygnániec.*
Exulo, *Ná wygnániu ieſtem.*
Exuo, *Zwłocze, pozbawiam.*
Exuuię, *Lup, ſkorá.*

F A.

Fabrico, *Gelor, Buduie.*
Fabulor, *Báie, plote.*
Faceſſo, *Spráwuie, nábawiam.*
Facetię, arum, *żárt.*
Facilis, *Lácny, ſnádny.*
Facilitas, *Lácność, powolność.*
Facinus, *Niecnotá, Gczynek.*
Facio, *Czynie, ſpráwuie.*
Facultas, *Dozwolenie, zdolność.*
Fallo, *Oſzukiwam, omylam.*
Falx, *Sierp, koſá.*
Fama, *Sławá, wieść.*
Famulor, *Służe.*
Far, *Zboże, mąká, żyto.*

Farcio, *Natykam, náddźiewam.*
Fari, á fatur, *Mowić.*
Fas, *Słuſzna rzecz.*
Faſces, *Vrzad.* Faſti, *Kálendarz.*
Fateor, *Przyznawam.*
Faueo, *Sprzyiam.*

F E, F I, F L.

Fel, *Żołć.* Felix, *Szczęśliwy.*
Femur, *Vd.* Feneſtra, *Okno.*
Fenus, *Lichwá, pożytek.*
Ferię, & Feſtum, *Swieto.*
Fero, *Nioſę, ćierpie.*
Ferox *Okrutny, zuchwáły.*
Fides, *Wiárá.* Fido, *Vfam.*
Fidus, *wierny.* Figo, *Vtykam.*
Filia, *Corka.* Filius, *Syn.*
Findo, *Szczepam.*
Fingo, *Zmyślam.*
Finis, *Koniec.* Fio, *Sſtáie ſie.*
Flaueo, Flaueſco, *Plowieie.*
Flecto, *Náginam, klekam.*
Fleo, *Płácze.* Fletus, *Płácz.*
Floccifacio, *Lekce ſobie waże,*
Flos, *Kwiat, wybor,*
Fluo, *Ciekę, pochodze, płynę.*
Fluvius, *Rzeká.*

F O.

Focus, *Ogniſko.*
Fodico, *Szczypie, ſturſam.*
Fodio, *Kopam.*
Fœdus, i, *Szpetny.*
Fœdus, eris, *Przymierze.*
Folium, *Liſt, kartá.*
Fomes, *Podniatá, pobudká.*
Fons, *Zrzodło, początek.*
Forma, *Kſztałt, poſtáć, Grodá.*
Formido, *Strách, boiaźń.*
Fornax, *Piec* Fornix, *Sklep.*
Fortis, *Mocny, mężny.*

Fortitudo, *Męstwo, moc.*

F R.

Frango, *Łamię, kruszę.*
Frater, *Brat.*
Fraudo, *Zdradzam, , zatrzymawam.*
Fraus, *Zdrada.* Fremo, *Mruczę.*
Frendeo, *Mielę, zgrzytam.*
Frico, *Drapię.*
Frigeo, *Zimno mi.*
Frigus, *Zimno.* Frons, *Gałąź.*
Frons, tis, *Czoło, wstyd.*
Fructus, *Owoc, pozytek.*
Fruor, *Zażywam*
Frutex, *Krzew, łodygá.*

F V.

Fugio, *Vćiekam, chronię się.*
Fulcio, *Podpieram,*
Fulgeo, *Lsknę się, świecę się.*
Fulmē, *Piorū,* Fulgur, *Błyskanie.*
Fumus, *Dym.* Fullo, *Pracz.*
Fundo, *Leię, porażam.*
Fungor, *Spráwuię, vrząd mam.*
Funus, *Pogrzeb.* Fur, *Złodziey.*
Furfur, *Otręby* Fustis, *Kiy.*

G.

Garrio, *Szepcę, świegocę.*
Gaudeo, *Weselę się.*
Gaudium, *Wesele.*
Gausape, *Gunia,* Gaza, *Skarb.*
Gedanum, *Gdańsk.*
Gelu, *Mroz.* Gemo, *Wzdycham.*
Gener, *Zięć.* Genero, *Rodzę.*
Generosus, *Meżny, zacny.*
Gens, *Narod.* Genu, *Kolano,*
Genus, eris, *Rod, narod.*
Gero, *Noszę.* Gigno, *Rodzę.*
Gigas, *Olbrzym,* Glacies, *Lod.*
Gladius, *Miecz.* Glans, *żołądź.*
Glis, *Szczurek.*
Glisco, *Rostę, szerzę się.*
Gloria, *Chwała, Sławá.*
Glorior, *Wychwalam się.*
Glubo, *Skrobię, odzieram.*
Glutinum, *Kliy.*
Gnarus, *Swiadom, vmieiętny.*
Gracilis, *Cienki, szczupły.*
Gradior, *Idę, stąpam.*
Gradus, *Stopień, krok.*
Grando, *Grad.*
Gratia, *Łáská, vdátność.*
Gratificor, *Przysługuię się.*
Gratulor, *Winszuię.*
Gratus, *Wdźięczny, przyiemny.*
Gravis, *Cięszki, poważny.*
Grex, *Trzodá.* Guttur, *Gárdło.*

H.

Habeo, *Mam.* Habito, *Mieszkā.*
Hâc, *Tedy.*
Hæreo, *Więznę.*
Hallucinor, *Omylam się.*
Hariolor, *Wieszczę, wrożę.*
Hasta, *Włocznia.*
Haurio, *Czerpam.* Hebes, *Tępy.*
Heluor, *Kuflą pilnuię.*
Hepar, *Wątrobá.* Herba, *źiele.*
Heres, *Dźiedźic.* Heri, *wczorá.*
Hesternus, *Wczorayszy.*
Hiberna, orum, *Leża żołnierská.*
Hic, *Ten.* Hiems, *Zimá.*
Hilaris, & us, *Wesoły.*
Hippomanes, *Morbus equorum.*
Hodie, *Dźiś.*
Homicida, *Meżoboycá.*
Homo, *Człowiek.*
Honestas, *Vczćiwość.*
Honestus, *Vczćiwy.*
Honor, & os, *Poczćiwość, godność.*
Hordeum, *Ięczmień.*

Hori-

Horizon, *Część świátá co oko zayrzeć może do koła.*
Horreo, horreſco, *Zdrygam ſie.*
Horror, *Strach, zdryganie ſie.*
Hortor, *Nápomynam.*
Hoſpes, *Gość, goſpodarz.*
Huc, *Sám,* Hulcus, *Wrzod.*
Humanitas, *Ludzkość.*
Humanus, *Ludzki.*
Humerus, *Rámie, bárki.*
Humi, *Ná ziemi.*
Humilis, *Pokorny, podły.*
Humilitas, *Pokorá.*
Humus, *Ziemiá.*
Hydropiſis, & Hydrops, *Puchliná.*

I.

Iaceo, *Leżę, gárdzą mną.*
Iacio, *Ciſkam, rzucam.*
Iaculor, *Strzelam.*
Iaculum, *Pociſk.*
Ico, *Vderzam,* Icon, *Obraz.*
Ideo, *Dlatego, á przeto.*
Idoneus, *Spoſobny, grzeczny.*
Idus *Dzień trzynaſty Mieśiacá.*
Ieiunium, *Poſt.* Ieiunio, *Poſzczę.*
Ientaculum, *Sniadánie.*
Igitur, *A przeto, więc.*
Ignarus, *Nieświádom.*
Ignis, *Ogień.* Ignoſco, *odpuſzczá.*
Ignoro, *Niewiem, nie vmiem.*
Illaqueo, *Sidlę.* Ille, *On, ow.*
Illuſtris, *Iáſny, zacny.*
Imaginor, *Myślę.*
Imago, *Obraz, podobieńſtwo.*
Imber, *Deſzcz.*
Imbuo, *Vczę, záprawuię.*
Imitor, *Náśláduię, z myślam.*
Immunis, *Wolny.* Impar, *Nierowny.*
Impenſa, *Nákład.*
Imperator, *Hetman.*
Impero, *Roſkázuię.*
Impertio, *Zyczę, vdźielam.*
Impleo, *Nápełniam.*

I N.

In, *Ná w.*
Incipio, *Poczynam.*
Inclytus, *Sławny.*
Incola, *Obywátel.*
Increbreſco, *Wieść ieſt, ſłyſzeć.*
Incubo, *Leżę.*
Inculco. *Przypominam.*
Incunabula, orum, *Pieluchá.*
Inde, *Ztamtąd.*
Index, *Wyiawiáć, pálec wtory.*
Indico, as, *Pokázuię.*
Indico is, *Obwoływam.*
Indigeo, *Potrzebuię.*
Indignor, *Gniewam ſie.*
Indignus, *Niegodny.*
Indipiſcor, *Obeymuię, doſtáię.*
Indoles, *Dowcip, właſność.*
Induciæ, *Przymierze, ſryſt.*
Induo, *Oblocze, obuwam.*
Ineptus, *Nieſpoſobny.*
Iners, *Nieuczony, gnuśny.*
Infans, *Niemowiątko, młody.*
Infantia, *Dźiecińſtwo.*
Inferiæ, *Zaduſzny obchod.*
Informo. *Cwiczę vczę.*
Infra, *Nád, niżey.*
Inimicus, *Nieprzyiaćiel.*
Initium, *Początek.*
Iniquus, *Nieſłuſzny.*
Inops, *Vbogi, niedoſtáteczny.*
Inſidiæ, *Zaſadzká.*
Inſimulo, *Potwarzam, vdáię źle.*
Inſtar, *Nakſztałt.*
Inſtituo, *Nauczam, poſtánowiá.*

Insto, *Nástępuie, nálegam.*
Instruo, *Gotuie, zápráwiam.*
Intelligo, *Rozumiem.*
Inter, *Miedzy, ná.*
Intercus, *Zaskorny.*
Interdum, *Podczás.*
Interest, *Na tym mi, do tego mi.*
Interpres, *Wykłádácz, tłumácz.*
Interpretatio, *Wykład słow.*
Interpretor, *Wykłádam.*
Ipse, *Sam.* Is, Iste, *Ten.*
Intra, *Wewnątrz.*
Ita, *Ták.* Iter, *Drogá.*

I V.

Iubar, *Promień.*
Iubeo, *Roskázuie.*
Iucundus, *Przyiemny, miły.*
Iudex, *Sedźia.*
Iugerum, *Stáie, morg role.*
Iuglans, *Orzech włoski.*
Iungo, *Złączam, sprzęgam.*
Iurgo, *Swárzę się.*
Iuro, *Przysięgam.*
Ius, *Práwo, sąd, polewká.*
Iusjurandum, *Przysięgá.*
Iusta, orum, *Obrząd, obrok.*
Iustitium, *Sądow wywołanie.*
Iustus, *Spráwiedliwy.*
Iuuenis, *Młody.*
Iuuentus, *Młodość, młodź.*
Iuuo, *Pomagam.*
Iuxta, *Wedla, záraz.*

L.

Labasco, *Słábieie.*
Labor, *Vpadam, lecę.*
Labor, oris, *Praca, robotá.*
Lac, lactis, *Mleko.*
Lacrimo vel or, *Płácze.*
Lacus, *Ieźioro, staw.*

Lædo, *Obrażam, przymawiam.*
Lætor, *weselę się.*
Lambo, *Liże, piie, tepcze.*
Lampas, *Káganiec, pochodnia.*
Langueo, languesco, *Gnuśnieie.*
Largior, *Dáie, dárnie.*
Lateo, *Kryie się, kije się.*
Later, *Cegłá.* Latus *Szeroki,*
Latus, eris, *Bok, stroná.*
Laurus, *Drzewo Bobkowe.*
Laus, *Chwałá.*
Læa, & leæna, *Lwicá.*
Lebes, *Kocieł, panew.*
Legio, *Vfiec, choragiew.*
Lego, *Czytam, zbieram.*
Legumen, *Iárzyná.*
Lemures, *Stráchy nocne.*
Lenocinor, *Pochlebiam.*
Lens, dis, *Gnidá.*
Leo, *Lew.* Leopolis, *Lwow.*
Leopardus, *Lámpárt.*
Lepor, vel os, *Przyiemność.*
Lepus, *Záiąc.*
Leuo, *Podnoszę, vlżywam.*
Lex, *Vstáwá, práwo, Zakon.*

L I.

Liber, bri, *Księgá, łyko.*
Liber, liberi, *Wolny.*
Liberalia, orum, & ium, *Miesopust.*
Liberi, *Dźieći.* Libet, *Lubie.*
Libra, *Funt.* Licet, *Godźi się.*
Lien, *Sledźioná.*
Ligneus, *Drzewiány.*
Lignum, *Drewno.*
Ligo, *Wiąże, záwiązuie.*
Limen, *Prog.*
Limes, *Gránicá miedzá.*
Lingo, *Liże.* Linquo, *Opuszczá.*

Lis,

Lis, *Zwádá, swar.*
Literæ, *List, náuki.*
Littus, oris, *Brzeg, lad.*
Liuonia, *Inflanty.*
Lixiuium, *Lug.*

LO, LV.

Locuples, *Bogáty, 3.o.*
Locus, *Mieysce, 2.m.*
Lodix, *Koldrá.*
Longinquus, *Dáleki, odległy.*
Longus, *Długi.*
Loquor, *Mowię, powiádam.*
Luceo, *Swiecę, 2. n.*
Lucerna, *Lámpá, Láterniá.*
Lucror, *Zyskuię, 1. d.*
Ludo, *Igram, ßydzę.*
Lugeo, *Płáczę, żáłuię.*
Lumen, *Swiátłość.*
Luo, *Omywam.*
Lupus, *Wilk, ßczuká, 2. m.*
Luter, eris, *Wanná.*
Lux, *Swiátło, dzień.*
Luxuria & es, *Cielesność.*
Lynx, *Ostrowidz.*

MA.

Magnificus, *Wielmożny.*
Magnus, *Wielki.*
Maieſtas, *Wspániáłość.*
Maledicus, *Vßczypliwy.*
Maleuolus, *Nieżyczliwy.*
Malus, *Zły, Máßt, Iábłoń.*
Manceps, *Rakoymia.*
Mando, *Roskázuię.*
Maneo, *Mießkam, trwam.*
Manes, *Dußá.*
Mango, *Pártácz, wendetarz.*
Manubiæ, *Lup.*
Manus, *Ręká, Woysko.*
Mare, *Morze.*
Margo, *Brzeg.*
Marmor, *Mármur.*
Martyr, *Męczennik.*
Mas, *Męßczyzná, sámiec.*
Mastix, *Bicz.* Mater, *Mátká.*

ME.

Mecum, *Zemną.*
Medeor, *Leczę, goię.*
Mel, *Miod.* Melos, *Spiewánie.*
Memini, *Pámiętam.*
Memor, *Pámiętny.*
Memoria. *Pámięć.*
Mens, *Myśl.*
Mensis, *Mieśiąc.*
Mentior, *Kłamam.*
Merces, *Zapłátá.*
Mercor, *Kupuię.*
Mereo & or, *Zásługuię się.*
Merges, *Snop.*
Meridies, *Południe.*
Metior, *Mierzę.*
Metor, *Rozmierzam.*
Metuo, *Boię się.*

MI.

Mico, *Lśknę się.*
Miles, *Zołnierz, woysko,*
Mille. *Tyśiąc.* Milliare. *Milá.*
Minæ, *Groźbá.*
Minor, *Grożę.*
Mirificus, *Dziwny.*
Miſceo, *Mießam, rostwarzam,*
Miſer, *Nędzny.*
Miſereor, *Lituię się, vżalić się.*
Mitto, *Posyłam, pußczam.*

MO.

Modus, *Mierność, sposob.*
Mœchor, *Cudzołożę.*
Mœnia, um, *Mury.*

Mœreo,

Mœreo, *Smace sie.*
Molestus, *Przykry.*
Moly, *Smáglicka* herba.
Moneo, *Vpominam.*
Monile, *Noßenie drogie.*
Mons, *Gorá.*
Morior, *Vmieram.*
Moror, *Mießkam, báwie sie.*
Mors, *Smierć.*
Mos, *Zwyczay.*

M V.

Mulceo, *Głaßcze.*
Mulgeo, *Doie.*
Mulier, *Niewiástá.*
Multiplex, *Rozmáity.*
Multiplico, *Rozmnażam.*
Multo, as, *Karze.*
Multus, *Wielki w liczbie.*
Munero & or, *Dárnie.*
Munia, orum, *Powinność.*
Munificus, *Szczodrobliwy.*
Munus, *Dar, powinność.*
Murmur, *Szemránie.*
Mus, *Myß.*
Mutuo, *Pożyczam komu.*
Mutuor, *Pożyczam v kogo.*

N A. N E.

Nam, namque, *Co, ábowiem.*
Nanciscor, *Dostáie.*
Nascor, *Rodze sie.*
Nata, *Corká.* Natio, *Narod.*
Natrix, *Wąż wodny.*
Nauci, *Fráßká, ládáco.*
Nauis, *Okręt.*
Ne, *Aby, nie.* Nec, *Ani.*
Neco, *Zábiiam, trácę.*
Nectar, *Napoy słodki.*
Necto, *Zwiazuie.*
Nefas, *Niegodna rzecz.*
Nefrens, *Osesek.*
Negligo, *Zániedbywam.*
Nemo, *Nikt.* Nemus, *Gay.*
Neo, *Przede.*
Nepentes, *Oman.*
Nepos, *Wnuk, synowiec.*
Neptis, *Wnuczká.*
Nequam, *Zły, nic dobrego.*
Neque, *Ani.* Nequeo, *Niemogę.*
Nescio, *Niewiem, nieumiem.*
Neuter, *Ani ten, áni ow.*

N I.

Ni & nisi, *Ieśli nie.*
Niger, *Czarny.*
Nigredo, *Czarność.*
Nihil, *Nic.* Nihili, *Ládáco.*
Nimium, *Aż názbyt.*
Ningit, *Snieg páda.*
Nitor, *Vsiłuie, polegam.*
Nix, *Snieg.*
Nomen, *Imie, sławá.*
Nosco, *Znam,* Noster, *Náß.*
Nostras, *Ziemek.*
Nota, *Znák.*
Noui, *Wiem, znam.*
Nouissimus, *Ostátni.*
Nox, *Noc, zámießánie.*

N V.

Nubes, *Obłok.*
Nubo, *Ide zá mąż.*
Nudo, *Obnáżam, odźieram.*
Nudus, *Nági.*
Nugæ, *Bayki, bałámuctwo.*
Nugor, *Plotę, báie.*
Numerus, *Liczbá.*
Nundinæ, *Iármárk.*
Nuptiæ, *Wesele, gody.*
Nupturio, *Chce iść zá mąż.*
Nux, *Orzech.*

O.

O.

Ob, *Dla, o co, koło.*
Obex, *Zaporá, záwádá.*
Oblector, *Cieszę się, grzeszę.*
Obligo, *Obowiezuię, grzeszę.*
Obliuiscor, *Zapámiętywam.*
Obsecro, *Proszę.*
Obsequor, *Posługuię.*
Obses, *Zakładnik.*
Obsoleo, Obsolesco, *Vstáię, wywietrzeć.*
Obstringo, *Záwiezuię.*
Occidens, *Zachod.*
Occiput, *Tył głowy.*
Occultus, *Skryty, potáiemny.*
Octo, *Ośm,* October, *Pázdziernik.*
Ocyor, *Prędki.*
Ode, *Spiewanie.*
Odi, *Nienáwidzę.*
Odoror, *Wącham, czuię.*
Offero, *Ofiáruię nábawiam.*
Officium, *Vczynność, powinność.*
Oleaster, *Oliwá leśna.*
Olus, *Ogrodna stráwá.*
Omen, *Znák, otuchá.*
Ominor, *Prorokuię.*
Omnipotens, *Wszechmocny.*
Onero, *Obciążam.*
Onus, *Ciężar.* Onustus, *Pełen.*
Operor, *Robię, czynię.*
Opes, *Bogáctwá, máiętność.*
Opinor, *Mniemam.*
Opitulor, *Ratuię.*
Oportet, *Potrzebá.*
Optimates, *Pánowie przedni.*
Operior, *Czekam.*
Opus, *Robotá, dzieło.*
Orbis, *Swiát, tálerz.*
Ordior, *Poczynam.*
Ordo, *Porządek, stan.*
Orior, *Wschodzę, rodzę się.*
Osculor, *Cáłuię.*
Ouile, *Owczárnia.*
Ouis, *Owcá.*
Ouo, *Tryumphuię, krzyczę.*

P A.

Pabulor, *Pásę się.*
Paciscor, & Pago, *Vmawiam się.*
Palatinides, æ, *Woiewodźic.*
Palmes, *Látorośl winna.*
Palor, aris, *Błąkam się.*
Palus, udis, *Bagnisko.*
Pampinus, *List winny.*
Pando, *Otwieram.*
Pango, *Wybiiam, wtykam.*
Panis, *Chleb.*
Papauer, *Mák.*
Par, *Rowny, párá.*
Parabilis, *Łacny do nábyćia.*
Parasceue, *Wielki Piątek.*
Paratus, *Gotowy, dostátni.*
Parco, *Przepuszczam, skąpię.*
Parens, *Rodźić.*
Pareo, *Posłuszny iestem.*
Paries, *Sćiáná.*
Pario, is, *Rodzę, nábawiam.*
Pars, *Część, stroná.*
Particeps, *Vczestnik.*
Partior, *Dźielę.* Parum, *Trochę.*
Paruus, *Máły.*
Pascha, *Wielkanoc.*
Pasco, *Pásę, karmię.*
Pater, *Oćiec.*
Patior, *Cierpię, znoszę.*
Paueo, *Boię się.*
Pauo & us, *Paw.*
Pauper, *Vbogi.*
Pax, *Pokoy.*

P E.

PE.

Pecten, *Grzebień.*
Pecto, *Czeßę.* Pectus, *Pierśi.*
Peculor, *Kradnę co Rzeczyp.*
Pecus, *Bydle, bydło.*
Pedamen, *Tycz.*
Pedes, itis, *Piechotá, háyduk.*
Pedester, *Pießo, pießy.*
Pedo, *Szpetnie kádzę, kurzę.*
Penates, *Dom.*
Pendeo, *Wiſzę.*
Pendo, *Ważę, karzą mię.*
Penes, *Wedla, przy, &.*
Pentecoste, *Swiątki.*
Penu, *Spiżárnia.*
Penu & um, *Spiżá.*
Per, *Przez, dla.*
Percello, *Przerażam.*
Percontor, *Bádam ſię.*
Percutio, *Vderzam, biję.*
Perdix, *Kuropátwá.*
Perennis, *Wieczny.*
Periclitor, *Odważam ſobie.*
Perlego, *Przeczytáć co.*
Perosus, *Nienáwidzący.*
Perpetior, *Wyćierpieć.*
Pertinet, *Przynależy.*
Peruigil, *Czuyny.*
Pes, *Nogá, ſtopá.*
Pessundo, *Wniwecz obracam.*
Peto, *Proßę, zmierzam.*

PH, PI, PL.

Phalanx, *Rotá,*
Phasellus, *Lodź.*
Phrasis, *Spoſob mowienia.*
Piger, *Leniwy.*
Piget, *Len mię.*
Pignus, *Zadátek, vpominek.*
Pingo, *Máluię, zdobię.*
Pinso, *Tłukę, piekę chleb.*
Piper, *Pieprz.* Piscis, *Rybá.*
Pius, *Pobożny.* Pix, *Smołá.*
Placeo, *Podobam ſię.*
Plagæ, *Sieć.*
Plango, *Nárzekam, płáczę.*
Platanus, *Iáwor.*
Plaudo, *Kláſkam rękomá.*
Plebs, *Poſpolſtwo.*
Plenus, *Pełen, cáły.*
Plico, *Składam, przeginam.*
Pluit, *Deßcz pada.*
Plurimum, *Częſto, wiele.*
Pneuma, *Duch.*

PO.

Pœnitet, *Zal mi.*
Pollex, *Pálec wielki.*
Polliceor, *Obiecuię.*
Polypus, *Stonog.*
Pomus, *Iábłoń.*
Pondo, *Wagá, funt.*
Pondus, *Ciężar.*
Pone, *Zákim, pozad.*
Pono, *Kłádę, ſtáwiam.*
Pons, *Moſt.*
Poples, *Podkolánek.*
Populo & or, *Puſtoßę.*
Posco, *Zadam, proßę.*
Possum, *Mogę, zdrowem.*
Post, *Po, pozad.*
Postea, *Potym.*
Posteaquam, *Skoro.*
Posteri, *Potomkowie.*
Postquam, *Skoro.*
Postridie, *Nazáiutrz.*
Postulo, *Zadam, domagam ſię.*
Potestas, *Moc, pánowánie.*
Potior, itis, *Otrzymáć co, doſtáć ſię.*
Poto, *Nápijam ſię.*

P R.

Præ, *Dla, od.*
Præbeo, *Czynię, pokázuię się.*
Præcedo, *Vprzedzam.*
Præcello, *Przodkuię.*
Præceps, *Skwápliwy, nagły.*
Præcordia, *Wnętrzności.*
Præcox, *Ránny, rychły.*
Præcurro, *Wyścigam kogo.*
Prædo, *Rozboynik.*
Prædor, *Rozbijam.*
Præco, *Vprzedzam.*
Prænomen, *Przezwisko.*
Præpes, *Prętki.*
Præs, *Rękoymia.*
Præsepe, *Złob, stáynia.*
Præses, *Przełożony.*
Præsto, as, *Dáię, dokázuię.*
Præstolor, *Czekam.*
Præsum, *Iestem przełożony.*
Prætor, *Oprocz.*
Prandeo, *Obiáduię.*
Praxis, *Dźiáłánie, czynienie.*
Preces, *Prośbá.*
Precor, *Proszę, życzę.*
Prehendo, *Porywam, chwytam.*
Premo, *Tłoczę náćieram.*
Presbyter, *Kápłan.*
Pridie, *Dźień przed tym.*
Primitiæ, *Pierwiastki.*
Primordia, orum, *Początek.*
Primores, *Przedni pánowie.*
Primus, *Pierwszy.*
Princeps, *Przedni, Kśiążę.*
Priuo, *Pozbawiam.*
Pro, *Zá, dla, według.*
Proconsul, *Námiestnik Burmistrzá.*
Procul, *Dáleko.*
Profano, *Gwałcę.*
Proficiscor, *Iádę.*
Proles, *Płod, potomek.*
Promo, *Dobywam, mowię.*
Propagor, *Krzewię się.*
Prope, *Wedla, nie dáleko.*
Proprius, *Włásny.*
Prosum, *Pomagam.*
Prouoco, *Wyzywam.*

P S, P V.

Psallo, *Gram, śpiewam.*
Puber, *Młody.*
Pudet, *Wstyd mię.*
Puer, *Dźiećię, chłopiec.*
Pugil, *Szermierz.*
Pugio, *Puynał.*
Pulex, *Pchłá.* Puluis, *Proch.*
Pumex, *Kámień, opoká.*
Pungo, *Kolę, tykam.*
Pus, *Ropá.*
Puto, *Mniemam.*
Pyramis, *Słup.*
Pyropus, *Rubin.*
Pyrus, *Gruszká drzewo.*
Pyxis, *Puszká, słoiek.*

Q V A.

Quâ, *Ktoredy.*
Quadraginta, *Czterdźieśći.*
Quadrupes, *Bydlę czworonogie.*
Quæro, *Szukam, pytam.*
Qualis, *Iáki.*
Quàm, *Niż, im, iáko.*
Quamobrem, *Przeto, dla tego.*
Quamuis, *Acz.*
Quamdiu, *Iák długo.*
Quando, *Kiedy.*
Quanquam, *Acz, áczkolwiek.*
Quanti. *Zá co? iák drogo?*
Quanticunque, *Zá co, zá to.*
Quantiuis, *Idem.* Quantò, *Im.*

Quan-

Quantus, *Ili, iák wielki.*
Quapropter, *Przetoż, dla tego.*
Quare, *Czemu? á przeto.*
Quaſi, *Iák, iákby.*
Quatenus, *Ile, poki.*
Quatio, *Trzeſe, potrzaſam.*
Quatuor, *Cztery.*
Quatuordecim, *Czternaśćie.*

QVE, & *QVI*.

Que, *I.* Queo, *Moge.*
Quercus, *Dab.*
Queror, *Vſkarżam ſie.*
Qui, *Ktory.* Quia, *Bo, że.*
Quicunque, *Ktorykolwiek,*
Quid, *Co, coż, czemu.*
Quies, *Pokoy, wczás.*
Quieſco, *Odpoczywam, przeſtá-ſie.*
Quilibet, *Káżdy.*
Quindecim, *Pietnaśćie.*
Quinquaginta, *Piećdźieśiat.*
Quinque, *Pieć.*
Quinquies, *Pieckroć.*
Quippe, *Abowiem, bo.*
Quis, *Ktoż.* Quiſque, *Káżdy.*
Quiuis, *Ktokolwiek.*

Q V O.

Quo, *Dokad, im.*
Quocirca, *A przeto.*
Quod, *Że, iż.*
Quomodo, *Iáko.*
Quomodo, *Ponieważ.*
Quoque, *Też.*
Quorſum, *W ktora ſtrone, ná co.*
Quod, *Iák wiele.*
Quotus, *Ktory w rzedźie.*

R A.

Radicor, *Korzenie ſie.*
Radix, *Korzeń, poczatek.*
Rado, *Oſkrobuie, gole.*

Rapio, *Porywam.*
Ratio, *Rozum, wzglad, przy-czyná.*
Ratis, *Tráftá.* Rauis, *Chrápká.*
Reciprocus, *wzad ſie obracáiacy.*
Recito, *Czytam, ná pámiec po-wiádam, przywodze.*
Recordor, *Pámietam, wſpomi-nam.*
Recreo, *Cieſſe, poſilam.*
Reddo, *Oddáie, wracam.*
Redeo, *Wracam ſie.*
Redoleo, *Pachne, trace.*
Redux, *Wraczáiacy ſie.*
Refero, *Odnoſſe, oddáie.*
Refert, *Ná tym mi, do tego mi.*
Regimen, *Rzad.*
Regio, *Kráiná, kray.*
Regula, *Vſtáwá, linia, práwidło.*
Reijcio, *Odrzucam, odbiiam.*
Relinquo, *Opuſzczā, zoſtáwiam.*
Reliquiæ, *Oſtátki, kośći.*
Remex, *Flisńik,*
Reminiſcor, *Wſpominam.*
Ren, *Nerká.* Renuo, *Odmawiā.*
Reor, *Mniemám, rozumiem.*
Reperio, *Nayduie.*
Repetitio, *Powtarzánie.*
Repeto, *Powtarzam, odiſkuie.*
Repetúdæ, *Zdźierſtwo ná vrzę-dźie.*
Repleo, *Nápełniam.*
Reporto, *Odnoſſe.*
Repoſco, *Vpominam ſie.*
Repotia, orum, *Popráwiny.*
Reprehendo, *Gánie.*
Reprimo, *Wſtręt, czynie.*
Requies, *Odpocznienie.*
Res, *Rzecz, ſpráwá.*
Reſarcio, *Nágradzam.*
Reſes, idis, *Proznuiacy.*
Reſido, *Technę, vpadam ná doł.*

Resisto, *Opieram się.* (*guię.*
Respondeo, *Odpowiadam, odsłu-*
Respublica, *Rzeczpospolita.*
Respuo, *Odrzucam.*
Restio, *Powroźnik.*
Restis, *Powroz.* Rete, *śieć.*
Reuerto & or, *Wracam się.*
Rex, *Krol.*
Rhetor, *Krasomowcá.*
Rhinoceros, *Nosorożec.*

RI & RO.

Rideo, *Smieię się.*
Rigeo, *Martwieię.*
Ringor, eris, *Dąsam się, wárczę.*
Rixor, *Swárzę się.*
Robur, *Dąb, moc.*
Rodo, *Gryzę, przymawiam.*
Rogito, *Często proszę.*
Rogo, *Proszę, pytam.*
Ros, *Rosá.* Rosa, *Roża.*

R V.

Rubeo, & sco, *Czerwienieię się.*
Rudens, *Liná.* Rudis, *Prosty.*
Rudo, *Ryczę.* Rudus, *Gruz.*
Rumpo, *Rwę, Vrywam.*
Ruo, *Vpadam, wypadam.*
Rus, *Wieś, grubijáństwo.*
Russiá, *Ruś.*
Rusticor, *Ná wśi sobie mieszkam.*

S A.

Sal, *Sol, mądrość, żárt.*
Salio, *Skaczę.*
Salio, & sallo, *Solę, násalam.*
Saluber, *Zdrowy, dobry ná co.*
Salue, *Witay.*
Salus, *Zdrowie, zbáwienie.*
Sancio, *Stánowię, zákázuię.*
Sandix, *Szártat ziele.*
Sanguis, *Krew, Rod.*
Sapiens, *Mądry.*
Sapio, *Mam rozum, trącę.*
Saphyrus, *Száfir.*
Sartio, *łatam, náprawiam, nágradzam.*
Sartor, *Kráwiec, Grácownik.*
Satago, *Piecołuię, Vwijam się.*
Satelles, *Hálibartnik.*
Satisdo, *Ręczę, wáruię.*
Satur, *Násycony, pełen.*
Saturo, *Násycam.*

S C.

Scabo, *Drapię.*
Scalpo, *Strugam, dłubię, ryię.*
Scando, *Wstępuię.*
Scelus, *Grzech wielki.*
Schisma, *Odszczepieństwo.*
Scholion, *Wykład.*
Scindo, *Siekę, kráię, rąbam.*
Scio, *Wiem, Vmiem.*
Scipio, *Kostur.*
Sciscitor, *Pytam się, bádam się.*
Scisco, *Stánowię, Vchwalam.*
Scobs, *Trocina.*
Scomma, *Szyderstwo.*
Scopæ, *Miotłá.*
Scorpio, *Niedźwiadek.*
Screo, *Chrácham.*
Scribo, *Piszę.* Scrobs, *Doł.*
Scrutor, *Szperam, macam.*
Sculpo, *Strugam, ryię.*

S E.

Seco, *Siekę, rzeżę, rąbię.*
Sector, *Idę z kim.*
Secum, *Z sobą.*
Secundus, *Wtory, szczęśliwy.*
Securis, *Siekierá.* Sed, *Ale.*
Sedecim, *Szesnaśćie.*
Sedeo, *Siedzę, prożnuię.*

K Seges,

Seges, *Zboże, powod.*
Semen, *Naśienie, plemię, rod,*
Semis, *Poł, druga część.*
Senectus, *Stárość.*
Senex, *Stáry, stáruszek.*
Sentio, *Czuię, znam, rozumiem.*
Sepelio, *Chowam zmárłego, zátracam.*
Sepio, *Grodzę, obwodzę.*
Seps, *Pádálec, iászczorká.*
Septem, *Siedm.*
Septimus, *Siodmy.*
September, *Wrześień.*
Septuaginta, *Siedmdzieśiat.*
Sequor, *Idę zá kim, náśláduię.*
Sermo, *Mowá.*
Sero, *Sieię, sádzę.*
Serpens, *Gádźiná, wąż*
Serpo, *Czołgam się, szerzę się.*
Seu, *Abo,* Sex, *Sześć.*
Sexaginta, *Sześćdźieśiat.*
Sextus, *Szosty.*

S I.

Si, *Ieśli chociaby.* Sic, *Ták.*
Sido, *Sádowię, pógrążam się.*
Sidus, *Gwiazdá.*
Sileo, *Milczę.*
Silex, *Krzemień.*
Similis, *Podobny.*
Simplex, *Prosty poiedynkowy.*
Simulac, simulat, *Skoro.*
Sinapi, *Gorczycá.*
Sinciput, *Głowy część pierwsza.*
Sindon, *Prześćierádło.*
Sine, *Bez.*
Sinister, *Lewy, nieszczęśliwy.*
Sino, *Daię pokoy.*
Siquidem, *Poniewaź.*
Sisto, *Stawiam, wystawiam.*
Sitio, *Prágnę.* Sitis, *prágnienie*
Siue, *Abo, bądź.*

S O.

Socer, *Swiekier.*
Socors, *Gnuśny, niedbáły.*
Socrus, *Swiekrá.* Sol, *Słońce.*
Soleo, *Mam ten zwyczay.*
Solor, *Cieszę.*
Soluo, *Płacę, wyzwalam.*
Solus, *Sam ieden.*
Sono, *Brzmię, pukam.*
Sons, *Winny.*
Sorbeo, *Sarkam, pożeram.*
Soror, *Siostra.* Sors, *Los, stan.*
Sortior, *Obieram losem.*
Sospes, *Zdrowy.*

S P.

Spadix, *Cisawy.*
Spado, *Wałach.*
Spargo, *Pryskam, rozrzucam.*
Spatior, *Przechadzam się.*
Species, *Postáć, piękność.*
Speculor, *Przypátruię się, Szpieguię.*
Specus *Iáskinia.*
Sperno, *Gárdzę, pogardzam.*
Spinter, *Armilla, genus, quo mulieres vtebantur.*
Splen, *Sledźioná.*
Spolio, *Łupię, odeymuię.*
Spondeo, *Ręczę, obiecuię.*
Sponsalia, *Zrękowiny.*
Sponte, *Dobrowolnie chcąc.*
Spuo, *Pluię.*

S T.

Stanum, *Cyná.*
Statuo, *Stánowię, mniemam.*
Status, a, um, *Opisány.*
Status, us, *Stan, postáwá.*

Stellio,

Stellio, *Krzeczek.*
Stercus, *Gnoy.*
Sterno, *Ściele, obalam.*
Stipes, *Stup, pniak.*
Stips, *Iáłmużná.*
Stipulor, *Vmawiam ſie.*
Styrps, *Látorośl, krzew, rod, pokolenie.*
Sto, *Stoie polegam.*
Stomachor, *Gniewam ſie.*
Strideo, *Skrzypie, trzeſzcze.*
Strigil, *Grzebło.*
Stringo, *Śćiſkam, zwiezuie.*
Strix, *Stráſzydło.*
Struo, *Buduie, knuie.*
Studeo, *Vcze ſie.*
Studioſus, *Chćiwy, życzliwy.*
Stylus, *Cwiczenie w piſaniu.*

S V.

Suadeo, *Rádze, námawiam.*
Suauior, aris, *Cáłuie.*
Suauis, *Lágodny. ſmaczny.*
Sub, *Na, pod, koło.*
Subdo, *Podáie, podrzucam.*
Subduco, *Vmykam, wymuie.*
Subeo, *Podchodze.*
Suber, eris, *Korek drzewo.*
Subiaceo, *Leże pod, podlegam.*
Subigo, *Podbijam pod moc.*
Subijcio, *Poddáie, podkłádam.*
Subitò, *Nagle, záraz.*
Subiugo, *Podbijam pod moc.*
Subiungo, *Przydáie.*
Sublimis, *Wyſoki, wſpániáły.*
Submergo, *Topie zátapiam.*
Subminiſtro, *Dodáie.*
Submoueo, *Odpycham, odſadzā.*
Subolco, *Dorozumiewam ſie, zalata mie co.*
Subſcribo, *Podpiſuie, poświadczam.*
Subſcus, *Szpagá.*
Subſellia, orum, *Láwki.*
Subſequor, *Ide zá kim.*
Subſideo, *Oſtáie ſie.*
Subſido, is, *Vſtáie ſie.*
Subſidior, *Pośiłkuie.*
Subſilo, *Podſkákuie.*
Subſtituo, *Ná to mieyce ſtáwiā.*
Subter, *Podſpod, pod czym.*
Subterfugio, *Chronie ſie.*
Subtraho, *Vymuie, krádne.*
Subuenio, *Rátuie, pomagam.*
Subuereor, *Obawiam ſie trochę.*
Suburbium, *Przedmieśćie.*
Succedo, *Náſtepuie.*
Succendo, *Zápalam, pobudzam.*
Succenſeo, *Gniewam ſie.*
Sucumbo, *Vſtáie.*
Succurro, *Rátuie, podbiegam.*
Sudes, & is, *Kol, Tycż.*
Sudo, *Poce ſie, prácuie.*
Sueo, *Zwykłem co czynić.*
Sufficio, *Dodáie, wydołáć.*
Suffragium, *Pomagánie zá kim.*
Suffragor, *Pomagam zá kim.*
Suggero, *Przypominam, dodáie*
Suggrundia, orum, *Obdách.*
Sugillatio, *Przygáná.*
Sugillo, as, *Vwłaczam, ſczypie.*
Sugo, *Sſe.* Sui, *Sie.*
Sulcus, *Brozdá.* Sulfur, *Siárká*
Sum, *Ieſtem.*
Summitto, *Zniżam, náſyłam.*
Summoperè, *Barzo.*
Summus, *Naywyżſzy.*
Sumo, *Biore, przyczytam.*
Suo, is, *Szyie.*
Supellex, ctilis, *Sprzet domowy.*

 Super,

Supere *Ná, nád, o.*
Superaddo, *Przydáię.*
Superbia, *Pycha.*
Superbus, *Pyszny.*
Superficies, *Powierzchność.*
Superior, *Wyższy, stárszy.*
Supero, *Przewyższam.*
Superſedeo, *Przestáię, zániechywam.*
Superſtes, *Zyw, pozostáły.*
Superſum, *Pozostáię.*
Superuacuus, *Zbytni, prożny.*
Superuenio, *Nádchodzę.*
Supinus, *Wznák leżacy, gruby.*
Suppedito, *Dodáię, nákłádam.*
Suppetiæ, *Pomoc, pośiłek.*
Suppleo, *Ná to mieysce stáwiam.*
Supplex, *Pokorny, Vpadáiacy.*
Supplico, *Proszę, Vpadam do nog.*
Suppono, *Podkłádam.*
Supprimo, *Tłumię.*
Supra, *Ná, nád.*
Supremus, *Naywyższy.*
Surgo, *Wstáię, wstáwiam się.*
Surripio. *Krádnę, porywam.*
Sus, *Swinia.*
Suſcipio, *Przyimuię,*
Suſcito, *Buduię, poruszam.*
Suſpendo, *Záwieszam, obieśić.*
Suſpicio, *Podeyźrzenie.*
Suſpicior, *Mam podeyźrzenie.*
Suſtineo, *Zátrzymawam.*
Suſtollo, *Vnoszę, podnoszę.*
Sutor, *Szwiec.* Suus, *swoy.*
Sycophanta, æ, *Fránt, szálbierz.*
Syllabizo, as. *Sylabizuię.*
Sympathia, *Iednákież przyrodzenie.*
Synodus, *Ziazd.*
Syrma, tis *Rucho, száta długa.*

T A.

Taberna, *Kárczmá, budá.*
Taceo, *Milczę.*
Tædet, tædeſcit, *Teſknię.*
Talaria, orum, *Obow, choboty.*
Talio, *Oddánie wet zá wet.*
Talis, *Táki.* Talpa, *Kret.*
Tam, *Ták bárzo.*
Tamen, *Wszákże.*
Tamenetſi, tametſi, *Acz.*
Tandem, *Wżdy, kiedy.*
Tango, *Dotykam, tráfiam.*
Tanti, *Zá tyle.* Tanto, *Tym.*
Tantoperè, *Ták bárzo.*
Tantùm, *Tylko, tylo.*
Tantus, *Tyłki, ták wielki.*
Tantundem, *Tyleż.*
Tapes, etis, *Kobierzec.*
Tarde, *Nie rychło, pozno.*
Tardus, *Pozny, nie rychły.*
Tartara, orum, *Piekło.*
Taxo, *szácuię, obmawiam.*

T E.

Tecum, *Z tobą.*
Teges, etis, *Rogoża.*
Tegmen, *Zasłona, nákrycie.*
Tego, *Zákrywam, táię.*
Tellus, *Ziemia.*
Temo, *Dyszel.*
Tempe, *Weſołe poyźrzenie.*
Tempus, *Czás, skroń.*
Tenax, *Skapy, ściſły,*
Tendo, *Postapuię, ciagnę.*
Tenebræ, *Ciemność.*
Teneo, *Trzymā, znam, Vmiem.*
Tener, *Młody, słáby.*
Tennis, *Cienki, Vbogi.*
Tenus, *Poty, tylko, do.*
Ter, *Trzykroć.*

Teres,

Teres, etis, *Gładki.*
Tergo, *Vcieram, chedożę.*
Tergus, *Skora zdarta.*
Termes, itis, *Gałaź.*
Termino, *Kończę.*
Ternio, *Dryia.*
Tero, *Trę, trawię.*
Tertius, *Trzeći.*
Teruncius, *Pieniadz.*
Tesqua, *Knieia, zarośl.*
Testis, *Swiadek.*
Testor, aris, *Swiadczę.*
Teuto, *Niemiec.*
Texo, *Tkę, wiję, plotę.*
Thema, *Materya, poczatek.*
Theocles, *Bogusław.*
Theodorus, *Bogdan.*
Theophilus, *Bogumił.*
Theorema, *Rozważanie.*
Thesaurus, *Skarb.*
Thorax, *Kaftan, pierśi.*
Thus, ris, *Kadźidło.*
Tibicen, *Surmacz.*
Timeo, *Boię śię.* Timor, *Boiaźń.*
Tingo, *Farbuię, napuszczam.*
Tyro, *Młodźik, nowotny, świeżo na naukę dany.*
Tyrociniũ, *poczatek, cwiczenie.*
Titio, *Głownia bez ognia.*
Tollo, *Podnoszę, zagubiam.*
Tondeo, *Golę, strzygę, gryzę.*
Tonitru & us, *Grom.*
Tono, *Gromię, brzmię.*
Torcular, *Prasa.*
Torqueo, *Kręcę, naginam.*
Torques & is, *Łańcuch złoty.*
Torreo, *Piekę, smażę, wędzę.*
Torris, *Głownia z ogniem.*
Tot, *Tyle, tak wiele.*
Totidem, *Tyleż.*
Toties, *Tylekroć.*
Totus, *Cały, wszytek.*

T R.

Trabs, *Tram, balka.*
Trado, *Podaię, wydaię.*
Tradux, *Latorośl.*
Tragœdia, *Burda.*
Traho, *Ciagnę, wlokę.*
Trames, *Sćieszka.*
Trans, *Z oney strony.*
Trecenti, æ, a, *Trzysta.*
Tredecim, *Trzynaśćie.*
Tremo, *Drżę, boię śię.*
Trias, *Troyca, Troyka.*
Tribunal, *Sad, Trybunał.*
Tribuo, *Daię, dozwalam.*
Tribus, *Pokolenie.*
Tricæ, *Trudność, matanina.*
Tridens, *O trzech zębach.*
Triduum, *Trzy dni.*
Trifau, *O trzech paszczekach.*
Trifur, *Arcyzłodźiey.*
Triginta, *Trzydźieśći.*
Trilix, *We trzy nići cwelich.*
Tripe & us, *O trzech nogach.*
Triplex, *Troiaki.*
Trudo, *Tracam, tracam.*
Trux, *Srogi, okrutny.*

T V.

Tu, *Ty.*
Tuber, *Grzyb, guz.*
Tubicen, *Trębacz.*
Tueor, *Bronię, opatruię.*
Tum, *W ten czas.*
Tundo, *Tłukę, Vderzam.*
Turba, *Tłum, kupa.*
Turbo, *Wicher, kręglica, cyga.*
Turpis, *Szpetny, sprosny.*

Turris, *Wieża.*
Turtur & is, *Synogárlicá.*
Tussis, *Káßel.*
Tutus, *Beſpieczny.*
Tuus, *Twoy.*
Tyrannis, *Tyráństwo.*
Tyras, æ, *Dnieſtr.*

V A.

Vacat, *Wolny czás, łacno.*
Vaco, *Proznuię, báwię ſię czym.*
Vacuus, *Prozen, czczy.*
Vado, *Ide.*
Vador, aris, *Biorę rękoymią.*
Vagor, *Przechodzę ſię, hultáię ſię.*
Vagus, *Hultay, błakáiący ſię.*
Valachia, *Wołoſka źiemiá.*
Valedico, *żegnam ſię, opuſzczá.*
Valeo, *Zdrowem, ważę.*
Valetudo, *Zdrowie.*
Ballum, *Wał.* Valor, *Ceńá.*
Valuæ, *Drzwi.*
Vanitas, *Prozność, nieſtátek.*
Vannus, *Opałká.*
Vapulo, *Biją mię.*
Varius, *Rozmáity, pſtry.*
Varix, *Zyłá oćiekła.*
Vas, vadis, *Rękoymia.*
Vas, vasis, *Státek.*
Vasto, *Puſtoſzę.*
Vastus, *Szeroki, wielki.*
Vates, *Prorok.*
Vaticinor, *Prorokuię.*
Vber, *żyzny, pełny, obfity.*
Vber, *Pierśi.* Vbertas, *żyzność.*
Vbi, *Gdźie, ſkoro, gdy.*
Vdo, *Kápćie.* Vdus, *Mokry.*

V E.

Vel, *I, ábo.*
Vecors, *Głupi, ſzalony.*
Vectigal, *Dochod, cło.*
Vectis, *Drąg, powerek.*
Vecto, as, *Wożę.*
Vector, *Furman.*
Vectura, *Furá, wieźbá.*
Vegetus, *Obrotny, czerſtwy.*
Vehemens, *Popędliwy, oſtry.*
Vehementer, *Bárzo.*
Veho, *Wiozę,* Vel, *ábo, álbo.*
Veles, itis, *Kozak.*
Velitor, *Vganiam ſię.*
Vellico, as, *Szczypię, obmawiam.*
Vello, *Rwę, ſkubię.*
Vellus, *Runo, wełná.*
Velo, as, *Zaſtaniam, zákrywam.*
Velox, *Prędki.* Velum, *Zaſłoná.*
Vendo, *Przedáię.*
Venefica, *Czárownicá.*
Veneficus, *Czárownik.*
Veneno, as *Trućizną napuſzczá.*
Venenum, *Iad, trućizná.*
Veneo, *Przedáią mię.*
Venerabilis. *Vczćiwy.*
Veneror, *Czczę, chwalę.*
Venio, *Przychodzę, przyieżdżá.*
Venor, *Łowię, chwytam.*
Venter, *Brzuch, żywot.*
Ventus, *Wiátr.*
Venundo, *Przedáię.*
Venus, *Ozdobá, ćieleſność.*
Ver, *Wioſná.*
Vereor, *Obawiam ſię.*
Vergo, *Náchylam ſię.*
Veritas, *Prawdá.*
Vermis, *Robak.*
Vernaculus, *Swoyſki, domowy.*
Verò, *Záś, á.*
Verro, *Vmiátam.*

Vertex,

Vertex, *Wierzch.*
Verto, *Obracam, odmieniam.*
Veru, *Rożen.* Veruex, *Skop.*
Verùm, *Ale, lecz.*
Verumenimyerò, *Ale iednák.*
Verumtamen, *Iednákże.*
Verus, *Prawdźiwy.*
Vescor, *Pożywam, iem.*
Vesper, *Wieczor, wieczorny.*
Vesperæ, *Nieſpor.*
Vespertilio, *Nietoperz.*
Vespillo, *Grubarz.*
Vester, *Wáſz.*
Vestigium, *Slad, ſtopá.*
Vestio, *Odźiewam, obłocze.*
Vestis, *Odźienie, ſzátá.*
Vestras, *Wáſzyniec.*
Veto, *Zákázuie, zábraniam.*
Vetus, *Dawny, ſtáry.*
Vexamen, *Nágábánie.*
Vexillum, *Chorągiew, znák.*
Vexo, *Nágábam, draźnię.*

V I.

Via, *Drogá ſpoſob.*
Vibex, *Dęgá, vderzenie.*
Vices, *Koley, przemiány.*
Vicinus, *Sąśiad bliſki.*
Viciſſitudo, *Odmiáná.*
Victoria, *Zwyćięſtwo.*
Victus, i, *Zwyćiężony.*
Video, *Widzę, rozumiem.*
Videor, *Zda mi ſię.*
Viduo, *Odeymuię, ogołacam.*
Vieo, *Plotę, wiję.*
Vigeo, *Mocnieię, ſłynę.*
Vigil, *Stroż & czuyny.*
Viginti, *Dwádźieśćiá.*
Vili, *Tanie.*
Vincio, *Wiążę, pobijam.*
Vinco, *Zwyćiężam, wygrawam,*
Vinculum, *Zwiazek, wezeł.*
Vindex, *Mśćićiel, połumićiel.*
Vindico, as, *Mſzczę ſię, bronię.*
Vindicta, *Karánie, pomſtá.*
Violentia, *Gwałt, pąd.*
Violo, *Gwałcę, łamię, przeſtępuię.*
Vir, *Mąż.* Virgo, *Pánná.*
Virtus, *Cnotá.*
Virus, *Iad.* Vis, *Moc, gwałt.*
Viscus, *Wnątrze.*
Visito, *Náwiedzam.*
Viso, *Dogladam, náwiedzam.*
Vistula, *Wiſłá.*
Vita, *Zywot.*
Vitium, *Wádá, grzech.*
Vito, *Strzegę ſię, vchodzę.*
Vitulina, *Cielećiná.*
Vitupero, *Gánię.*
Viuarium, *Zwierzyniec.*
Viuidus, *Czerſtwy, żywy.*
Viuo, *żyię.* Viuus, *żywy.*
Vlciscor, *Mſzczę ſię.*
Vllus, *Kto.* Vlna, *Łokieć.*
Vltimus, *Oſtátni.*
Vltio, *Pomſtá.*
Vltra, *Nád, dáley.*
Vlulo, *Wyię, nárzekam.*
Vmbo, *Puklerz, wydátność.*
Vmbra, *Cień, obłudá.*
Vmbratilis, *Nieſławny, pokątny.*
Vnanimis & us, *Zgodny, iednomyślny.*
Vnde, *Zkąd.*
Vndeuiginti, *Dźiewiętnaśćie.*
Vndique, *Zewſząd.*
Vnedo, *Arbor.*

Vngo, *Námázuie.*
Vnguis, *Páznogieć.*
Vnio, *Ziednoczenie, perłá.*
Vnus, *Ieden, ſam.*
Vnuſquiſque, *Káżdy.*
Vocalis, *Brzmiacy.*
Vocabulum, *Słowo.*
Vocifero & or, *Wrzeſzcze, wołam.*
Voco, *Názywam, wołam.*
Volo, as, *Latam, lece.*
Volo, *Chce, życze, prágne.*
Volucer & is, *Predki, lotny.*
Voluo, *Taczam, myśle.*
Voluox, *Gaśienicá.*
Vomer, *Rádło, lemiaſz.*
Vomo, *Vomit mam.*
Vorago, *Przepáść, topiel.*
Voro, *Zre.* Vortex, *Wir.*
Vouco, *Slubuie, obiecuie, życze.*
Vox, *Głos, ſłowo.*
Vrbanus, *Obyczáyny.*
Vrbs, *Miáſto.*
Vrgeo, *Dokuczam, náſtepuie.*
Vro, *Pale, trapie.*
Vrſa, *Niedźwiedzicá.*
Vrſus, *Niedźwiedź.*
Vſque, *Aż, poty.*
Vſuuenit, *Trafia ſie, bywa czeſto.*
Vt. *Aby, żeby, tákoſkoro.*
Vter, *Zywot, kubeł, ieden ze dwu.*
Vterque, *Obá.*
Vtinam, *Day Boże.*
Vtor, *Vżywam.*
Vtrinque, *Z obu ſtron.*
Vulgus, *Poſpolſtwó.*
Vulnero, *Ránie.*
Vulnus, *Ráná, ſzczerbiná.*
Vulpes, *Lis, chytry.*
Vultur, *Sep.*
Vultus, *Twarz.*
Vxor, *Zoná.*
Xenium, *Podárek.*
Zelus, *Gorliwość.*
Zizania, æ, & um, *Kąkol.*

Finis Libri Primi.

GRAM-

GRAMMATICARUM INSTITVTIONVM

LIBER II.

DE

Etymologia ſeu potiùs Analogia.

In quo Libro Definitiones, Diuiſiones, & Accidentia Partium Orationis ponúntur & enumerantur: Génera Nóminum vnà cum Declinationibus in ijſdem Régulis traduntur: Pronómina módo fácili & cáptiui Tyrónum accommodáto ad quinque Declinatiónes Nóminum reuocántur: Verborum deinde non módò Prætérita & Supína; vérùm étiam Génera, tàm Simplicium, quàm Compoſitórum, præter aliórum Grammaticórum conſuetúdinem, idq́ intra earúndem Regulárum compléxum, bréuiter & claré Tyrónibus proponúntur.

GRAMM: INSTITUTIONUM
LIBER II.
DE ETYMOLOGIA.

QVID EST GRAMMATICA? *Est ars, quæ docet benè loqui, benè ſcribere, & benè pronuntiare.*

Quot ſunt Partes Grammáticæ? *Quátuor: Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Proſodia.*

Quid eſt Orthographia? *Eſt pars Grammáticæ, quæ docet rectè ſcribere.*

Quid eſt Etymologia? *Eſt pars Grammáticæ, quæ docet voces formare ſeu inflectere; & earum Accidentia cognóſcere.*

Quid eſt Syntaxis? *Eſt pars Grammáticæ, quæ docet duas vel plures voces inter ſe rectè coniungere.*

Quid eſt Proſodia? *Eſt pars Grammáticæ, in qua Syllabarum Quántitas, Pedes métrici, Carminum Genera & Accidentia traduntur.*

CAPVT I.
DE LITERIS.

1. Quot ſunt Literæ? *Viginti tres:* A b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z.
2. Quot ſunt Vocales? *Sex:* A e i o u y.
3. Quot ſunt Conſonantes? *Sexdecim, ſcilicet omnes Literæ præter vocales, & literam* h

I *&* u *ſunt Conſonantes in iſtis Syllabis,* Ia, ie, ij, io, iu. Va, ue, ui, uo, uu. *Vt* Iane, Valentine, veni, vide, volatus, vúlturum.

1. Quid fit ex Vocalibus? *Diphtongi quatuor, præcipuè:* æ, œ, au, eu, *vt* æs, pœna, aurum, euge.
2. Quid fit ex Literis? *Syllabæ, vt* Ma, ri, a, Vir, go.
3. Quid fit ex Syllabis? *Voces, vt* Maria eſt Virgo.
4. Quid fit ex Vócibus? *Oratio, vt* Maria eſt Virgo & Mater Dei.

Partes

1. Partes Orationis quot sunt? *Octo*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbium, Coniunctio, Præposito, Interiectio.
2. Quotúplices sunt? *Duplices*: Declinábiles, & Indeclinábiles.
3. Partes Orationis Declinábiles quot sunt? *Quátuor*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium. (Cur dicuntur Declinábiles? *Quia in fine suas terminationes variare possunt.*)
4. Indeclinabiles quot sunt? *Quatuor*: Aduerbium, Coniunctio, Præpositio, Interiectio. (Cur dicuntur Indeclinabiles? *Quia in fine suas terminationes variare non possunt.*)

CAPVT II.

De Diuisióne & Accidéntibus Nóminis.

Quid est Nomen? *Est vox, per Casus declinabilis, rem sine témpore significans, vt* Deus, Angelus, homo.

Quotuplex est Nomen
1. *Duplex*: Substantiuum, & Adiectiuum.
2. Substantiuum? *Duplex: Proprium & Appellatiuum.*
3. Adiectiuum? *Duplex: Comparábile & Incomparábile.*
4. Adiectiuum Comparábile, & Incomparábile? *Triplex: Vnius terminationis, duarum terminationum, trium terminationum.*

Quid est Nomen Substantiuum? *Quod tres articulos istos* hic, hæc, hoc, *simul habére non potest, vt* Fenestra, fornax.

Quid est Nomen Adiectiuum? *Quod tres articulos istos* hic, hæc, hoc, *simul habere potest, vt* Bonus, albus.

1. Pro-

1. Proprium Nomen quid eſt? *Quod vni rei tantùm propriè conuenit, vt* Paulus, Crácouia, Rúſſia.
2. Appellatiuum Nomen quid eſt? *Quod multis conuenire poteſt, vt* Homo, Vrbs, Régio.
3. Comparabile Nomen quid eſt? *Cuius ſignificatio augeri vel minui poteſt, vt* Magnus, maior, maximus.
4. Incomparabile Nomen quid eſt? *Cuius ſignificatio nec augeri nec minui poteſt, ut* aureus, regius, cœleſtis.
5. Vnius terminationis quid eſt? *Quod vnam habet terminationem, ut* hic, hæc hoc audax, felix.
6. Duarum terminationum quid eſt: *Quod duas habet terminationes, vt* Fortis, forte.
7. Trium terminationum quid eſt? *Quod tres habet terminationes, vt* Bonus, bona, bonum.

Quot ſūt Nóminum.

1. Accidentia? *Sex*: Figura, Spécies, Genus, Declinátio, Númerus, Caſus, (Comparátio his ádditur; *ſed hæc ſoli Adiectiuo Comparabili conuenit.*)
2. Figuræ? *Tres*: Simplex, vt *Parábilis*, Compóſita, vt *Comparábilis*; Decompoſita, vt *Incomparábilis*.
3. Species? *Duæ*: Primitiua, vt *Aurum*, *Rex*, Deriuatiua, vt *Aureus, régius*.
4. Génera? *Sex*: Maſculinum, Fœmininum, Néutrum, Omne, Commune, Dubium.
Epicœnum *ſub* Maſculino *vel* Fœminino *continetur*.
5. Declinationes? *Quinque*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.
6. Númeri? *Duo*: Singularis, vt *Vir*, *Puer*, Pluralis, vt *Viri*, *Pueri*.
7. Caſus? *Sex*: Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accuſatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.

Quod

Quod Nomen est Generis.	Masculini?	*Cui præponitur in Nominatiuo*	hic, *vt* hic *Vir.*
	Feminini?		hæ, *vt* hæc *múlier.*
	Neutri?		hoc, *vt* hoc *animal.*
	Omnis?		hic hæc hoc *audax,*
	Cōmunis?		hic, *&* hæc *fortis.*
	Dubij?		hic *vel* hæc *dies.*

CAPVT III.
DE COMPARATIONE.

1. Quæ Nomina comparantur? *Sola Adiectiua, quorum significatio augeri vel minui potest, vt* Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus.
2. Quot sunt Gradus Comparationis? *Tres: Positiuus, Comparatiuus, Superlatiuus.*
3. Comparatiuus quot habet terminationes? *Dúas:* Or *&* Vs, *sub prima est Generis Communis, sub secunda Neutri, & sub vtraq; est tertiæ Declinationis, vt* hic *&* hæc gráuior, *&* hoc gráuius.
4. Superlatiuus quot habet terminationes? *Vnam generalem* Mus: *& tres speciales præcipuas* Simus, *vt Doctissimus;* Rimus, *vt Nigerrimus;* Limus, *vt Humillimus.*
5. Quótuplex est Comparatio? *Duplex: Regularis, & Irregularis.*

DE COMPARATIONE REGULARI.

Quid est Comparátio Regularis? *Quando & Comparatiuus & Superlatiuus, vel saltem vnus eorum à Positiuo formatur.*

Vnde formatur Comparatiuus? *A Genitiuo vel Datiuo Positiui desinente in* I. *addita syllabá* Or, *&* Vs, *vt ab* Amicus amici, *fit* amicior, amicius; *à* Felix felicis felici, *fit* felicior felicius.

Hæc

Hæc Adiectiua: *Beneuolus, maleuolus, benedicus, maledicus, beneficus, magnificus, munificus, breuiloquus, grandiloquus, per* entior entissimus, *Vulgò comparantur, Vt beneVolus, beneuolentior, beneuolentissimus.* (*Nos Comparatiuum istum in* entior, *&* *Superlatiuum in* entissimus, *potius à Participijs aut à Nominibus antiquis, maleuolens, beneuolens, maledicens, &c. quàm à maleuolus, beneuolus, &c. descendere arbitramur.*)

Adiectiua ista: *Pius, dubius, idóneus, exiguus, strénuus, Vácuus, & alia in* Vs *purum desinentia, per* magis & maximè *comparabilis sic, in* Positiuo *Pius, in* Comparatiuo *magis pius, in* Superlatiuo *maximè pius.*

Per has particulas; Magis & maxime, minus & minimè, per, multò *Vel* longè, quàm, *licet omne Genus Adiectiuorum comparare:* vt *Dubius, magis dubius, maximè dubius. Dulcis, minus dulcis: minimè dulcis. Per doctus, longè, Vel multò doctior, quàm doctissimus.*

Dexter, dexterior non *dextrior: Sinister, sinisterior* non *sinistrior.*

Vnde formatur Superlatiuus? *A Genitiuo Positiui addito* Ssimus, *vel* Simus *vt à* Doctus docti *fit* doctissimus, *ab* Audax audacis *fit* audacissimus.

Si Positiuus desinit in Er *fiet ex ipso Superlatiuus addito* Rimus, *Vt* Pulcher, pulcherrimus.

Hæc Adiectiua quinque: Fácilis, ágilis, grácilis, húmilis, símilis, (*quæ dictio* Fagus *continet*) *cum Compositis formant Superlatiuum à Datiuo Positiui addito* Mus, *Vt à* Facilis, facili *fit* facillimus. (*In his* L. *geminare consuetudo iubet, analogia Vetat.*)

Comparatiuum à Positiuo, Superlatiuum Verò aliundè formant Adiectiua ista. Exterus, exterior, extremus, *Vel* éxtimus. Inférus, inférior, infimus. Pósterus, postérior, póstremus. Súperius, superior, supremus.

Quotu-

Quotuplex est Comparátio Regularis? *Triplex: Abundans, Defectiua, & Media: id est, nec Abundans, nec Defectiua.*

De Comparatióne Regulari Abundanti.

Quid est Comparatio Abundans? *Quando Adiectiuum habet duos vel Positiuos, vel Comparatiuos, vel Superlatiuos.*

Abundãtia Positiuo.	1. Acer *vel* acris,	or,	rimus.
	2. Hilaris *vel* us,	or,	rissimus.
	3. Imbecillus *vel* is,	or,	ssimus.
	4. Saluber *vel* bris,	or,	rimus.

Abundãtia Superlatiuo.	Agilis.	or,	agillimus,	*agilissimus.*
	Docilis,	or,	*docilissimus,*	*docillimus.*
	Dexter,	erior,	dexterrimus,	*dextimus.*
	Exterus,	or,	extremus,	*extimus.*
	Satur,	or,	*saturrimus,*	*saturrissimus.*
	Similis,	or,	simillimus,	*similissimus.*
	Matúrus,	or,	*maturissimus*	*maturrimus.*
	Sinister,	erior,	*sinisterrimus,*	*sinistimus.*

Beneficus,	beneficentissimus,	*beneficissimus.*	Cato.
Magnificus,	magnificentissimus,	*magnificissimus.*	Actius.
Mirificus,	mirificentissimus,	*mirificissimus.*	Terent.

De Comparatióne Regulari Defectiua.

Quid est Comparátio Defectiua? *Quando Comparabile caret vno vel duóbus Grádibus.*

Positiuo carentia.	1. Citerior,	citimus.
	2. Deterior,	deterrimus.
	3. *Diutior,*	*diutissimus.*
	4. Interior,	intimus.
	5. Ocyor,	ocyssimus.
	6. Prior,	primus.
	7. Propior,	proximus.
	8. Vlterior,	vltimus,
	Beneficentior,	beneficentissimus.
	Magnificentior,	magnificentissimus, &c.

Compa-

Compa-ratiuo ca-rentia.

Colendus	colendiſſimus.
Diuerſus	diuerſiſſimus.
Falſus	falſiſſimus.
Fidus	fidiſſimus.
Inclytus	inclytiſſimus.
Inuitus	inuitiſſimus.
Iuriſconſultus	iuriſconſultiſſimus..
Ipſus	ipſiſſimus. *Plaut.*
Meritus	meritiſſimus.
Nuperus	nuperrimus.
Patruus	*patruiſſimus.* Plaut.
Perſuaſus	*perſuaſiſſimus.*
Perpetuus	*perpetuiſſimus.* Cato.
Pius	*piiſſimus.*
Sacer	*ſacerrimus.*
Vacuus	*vacuiſſimus,* Cato.
Exiguus	*exiguiſſimus.*

Beneficus	*beneficiſſimus.* Cato.
Magnificus	*magnificiſſimus.* Actius.
Mirificus	*mirificiſſimus.* Teren.

Superla-tiuo ca-rentia.

Adoleſcens	adoleſcentior.
Iuuenis	*iuuenior.*
Induſtrius	*induſtrior.* Plaut.
Innoxius	*innoxior.* Cato.
Longinquus	longinquior.
Proximus	proximior.
Senex	ſenior.
infinitus	*infinitior.*
Diues	diuitior. *Ouid. Mar. Ter.*

Sæpiſſimus, nouiſſimus, imus, ſummus, *Poſitiuo & Comparatiuo Carent.*

Anterior, licentior, licentius, *Poſitiuo & Superlatiuo carent.*

Admónitio. *Cætera his ſimilia lectio ſuppeditabit. Quæ autem horum minus ſunt vſitata ea noſſe tantum non autem ipſis vti Tyrones debebunt.*

De Comparatione Regulari Media.

Quid eſt Comparatio Media? *Quando Adiectiuum Comparábile vnum tantùm habet Poſitiuum, vnum Comparatiuum, & vnum Superlatiuum, neq; vllo ex ipſis deficit.*

EXEMPLVM.

VERVS quali Comparatione comparatur? *Regulari.* Quali Regulari? *Média.* Cómpara.

In Génere Maſculino.

In Gradu	Poſitiuo,	*Hic Verus, ri.*
	Comparatiuo,	*Hic Verior, oris.*
	Superlatiuo	*Hic Veriſſimus, mi.*

In Génere Feminino.

In Gradu	Poſitiuo,	*Hæc Vera, ræ.*
	Comparatiuo,	*Hæ Vérior, oris.*
	Superlatiuo.	*Hæc Veriſſima, mæ.*

In Génere Néutro.

In Gradu	Poſitiuo,	*Hoc Verum, ri.*
	Comparatiuo,	*Hoc Verius, oris.*
	Superlatiuo.	*Hoc Veriſſimum.*

Siue etiam hoc modo.

InGénere	Maſculino,	*Hic Verus, vérior, veriſſimus.*
	Feminino,	*Hæc Vera, vérior, veriſſima.*
	Néutro.	*Hoc Verum, vérius, veriſſimum.*

Seu denique ſic:

Hic Verus, vérior, Veriſſimus. Hæc Vera, vérior, veriſſima. Hoc Verum, vérius, veriſſimum.

Admónitio. *Hos Comparationis Gradus omnes ſimul in quouis Genere facillimè Puer ſciet per Caſus inflectere: ſi & quotæ ſint Declinationis ſciuerit, & vnum ſine alio prius declinare didicerit. Exemplum huius rei vide in Tyrocinio.*

In

In Génere Maſculino, in Gradu

Poſitiuo hic	In Comparatiuo hic	In Superlatiuo hic
1. Altus	altior	altiſſimus.
2. Niger	nigrior	nigerrimus.
3. Grauis	grauior	grauiſſimus.
4 Amans	amantior	amantiſſimus.
5. Felix	felicior	feliciſſimus.
6. Facilis	facilior	facillimus.
7. Solers	ſolertior	ſolertiſſimus.
8. Beneuolus	beneuolentior	beneuolentiſſimus.
9. Nequam	nequior	nequiſſimus.
10. Pius	magis pius	maximè pius.

In Génere Feminino, in Gradu

Poſitiuo hæc	In Comparatiuo hæc	In Superlatiuo hæc
1. Alta	altior	altiſſima.
2. Nigra	nigrior	nigerrima.
3 Grauis	grauior	grauiſſima.
4. Amans	amantior	amantiſſima.
5. Felix	felicior	feliciſſima.
6. Facilis	facilior	facillima.
7. Solers	ſolertior	ſolertiſſima.
8. Beneuola	beneuolentior	beneuolentiſſima.
9. Nequam	nequior	nequiſſima.
10. Pia	magis pia	maximè pia.

In Génere Néutro, in Gradu

Poſitiuo hoc	In Comparatiuo hoc	In Superlatiuo hoc
1. Altum	altius	altiſſimum.
2. Nigrum.	nigrius	nigerrimum.
3. Graue	grauius	grauiſſimum
4. Amans	amantius	amantiſſimum.
5. Felix	felicius	feliciſſimum.
6. Facile	facilius	facillimum.
7. Solers	ſolertius	ſolertiſſimum.
8. Beneuolum	beneuolentius	beneuolentiſſimum.
9. Nequam	nequius	nequiſſimum.
10. Pium	magis pium	maximè pium.

DE COMPARATIONE IRREGULARI.

Quid est Comparatio Irregularis? *Quando nec Comparatiuus, nec Superlatiuus à Positiuo formatur.*

Quot sunt Adiectiua, quæ Irreguláriter comparantur? *Quinq; ista: Bonus, malus, magnus, paruus, multus.*

Cómpara *Bonus.*

In Género	Masculino,	*Bonus*	*mélior*	*óptimus.*
	Feminino,	*Bona*	*melior*	*óptima.*
	Néutro,	*Bonum*	*melius*	*optimum.*
In Génere	Masculino,	*Malus*	*peior*	*péssimus.*
	Feminino,	*Mala*	*peior*	*pessima.*
	Néutro,	*Malum*	*peius*	*pessimum.*
In Génere	Masculino,	*Magnus*	*maior*	*máximus.*
	Feminino,	*Magna*	*maior*	*máxima.*
	Néutro,	*Magnum*	*maius*	*máximum.*
In Génere	Masculino	*Paruus*	*minor*	*minimus.*
	Feminino,	*Parua*	*minor*	*minima.*
	Néutro,	*Paruum*	*minus*	*minimum.*
In Génere	Masculino,	*Multus*	-----	*plúrimus.*
	Feminino,	*Multa*	-----	*plúrima.*
	Néutro.	*Multum*	*plus*	*plurimum.*

Annotátio. *Si Comparatio Irregularis triplex esse statuatur: Abundans, Defectiua, & Media. Tum* Paruus *erit exemplum Abundantis, quia duos habet Superlatiuos .s.* Minimus & Paruissimus *quanquam* paruissimus *iam obsoleuit. Ad Defectiuam vero dari poterit exemplum* Multus, *quia in Singulari in Masculino & Feminino caret Comparatiuo, quem tamen in Plurali habet. dicitur enim* Plúres, plúrium, plúribus, *Reliqua tria* Bonus, Malus, Magnus, *sub Media comprehenduntur.*

CAPVT

Capvt IV.

De Genere Nominum Regulæ Generales.

Quot modis Genera Nominũ cognoſcuntur? *Duobus:* Primò ex Significatione per Regulas Generales, *vt Paulus, Anna, Cracouia.* Secundò ex Terminatione per Regulas Speciales, vt *via, talpa, manus.*

Regula Prima.

Maſculini Generis eſt Nomen ſignificans
1. Virum, vt *Adam, Rex, Frater, Conſul.*
2. Angelum aut Deum Gentilem, vt *Michaël Gabriël, Mars, Apollo Iupiter.*
3. Ex animalibus quadrupedibus marem, vt *Leo, Vrſus, Cerberus, Bucephalus.*
4. Fluuium, Ventum, aut Menſem, vt *Tyras, Eurus, Aquilo, Maius.*

Excipe *Styx, & Lethe,* Feminina.

Regula Secunda.

Feminini Generis eſt Nomen ſignificans
1. Mulierem, vt *Anna, Regina, Mater, Vxor.*
2. Deam Gentilem, vt *Pallas, Iuno, Alecto.*
3. Ex animalibus quadrupedibus feminam, vt *Lea, Vrſa, Grauis, Podarges.*
4. Regionem aut Inſulam, vt *Polonia, Cyprus.*
5. Vrbem vt *Cracouia, Babylon, Ieruſalem.*
6. Arborem (*ſi non terminatur in* R) vt *malus, pinus, pyrus, fagus, pomus.*

Nomina Vrbium
1. In *Vm, Vr, E.* ſunt Neutra; vt *Gedanum, Smolenſcum, Tybur, Cere.*
2. Ita: *Sulmo, Narbo, Acragas,* ſunt Maſculina.
3. In *I* Pluralia ſunt Maſculina: vt *Pariſij, Delphi.*
4. In *A* Pluralia ſunt Neutra, vt *Bactra.*

Obſeruatio. *Genus Nominum Arborum in* R *& fruticum omnium immò & aliarum rerum multarũ ex terminatione cognoſcetur.*

Regula Tertia.

Neutri sunt Generis
1. Nomina Literarum. vt *A, b, c, d, e, g, &c.*
2. Verba & Aduerbia loco nominum posita, vt *Scire tuum, triste Vale, aliud cras, clarum mane.*
3. Voces technicè seu pro seipsis acceptæ, vt *Homo dissillabum, Rex est Nomen.*

Regula Quarta.

1. Adiectiua vnius Terminationis, sunt Generis Omnis, & tertiæ Declinationis, vt *Felix, Prudens, audax.*
2. Adiectiua duarum Terminationum, sub prima sunt Generis Communis, sub secunda Neutri, & sub vtraq́, tertiæ Declinationis, vt *hic & hæc fortis, & hoc forte.*
3. Adiectiua trium Terminationum, sub prima Terminatione sunt Generis Masculini, sub secunda Feminini, sub tertia Neutri, vt *hic Bonus, hæc bona, hoc bonum.*
4. Adiectiua Numeralia, à *Quatuor* ad *Centum* sunt Pluralia indeclinabilia Generis Omnis, vt *Quatuor, quinque, sex, septem, octo, &c.*
5. Adiectiua ex *Centum* Composita tres habent Terminationes & tria Genera, & per primam secundamque Declinationem in Plurali tantùm declinantur, vt *Ducenti, ducentæ, ducenta,* sic *Trecenti, tæ, ta, &c.*

Obseruatio.

Adiectiuum
1. *Vnus vna vnum,* in vtroque Numero declinatur, quo in Plurali vtimur tunc, quando Substantiuum eius, cum quo concordat caret Singulari, vt *Vnæ literæ.*
2. *Duo duæ duo,* tantùm in Plurali declinatur per primam & secundam Declinationem sicut & *Ambo ambæ ambo.*
3. *Hi & hæ tres & hæc tria.* Genit: *trium,* Datiu: & Ablat: *tribus,* est tertiæ Declinationis, & Plurale tantùm.

Obser-

Obseruatio secunda. *Interdum Nomini, Speciali, Genus Nominis Vniuersalis, quod subauditur, tribuunt Authores vt* A longum & a longa .s. litera, Albula pota .s. aqua. Centaurus magna, .s. nauis, Eunuchus Terentiana .s. Fabula.

Admónitio. *Quando quæres Genus Nominis alicuius, prius istas Regulas Generales quàm Speciales consulas. Et scias Communis & Dubij Generis Nomina in Specialibus Regulis esse quærenda.*

Regulæ de Casu Generales.

In quauis Declinatione sunt similes:

1. Neutrorum Nominatiuus, Accusatiuus & Vocatiuus, in vtroque Numero: & in Plurali ferè exeunt in *A* vt *Scamnum, scamna.*
2. Nominatiuus & Vocatiuus Plurales, *hæ Viæ, ô Viæ.*
3. Datiuus & Ablatiuus Plurales, vt *hic Vijs, ab his Vijs.*

CAPVT V.

De Prima Declinatione.

Nominatiuus Singularis Primæ Declinationis desinit in *A, e, as, am* : vt *Via, Penelope, Æneas, Anchises, Adam,*

Nomina Primæ desinentia in:

1. *A,* sunt Feminina, vt *Dea, via, ora.*
2. *E,* sunt Græca Feminina, vt *Ode Syncope, Rhetoricæ, Pentecoste, Parasceue.*
3. *As, es, am,* sunt Masculina, vt *Æneas, Lucas, Anchises, Palatinides, Adam.*

1. *Adria, Cometa, Planeta, Propheta, Bibliopola,* similiaq; Græca sunt Masculina.
2. Sunt Masculina, *Verna, incola, aduena, terrigena, indigena, homicida, &c.*
3. *Talpa & dama,* sunt Dubia.

Exceptio secunda. *Pascha est Generis Neutri in Genitiuo & Datiuo* Paschæ; *alij tertiæ Declinationis esse volunt in Genitiuo* Paschatis.

3. Genitiuus & Datiuus Singulares Primæ Declinationis exeunt in Æ diphtongum, vt *huius Viæ*, *huic Viæ*.

1. Nomina Primæ Declinationis ista: *Vna, alia, altera, sola, tota, vlla, nulla, vtra, vtraque, &c. formant Genitiuum per* Ius *& Datiuum per* I, *vt vna vnius vni. (olim vero per æ, formabant, vt huius vnæ, huic vnæ.)*
2. Nomina Primæ in *E.* habent in Genitiuo *Es*, in Accusatiuo *En*, in reliquis Casibus *E*, vt *Ode, odes, oden.* In Plurali verò declinantur sicut alia Latina, *Odæ, odarum, odis, &c.*
3. Nomina Primæ Genitiuum Singularem olim formabant per *As*, vel *Ai*, vt *Maias, vias, familias, aulai, pictai*, pro *Maiæ, aulæ.*

4. Accusatiuus Singularis Primæ Nominum
- Latinorum desinit in *Am*, vt *hanc Viam.*
- Græcorum in *As*, vel *A*, Propriorum exit in *Am*, vel *An*, vt *Æneam*, vel *an.*
- Græcorum in *Es*, vel *E*, desinit in *En*, vel *Am*, vt *Anchisen*, vel *am.* *Oden* vel *odam.*

5. Vocatiuum & Ablatiuum Singularem Primæ Nomina
1. *As* & *A*, finita terminant in *A*, vt *ô Ænea, ab hoc Ænea, ô Via, ab hac via.*
2. *Es* & *E* finita faciunt in *E* vel *A*, vt *ô Anchise* vel *a, ab hoc Anchise* vel *a, ô Ode* vel *Oda, ab hac Ode* vel *Oda.*

Obser-

Obſeruatio. *Accuſatiuus in* Am, *Vocatiuus & Ablatiuus in* A, *Nominum in* Es & E *non ab his Nominatiuis fit, verùm à Nominatiuo in* A: *Dictum enim eſt aliquando* Anchiſa, *pro* Anchiſes, vt Atrida *pro* Atrides. *Sic* Odam & oda *venit à Nominatiuo Latino* Oda, *non verò ab* ode, & *ſic de cæteris.*

De Numero Plurali.

Prima Declinatio format Pluralem.
1. Nominatiuum & Vocatiuum per Æ diphtongum, vt *Hæ Viæ, ô Viæ.*
2. Genitiuum in *Arum*, vt *Viarum.*
3. Datiuum & Ablatiuum in *Is*, vt *Vijs.*
4. Accuſatiuum per *As*, vt *Vias.*

Exceptio.

Hæc Nomina: *Dea, filia, nata, liberta, equa, mula, ambæ, duæ,* Pluralem Datiuum & Ablatiuum formant per *Abus*, vt *Deabus, filiabus.* (olim per *Is*, *vt Deis, filijs.*)

De Deficientibus Numero.

Nomina Feminina Primæ Declinationis carentia Numero
- Singulari ſunt iſta: *Antiæ, balneæ, clitellæ, cunæ, deliciæ, diuitiæ, Diræ. Epulæ, excubiæ, exequiæ, exuuiæ, facetiæ, feriæ, gerræ, induciæ, inferiæ, inſidiæ, Calendæ, nonæ, Literæ, Manubiæ, minæ, nugæ, nundinæ, nuptiæ, offuciæ, phaleræ, plagæ, primitiæ, quiſquiliæ, reliquiæ, ſcapulæ, ſcopæ, tenebræ, thermæ, Tricæ, valuæ,* & locorum propria, vt *Athenæ, Venetiæ, Thebæ, &c.* Item Adiectiua: *Ambæ, duæ, ducentæ, trecentæ, quadringentæ, quingentæ, &c.* in entæ.
- Plurali ſunt iſta: *Adoleſcentia, Galla, fuga, infantia, ſegnitia, pigritia, &c.*

CAPVT VI.

De Secunda Declinatione.

1. Nominatiuus Singularis Secundæ Declinationis desinit in *Er, Ir, Vr, Vs, Eus, Vm, Vd*: vt *Puer, vir, satur, Dominus, Tydeus, scamnum, aliud.*

2. Nomina Secundæ Declinationis desinentia in
   1. *Er, Ir, Vr, Vs, Eus,* sunt Masculina, vt *Puer, Vir, satur, Dominus, Tydeus, Oleaster.*
   2. *Vm,* Appellatiua sunt Neutra, vt *Scamnum, Templum,* & Græca etiam, vt *Scholion,* vel *um, scholij, enchiridion,* vel *um, enchiridij, &c.*

EXCEPTIO.

1. Feminina sunt *Aluus, abyssus, arctus, amethystus, antidotus, balanus, biblus, byssus, carbasus, colus, crystallus, Dialectus, diametrus, domus, diphthongus, exhodus, eremus; ficus, hyssopus, humus, methodus, papyrus, periodus, pyropus, sapphirus, synodus, Vannus.*
2. Neutra sunt, *Vulgus* & *pelagus*, singularia tantùm; item *Virus* singulare indeclinabile.
3. Dubia sunt, *Athomus, barbitus, beryllus, cythisus, grossus, pampinus, phasellus, rubus, smaragdus.*

Obseruatio. *Nomina Vrbium, Regionum, Insularum, & Arborum in* Vs; *item propria in* Vm, *per Regulas Generales debent cognosci, cuius sint Generis.*

3. Genitiuus Singularis Secundæ Declinationis desinit in *I*, & tot syllabas habet, quot sunt in Nominatiuo, vt *Dominus domini, Scamnum scamni*, (olim exibat in *Vs*, vt *huius Lectus, huius locus*, pro *huius loci.*)

EXCE-

Exceptiones.

1. Hæc Nomina: *Vllus, vnus, solus, totus, alter, alius, vter, neuter, vterq;, alteruter, &c.* in quouis Genere Genitiuum habent in *Ius*, & Datiuum in *I*, vt *Vllius vlli, alius alij.* (hæc olim in Genitiuo *I*, in Datiuo *O* habebant.)

1. Vna syllaba superant in Genitiuo Nominatiuũ Nomina.
   1. Desinentia in *Vr, ir, eus*, vt *Satur saturi, Vir viri, Tydeus Tydei.*
   2. Ista omnia: *Asper, prosper, puer, tener, miser, gibber, lacer, socer, gener, adulter, liber, dexter, presbyter.*
   3. Composita in *Ger*, & *Fer* desinentia, vt *Clauiger, clauigeri, lucifer luciferi.*

4. Secunda Declinatio format Singularem
   1. Datiuum & Ablatiuum per O, vt *Puero.*
   2. Accusatiuum per *Vm*, vt *Puerum.*

Obseruationes.

1. Desinentia in *Eus*, Accusatiuum formant & per *Vm*, & per *A*, vt *hunc Orpheum* vel *Orphea.*
2. Græca In *Os*, Latina in *Vs*, mutant *S* in *N* in Accusatiuo, vt *Pergamos* vel *us*, *Pergamon*, *arctos* vel *arctus*, *arcton*, *Delos* vel *us*, *Delon*, *&c.*

Vocatiuus Singularis Secundæ Declinationis Nominum in
1. *Er, Ir, Vr, Vm*, similis est Nominatiuo, vt *ô Puer, vir, satur, scamnum.*
2. *Vs*, mutat *Vs* in E, vt *ô serue bone.*
3. *Eus*, abijcit *S* in fine, vt *ô Tydeu.*
4. *Ius*, propriorum, abijcit *Vs*, in fine, vt *ô Virgili, Gregori, Cai.*
5. *Ius* Appellatiuorum & Adiectiuorum mutat *Vs* in *E*, vt *ô Tabellarie, egregie.*

Exceptio. *ô Deus* non *Dee, ô fili* non *filie*, fac Vocatiuum.

De Numero Plurali.

Secunda Declinatio format Pluralem

1. Nominatiuum & Vocatiuum per *I*, vt *Pueri*.
2. Genitiuo in *Orum*, vt *Puerorum*.
3. Datiuum & Ablatiuum per *Is*, vt *Pueris*.
4. Accuſatiuum per *Os*, vt *Pueros*.

EXCEPTIO.

Neutra Secundæ Declinationis, Nominatiuum, Accuſatiuum, & Vocatiuum Pluralem formant per *A*, vt *Scamna*, præter *ambo* & *duo*.

De Deficientibus Numero.

1. Singulari carent Maſculina Secundæ iſta: *Cani*, *cancelli*, *faſti*, *gemini*, *inferi*, *liberi*, *polleri*, *ſuperi*, & locorum Propria, vt *Gabij*, *Locri*, *Delphi*, *Pariſij*, *&c.*

2. Neútra Secundæ Singulari carent iſta: *Arma*, *bellaria*, *crepundia*, *comitia*, *caſtra*, *cibaria*, *exta*, *æſtiua*, *hiberna*, *hibernalia*, *ſtatiua*, *cunabula*, *incunabula*, *iuſta*, *munia*, *obliuia*, *Orgia*, *Olympia*, *præcordia*, *parapphernalia*, *repotia*, *ſponſalia*, *ſcenopegia*, *teſqua*, *ſerta*, *verenda*, *Cytera*, *Bactra*, *Ceraunia*, & librorum tituli, vt *Biblia*, *Georgica*, *Buccolica*, *Rhethorica*, *Phyſica*, *&c.*

1. Maſculina Secundæ Plurali carent iſta: *Fimus*, *Heſperus*, *Limus*, *viſcus*, *veſper*.

2. Feminina Secundæ Plurali carent iſta: *Aluus*, *carbaſus*, *rubus*.

3 Neutra Secundæ Plurali carent iſta: *Cænum*, *ſalum*, *penum*, *nihilum*, *ſenium*, *lethum*, *barathrum*, *viſcum*, *glutinum*, *iuſtitium*, *pelagus*, *vulgus*, *virus*.

CAPVT

Caput VII.

De Tertia Declinatione.

Tertiæ Declinationis Singularis Nominatiuus variè finitur. Genitiuus verò Latinus in *Is*, & Græcus in *Os*.

A.

Nomina Tertiæ Declinationis in *A*, sunt Neutra, & habent in Genitiuo *Atis*, vt *Comma commatis*. Sic *dogma, Poëma, pneuma, Zeugma, aroma, thema, &c.*

Adiectiua in *Ginta*, vt *Triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, septuaginta, octaginta, nonaginta*, sunt Generis Omnis Pluralia & indeclinabilia.

E.

Nomina Tertiæ Declinationis in *E*, sunt Néutra, & mutant in Genitiui *E* in *Is*, vt *Cubile, cubilis*.

Cepe, gausape, præsepe, soracte, cum his Pluralibus, *Cete, tempe*, sunt Neutra indeclinabilia.

Adiectiua, *Quinque* & *Mille*, sunt Pluralia indeclinabilia Generis Omnis.

Hæc vox Mille, *addito Adiectiuo fit Substantiuum, vt* Vnum mille, *estq; sic Neutrum, in Singulari tamen est indeclinabile, in Plurali vero per Tertiam Declinationem habet omnes Casus, vt* hæc Millia, millium, millibus.

I, & Y.

Neutra sunt Nomina
1. In *I*, & indeclinabilia, vt *Gummi, sinapi.*
2. In *Y*, & *yos*, Græcè, *yis*, verò Latinè faciunt in Genitiuo, vt *Moly, molyos* vel *molyis.*

Viginti Plurale tantùm, Generis Omnis, indeclinabile.

Do &

Do & Go.

Nomina in *Do & Go* ſunt Feminina, & habent in Genitiuo *Inis*, vt *Albedo albedinis*, ſic *dulcedo, imago, virgo, alcedo, cupido, formido, nigredo, &c.*

1. *Cardo, Cupido, margo,* habent in Genitiuo *Inis*; ſed ſunt Maſculina.
2. *Vnedo, Vnedonis,* eſt Femininum.
3. Maſculina, *Spado, cudo, Vdo, burdo, mango, ligo, harpago, Macedo, prado, comedo, cerdo,* habent in Genitiuo *onis*.
4. *Pondo* indeclinabile pro *pondere*, eſt Neutrum Singulare, adiungiturq; Nomini *Libra*, vt *Libræ pondo*: at pro *Libra*, eſt utriuſq; Numeri, vt *Vnius pondo, centum pondo.*

O.

Nomina in O qualecunque, ſunt Maſculina, & habent in Genitiuo *Onis*, vt *Pugio pugionis.* ſic *Scipio, titio, tyro, latro, vnio* margarita, *binio, ternio. &c.*

1. Verbalia in *Io*, habent etiam *Onis*, ſed ſunt Feminina, vt *Lectio lectionis*; ſic *Ratio, natio, motio, generatio, &c.*
2. *Legio, regio, communio, portio, rebellio, ditio, talio,* habent etiam *Onis*, ſed ſunt Feminina.
3. *Homo hominis, Apollo Apollinis, turbo turbinis, Anio, Anionis,* ſunt Maſculina.
4. *Caro carnis, Nerio Nerionis,* ſunt Feminina.
5. *Nemo neminis,* eſt Commune. *Bubo onis*, Dubium.
6. *Octo*, eſt Plurale, Generis Omnis, indeclinabile.

7. *Dido,*

7. *Dido, Alecto, Echo, Clio, Calipso, Erato, Mantho, Clotho*, & alia propria Græca in O, Feminina dupliciter declinântur. Græcè sic. *hac Dido, huius Didus, huic, hunc, ó, ab hac Dido.* Latinè, *Dido, onis, oni, onem, Dido, one.* (Phocas antiquus Grammaticus sic iubet declinâre: *Dido, Didois, Didoi, Didoem, Dido, à Didoe.*

C, D, T.

1. Nomina in C & T, sunt Neutra, vt *Lac, lactis*, Singulare tantùm, item *Caput capitis, occiput occipitis, sinciput sincipitis.*

2. Propria in D, sunt Masculina, & assumunt *Is*, in Genitiuo, vt *Dauid Dauidis, Bogud, Bogudis*, alij volunt esse indeclinabilia.

1. *Tot, quot, aliquot, quotquot*, sunt Generis Omnis indeclinabilia, & Pluralia tantùm.
2. *Halec halecis*, est Dubium *Melhisedec ecis*, est Masculinum, alij indeclinabile esse volunt.
3. *Sabaoth*, est Femininum, Plurâle, indeclinabile.

AL.

1. Nomina in *AL.*
   1. Appellatiua sunt Neutra, & habent in Genitiuo *Alis*, vt *Animal animalis, tribunal, alis, vectigal, alis.*
   2. Propria sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Alis*, vt *Hannibal alis*, sic *Astrubal alis, Aterbal alis.*

Sal salis, sæpius Masculinum, quàm Neutrum, & pro *ioco* semper Masculinum.

Nomina in *EL.*
1. Appellatiua sunt Neutra, & assumunt in Genitiuo *Lis*, vt *Fel fellis, mel mellis.*
2. Propria sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Elis*, vt *Michaël elis, Gabriël elis.*

IL.

IL, OL, VL.

1. Mafculina, *Mugil, pugil, vigil* habent *ilis*; fed *vigil* & *perui-gil*, Adiectiua funt Generis Omnis.
2. *Tanaquil tanaquilis*, eft Femininum.
3. *Nil* & *nihil*, funt Neutra indeclinabilia.
4. *Sol folis, conful confulis, proconful proconfulis, præful præfulis, exul exulis*, funt Mafculina.

AM, EM, IM, VM.

1. *Nequam*, Adiectiuum acliton, eft Generis Omnis.

2 Nomina in *EM* & *IM*.
1. Subftantiua funt indeclinabilia, quorum Genus ex Significatione cognofces.
2. Adiectiua funt Generis Omnis, Pluralia, indeclinabilia, vt *Totidem, feptem, nouem, decem, vndecim, tredecim, &c.*

3. *Tantundem*, eft Neutrum, in Genitiuo *tantidem*, cæteris caret, & ad Secûndam pertinet Declinationem.
4. *Centum*, Plurale indeclinabile eft Generis Omnis.

AN, IN.

Græca in *An* & *In*, funt Mafculina, & affumunt *Is*, vel *Os*, Græcè in Genitiuo, vt *Pœan, Pœanis*, vel *Os*, fic *Pan, Euan, Titan, Delphin.*

Exceptio, *Salamin Salaminis, Eleufin Eleufinis*, funt Feminina.

EN.

In *En*, funt Neutra, habentq; in Genitiuo *Inis*, vt *Lumen luminis*, fic *Carmen, fulmen, flumen, agmen.*

1. *Pecten, flamen, tubicen, tibicen, fidicen, cornicen, ofcen*, habent in Genitiuo *Inis*, fed funt Mafculina.
2. *Lien lienis*, fic *Attagen, ſplen, lichen, Hymen*, funt Mafculina.
3. *Siren Sirenis*, eft Femininum.

ON.

ON.

Græca in *On*, sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Onis*, vt *Agon agonis*, sic *Canon, Iason, Dœmon, &c.*

Feminina, *Icon, Syndon, alcyon, Babylon, Amazon, Gorgon, aëdon*; habent etiam *Onis*.

Charon, Acheron, phlegeton, horizon, Phaëton, Laocoon, Xenophon, sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Ontis*, vt *Charontis*.

AR.

Nomina in *Ar*, sunt Neutra & habent in Genitiuo *Aris*, vt *Calcar calcaris*. sic *Exemplar, nectar, far, baccar, iubar*. item *Hepar hepatis*.

1. Masculina, *Cesar, Amilcar, Bomilcar, lar, salar, arar*, etiam habent in Genitiuo *Aris*.
2. *Par paris* sic *Compar, dispar, impar*, Adiectiua sunt Generis Omnis, & vnius Terminationis.
3. *Nar, naris, narem*, & Masculinum, & Neutrum inuenitur.

ER.

In *Er*, sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Eris*, vt *Agger aggeris*. sic *Carcer, later, asser, anser, aër, æther; crater, vomer, passer*.

1. Neutra ista. *Iter itineris*. sic *Ver, acer, siler, subter Vber, tuber, siser, caduuer, papauer, cicer, piper*, habent etiam in Genitiuo *Eris*.
2. *Mater matris, mulier mulieris*, est Femininum.
3. Adiectiua, *Pauper, degener, Vber, puber, celer*, habent etiam *Eris*, sed sunt Generis Omnis.
4. Masculina ista, *Pater, frater, Venter, accipiter, Vter*, habent in Genitiuo *Tris*, vt *Patris*.
5. *Iupiter*, Masculinum, habet in Genitiuo *Iouis*.

M 6. Spin-

6. *Spinther ſpinthris*, Neutrum. *Linter lintris*, Dubium.

7. Adiectiua in *Ber*, *Cer*, *Ster*, ſunt trium Terminationum, & mutant *Er* in *Ris*, in Genitiuo, vt *hic Acer*, *hæc acris*, *hoc acre*, *huius acris*, ſic *Celeber*, *September*, *October*, *Nouember*, *December*, *ſaluber*, *alacer*, *volucer*, *campeſter*, *pedeſter*, *equeſter*, *ſylueſter*, *ſequeſter*. Ex quibus multa abundant in Maſculino: dicitur enim *hic Celeber* vel *celebris*. ſic *Alacer*, *ſaluber*, *acer*, *ſequeſter*, *ſylueſter*, vel *ris*.

OR.

Nomina in *Or*, ſunt Maſculina, & habent in Genitiuo *Oris*, vt *Dolor doloris*, *decor oris*, *ſartor oris*, *ſutor oris*, *Caſtor oris*, *Neſtor oris*, *Rhetor oris*, *venator oris*, *horror oris*, *Saluator oris*, *&c.*

1. Feminina ſunt, *Soror ſororis*, *vxor vxoris*, *arbor oris*.
2. Neutra ſunt, *Æquor oris*, *marmor oris*, *ador oris*, & *cor cordis*.
3. Communia ſunt, *Author oris*, *fortior oris*, *grauior oris*, & omnes Comparatiui in *Or* exeuntes.
4. Adiectiua. *Memor oris*, *immemor oris*, *concolor oris*, *diſcolor oris*, *verſicolor oris*, *dedecor oris*, *indecor oris*, *bicorpor oris*, *tricorpor oris*, ſunt Generis Omnis.

VR & YR.

In *Vr*, ſunt Neutra, & habent in Genitiuo *Vris*, vt *Murmur murmuris*, *Guttur uris*, *ſulfur uris*, *Tibur uris*.

1. Hæc Maſculina, *Fur*, *trifur*, *ligur*, *furfur*, *turtur*, *vultur*. habent etiam *Vris*.
2. *Cicur cicuris*, Adiectiuum eſt Generis Omnis.
3. *Augur auguris*, *martyr martyris*, ſunt Communia.
4. Neutra, *Femur*, *robur*, *ebur*, *iecur*, habent *Oris*, vt *Roboris*.

AS La-

AS Latinum.

In *As*, Latina ſunt Feminina, & habent in Genitiuo *Atis*, vt *Ciuitas ciuitatis*, *Anas atis*, *poteſtas atis*, *maieſtas atis*, &c.

1. *Mecœnas*, *optimas*, *primas*; *abbas*, Maſculina habent etiam *Atis*, vt *Mecœnatis*.
2. *Arpinas*, *Aquinas*, *Rauennas*, *Capenas*, & ſimilia, ſunt Generis Omnis, & habent *Atis*.
3. *Mas maris*, *vas vadis*, *as aſſis*, *Arcas arcadis*, ſunt Maſculina.
4. *Vas vaſis vaſi vaſe*, eſt Neutrum in Plurali *Vaſa vaſorum vaſis*, eſt Secundæ Declinationis.
5. *Fas*, *nefas*, ſunt Neutra indeclinabilia.

AS Græcum.

In *As* Græca Maſculina habent *Antis*, vt *Adamas adamantis*, ſic *Acragas*, *Gigas*, *Pallas*, *Elephas*, &c.

In *As* Græca Feminina habent *Adis* vel *ados*, vt *Pallas adis* vel *ados*. ſic *cyclas*, *decas*, *ilias*, *monas*, *pleias*, &c.

ES.

In *Es* ſunt Feminina, & mutant *Es* in *Is* in Genitiuo, vt *Nubes nubis*, *vulpes is*, *clades is*, *compages is*, &c.

Mutant *Es* in *Is*.
1. Maſculina, *Acinaces*, *Ioannes*, *Ariſtoteles*, &c.
2. Neutra, *Cacoëthes Hippomanes*, *Nepenthes*.
3. *Vates*, Commune, & *Torques* Dubium.

4. Feminina *Quies*, *inquies*, *requies*, *abies*, *ſeges*, *teges*, habent in Genitiuo *Etis*, vt *Quietis*.
5. Feminina ſunt: *Merces mercedis*, *Ceres cereris*, *merges mergitis*, & *compes compedis*.

6. Masculina sunt, *Pes pedis, bes bessis, obses obsidis, præses præsidis.*
7. Masculina, *Ames, eques, cespes, cocles, pedes, fomes, stipes, gurges, trames, palpes, limes, termes, poples, satelles, veles, hospes,* habent in Genitiuo *Itis,* vt *Amitis.*
8 Masculina, *Cres, lebes, interpres, magnes, tapes, aries, paries, indiges,* mutant *S* in *Tis,* vt *Cretis, lebetis, &c.*
9. Communia, *Miles, Antistes, comes, ales,* habent *Itis,* sed *Hæres hæredis.*
10. Generis Omnis, *Locuples, teres, prepes, hebes, inquies,* habent in Genitiuo *Etis,* vt *Locupletis.*
11 Generis Omnis, *Diues, sospes, superstes,* habent *Itis,* vt *diuitis.*
12. Generis Omnis sunt, *Deses desidis, reses residis, pubes puberis, impubes impuberis.*
13. Generis Omnis, *Bipes, turpes, quadrupes, semipes, sonipes,* & cætera Composita ex *Pes,* habent *Edis,* vt *Bipedis.* Quæ si Substantiuè sumantur, illius vocis, pro qua capiuntur, Genus habebunt.

IS.

In *Is* sunt Feminina, & similem Nominatiuo habent Genitiuum, vt *Apis, huius apis,* sic *Auris, cutis, turris, vehis, phrasis. Genesis, Syntaxis, &c.*

Græca in *Is,* in Genitiuo Latino non crescentia, Græcè faciunt Genitiuum per *Eos* vel *Ios,* vt *Genesis geneséos* vel *genesios, &c.*

Similem Nominatiuo habent Genitiuum

1. Masculina ista *Panis, cassis, torris, orbis, caulis, collis, follis, axis, postis, fustis, fascis, ensis, piscis, vectis, vermis, vnguis, semissis, centussis, decussis, natalis, funis, amnis, ignis, crinis, vepris, sentis, retis, natalis, iuuenis.*
2. Dubia ista: *Finis, clunis, canalis, anguis, corbis, torquis, callis.*
3. Communia, *Affinis, cinis, hostis, canis, testis.*
4. Adiectiua in *Is,* Communia, vt *Exsanguis, dulcis, suauis, fortis, perennis, turpis, &c.*

5. Fe-

5. Feminina, *Iris, pyxis, cassis, capis, Mæotis, aspis, iaspis, pyramis, Nereis, Phœbeis, Colchis, Æneis, Thebais, Israelitis, &c.* habent in Genitiuo *idis* vel *idos.*

6. Feminina sunt *Cuspis cuspidis, lis litis, Opois Opoentis*, vel *os.*

7. Masculina sunt, *Glis gliris, lapis lapidis, semis semissis, sanguis sanguinis, pollis pollinis, puluis pulueris, cinis cineris, cucumis cucumeris, Vomis Vomeris, pirois piroentis* vel *os.*

YS.

In *Ys*, sunt Feminina, & habent in Genitiuo *Yis* vel *Yos.* vt *Tethis, huius Thethyis* vel *yos.* sic *Erinnis Erinnyis* vel *Erinnyos, Chelys Chelyis* vel *yos.*

1. Masculina, *Atis, Capys, Halys, Cothys, Typhys,* habent etiam in Genitiuo *yis* vel *yos*, vt *Capyis* vel *Capyos.*
2. *Chlamys chlamydis* vel *chlamydos, Pelamys Pelamydis* vel *Pelamydos,* sunt Feminina.

OS.

In *Os*, sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Oris*, vt *Ros roris, mos moris, flos, floris, honos honoris, lepos leporis.*

1. *Arbos arboris*, Femininum, *Os oris*, vſtá / Neutrum.
2. Masculina sunt: *Nepos nepotis. Rhinoceros Rhinocerotis*, vel *os, Ægoceros Ægocerotis* vel *os*, *Tros Trois*, *Heros Herois* vel *os, Minos Minois* vel *os.*
3. *Cos cotis, glos glotis, dos dotis*, sunt Feminina.
4. *Bos bouis, custos custodis, sacerdos sacerdotis*, sunt Communia.
5. *Os ossis*, Kość / est Neutrum.
6. *Exos exosis, compos compotis, impos otis*, sunt Generis Omnis.
7. Neutra, *Chaos, Epos, melos.* Græcè per tertiam, *Chaos eos.* Latine verò per Secundam, *Chaos chai, chao,* declinabis.

VS.

Nomina Tertiæ Declinationis in *Vs*, ſunt Neutra, & habent in Genitiuo *Oris*, vt *Corpus corporis*, *Facinus oris*, *frigus oris*, *pectus oris*, *grauius oris*, *manus oris*, & omnia Comparatiua in *Vs*.

Lepus leporis, eſt Maſculinum.

1. Neutra *Acus*, *funus*, *Vlcus*, *Vulnus*, *onus*, *fœdus*, *Viſcus*, *pondus*, *Vellus*, *munus*, *opus*, *genus*, *ſcelus*, *rudus*, *olus*, *ſidus*, habent *Eris*, vt *Aceris*, *&c.*
2. Neutra *Plus*, *crus*, *thus*, *ius*, *rus*, *pus*, habent *Vris*, vt *Pluris*.
3. *Mus muris*, *tripus tripodis* vel *os*, ſic *Chytropus*, *Polypus*, *Oedipus*, *&c.* ſunt Maſculina, ſed *Oedipus* & *Polypus*, ſæpius vt *Dominus* flectuntur.
4. Feminina *Salus*, *ſeruitus*, *iuuentus*, *ſenectus*, *Virtus*, habent in Genitiuo *Vtis*, vt *Salutis*.
5. Feminina ſunt *Tellus telluris*, *palus paludis*, *ſubſcus ſubſcudis*, *incus incudis*, *Venus Veneris*, & *Lagopus odis*.
6. Nomina Oppidorum: *Amathus*, *Trapezus*, *Opus*, *Emaus*: habent *Vntis*, vt *Opuntis*, *&c.*
7. *Sus ſuis*, Commune, *Grus gruis*, Dubium.
8. *Vetus Veteris*, *intercus intercutis*, ſunt Adiectiua vnius Terminationis, Generis Omnis.

AVS, & ÆS.

1. *Laus laudis*, *fraus fraudis*, ſunt Feminina.
2. *Æs æris*, eſt Neutrum. *Præs prædis*, Maſculinum.

BS, MS, PS.

Exeuntia in *Bs*, *Ms*, *Ps*, ſunt Feminina, & mutant *S* in *Is*, in Genitiuo, vt *Plebs plebis*, *Hyems hyemis*, *ſtirps ſtirpis*, *Ops opis*.

1. *Forceps*,

1. *Forceps forcipis* Femininum. *Manceps mancipis* Masculinum, & *Princeps principis.*
2. Masculina, *Hydrops, cyclops, Æthyops, Arabs, chalybs, gryphs, seps,* mutant *S* in *Is,* vt *cyclopis, &c.*
3. *Scrobs scrobis, stirps stirpis* pro *trunco,* sunt Dubia, & *adeps adipis.*
4. *Auceps aucupis, calebs calibis, municeps municipis,* sunt Communia.
5. *Anceps ancipitis, biceps bicipitis, Præceps præcipitis, triceps tricipitis,* sunt Generis Omnis.

LS, NS, RS.

In *Ls, Ns, Rs,* sunt Feminina, & mutant *S* in *Tis,* in Genitiuo, vt *Puls pultis, Frons tis, ars tis, mens tis, bidens tis, mors tis, continens tis, consonans tis, &c.*

Mutant *S* in *Tis,* in Genitiuo hæc

1. Masculina, *Mons, pons, fons, dens, bidens, tridens, rudens, dodrans, dextans, confluens, profluens, torrens, oriens, occidens, cliens.*
2. Neutra, *Accidens, antecedens, consequens, decens, indecens, conueniens, præsens, &c.*
3. Communia, *Parens, adolescens, infans.*
4. Generis Omnis, *Expers, iners, solers, consors, sons, insons, negligens, diligens, &c.*
5. *Serpens serpentis,* est Dubium.

Participalia hic enumerata, si Adiectiuè sumantur, erunt Generis Omnis, vt *Oriens, occidens.*

1. *Glans glandis, iuglans iuglandis, frons frondis, lens lendis,* sunt Feminina.
2. *Nefrens nefrendis, libripens libripendis,* sunt Masculina.
3. *Concors concordis, discors discordis, Secors secordis,* sunt Generis Omnis.
4. *Iens euntis, quiens queuntis,* cum Compositis sunt Generis Omnis, sed *Ambiens ambientis* facit.

AX & AVX.

1. In *Ax*, ſunt Feminina, & habent in Genitiuo *Acis*, vt *Pax pacis*, *fax facis*, *fornax fornacis*.

2. *Faux faucis*, eſt Femininum, *Trifaux trifaucis*, eſt Generis Omnis.

1. Habent in Genitiuo *Acis*, hæc Maſculina, *Thorax*, *Aiax*, *arctophilax*, *Trax*, *Phaax*, *abax*, *colax*, *&c.* *myſtax*.
2. Generis Omnis Adiectiua, *Audax*, *ſuax*, *edax*, *bibax*, *tenax*, *mordax*, *&c.* habent in Genitiuo *Acis*.
3. *Harpax harpagis*, *Aſtyanax Aſtyanactis*, ſunt Maſculina.

EX.

1. In *Ex* ſunt Maſculina, & faciunt in Genitiuo *Icis*, vt *Codex codicis*. ſic *Frutex*, *latex*, *caudex*, *index*.

1. Habent in Genitiuo *Icis*.
   1. Feminina *Vibex*, *carex*, *pellex*, *ilex*, *forfex*.
   2. Commune *Iudex*, *index*.
   3. Dubia, *Silex*, *obex*, *pomex*, *contex*, *imbrex*.
   4. Generis Omnis, *Multiplex*, *duplex*, *triplex*, *&c.*

5. *Grex gregis*, *Rex regis*, *aquilex aquilegis*, *veruex veruecis*, *remex remigis*, ſunt Maſculina. *Senex ſenis*, *exlex exlegis*.
6. *Nex necis*, *fex fecis*, *lex legis*, *ſupellex ſupellectilis*, ſunt Feminina.
7. *Sex*, Plurale, indeclinabile, eſt Generis Omnis.

IX & YX.

1. In *Ix*, ſunt Feminina, & habent in Genitiuo *Icis*, vt *Pix picis*. ſic *Ceruix*, *radix*, *perdix*, *&c.*

1. Nix

1. *Nix niuis, styx stygis, strix strigis, mastix mastigis*, sunt Feminina.
2. Mutant *X* in *Cis*, hæc Masculina, *Spadix, Phœnix, foxnix, calix, varix, natrix, cilix, Eryx*.
3. Adiectiua Generis Omnis, *Felix, pernix, trilix, spadix*, mutant *X* in *Icis*.
4. *Onyx onychos, sardonix sardonychos, Iapyx Iapygis, Phryx phrygis, Homeromastix Homeromastigis*, & alia ex *Mastix* Composita sunt Masculina.

O X.

Nomina in *Ox*, sunt Feminina, & habent in Genitiuo *Ocis*, vt *Vox vocis, celox celocis*.

1. *Atrox, velox, solox, precox, ferox*, habent *Ocis* in Genitiuo sed sunt Generis Omnis.
2. Masculina sunt, *Allobrox Allobrogis, Cappadox Cappadocis, Voluox Voluocis*.
3. *Nox noctis*, est Femininum.

VX.

In *Vx* sunt Feminina, & habent in Genitiuo *Vcis*, vt *Nux nucis, lux lucis, crux crucis*.

1. *Dux ducis*, est Commune. *Frux frugis*, Femininum.
2. Masculina sunt, *Pollux pollucis, redux reducis, tradux traducis*.
3. *Trux trucis*, est Generis Omnis.

LX, NX, RX.

Habentia Consonantem ante X. sunt Feminina, & mutant X in *Cis*, vt *Falx falcis*. sic *lanx, arx*.

1. *Coniunx coniugis*, est Commune.
2. *Deunx deuncis*. sic *quincunx, &c.* sunt Masculina.
3. Feminina sunt, *Sphynx sphyngis, Syrinx Syringis, phalanx phalangis*.

De Datiuo, Accusatiuo, Vocatiuo, & Ablatiuo Singulari Tertiæ Declinationis.

Tertiæ Declinationis Singularis:
1. Datiuus exit in *I*, vt *huic lepori.*
2. Accusatiuus exit in *Em*, vt *hunc leporem.*
3. Vocatiuus similis est Nominatiuo, vt *ô lepus.*
4. Ablatiuus exit in *E*, vt *ab hoc lepore.*

Accusatiuum Singularem formant.

1. Per *Im* tantùm ista: *Vis, amussis, cucumis, peluis, rauis, securis, sitis, strigilis, tussis, mephitis, buris*, vt *Vim, amussim, peluim, &c.*
2. Per *Em* vel *Im* ista: *Aqualis, clauis, febris, lens lentis, nauis, puppis, restis, sementis, turris, cannabis.*
3. Per *Im* vel *In* Græca *Is* finita, Genitiuum similem Nominatiuo apud Latinos habentia, vt *Genesim* vel *in Syntaxim* vel *in.*
4. Per *Ym* vel *Yn* Græca *Ys* finita, in Genitiuo *Os* purum habentia, vt *Halym* vel *yn, Capym* vel *yn, &c.*
5. Per *Em* vel *A* Græca in Genitiuo crescentia, vt *Aërem* vel *aëra,ætherem* vel *ra, Heroem* vel *Heroa, &c.* præter *Pan Pana* non *Panem.*
6. Quadrupliciter per *Em*, per *A*, per *Im*, pet *In*. hæc Nomina, *Paris, Iris, Isis, Alexis, Daphnis, Osyris, Tygris, Zeuxis, Adonis, Agis*, & alia *Is* finita duos Genitiuos, vnum in *O* purum alium in *O* impurum Græcè habentia, accentu in vltima carentia, vt *Paridem* vel *Parida*, vel *Parim*, vel *Parin.*

1. In quibusdam Nominibus in Accusatiuo *N* pro *M* ponitur Euphoniæ causa. vt *Moysem* vel *Moysen, &c.*
2. Accusatiuus Græcorum in Genitiuo *Os* purum habentium, desinens in *Im* vel *In*. item in *Ym* vel *Yn* syllabarum numero, Nominatiuo, non verò Genitiuo, debet esse æqualis, vt *Genesis geneseos, genesim* vel *genesin*, non *genesijn.*

3. Græca

3. Græca in *Is*, *Ys*, *Vs*, item in *As* formantia Genitiuum per *Antis*, duplicem possunt habere Vocatiuum. Primò similem Nominatiuo. Secundò depositâ literâ *S*, vt ô *Simois*, *Tethys*, *Melampus*, *Pallas*, vel o *Simoi*, *Tethy*. *Melampu*, *Palla*, item ô *Chremes Laches*, *Socrates*, *Vlysses*, vel *Chreme*, *&c.*

EXCEPTIO Ablatiui.

1. Ablatiuum Singularem formant per *I* tantùm Nomina.
1. Substantiua Neutra in *Al*, *Er*, *E*, desinentia *ab animali*, *calcari*, *cubili*.
2. Mensium, vt *ab Aprili*, *Septembri*, *Nouembri*.
3. Adiectiua habentia in Nominatiuo Neutrum per *E*, vt *à forti*, *acri*, *graui*, *suaui*, *&c.*
4. Accusatiuum per *Im* tantùm, vel per *Im*, & *In*, simul habentia, vt *ab hac Vi*, *siti*, *genesi*, *&c.*
5. Ista quatuor, *strigili*, *canali*, *memori*, *immemori*.

2. Ablatiuum Singularem formant per *E* & *I* simul Nomina.
1. Quorum Accusatiuus per *Em* vel per *Im* simul exit, vt *à Turri* vel *turre*, *à naui* vel *naue*.
2. Ista, *Amnis*, *ignis*, *Vectis*, *anguis*, *Vnguis*, *Vigil*, *auis*, *ciuis*, *imber*, *pugil*, *suppellex*, *finis*, *fustis*, *postis*.
3. Verbalia in *Trix* Adiectiuè sumpta, vt *à Victrice* vel *Victrici*, *Vltrice* vel *Vltrici*.
4. Gentilia in *As*, vt *ab Arpinate* vel *Arpinati*.
5. Adiectiua non habentia Neutrum per *E*, vt *à felice* vel *felici*, *fortiore* vel *fortiori*, *&c.* Excipe, *Hospite*, *sospite*, *paupere*.

De Plurali Numero.

1. Nominatiuus, Accusatiuus & Vocat: Pluralis Tertiæ Declinat: Nominis
1. Alterius à Neutro exit in *Es*, vt *Lepores*.
2. Neutrius Ablatiuum habentis in *E*, tantùm terminatur in *A*, vt *Ora*, *corpora*, *capita*, *flumina*, *&c.*
3. Neutrius Ablatiuum habentis in *I*, vel *E* & *I* simul, terminatur in *IA*, vt *Animalia*, *felicia*, *&c.*

Vetus

Vetus, bicorpor, tricorpor, & Comparatiua Neutra omnia formant Nominatiuum, Accusatiuum & Vocatiuum Pluralem in *Ra*, vt *meliora*.

Græca apud Latinos in Genitiuo Singulari crescantia, Accusatiuum Pluralem formant per *Es* vel *As*, vt *Heroes* vel *Heroas*, *crateres* vel *crateras*, *Martyres* vel *Martyras*.

De Genitiuo Plurali Tertiæ Declinationis.

Genitiuus Pluralis Tertiæ Declinationis desinit in *Vm*, vt *Patrum, fratrum, &c.*

Genitiuum Pluralem formant per *Ium* Nomina.
1. Quibus est Ablatiuus in *I*, aut in *I* & *E*, simul vt *Animalium, cubilium, fortium, ignium.*
2. In *Es* & *Is* Genitiuo non crescentia, vt *Nubium.*
3. Monosyllaba, vt *Cordium, artium, gentium, &c.*
4. Pluralia tantùm, vt *Mœnium, trium, manium.*
5. *Ns.* finita vt *Animantium, audientium.*
6. Ista, *Caro, venter, linter, vter, cohors, quincunx.*
7. Gentilia, vt *Samnitium, Arpinatium.*

Genitiuum Pluralem formant per *Vm* Nomina
1. Comparatiua Omnia, vt *Maiorum, fortiorum.*
2. Ista, *Supplex, memor, vetus, vigil, pugil, particeps, diues, degener, vber, puber, compos, impos, consors, inops.*
3. Ista, *Vates, volucris, iuuenis, canis, panis, strigilis.*
4. Ista, *Ren, splen, bos, flos, mos, fur, pes, curus, Rex, lex, dux, nux, vox,* vt *vocum, ducum, &c.*
5. Ista, *Proceres, lemures, preces, opes.*
6. Ista, *Arcas, Arabs, Ethyops.*

OBSERVATIONES.

1. Interdum Genitiuus Pluralis Tertiæ Declinationis, admittit Syncopen, aut etiam Epenthesin, vt 1. *Prudentum prudentium, parentum parentium, arrogantum arrogantium, Penatum Penatium, optimatum optimatium.* 2. *Alitum alituum, calitum calituum.*

2. Græca

2. Græca omnia *Os* Genitiui Singularis, mutant in Genitiuo Plurali, apud Græcos in *On*, apud Latinos in *Vm*, vt *Lampas*, *huius lampados*, *harum lampadon* vel *lampadum*.

De Datiuo & Ablatiuo Plurali.

Datiuus & Ablatiuus Pluralis Tertiæ Declinationis desinit in *Ibus*, vt *Leporibus*, *&c.*

1. *Bos* habet *bobus* vel *bubus* in Datiuo & Ablatiuo Plurali.
2. Neutra in *A* Tertiæ Declinationis Datiuum & Ablatiuum Pluralem dupliciter formant, primò per *Tis*, secundò per *Ibus*, sed per *Tis* elegantiùs, vt *Commatis* vel *commatibus*.

De Deficientibus Numero.

Nomina Tertiæ carentia:
- Plurali Masculina sunt ista: *aër*, *æther*, *sopor*.
- Plurali Feminina sunt ista, *Indoles*, *proles*, *lues*, *strues*, *tabes*, *labes*, *salus*, *tellus*.
- Plurali Neutra sunt ista: *Gausape*, *Nepenthes cacoëthes*, *hippomanes*, *fel*, *iubar*, *nemo*, *gluten*.
- Singulari Masculina sunt ista, *Calites*, *Penates*, *lemures*, *manes*, *antes*, *proceres*, *annales*, *fasces*, *cassès*, *pugillares*.
- Singulari Feminina sunt ista, *Tralles*, *Gades*, *Alpes*.
- Singulari Neutra sunt ista, *Altaria*, *Mœnia*, *Saturnalia*, *Bacchanalia*, *Feralia*, *Floralia*, *&c.*

CAPVT VIII.

De Quarta Declinatione.

1. Nomina Quartæ Declinat: in
   - 1. *Vs*, sunt Masculina, vt *Fructus*, *sensus*, *arcus*, *&c.*
   - 2. *V*, sunt Neutra omnia, vt *Cornu*, *gelu*.

1. Feminina sunt, *Manus*, *quercus*, *acus*, *anus*, *tribus*, *porticus*, *socrus*, *nurus*, *domus*, & Plurale *Idus*.
2. *Specus*, *Penus*, sunt Dubia; *sed penus & gelu*, carent Plurali.

2. Quar-

2. Quarta Declinatio terminat

- Singularem
  1. Nominatiuum, Genit: & Vocat: in *Vs*, vt *hic, huius ô Fructus.*
  2. Datiuum in *Vi*, vt *Fructui.*
  3. Accuſatiuum in *Vm*, vt *Fructum.*
  4. Ablatiuum in *V*, vt *Fructu.*
- Pluralem
  1. Nominatiuum, Accuſ: & Vocat: in *Vs*, vt *hi, hos, ô Fructus.*
  2. Genitiuum in *Vum*, vt *Fructuum.*
  3. Dat: & Ablat: in *Ibus*, vt *Fructibus.*

1. *IESVS* ſanctiſſimi Nomen ſic declinatur. *Hic IESVS, huius IESV, huic IESV, hunc IESVM, ô IESV, ab hoc IESV.*
2. Deſinentia in *V* in omnibus Caſibus Singularibus, vnam habent Terminationem, ſcilicet *V*. in Plurali verò tres, in Nominatiuo, Accuſatiuo, & Vocatiuo *A*, in Genitiuo *Vum*, in Datiuo & Ablatiuo *Ibus*, vt *Cornu, cornua, cornuum, cornibus*, præter *Veru Verubus.*
3. *Specus, artus, arcus, lacus, partus, tribus, acus, portus, quercus*, Datiuum & Ablatiuum Pluralem formant per *Vbus*, vt *Specubus, &c.*

CAPVT IX.

De Quinta Declinatione.

1. Nomina Quintæ Declinationis ſunt Feminina, vt *Res, ſpes, &c.* præter *hic* vel *hæc dies, hi dies, hic meridies.*

2. Quinta Declinatio format

- Singularem
  1. Nomin: & Vocat: per *Es*, vt *Res.*
  2. Genit: & Datiu: per *Ei*, vt *Rei.*
  3. Accuſatiuum per *Em*, vt *Rem.*
  4. Ablatiuum per *E* vt *Re.*
- Pluralem
  1. Nom: Accuſ: Voc: per *Es*, vt *Res.*
  2. Genitiuum per *Erum* vt *Rerum.*
  3. Dat: & Abl: per *Ebus*, vt *Rebus.*

CAPVT

CAPVT X.

De Heteroclitis.

Heteroclita Nomina sunt, quæ in declinando ista quinque Accidentia, Genus, Declinationem, Numerum, Casum, & Terminationem *in Recto cum Analogis non seruant eadem, & similia.*

Heteroclita. { Variantia. 1. Declinationem 2. Genus. 3. Genus & Declinationem.
Deficientia. Numero Singulari, aut Plurali. Item Casu, Aptota, Monoptota, Diptota, Triptota.
Abundantia. 1. Terminatione. 2. Declinatione. 3. Genere & Declinatione. }

Variantia Genus.

1. Hæc Nomina, *Auernus, Dindymus Gargarus, Ismarus, Mænalus, Maßicus, Pangæus, Tænarus, Tartarus,* in Singulari sunt Masculina, & vt *Dominus*, in Plurali Neutra, & vt *Scamna* declinantur; *Hæc Pergamus* vt *Fagus*, *hæc Pergama Pergamorum*, vt *Scamna orum.*
2. *Hic locus, iocus* vt *Dominus*, in Plurali, *hi loci, ioci* vt *Domini*, & *hæc loca, ioca* vt *Scamna.*
3. *Hoc cælum*, vt *Scamnum*, in Plurali, *hi cæli*, vt *Domini.*
4. *Hoc frenum, rastrum*, vt *Scamnum*, in Plurali, *hæc frena, rastra*, vt *Scamna*, & *hi freni, rastri*, vt *Domini.*
5. *Argos* in Singulari Neutrum indeclinabile, in Plurali verò Masculinum, vt *Domini* declinatur.

Variantia Declinationem.

1. *Hoc iugerum iugeri iugero*, in Singulari est Secundæ, in Plurali Tertiæ, *hæc iugera iugerum iugeribus.*
2. *Hoc vas vasis vasi vase*, in Singulari est Tertiæ, in Plurali Secundæ, *hæc vasa vasorum vasis.*

Variantia Genus & Declinationem.

2. Artium Nomina, vt *Rhetorica, Ethica, Politica, Physica, &c.* in Singulari sunt Feminina Primæ. in Plurali, *Hæ Rhetoricæ Rhetoricarum* & *hæc Rhetorica Rhetoricorum* Secundæ.

Defi-

Deficientia Numero.

Carent Numero Plurali Nomina:
1. Metallorum vt *Aurum*, *argentum*, *&c.* præter *Æra*, *electra*, *stanna*, *Orichalca*,
2. Frumentorum, vt *Triticum*, *siligo*, *&c.* præter *Auena*, *hordea*.
3. Herbarum, vt *Hyssopum*, *&c.* præter *Lilia*, *rosæ*.
4. Liquorum, vt *Lac*, *acetum*, *oleum*, *&c.* præter *vina*, *musta*
5. Rerum quas metimur, aut ponderamus, vt *Piper*, *crocus*, *butyrum*, præter *mella*.
6. Multa ætatum virtutum, & vitiorum.

Annotátio. *Nomina Propria carent Numero Plurali, secundùm quosdam Grammaticos, vt* Petrus, Anna. *Sed contraria opinio verior esse videtur, vt Exempla docent. Cicero dixit:* tres Ioues, quatuor Veneres, trium Antoniorum, Paulos, Catones, Scipiones. *Ouidius*, multos Hectores, *Martialis*, duos Senecas. *Iuuenalis*; Curios simulant, Linacer lib. 6. *in Synchysi, iubet illorum superstitionem redarguere, qui docent Propria Nomina Plurali carere.* Despauterius lib. 3. taliâ de hac re scribit verba; *Quando plures eiusdem Nominis aut similes significare volumus homines possumus vti Plurali, Antonij, Scipiones, Platones, & Adiectiua addere, vt Appellatiuis, veluti tres Antonij, multi Hectores, &c. non vt Grammatistæ volunt duos, quorum vterq; dicebatur Petrus, aut triplicem Petrum nisi tricorporem aut triplicem significaueris, qualem Cerberum aut Gerionem fuisse fabulantur.*

Deficientia Casu.

1. Aptota, id est indeclinabilia sunt, quæ non declinantur, vt *Pondo*, *nihili*, *tot*, *quot*, *quatuor*, *quinque*, *sex*, *septem*, *&c.*
2. Monoptota, id est, quæ in vno Casu reperiuntur, sunt hæc *Exspes* in Nominatiuo, *Dicis* in Genitiuo *inficias*, *inferias* *incitas* in Accusatiuo *iussu*, *permissu*, *natu*, *noctu*, *promptu* in Ablatiuo.
3. Diptota, id est, quæ in duobus Casibus reperiuntur, sunt ista: *Tantundem*, *tantidem*, *suppetiæ*, *suppetias*, *fors forte*, *macte macti*, *spontis sponte*, *repetundarum repetundis*.
4. Triptota, quæ in tribus Casibus reperiuntur, sunt ista, *Opis opem ope*, *precis precem prece*.

Abun-

Abundantia Nomina.

1. Abundans Nomen est, quod in eadem Significatione, recipit diuersam seu Terminationem, seu Declinationem, seu aliquod aliud attributum.

2. *Domus*, tum Secundæ, tum Quartæ est Declinationis; sed in Secunda caret Vocatiuo Singulari, item Nominatiuo & Ablatiuo Plurali; in Quarta verò tantùm caret Ablatiuo Singulari.

3. *Vulgus* in Accusatiuo *hoc vulgus* & *hunc vulgum*.

4. Hæc quinque, *Colus*, *cornus*, *laurus*, *platanus*, *pinus*, declinantur in vtroque Numero integrè vt *Fagus*, & præterea ex Quarta, habent omnes illos Casus vtriusque Numeri, qui desinunt in *Vs*, *Vm*, *V*.

5. *Ficus*, pro *morbo* est Masculinum Secundæ tantùm, pro *arbore* verò vel *fructu* est Femininum, tum Secundæ, tum Quartæ, & vbique integrè declinatur; sed Datiuo & Ablatiuo Plurali in Quarta caret.

6. Hæc duo *Quercus*, *lacus*, declinantur in vtroque Numero integrè, vt *Manus*, & præterea ex Secunda habent Casus in *I* desinentes. *Quercus* verò habet etiam Genitiuum Pluralem *quercorum*.

7. Neutrum *Pecus pecoris*, & Femininum *pecus pecudis* abundant & Genere, & Casibus obliquis.

8. *Penus* Singulare tantum, in Quarta est Dubium, in Secunda Masculinum. *Penus* vtriusque Numeri est Tertiæ Neutrum. *Penum* Singulare tantum est Neutrum Secundæ. *Penu* est Singulare indeclinabile Neutrum Quartæ.

9. *Specus* est Dubium. Quartæ integrum, dicitur etiam *Hoc specus* & *hoc specu*, in Nominatiuo, Accusatiuo, & Vocatiuo: item *hoc specu* Neutrum indeclinabile.

10. Terminatione Abundantia sunt ista: *Apes apis*, *torques torquis*, *honor honos*, *papyrus um*, *pileus um*, *tonitrus tonitru*, *scorpius scorpio*, *pauus pauo*, *rapa um*, *necessitas necessitudo*, *luxuria luxuries*, *materia es*, *ganea um*, *euentus um*, *cantus cantio*, *cantilena canticum*, &c. item Adiectiua, *imbecillis* vel *imbecillus*, *saluber* vel *salubris*, &c.

CAPVT XI.

De Compositis & Patronymicis.

Nomina Composita ex

1. Nominatiuis duobus integris declinabilibus, vtrumque declinant Nominatiuum, ita, vt extra Compositionem, vt *Respublica, Reipublicæ, Rempublicam, iusiurandum, iurisiurandi, iurijurando.* Excipe, *Leopardus, leopardi, leopardo, &c.*
2. Nominatiuo & Genitiuo, aut ex Genitiuo & Nominatiuo, itemque ex parte declinabili, & Nominatiuo tantùm Nominatiuum inflectunt, & quædam quidem Simplicis sui retinendo Declinationem, vt *Paterfamilias, Tribunusplebis, Ludimagister, infinitus, &c.* Quædam verò nouam adsciscendo, vt *Capricornus capricorni, exsanguis, huius exsanguis, huic exsangui,* non *exsanguinis.*
3. Genitiuis duobus non declinantur.
4. Dictionibus duabus vtrisq; corruptis vel vna tantùm secundùm Terminationem sunt declinanda, vt *Centimanus centimani,* sic *armiger, opifex, omnipotens, &c.*

1. In *Alteruter* posterior tantùm pars declinatur, præter Genitiuum, *alteriusutrius* & *alterutrius.*
2. *Rosmarinus* dupliciter .s. *rosmarini* vel *rorismarini.*

De Patronymicis.

Patronymica

1. A Proprijs ferè Nominibus Patrum, Auorum, Proauorum, Fratrum, Matrum, Sororum, Regum, Regionum, Montium, &c. deriuantur, vt *Priamides, Atlantiades.*
2. Habent quatuor Terminationes, *As, Es, Is, Ne.* vt *Æetias, Pelides, Æneis, Nerine.*
3. In *Es,* sunt Masculina Primæ, vt *Hippotades, Æneaides,* & declinantur vt *Anchises.*
4. In *As,* & *Is,* sunt Feminina Tertiæ, vt *Phaetontias, Colchis, Sicelis, Æneis.*
5. In *Ne,* sunt Feminina Primæ, vt *Neptunine, Adrastine,* & declinantur vt *Ode.*

Capvt XII.

De Pronomine.

Quid est Pronomen? *Est vox declinabilis loco nominis posita, Personam significans, vt* Ego, Tu, Ille.

Quot sunt Pronomina Simplicis Figúræ? *Octodecim: Ego, Tu, Sui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Quis, Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras, Vestras, Cuias, Cuius.*

Quot sunt Pronominis

1. Accidentia? *Octo:* Figura, Species, Qualitas, Persona, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ? *Tres:* Simplex, vt *Ego*, Composita, vt *Egoipse*, Decomposita, vt *Egometipse*.
3. Species? *Duæ:* Primitiua, vt *Ego, Tu, Sui*, Deriuatiua, vt *Meus, Tuus, Suus.*
4. Personæ? *Tres:* Prima, vt *Ego, Nos.* Secunda, vt *Tu, Vos.* Tertia, vt *Ille, Illi.*
5. Genera? *Quatuor:* Masculinum, Femininum, Neutrum, Omne.
6. Declinationes? *Quinque:* 1. 2. 3 4 5.
7. Numeri? *Duo:* Singularis & Pluralis.
8. Casus: *Sex* Nom: Gen: Dat: Ac: Voc: Abl.

Pronomina Declinationis

1. Primæ, sub Terminatione Secunda? sub Prima verò & Tertia Secundæ, sunt ista decem: *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Hic, Is, Iste, Ille, Ipse.*
2. Tertiæ, sunt ista tria, *Nostras, Vestras, Cuias*, quæ sunt Generis Omnis.
3. Quartæ hæc sunt duo, *Qui & Quis*, cum Compositis, vt *Quiuis, quilibet, quisq;, &c.*
4. Quintæ, sunt ista tria, *Ego, Tu, Sui.*

Admónitio. *Maioris facilitatis gratiâ, tot assignantur Declinationes Pronominum, quot sunt etiam in nomine; & ad eas reuocata sunt quædam ex Pronominibus, quarum in declinando magis videntur sequi Analogiam. quomodo autem singula Pronomina sint declinanda, clare in Tyrocinio docetur.*

OBSERVATIONES.

1. Omnia Pronomina ferè Vocatiuis carent, præter quatuor: *Tu, Meus, Noster,* & *Nostras.*
2. *Sui* eodem modo in vtroque Numero declinatur. sed caret Nominatiuo.
3. *Meus* in Vocatiuo habet *Mi,* non *Mee.*
4. Possessiua Pronomina, id est, quæ possessorem indicant, sunt quinque: *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.*
5. Gentilia Pronomina, id est, quæ gentem aut sectam significant, sunt duo: *Nostras* & *Vestras.*
6. Interrogatiua Pronomina sunt tria: *Quis, Cuius, Cuias.*
7. Reciproca Pronomina sunt duo: *Sui* & *Suus*, quæ ad eandem tertiam Personam redeunt.
8. Relatiua Pronomina, id est, quæ rem prius dictam commemorant, sunt ista: *Qui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Idem.*
9. Demónstratiua Pronomina sunt hæc, *Ego, Tu, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is.*

ANNOTATIONES.

1. *Quis* habet ista Composita *Quisnam, quisquis, quisque, quisquam, quispiam, aliquis, siquis, nequis, ecquis, vnusquisque, ecquisnam,* quorum Feminina in Nominatiuo Singulari & Plurali; item quoque Neutra in Plurali per Æ diphtongum finiuntur: præter *Aliqua, siqua, nequa,* in Feminino Singularia & Neutro Pluralia, at in Plurali Femininum, *Aliquæ, siquæ, nequæ. Ecquis* habet *ecqua* vel *ecquæ* in Genere Feminino.
2. *Quicum,* pro Ablatiuo *cum quo, cum qua, cum quo* eleganter ponitur: siue sit Relatiuum, siue Interrogatiuum. Ter. *Qui cum filius loquitur?*
3. *Quid,* cum suis Compositis est Substantiuum. *Quod* verò cum suis est Adiectiuum.

CAPVT

CAPVT XIII.

DE VERBO.

Quid eſt Verbvm? *Eſt vox, per Modos, Témpora, Números, & Perſónas flexibilis, vt* Sum, Amo, Amor, &c.

Quotuplex eſt Verbum ratione

1. Perſonæ? *Duplex:* Perſonále, & Imperſonále.
2. Coniugationis? *Duplex:* Análogum, & Anómalum, (*quorum vtrumque adhuc eſſe triplex ſtatuitur,* Abundans, Defectiuum, & Medium.)
3. Conſtructiônis? *Duplex:* Abſolûtum, & Tranſitiuum.
4. Rei ſignificátæ? *Triplex:* Subſtantiuum, Vocatiuum, & Adiectiuum.

Admónitio. *Vt ad interrogationem iſtam,* Quale eſt Verbum? *ſtatim Puer reſpondere queat; opus erit ipſi prius indicáre, ratiône cuius ea interrogatio fiat, ſcilicet, an ratiône* Perſónæ? *an ratiône* Coniugationis? *an ratiône* Conſtructionis? *an denique ratiône* Rei ſignificatæ.

Quid eſt Verbum

1. Perſonâle? *Quod per tres Perſónas in vtroq; Número coniugatur, vt* Amo, amas, amat: Amâmus, amátis, amant.
2. Imperſonâle? *Quod tantùm per vnam Perſónam tértiam in Número Singulari flectitur, vt* Pudet, piget, ſtatur, &c.

Quid est Verbum

1. Analogum? *Quod in Præsenti, & eius Deriuatiuis omnes Personas, eodem & solito modo inchoat, terminat, & crescere facit:* Vt Do, scribo.

2. Anomalum? *Quod in Præsenti, aut eius Deriuatiuis, omnes Personas eodem & solito modo, aut non inchoat, aut non terminat, aut crescere non facit:* Vt Sum, Fero, Volo.

3. Abundans? *Quod manente eadem significatione, plures, quam vnam habet, aut Terminationes, aut Coniugationes, aut Præteriti vel Supini Formationes, de quibus vide* Cap. 15. 16. 17. & 18.

4. Defectiuum? *Quod caret, aut Modo, aut Tempore, aut Persona, aut Præterito, aut Supino.*

5. Medium? *Quod nec abundat, nec caret vllo Accidente, manente eâdem significatione.*

6. Absolutum? *Quod præter Casum alicuius Circumstantiæ, vt Loci, Temporis, &c. item cognatæ Significationis nullum, alium post se regit:* Vt Sto, sedeo, eo, maneo.

7. Transitiuum? *Quod præter Casum alicuius Circumstantiæ, vt Loci, Temporis, &c. item cognatæ Significationis etiam alios admittere potest,* Vt Lego, scribo, fero.

8. Substantiuum? *Quod rem esse significat; sunt autem Verba Substantiua quatuor:* Sum, fio, forem, exsisto.

9. Vocatiuum? *Quod Nomen rei exprimit: sunt autem quinque Verba Vocatiua:* Vocor, appellor, nominor, dicor, nuncupor.

10. Adiectiuum? *Quod aliquod rei Accidens, aut proprietatem declarat. Sunt autem Verba Adiectiua, omnia alia, præter Substantiua & Vocatiua.*

Annotatio 1. *Erant qui* Gigno genui genitum, Sterno straui stratum, Do dedi datum, *& cætera similia dicunt esse Verba Anomala, Nam Verbum Anomalum, non illud est, cuius Præteritum aut Supinum ab alia syllaba incipit, & ab alia Præsens, sed illud tantum quod Personas Præsentis, & eius Deriuatiuorum, aut initio, aut in medio, aut in fine mutat, qualia sunt:* Sum, fero, volo, &c.

Annotatio 2. *Strictè loquendo, ferè omnia Verba apud Latinos sunt Defectiua; quum omnium nonnulla Tempora ex Participijs, & Verbo* Sum, *suppleantur.*

De Ac-

De Accidéntibus Verbi.

Quot ſunt in Verbo.

1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Genus, Coniugatio, Modus, Tempus, Numerus, Perſona.
2. Figuræ *Tres*: Simplex, vt *Rego*, Compoſita, vt *Porrigo*, Decompoſita, vt *Exporrigo*.
3. Species *Duæ*: Primitiua, vt *Rogo*, Deriuatiua, vt *Rogito*.
4. Genera *Quinque*: Actiuum, Paſſiuum, Neutrum, Deponens, Commune.
5. Coniugationes *Quatuor*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta. *harum quælibet eſt duplex*: Analoga & Anomala. Analoga *Verbi Analogi*, Anomala *Verbi Anomali*.
6. Modi *Septem*: Indicatiuus, Imperatiuus, Subiunctiuus, Optatiuus, Potentialis, Permiſſiuus, & Infinitiuus.
7. Tempora *Quinque*: Præſens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum pluſquam perfectum, & Futurum.
8. Numeri *Duo*: Singularis & Pluralis.
9. Perſonæ *Tres*: Prima, vt *Amo*, Secunda, vt *Amas*, Tertia, vt *Amat*.

Verbum deſinens in
- 1. *O*, cui *R* addi
  - 1. poteſt, eſt Actiuum, vt *Amo, lego, emo.*
  - 2. non poteſt, eſt Neutrum, vt *Egeo, ſtudeo.*
- 2. *M*, eſt Neutrum, vt *Sum, adſum, proſum.*
- 3. *Or*, ſi ex eo Actiuum
  - 1. fit, eſt Paſſiuum, vt *Amor, legor.*
  - 2. non fit, & ſignificat agere tantùm, eſt Deponens, vt *Rixor*, ſi verò ſignificat agere & pati ſimul eſt Commune, vt *Oſculor.*

 CAPVT

CAPVT XIV.

De Præteritis Regulæ Generales.

1. Verbum Compositum, ita format suum Præteritum & Supinum, sicut Verbum simplex, & iuxta eandem Regulam: vt *Perlego perlegi perlectum*; sicut *Lego legi lectum.*

Sunt nonnulla Composita, quæ suum Præteritum & Supinum formant aliter, quàm Verbum simplex, vt *Intelligo intellexi intellectum*, licet *Lego legi lectum* habeat.

2. Licet simplex Præteriti principium geminet, tamen Compositum non debet geminare: vt *Pello pepuli pulsum, repello repuli*, non *repepuli.*

Præcurro, item *repungo*. & Composita Verbi *disco*, *posco*, geminant Præterita suorum simplicium: vt *Præcucurri, repupugi, edidici, repoposci.*

3. Quæcunque carent Præterito, carent etiam & Supino, & Participijs à Supino descendentibus, itemque Verbalibus, vt Neutrum *Glisco*, & Deponentia *Reminiscor, Vescor, &c.*

4. Verbum Passiuum.
1. Præterita sua in qualibet Coniugatione componit ex Præterito Participij, & Verbo *Sum*, vt *Amor amatus sum* vel *fui*. *Legor lectus sum* vel *fui.*
2. Caret Præterito, quando eius Actiuum caret Supino, vt *Discor, metuor.*
3. Tot habet Præterita, quot in Actiuo sunt Supina, vt *Lautus*, *aut lotus*, *aut lauatus sum* vel *fui.*

5. Supina Deponentium ex ipsorum Præteritis cognoscuntur, vt *Sciscitatum*, ex *sciscitatus sum*, *imitatum*, ex *imitatus sum.*

CAPVT XV.

De Prima Coniugatione.

Verba Primæ Coniugationis formant Præteritum in *Aui*, Supinum in *Atum*, vt Actiua, *Amo amaui amatum. Leuo leuaui leuatum. Recreo aui atum.*

1. Neutra ista : *Cubo, crepo, sono, tono* ; & hæc Actiua, *Domo, veto, increpo, incubo, intono*, habent *Vi*, *itum*, & aliquando *Aui atum*, vt *Cubo cubui cubitum*, vel *aui atum*.

Composita Verbi *Cubo* cùm habent *m* ante *Bo*, sunt Tertiæ, cùm non habent, sunt Primæ Coniugationis.

Composita Verbi *Crepo increpui increpitum, concrepui concrepitum, discrepaui discrepatum* magis laudantur.

2. Neutra, *Mico micui, emico emicui, dimico dimicui*, carent Supino, sed *dimico*, sæpius *dimicaui* & *atum* facit.

3. Cum Compositis est Actiuum.

1. *Necó aui átum*, olim *ui ectum*; eius Composita nunc habent *aui atum*, & *ui ectum*.

2. *Seco secui sectum, frico fricui frictum* vel *fricatum*.

3. Ferè omnibus *Plico* ; sed cùm his quatour : *applico, explico, implico, complico*, habet *aui atum*, & *ui itum* : cum cæteris verò tantùm *aui atum*, vt *multiplico aui atum*, sic *duplico, replico, &c.* & Neutrum, *Supplico aui atum*.

4. *Do dedi datum*, istis tribus *circumdo, pessundo, venundo*, sed *satisdo* est Neutrum. Reliqua Composita Verbi *Do*, Actiua sunt Tertiæ Coniugationis, & habent *didi ditum*, vt *reddo reddidi redditum*.

1. Actiuum *Lauo laui*, tria habent Supina, *lotum lautum lauatum.*
2. Actiuum *Poto potaui*, duo facit Supina, *potum* & *potatum.*
3. Actiuum est *Iuuo iuui*, cum *adiuuo adiuui adiutum.*
4. *Sto steti statum*, est Neutrum: cuius Composita ferè omnia Neutra faciunt, *stiti stitum*, vel *statum*, vt *consto*, *insto*, sed *præsto præstiti præstitum* vel *atum*, rariùs *aui* est actiuum.

De Deponentibus & Communibus.

Deponentia & Communia Primæ Coniugationis habent in Prætetito *atus sum* vel *fui*, vt *Lætor lætatus sum* vel *fui*, *osculor osculatus sum* vel *fui.*

☩ Deponentia Primæ sunt ista: *Aduersor, adulor, æmulor, altercor, arbitror, argumentor, argutor, assentor, auersor, auguror, auspicor, concionor, conor, conspicor, cunctor, digladior, exsecror, fabulor, famulor, grassor, gratificor, grator, gratulor, hariolor, indignor, iocor, lætor, luctor, mercor, minor, opinor, peculor, depeculor, prædor, præstolor, ratiocinor, rixor, stomachor, spatior, suffragor, suspicor, tumultuor, vagor, vociferor,* & cætera a Substantiuis deriuata, vt *Bacchor, cauillor, causor, conuitior, epulor, heluor, imaginor, &c.*

☩ Verba Communia Coniugationis Primæ, docent Grammatici esse ista: *Aucupor, abominor, aspernor, adipiscor, amplexor, calumnior, comitor, consolor, contemplor, criminor, dignor, depopulor, feneror, frustror, furor, hortor, iaculor, interpretor, imitor, miror, miseror, moror, meditor, odoror, ominor, osculor, percontor, piscor, precor, recordor, sector, speculor, scrutor, testor, tutor, vador, veneror, venor.*

Admónitio. *Verbis Communibus in Passiua significatione rarissimè est vtendum; satiusq; est illa Deponentium numero adijcere, atq; etiam Deponentia esse dicere, quàm cum aliqua formidine Solœcismi in loquendo vsurpare.*

De Abun-

De Abundantibus & Defectiuis.

In Prima Coniugatione, Verba Analoga. 1. *Abundantia sunt ista, Fabrico* vel *or, iurgo* vel *or, populo* vel *or, lauo as* vel *lauo is, explico explicaui atum* vel *ui itum, & alia duplex Præteritum aut Supinum habentia.* 2. *Defectiua propriè sunt ista: Ouat sicut amat, ouas sicut amas, Fari & Dari simplex caret prima Persona in Præsenti.* 3. *Media cætera omnia.* 4. *Anomala, in Prima ferè nulla.*

CAPVT XVI.
De Secunda Coniugatione.

Verba Secundæ Coniugationis Actiua, habent in Præterito *ui*, & in Supino *itum*, vt *Moneo monui monitum.* sic *arceo, exerceo, habeo cohibeo, &c.*

Verba Secundæ Coniugationis Neutra, habent *ui* absque Supino, vt *Studeo studui.* sic *pareo, albeo, rubeo, lateo.*

Omnia Verba in *Eo*, sunt Secundæ Coniugationis, præter Actiua ista: *Beo, creo, calceo, enucleo, laqueo, illaqueo screo:* & Neutra: *Meo, nauseo,* quæ sunt Primæ; item Neutra, *Eo, queo, nequeo,* quæ sunt Quartæ.

BEO, CEO.

1. *Iubeo iussi iussum, sorbeo sorbui sorbitum*, rarius *sorpsi sorptum*, cum Compositis est Actiuum.

1. *Doceo docui doctum, misceo miscui mistum* vel *mixtum, mulceo mulsi mulsum* vel *ctum*, cum Compositis sunt Actiua.
2. Neutra, *Iaceo, noceo, placeo*, habent *ui itum.*
3. *Luceo luxi*, cum Compositis Neutrum, caret Supino.
4. Actiui, *Taceo tacui tacitum*, Composita etiam Actiua, habent sine Supino *ui*, vt *conticeo ui, reticeo ui, &c.*
5. *Decet uit, liceo ui,* pro *Vendor*, carent Supino.
6. *Lucet uit* vel *itum est, libet uit* vel *itum est.*

DEO.

DEO.

1. *Rideo risi risum, suadeo suasi suasum, video vidi visum,* cum Compositis sunt Actiua.
2. *Ardeo arsi arsum,* cum Compositis est Neutrum.
3. *Frendeo frendi fressum,* pro *frango* est Actiuum: sed *frendeo frendui* pro *frendo,* est Neutrum.
4. Actiua ista: *Mordeo momordi morsum, spondeo spopondi sponsum, Tondeo totondi tonsum.* & Neutrum, *Pendeo pependi pensum,* licet principium Præteriti geminent, Composita tamen eorum non geminant, vt *Respondeo, respondi,* non *respopondi* De *Audeo, gaudeo, prandeo, pudet, tadet & piget,* vide Cap. 19. & 20.
5. *Sedeo sedi sessum,* cum Compositis, est Neutrum: præter duo Actiua, *Insideo insedi insessum. Obsideo obsedi obsessum.*

GEO, IEO LEO.

1. *Augeo auxi auctum, indulgeo indulsi indultum, mulgeo mulsi* vel *mulxi mulctum, tergeo tersi tersum,* cum Compositis sunt Actiua.

1. Cum Compositis respuunt Supinum hæc Actiua: *Lugeo luxi, vrgeo vrsi,* & Neutra, *algeo alsi, frigeo frixi, fulgeo fulsi, turgeo tursi.*
2. *Cieo ciui citum, Vieo vieui vietum,* cùm suis sunt Actiua.
3. Neutra, *Caleo, doleo, Valeo,* habent *ui itum.*
4. *Pleo,* inusitatum suis Compositis Actiuis, reliquit *eui etum,* vt *Compleo eui etum, Impleo eui etum, repleo eui etum, &c.*
5. Actiua sunt. *Leo leui letum. Deleo eui etum, releo eui etum.*
6. *Fleo fleui fletum, defleo defleui defletum.*
7. *Soleo solitus sum,* Neutro Passiuum, olim habuit *solui.*
8. *Oleo olui olitum,* quondam *oleui* cum Compositis odoriferis, est Neutrum.
9. Actiua sunt, *Aboleo aboleui abolitum,* & in sacrificio, *adoleo ui utum,* rarissimè *adoleui.* Sed *adoleo* de ætate est Neutrum, & facit *adoleui adoletum* vel *adultum,* rarissimè *adolui.*

MEO,

MEO, NEO, QVEO.

Cum Compositis est Actiuum, *Neo neui netum*, *Teneo tenui tentum*: *Torqueo torsi tortum*, olim *torsum*, & *timeo timui* absque Supino.

1. Neutri *Maneo mansi mansum*, Composita etiam Neutra quæ amiserunt *A*, habent *ui* siue Supino, vt *Emineo nui*, *&c.* quæ verò retinent *A*, habent *si sum*, vt *Remaneo si sum*.
2. *Liqueo licui*, cum Compositis est Neutrum.

REO, SEO, VEO.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Torreo ui tostum. Censeo ui censum. Caueo caui cautum. Foueo foui fotum. Moueo moui motum. Voueo voui votum.*

1. *Careo ui itum, pareo ui itum, hæreo hæsi hæsum*, cum Compositis sunt Neutra.
2. Neutrum *Mereo ui itum*, *Mœreo* verò caret vtroque.
3. *Faueo faui fautum, sueo sueui suetum*, sunt Neutra.
4. Neutra *Paueo paui, conniueo conniui* vel *connixi, langueo langui, liueo liui, flaueo flaui, ferueo ferui* vel *ferbui*, sed *conferueo* & *deferueo bui* tantùm carent Supino.
5. *Aueo* Neutrum, caret vtroque.

De Deponentibus & Defectiuis.

1. Deponentia Secundæ habent *itus sum*, vt *Vereor veritus sum*. sic *Liceor, polliceor*.

Excipe *Fateor fassus sum, confiteor confessus sum, profiteor professus sum, misereor misertus sum, reor ratus sum, tueor tuitus sum. Medeor* caret vtroque.

2. Analoga Abundantia, *Mereor* vel *o*, *prandeo prandi* vel *pransus sum*, *&c.* Defectiua, *Aue, aueto, auete, auere. Salueo, saluebis, salue, salueto, saluete, saluere.* Media, cætera præter Abundantia & Defectiua, Anomala hic nulla.

CAPVT

CAPVT XVII.

De Tertia Coniugatione.

Cio. dio. gio. pio. rio. cio.

1. Actiuorum, *Facio feci factum, iacio ieci iactum*, Composita etiam Actiua habent *ectum*, vt *afficio affeci affectum, abijcio abieci abiectum, &c.*

1. Obsoletorum, *Lacio* & *specio*, Composita Actiua habent *exi ectum*, vt *Allicio exi ectum, perspicio exi ectum.* Excipitur Actiuum. *Elicio elicui elicitum.*

2. Cum Compositis est Actiuum. *Fodio fodi fossum, Cupio cupiui cupitum*, sed *Fugio fugi fugitum*, cum suis potius Neutrum.

3. Actiuorum, *Capio cepi captum, rapio ui raptum*, Composita etiam Actiua habent *eptum*, vt *Accipio accepi acceptum, eripio eripui ereptum, &c.*

4. Neutra, *Sapio ui* vel *pij, desipio ui, resipio ui* carent Supino.

5. *Pario peperi partum* vel *paritum*, est Actiuum; sed hinc *pariturus* non *parturus* venit. Composita Verbi *pario* Actiua, vt *Aperio, reperio*, sunt Quartæ Coniugationis.

6. Actiui *Quatio* (*quassi quassum* inusitata) Composita etiam Actiua formant *cussi cussum*, vt *Percutio ssi ssum, &c.*

VO.

1. Cum Compositis est Actiuum, *Acuo ui ûtum, arguo ui ûtum, statuo ui ûtum, struo struxi structum.* Neutrum, *Fluo fluxi fluxum.*

2. *Metuo ui, respuo ui*, Actiua, carent Supino.

3. Verbi

3. Verbi Neutri, *Ruo rui ruitum*, Composita Actiua habent *rui rutum*, vt *Diruo dirui dirutum*.
4. *Corruo* & *Sternuo*, Neutra habent *ui utum*.
5. Neutra, *Luo, gruo, congruo, ingruo*, habent *ui* sine Supino.
6. Verbi *Pluo plui* & olim *pluui plutum*, Supini est vsus in Compositis, vt *Complutum*.
7. *Nuo*, inusitatum Compositis reliquit *ui* sine Supino, vt *Abnuo abnui, innuo innui, renuo renui*.
8. Composita Actiua ii orum Actiuorum *Lauo*, vt *Abluo, diluo, suo* vt *Consuo, insuo, spuo* vt *Conspuo, inspuo*, antiqui *duo* vt *induo, exuo*, habent *ui utum*.

BO, CO.

1. Cum Compositis est Actiuum:
1. *Scribo scripsi scriptum, bibo bibi bibitum.* item *glubo glubi, lambo lambi, scabo scabi*, absque Supino.
2. *Dico dixi dictum, duco duxi ductum, Ico ici ictum, pasco paui pastum, scisco sciui scitum, vinco vici victum.*
3. *Nosco noui notum*: sed *Agnosco, cognosco, præcognosco, recognosco, oui itum*, amant.

Composita Verbi *Cubo bas are*, sunt Neutra, & habent *m* abiecto *ui itum*, vt *Acccumbo, accubui accubitum*.
2. Neutra sunt, *Cresco creui cretum*, cum Compositis, & *adolesco adoleui adoletum* vel *ultum*, *exolesco exoleui exoletum*, *obsolesco obsoleui obsoletum*.
3. *Quiesco quieui etum, suesco eui etum, parco peperci parcitum*, vel *parsi parsum*.
4. Actiua, *Compesco ui, dispesco ui, disco didici, posco poposci*. & Neutra ista: *Irraucesco irrausi, increbresco increbui*, cum Compositis carent Supino.
5. *Glisco* Neutrum, cum Inchoatiuis etiam Neutris caret vtroque, vt *Labesco, ditesco, hisco, fatisco, &c.*
6. *Euanesco ui, erubesco ui, senesco ui, conualesco ui*, & similia mutuantur Præterita à Primitiuis.

DO.

DO.

1. Verba in *Do*, habent in Præterito *Di*, in Supino *Sum*, vt Actiua. *Mando mandi mansum*, sic *Cudo*, *edo*, *defendo, offendo, accendo, prehendo, &c.*

1. Actiua, *Fundo fudi fusum*, *findo fidi fissum*, *scindo scidi scissum*, cum Compositis Actiuis N amiserunt.

2. *Cado cecidi casum*, cum Compositis est Neutrum, scilicet istis: *Occido, decido, excido, incido, &c.*

3. Per diphtongum *Cædo cecidi cæsum*, cum Compositis est Actiuum, vt *Occido, decido, excido, incido, &c.*

4. *Cedo cessi cessum*, cum Compositis Neutrum, *S* vbique geminat, sed *Concedo concessi concessum*, est Actiuum.

5. Neutri *Vado*, Composita habent *si sum*, vt *Euado euasi euasum.*

6. Composita Verbi *Do das dare*, sunt Actiua, & habent *didi ditum*, vt *Addo addidi additum*, *&c.* sed *abscondo abscondi absconsum*, vel *abscondidi absconditum* facit.

7. *Pedo pepedi peditum*, cum *Rudo rudi*, *strido stridi*, est Neutrum.

8. *Sido sidi* Neutri, Composita etiam Neutra habent *edi*, vt *Consido edi*, *desido desedi*, *resido resedi*, *subsido subsedi.*

9. Cum Compositis est Actiuum, *Claudo, clausi clausum. diuido diuisi diuisum*, *lædo si sum*, *ludo lusi lusum*, *rado si sum, rodo si sum, trudo si sum.*

10. *Pando pandi pansum* vel *passum*, *pendo pependi* vel *pendi pensum*, *tendo tetendi tensum*, vel *tendi tentum*, *tundo tutudi tunsum*, sed Composita *tusum*, vt *Contundo contudi contusum, &c.*

GO vel

GO vel GVO.

1. Verba in *Go* vel *Guo*, postulant *xi ctum*, vt Actiua, *Rego rexi rectum*, sic *dirigo*, *cingo*, *affligo*, *exstinguo*, *vngo*, *iungo*, *lingo*, *tingo*, *sugo*, *&c.*

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Ago egi actum*, *frango fregi fractum*, *figo fixi fixum* vel *fictum*, *frigo frixi frixum* vel *frictum*, *mergo mersi mersum*, *tergo tersi tersum*, *spargo sparsi sparsum*.

2. Cum Compositis sunt Actiua, *Tango tetigi tactum*, *lego legi lectum*, sed *Diligo*, *intelligo*, *negligo*, amant *exi ectum*.

3. Cum Compositis sunt Actiua, *Fingo finxi fictum*, *pingo pinxi pictum*, *stringo strinxi strictum*, sed N in Supino excludunt, & Neutrum *Ringo rinxi rictum*.

4. *Cogo coegi coactum*, *prodigo prodegi*, *dego degi*, Actiua: & Neutrum, *Satago sategi*, ex *ago* componuntur.

5. Actiui, *Pango pegi* vel *panxi pactum* Composita etiam Actiua, *Pegi* potius, quam *Panxi*, vt *Impingo impegi impactum*, *&c.*

6. *Pungo pupugi punctum*, cum Compositis est Actiuum: sed *Compungo*, *dispungo*, *expungo*, amant *punxi punctum*, *repungo* verò *repupugi*, & *repunxi repunctum*.

7. Priscum *Pago* facit *pepigi pactum* vsitata. *Vergo versi*, *ningo ninxi*, carent Supino.

8. Neutra, *Pergo perrexi perrectum*, *surgo surrexi surrectum*, sic *insurgo*, *consurgo*, *&c.* ex *rego* componuntur.

HO, IO.

1. Cum Compositis est Actiuum, *Traho traxi tractum*, *Veho vexi vectum*, *Meio minxi mictum*.

LO.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Alo alui alitum* vel *altum*, *colo colui cultum*, *occulo ui occultum*, *molo ui molitum*, *fallo fefelli falsum*, *pello pepuli pulsum*, *sallo salli salsum*, *vello velli* vel *vulsi vulsum*.
2. Neutra, *Malo ui*, *nolo ui*, *volo ui*, *antecello ui*, *excello ui*, *&c.* carent Supino, & Actiuum *Psallo psalli*, *& refello refelli*.
3. Actiua sunt, *Tollo tuli* vel *tetuli latum*, *extollo extuli elatum*, *sustollo sustuli sublatum*, *percello perculi* vel *perculsi perculsum*.

MO, NO.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Como compsi comptum*, *demo dempsi demptum*, *promo prompsi promptum*, *emo emi emptum*, *premo pressi pressum*, *sumo sumpsi sumptum*, *vomo vomui vomitum*.
2. *Gemo gemui genitum*, *fremo fremui fremitum*, sunt Neutra. Item, *Tremo tremui*, *intremo intremui*, sine Supino.
3. *Sum fui*, cum Compositis est Neutrum, & caret Supino, sic *Adsum adfui*, *possum potui*, *&c.*
4. Cum Compositis sunt Activa: *Gigno genui genitum*, *cerno creui cretum*, *temno tempsi temptum*, *sperno spreui spretum*. *Lino liui* seu *limi litum*, *sino siui situm*, *desino desiui* vel *desij desitum*.
5. *Cano cecini cantum*, Composita ejus habent *ui entum*, vt *Accino accinui accentum*.

PO,

PO, QVO.

1. Cum Compoſitis ſunt Actiua: *Carpo carpſi carptum, clepo clepſi cleptum, rumpo rupi ruptum, coquo coxi coctum, ſculpo ſculpſi ſculptum.*

2. Actiuum, *Linquo liqui:* & Supinum, & *N* in Præterito amiſit: Compoſita tamen ejus etiam Actiua habent *Lictum,* vt *Relinquo reliqui relictum, &c.*

3. *Repo repſi reptum, ſerpo ſerpſi ſerptum, ſtrepo ſtrepui ſtrepitum,* cum Compoſitis ſunt Neutra.

RO, SO.

1. Cum Compoſitis ſunt Actiua, *Fero tuli latum, gero geſſi geſtum, quæro quæſiui quæſitum, tero triui tritum, verto verti verſum, vro vſſi vſtum.*

2. Neutri *Curro cucurri curſum,* Compoſita etiam Neutra, ſine germinatione in Præterito leguntur. Hæc tamen vtroque modo inveniuntur, *concurro, decurro, excurro, percurro, præcurro, procurro.*

3. *Furo* Neutrum caret utroque.

4. *Sero* cum Compoſitis eſt Actiuum, & cum ijſdem in plantatione facit *ſeui ſatum.* Compoſita *itum,* vt *inſero inſeui inſitum:* extra plantationem verò *ſerui ſertum.* ſic *conſero conſerui conſertum.*

5. Actiua ſunt: *Accerſo accerſui accerſitum, arceſſo arceſſiui arceſſitum, capeſſo capeſſiui* vel *capeſſij* vel *capeiſſi capeſſitum, faceſſo faceſſiui* vel *faceſſi,* vel *faceſſi faceſſitum, inceſſo inceſſiui* vel *inceſſi inceſſitum, pinſo pinſui pinſum* vel *piſtum* vel *pinſitum, viſo viſi viſum, depſo ui* ſine Supino.

TO, VO, XO.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Flecto flexi xum. meto messui messum, mitto misi missum, peto petiui petitum, verto verti versum, pecto pexui* vel *pexi pexum. necto nexui* vel *nexi nexum, plecto plexui* vel *plexi plexum.*
2. *Sterto stertui*, sine Supino est Neutrum, & *viuo vixi victum.*
3. *Sisto* Actiuum, *stiti statum*, Neutrum verò *steti statum.* Composita *stiti stitum*, vt *Resisto restiti restitum, &c.*
4. *Caluo calui, texo texui textum, soluo solui solutum, voluo volui volutum*, cum Compositis sunt Actiua.

De Deponentibus.

1. *Apiscor aptus sum, adipiscor adeptus sum, indipiscor indeptus sum, amplector amplexus sum, complector complexus sum. comminiscor commentus sum.*
2. *Diuertor diuersus sum* vel *diuerti, reuertor reuersus sum* vel *reuerti, expergiscor experrectus sum* & *expergitus sum.*
3. *Fungor functus sum, gradior gressus sum, fruor fructus sum* vel *fruitus sum*, vnde *fruiturus.*
4. *Irascor iratus sum, labor lapsus sum, loquor locutus sum, morior mortuus sum, nascor natus sum, nanciscor nactus sum. nitor nixus* vel *nisus sum*, cum Compositis.
5. *Obliuiscor oblitus sum, orior ortus sum*, sed in Infinitiuo *oriri* & Participio *oriturus.*
6. *Paciscor pactus sum, depaciscor depactus sum, pascor pastus sum, depascor depastus sum, patior passus sum, perpetior perpessus sum, proficiscor profectus sum.*
7. *Queror questus sum, sequor secutus sum, vtor vsus sum, vlciscor vltus sum, Tuor tutus sum*, in Infinitiuo *tui, in: obcon.*
8. *Liquor, reminiscor, ringor, vescor*, carent Præterito.

De Ano-

De Anomalis & Defectiuis.

Tertia Coniugatio habet Verba Analogà. Abundantia iſta; *Expergiſco or, reuerto or, lauo, pinſo, nubo*, & alia, quæ Præterito aut Supino abundant. Defectiua iſta, *Inquio* vel *inquam, Infit, Memini, Odi, Cœpi, Noui.* Media omnia alia præter Abundantia & Defectiua.

In Tertia Coniugatione Verba Anomala Abundantia nulla dantur, Defectiua ſunt iſta, *Auſim, edo, faxo, forem, cedo, quæſo.* Media ſunt tria, *Sum, Volo, fero,* cum Compoſitis.

Coniugationes Defectiuorum.

INQVIO ſeu *INQVAM.*

Indicatiui
- Præſens, *Inquam inquis inquit.* *Inquimus inquitis iunt.*
- imperf: *Inquiebam bas bat.* *Inquiebamus batis bant.*
- Perfect: *Tu inquiſti, ille inquit.*
- Futurum, *Tu inquies, ille inquiet, illi inquient.*

Imperatiui Præſens, *Tu inque.* Futurum, *Tu inquito.*

Subiunctiui Præſens, *Ille inquiat.* Participium, *Inquiens.*

INFIT, id eſt, *Inquit* ſeu *Incipit, mowi, prawi, pocznie, zacznie,* eſt Tertia Singularis Indicatiui.

AVSIM, id eſt, *Audeam, śmiałbym, ważyłbym ſie,* eſt Subiunctiui vel Potentialis Præſens aut Imperfectum, *Ego auſim, tu auſis, ille auſit, illi auſint.*

CEDO, id eſt, *Da* vel *dicas, podaj, pokaż, powiedz,* eſt Secunda Imperatiui Singularis & Pluralis, vt *Cedo manum, cedo teſtes, cedo quid faceretis?*

EDO dupliciter coniugatur, primò Analogicè, *Edo edis edit, Edimus editis edunt, &c.* ſicut *Lego legis legit.* Secundò Anomalè, hoc modo.:
- Indicatiui Præſens, *Ego edo, tu es, ille eſt. Vos eſtis.*
- Imperatiui Præſens, *Tu es, Vos eſte.* Futurum, *Eſto tu, eſto ille. Vos eſtote.*
- Subiunctiui imperfectum, *Ego Eſſem, tu eſſes, ille eſſet. Nos eſſemus, Vos eſſetis, illi eſſent.*
- Infinitiui Præſens & Imperfectum, *Eſſe,* cæteris caret.

Sic Compoſita, *Ambedo, comedo, exedo. Edor* Paſſiuum primò Analogicè, ſicut *Legor.* Secundò Anomalè ſic: Indicatiui Præſens, *Ille Eſtur,* Imperatiui, *Eſtor tu, eſtor ille.*

FAXO, id est, *Faciam*, *Sczynie*, est Prima Singularis Futuri Indicatiui. In Subiunctiui Præsenti vel Futuro. *Ego faxim, tu faxis, ille faxit. Vos faxitis, illi faxint.*

FOREM, id est, *Essem*, *bylbym*, est Subiunctiui Imperfectum. *Ego Forem, tu fores, ille foret, illi forent*, Infinitiui Futurum, *Fore*, sic *abforem, abfore, adforem, adfore.*

QVÆSO, id est, *Rogo, proszę*, est Indicatiui Præsens, *Ego quæso, nos quæsumus*, cæteris caret.

MEMINI.
- Indicatiui
  - Præsens & Perf: *Memini, isti, it. Imus, istis*, &c.
  - Imperf: & Plusq: *Memineram, as, at Amus*, &c.
- Imperatiui Præsens: *Tu memento Vos mementote.*
- Subiunctiui
  - Præsens & Perf: *Meminerim, ris, rit. Rimus*, &c.
  - Imperf: & Plusq: *Meminissem, ses, set. Semus*, &c.
  - Futurum, *Meminero, is. it. Meminerimus*, &c.
- Infinitiui Præsens, Imperf: Perf: & Plusq: *Meminisse.*
- Participij Præsens, *Meminens.*

ODI, ita, vt *Memini*, sed Imperatiuo & Participio *caret.*

COEPI Actiuum, sic coniugatur.

- Indicatiui
  - Perf: *Cœpi isti it. Cœpimus istis erunt* vel *ere.*
  - Plusq: *Cœperam as at. Cœperamus atis ant.*
- Subiunctiui
  - Perf: *Cœperim ris rit. Cœperimus ritis rint.*
  - Plusq: *Cœpissem ses set. Semus setis sent.*
  - Futurum, *Cœpero, is it. Imus itis int.*
- Infinitiui
  - Perfect: & Plusq: *Cœpisse.*
  - Futurum, *Cœpturum esse.*
- Supinum, *Cœptum, cœptu.*

In Passiua voce,
- Indicatiui
  - Perf: *Cœptus sum* vel *fui*, &c.
  - Plusq: *Cœptus eram* vel *fueram*, &c.
- Subiunctiui
  - Perf: *Cœptus sim* vel *fuerim*, &c.
  - Plusq: *Cœptus essem* vel *fuissem*, &c.
  - Futurum, *Cœptus ero* vel *fuero*, &c.
- Infinitiui
  - Perf: & Plusq: *Cœptum esse* vel *fuisse.*
  - Futurum, *Cœptum iri.*
- Participij Præteritum, *Cœptus, a, um.*

Actiuum *NOVI*, ita Coniugatur, vt *Cœpi*, sed Præsens & Præteritum simul consignificat Tempus.

CAPVT

CAPVT XVIII.

De Quarta Coniugatione.

1. Verba Quartæ Coniugationis habent in Præterito *iui* vel *ij*, in Supino *itum*, vt Actiua ista: *Audio audiui* vel *audij auditum.* sic *Expedio, redimio, scio, sopio, &c.* & Neutra ista: *Singultio, eo, queo, scaturio, obedio, &c.*

1 Cum Compositis sunt Actiua. *Amicio xi* vel *amicui amictum, sancio sanxi sanctum,* vel *sanciui sancitum, farcio farsi fartum, fulcio fulsi fultum, haurio hausi haustum, sarcio sarsi sartum, sentio sensi sensum, sepio sepsi septum, vincio vinxi vinctum, sepelio sepeliui sepultum.*

2. *Venio veni ventum*, cum Compositis est Neutrum. Excipe Actiua, *Inuenio, conuenio, circumuenio, præuenio.*

3. Actiua Composita Verbi *Pario*, quod est Tertiæ Coniugationis, ad Quartam pertinent Coniugationem, vt *Comperio comperi compertum, reperio reperi repertum*, alia verò, *rui ertum*, vt *Aperio aperui apertum, &c*

4. *Salio*, cum Compositis Neutrum, habet *salij* vel *salui saltum.* Composita vero *ultum*, vt *Assilio ui* vel *assilij assultum.*

5. *Ferio*, Actiuum habet inusitata, *ferij feritum.* Sed Neutra, *Cacutio, gestio, ineptio, iui* vel *ij* tantùm.

6. *Veneo veniui* vel *venij* Neutropassiuum sine Supino ex *venum* & *eo* constat.

De Deponentibus.

Deponentia Quartæ Coniugationis habent in Præterito *itus sum*, vt *Molior molitus sum.* sic *Largior, potior, sortior, partior, mentior, blandior, &c.*

Excipe *Assentior assensus sum, experior expertus sum, metior mensus sum, opperior oppertus sum, & ordior orsus* vel *orditus sum.*

De Anomalis & Defectiuis.

Quartæ Coniugationis Analoga. 1. Abundantia, *Assentio or, impertio or, sancio, ordior*. 2. Defectiua. *Aio, desit*, 3. Media reliqua omnia, exceptis Abundantibus & Defectiuis.

In Quarta Anomala Abundantia nulla sunt, sicut nec Defectiua. Media sunt tria, *Eo, queo, fio*, cum Compositis.

AIO, id est, *Assero, mowie, twierdze, powiadam*. sic coniugatur.

Indicatiui Præsens. *Aio ais ait*. Plural: *illi aiunt*.
Imperf: *Aiebam aiebas aiebat, aiebamus batis bant*.
Perfectum, *Tu aisti, Vos aistis*.
Imperatiui Præsens, *Tu ai*.
Subiunctiui Præsens, *Tu aias, ille aiat, nos aiamus, illi aiant*,
Participij Præsens, *Aiens*.

DEFIT, id est, *Deest, defiet, defiat, defieri*, cæteris caret.

CAPVT XIX.

De Verborum Neutrorum Diuisione.

1. Verbum Neutrum est triplex: Neutrumpassiuum, Neutropassiuum, & Neutrum perfectum seu absolutum.
2. Verbum Neutrumpassiuũ est, quod licet desinat in O, tamen Passiuam habet Significationem. Sunt autem Verba Neutrapassiua quatuor: *Fio*, id est, *efficior*. *Liceo*, id est, *æstimor*. *Vapulo*, id est, *Verberor*. *Veneo*, id est, *Vendor*.
3. Neutropassiuum est, quod licet exeat in O, tamen Præteritum instar Verbi Passiui format, vt *Audeo ausus sum, gaudeo gauisus sum, fido fisus sum, fio factus sum*. Item ista duplex Præteritum habentia: *Cœno cœnaui* vel *cœnatus sum, iuro aui* vel *atus sum, prandeo prandi* vel *pransus sum, placeo placui* vel *placitus sum, soleo ui* vel *itus sum, nubo nupsi* vel *nuptus sum, sueo sueui* vel *suetus sum*. His adde impersonalia: *Miseret misertum est, tædet pertæsum est*. Item ista: *Libet, licet, piget, placet, pudet*, ratione Præteriti Secundi, *itum est*.
4. Verba Neutra alia, præter ista enumerata & horum Composita, vocanda sunt Perfecta seu absoluta, vt *Faueo, Sumeo, studeo*.

CAPVT

CAPVT XX.

De Verbis Impersonalibus.

1. Verbum Impersonale
   1. Est duplex, Actiuæ & Passiuæ vocis.
   2. Actiuæ vocis est, quod desinit in *T*, vt *Pudet*, *pluit*, *interest*.
   3. Passiuæ vocis est, quod desinit in *Tur*, vt *Statur*, *egetur*, *itur*.

1. Impersonalia in *At* vel *atur*, sunt Primæ Coniugationis, vt *Constat*, *iuuat*, *restat*, *præstat*, *vacat*, *tonat*, *gelat*, *rorat*, *statur*, *pugnatur*, *potatur*, *dimicatur*, &c.

2. Impersonalia in *Et* vel *etur*, sunt Secundæ Coniugationis: vt *Decet*, *oportet*, *placet*, *pertinet*, *tædet*, &c. *Fletur*, *tacetur*, &c.

3. Impersonalia in *It* vel *itur*, dum Infinitiuus exit in *ere* vel *i*, sunt Tertiæ, vt *Accidit*, *contigit*, *pluit*, *sufficit*, *lucescit*, *viuitur*, *curritur*.

4. Impersonalia in *It* vel *itur*, dum Infinitiuus exit in *ire* vel *iri*, sunt Quartæ, vt *Expedit*, *conuenit*, &c. *itur*, *dormitur*.

5. Præteritum vocis Actiuæ Impersonalium fit iuxta Regulas Personalium, vt *Iuuat iuuit*, *fulget fulsit*, &c.

6. Passiuæ vocis Impersonalium Præteritum, ex Supino Personalium, & Verbi Substantiui *Sum*, Tertia Singulari suppletur, vt *itum est*, *ventum erat* vel *fuerat*, &c.

7. Duplex Præteritum habent ista Impersonalia: *Licet uit* vel *itum est*, *libet uit* vel *itum est*, *pudet uit* vel *itum est*, *Miseret miseruit* vel *miseritum est*, sed *tædet pertæsum est* tantùm.

8. Nullum habet Præteritum, *Liquet* cum Inchoatiuis Tertiæ in *scit*, vt *Lucescit*, *Vesperascit*, *diescit*.

9. Impersonalia vtriusque vocis, solum coniugantur per Tertias Personas Singulares, & carent, *imperatiuo Gerundijs*, [illegible] plurima Actiuæ vocis carent. [illegible] *pœnitet* venit.

CAPVT XXI.

DE PARTICIPIO.

Quid eſt PARTICIPIUM? *Eſt Vox flexibilis, Accidentia Nominis & Verbi Participans: Vt* Legens, dans.

Quot ſunt in Participio

1. Accidentia? *Septem:* Figura, Tempus, Significatio, Genus, Declinatio, Numerus, Caſus.
2. Figuræ? *Tres:* Simplex, vt *Volans.* Compoſita, vt *Euolans.* Decompoſita, vt *Supereuolans.*
3. Tempora? *Tria:* Præſens, Præteritum, & Futurum.
4. Significationes? *Quatuor:* Actiua, Paſſiua, Neutralis & Communis.
5. Genera? *Quatuor:* Maſculinum, Fæmininum, Neutrum, Omne.
6. Declinationes? *Tres:* Prima, Secunda, Tertia.
7. Numeri? *Duo:* Singularis, & Pluralis.
8. Caſus? *Sex:* Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accuſatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.

1. Præſentis Temporis Participia. 1. Exeunt in *Ans* vel *Ens*, vt *Amans, docens.* 2. Significationis ſunt; alia Actiuæ, vt *Legens,* alia Paſſiuæ, vt *Vapulans;* alia Neutralis vt *Sedens,* 3. Veniunt à Verbo Actiuo, Neutro, Deponenti, & Communi. 4. Formantur à Prima Perſona vera vel ficta Imperfecti Indicatiui, mutando *Bam* in *Ns*, vt ab *Amabam*, fit *amans.*

2. Præteriti Temporis Participia deſinunt in *Tus*, *Sus*, *Xus*, 2. Significationis ſunt, alia Paſſiuæ, vt *Lectus*, alia Actiuæ, vt *Vſus*, alia Communis, vt *Oſculatus.* 3. Veniunt a Verbo Paſſiuo, Deponenti, Communi, & Neutropaſſiuo. 4. Formantur à Supino, mutato *M* in *S*, vt a *Lectum*, fit *Lectus.*

3. Futuri Temporis Participio finiuntur, alia in *Rus* vt *Lecturus:* alia in *Dus*, vt *Legendus.*

Parti-

Participia in

1. *Rus.* 1. alia sunt Significationis Actiuæ, vt *Docturus*, alia Passiuæ, vt *Vapulaturus*, alia Neutralis, vt *Iturus*. 2. Veniunt ab Actiuo, Neutro, Deponenti, & Communi Verbo. 3. Formantur à Supino, mutato *M* in *Rus*, vt à *Lectum*, fit *Lecturus*.

2. *Dus*. Omnia sunt Significationis Passiuæ. 2. Veniunt à Passiuo, Communi, & à Deponenti olim Communi, immò & à Neutris quibusdam. 3. Formantur à Genitiuo Participij Præsentis Temporis, mutando *Tis* in *Dus*, vt ab *Amans amantis*, fit *amandus*.

3. *Vs*. Omnia sunt trium Terminationum, sub Prima Terminatione sunt Generis Masculini, Declinationis Secundæ; sub Secunda Feminini Primæ, sub Tertia Neutri Secundæ: vt *Lectus, lecta, lectum*.

4. *Ns*. Omnia sunt vnius Terminationis Generis Omnis, Tertiæ Declinationis, vt *Amans Legens*.

CAPVT XXII.

DE ADVERBIO.

Quid est ADVERBIUM? *Est vox inflexibilis, quæ adiuncta Verbo, aut Nomini, aut Participio, aut alteri Aduerbio, eius significationem determinat*, vt Benè, malè, citò, &c.

Annotátio. *Accidentia Aduerbij alij Grammatici docent esse duo, Figuram & Speciem, alij quatuor: Figuram, Speciem, Significationem & Comparationem. Figuræ Aduerbiorum sunt tres: Simplex*, vt faciliter. *Composita*, vt difficiliter. *Decomposita*, vt perdifficiliter. *Species duæ: Primitiua*, vt ita, nunc. *Deriuatiua*, vt breuiter, doctè, &c. *Gradus Comparationis tres: Positiuus*, vt doctè, *Comparatiuus*, vt doctiùs, *Superlatiuus*, vt doctissimè. *Significationes Aduerbiorum sunt plurimæ, scilicet, Temporis, Ordinis, Numeri, Quantitatis, Qualitatis, Iurandi, Vocandi, Intendendi, Remittendi, &c. Quas quidem Significationes, ideo hic expressè non ponimus, quia non putamus illas esse dignas, in quibus aureum ætatis suæ tempus, consumant Tyrones: præcipuè quum & exiguum admodum aut penitus nullum adferant fructum, & plurima alia istis vtiliora & magis necessaria supersint Iuuenibus ediscenda.*

CAPVT

CAPVT XXIII.

DE CONIUNCTIONE.

Qui est CONIVNCTIO? *Est vox inflexibilis, coniungens vel etiam disiungens voces, aut sententias, vt* Et, aut, quocirca, &c.

Quæ voces sunt Coniunctionis Partis? *Istæ omnes.*

Primò, Ordinis Præpositiui: *Ac, an, at, atque, atqui, ast, aut, &, nam, namque, num, nec, neque, quare, quamobrem quapropter, quamquam, quocirca, sed, seu, siue, vel vtrum.*

Secundò Ordinis Postpositiui: *Autem, enim, quidem, quoque, verò, que, ve, ne.*

Tertiò, Ordinis Communis: *Alioqui, alioquin, dum, duntaxat, enimuerò, equidem, ergo, etiam, etiamsi, iccircò, idcircò, ideò, igitur, itaque, licet, modò, nempè, ni, nisi, porrò, propterea, quatenus, quia, quò, quòd, quoniam, saltem, si, tamen, tametsi, tantummodo, verum, verumtamen, videlicet, vt, vtique.*

Annotátio. *Coniunctio habet Accidentia tria: Figuram, Ordinem, & Significationem.*

CAPVT XXIV.

DE PRÆPOSITIONE.

Quid est PRÆPOSITIO? *Est vox quæ álijs Orationis Partibus ferè præpónitur, vt* Ad, in, pro. &c.

Quæ voces sunt Præpositiónis Partis?
Istæ omnes:

Primò. Accusatiuum regéntes: *Ad, apud, ante, cis, circa, circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, præter, prope, propter, secundum, supra, secus, trans, vltra;* Item, *contra, erga, aduersus & aduersum.*

Secúndò, Ablatiuo gaudéntes: *Absque, cum, coram, de, palam, præ, pro, sine.*

Tertiò: *A* & *E*. Quartò: *Ab* & *Ex.*

Quintò: *Abs, tenus, versus.*

Sextò: *In, sub, super,* & *subter.*

Anno-

Annotátio. 1. *Præpositioni, alij tribuunt Accidens vnum scilicet Casum: alij duo, Casum & Compositionem, vel Figuram & Ordinem: alij tria, Formam, Figuram & Significationem seu Figuram, Speciem & Ordinem.*

2. *Præpositiones dupliciter præponuntur, primò per Appositionem vt ad me, præ furore, &c. Secundò per Compositionem, vt addo, præsto, interpono, &c.*

CAPVT XXV.
DE INTERIECTIONE.

Quid est Interiectio? *Est vox indeclinábilis, affectum animi significans: vt* Ah, heu, io, ha, ha, ha.

Quæ vocábula sunt Interiectiónis Partis? *Ista omnia:*

Ah, *á ách.*
Aha, *ách.*
Atat, *och iuści, báwey.*
Au, *au, to to to.*
Euge, *á, hey.*
Eia, *nuż, nużé.*
Eho, *á iuż, słyß.*
Ehódum, *słuchay-iedno, chodź sám.*
Ha, ha, *chá, chá, chá.*
Hei, *hey niestetyż*
Hem, *he, czegoż.*
Hosanna, *viuat, viuat.*
Heu, *o niestetyż.*
Heu, heu, *o świećie.*
Heus, *hey słyßyß.*
Hui, *wygrałeś, to to to.*
Io, *hey, hoy.*
O, *o, och och.*
Oh, *och, iużci po mnie.*
Ohe, *o ho ho, dosyćże też iuż.*
O si, *day Boże.*
O vtinam, *boday.*
Phy, *pf, pfá, pfe.*
Prô, *przebog, Mátko Boża.*
Papæ! *czáśie Páńskí, báwey.*
St, *cyt, milcz.*
Vah, *otoż maß, otoż tobie.*
Væ, *biádá,* &c.

Annotátio. *Interiectioni duo tribuuntur Accidentia, Figura & Significatio, vel etiam vnum scilicet Significatio. Sunt autem variæ Interiectionum Significationes, vt Admirantis, Lætantis, Dolentis, Irridentis, &c.*

CORO-

CORONIS LIBRI II.

Descriptio Grammaticæ in communi sumptæ. *Grammatica est loquendi, scribendi, pronuntiandi, & bonos Authores interpretandi scientia. Estq; duplex: Historica seu Exegetica, & Methodica. Historica est, quæ varios scriptores nimirum Oratores, Historicos, Poëtas, Philosophos, Iurisconsultos, Medicos, &c. interpretari docet. Atq; hæc multarum rerum cognitionem requirit, neq; ad præcepta facile revocari potest, & nonnisi Grammatices Doctori conuenire, illiusq; propria esse videtur. Methodica verò est, quæ bene loquendi, scribendi, & pronunciandi continet præcepta: & de hac nos, non verò de prima, in his quatuor Libris Institutionem.*

Mutarum Semiuocalium & Liquidarum, iccirco nullam hoc loco facimus mentionem, quia illarum nullum in Etymologia vsum esse videmus.

Vocales dicuntur, quia singulæ absq; alijs literis optimè possunt proferri; Consonantes verò, quia, vt perfectè proferantur, semper sibi aliquam vocalem adiungunt. Vocales ordine quodam e gutture in os ipsum proferendo, progrediuntur, vt a, e, i, o, u, *Diphthongus sunt duæ Vocales firmæ vnam syllabam componentes, quæ duos sonos solutæ efficiunt. His quatuor adduntur adhuc istæ: duæ:* ei, & yi, *vt Hey, Harpyia,* æ, & œ, *ita proferuntur sicut simplex* ę, *vt Pœna,* sicut *pene.*

Partes Orationis aliter dicuntur Dictionum discrimina, vel Genera, vel Species, quas desiniendo, vocem pro Genere, alias verò particulas pro Differentia posuimus. Cæterum sic quoq; aptè possent definiri, vt Nomen est Pars Orationis, ad quam reducuntur & reuocantur illæ voces, quæ per Casus declinantur, & rem sine tempore significant, vt Deus, Homo. Verbum est Pars Orationis, ad quam referuntur, & in qua continentur, & quasi habitant illa vocabula, quæ per Modos, Tempora, Numeros, & Personas coniugantur, & sic de cæteris. Inter Partes Orationis duæ sunt præcipuæ, .s. Nomen & Verbum, ideoq; etiam fusius de ipsis agunt Grammatici, tanquam de ijs, sine quibus stare sermo non potest. Ramus duas Partes Orationis tantum statuit, Nomen & Verbum, & ad has duas, reliquas omnes reducit.

De va-

De varijs Nominis Diuisionibus.

Nomen, quemadmodum & Verbum varias habet Diuisiones aliunde, atq; aliunde petitas, neque verò ita potest diuidi, vt apud Logicos in arbore Porphiriana diuiditur Substantia. Porro Diuisiones eius seu Genera sunt ista:

NOMEN.

- *ratione*
  - *Syntaxis, est duplex: Substantiuum, & Adiectiuum.*
  - *Species, est duplex. Primitiuum & Deriuatiuum.* B
  - *Figuræ, est triplex: Simplex, Compositum, & Decompositū.*
  - *Declinationis, duplex: Analogum, & Heteroclitum.*
  - *Terminationis, triplex: Vnius Terminationis, duarum & trium.*
  - *Intensionis, Comparabile, & Incomparabile.*
  - *Linguæ, Græcum, Latinum, Hæbraicum, &c.*
  - *Vsus, Obsoletum. Vsitatum, rarum.*
  - *Vtentium, Poëticum, Oratorium, Historicum, Commune.*
  - *Significationis, Mononymum, Synonymum, Homonymum.*
- *Adiectiuum*
  - *Proprium,*
  - *Commune,* —
    - *Ambiguum,*
    - *Partitiuum,*
    - *Redditiuum,*
    - *Interrogatiuum,*
    - *Responsiuum,*
      - *Quantitatis.*
      - *Qualitatis.*
      - *Numeralia.*
      - *Ordinalia.*
      - *Multiplicatiua.*
      - *Distributiua.*
- *Substantiuum*
  - *Appellatiuum,*
    - *Collectiuum, & Simplex,*
  - *Proprium,* ✠ ✠

✠ ✠ *Proprium*

- *Deorum & Dearum Gentilium,*
- *Angelorum & Hominum,* —
  - *Prænomen.*
  - *Nomen.*
  - *Cognomen.*
  - *Agnomen.*
- *Animalium & Bestiarum,*
- *Stellarum & Mensium,*
- *Ventorum & Fluuiorum,* —
  - *Insularum.*
  - *Regionum.*
  - *Vrbium.*
  - *Montium.*
- *Fontium & Locorum,*

B. *Deriuatiuum*

- *Denominatiuum,*
  - 1. *Patronymicum,*
  - 2. *Gentile,*
  - 3. *Imitatiuum,*
  - 4. *Diminutiuum.*
  - 5. *Possessiuum.*
  - 6. *Materiale.*
  - 7. *Locale.*
- *Verbale,*
- *Participiale,*
- *Aduerbiale.*

Primi-

Primitiuum *est, quod à nullo alio deriuatur, vt aurum, lignum, Angelus.* Deriuatiuum *est, quod ab aliquo alio oritur: vt aureus, ligneus, Angelicus.* Simplex *Nomen est dictio vna ex alijs vocibus non composita, vt plicabilis.* Compositum *est, vna dictio ex duabus vocibus composita, vt explicabilis.* Decompositum *est, vna dictio ex tribus vocibus composita, vt inexplicabilis,* Analogum *est, quod cum alijs similem habet Declinationem, atque cætera Accidentia, vt Via, mensa, &c.* Mononymum *est, cui vni vnum correspondet significatum, vt Homo, arbor,* Synonymum *est, quod cum alijs diuersis vocabulis vnam eandemq; rem significat, vt mucro, ensis, gladius, &c.* Homonymum *est, cui vni plura correspondent significata. vt canis, lupus, taurus, &c.* Adiectiuum proprium *est, quod affectionem vni Indiuiduo propriam significat, vt Quirinus, Gradiuus, Cracouiensis, &c.* Adiectiuum Commune *est, quod affectionem multis communem significat, vt albus, longus, &c.* Ambiguum *est, quod & Substantiuum & Adiectiuum esse potest, vt Amicus, Rex, senex, diues, Princeps, Substantiuum tunc, quando illi additur Adiectiuum, vt Amicus meus, Rex potens, Adiectiuum verò tunc, quando ipsum additur alicui Substantiuo, vt Regnum, Comes, populus, Rex, Vir, Princeps.*

Partitiua: *Aliquis, alius, alter, alteruter, nemo, neuter, nullus, plerique, quidam, quis, quicunque, quilibet, quisquis, quispiam, quisquam, quisque, quotus, solus, vllus, vnus, vnusquisque, vter, vterque, vtercunque, vterlibet, vteruis, omnis, cunctus, multus. &c. Est autem Nomen Partitiuum illud, quod aut multa sigillatim, aut vnum è multis significat.*

Redditiua: *vt tantus, quantus, talis, qualis, tot, quot, &c.* Responsiuum Qualitatis *est, per quod respondemus ad Qualis, vt albus, doctus: &c.* Quantitatis, *vt Magnus, longus, bicubitalis, &c.* Numeralia Cardinalia, *vt vnum, duo tria, quatuor, quinque, sex. &c.*

Ordinalia, *vt Primus, secundus, tertius, quartus, quintus, &c.* Distributiua, *vt Singuli. bini, terni, quaterni, quini. seni, septeni, noueni, deni, viceni, centeni. duceni, milleni, &c.*

Multiplicatiua, *vt Simplus, duplus, triplus, quadruplus, quintuplus, sexduplus, septuplus, centuplus, noncuplus, decuplus, &c.*

Colle-

Collectiuum *est, quod in Singulari multitudinem significat, ut Agmen, cætus, cohors, concio, congregatio, exercitus, gens, populus, grex, plebs, turba, &c* Simplex *est, quod non est Collectiuum, ut Homo, leo, arbor, &c.*

Proprium Nomen Hominum *est quadruplex: Prænomen, Nomen, Cognomen, Agnomen, ut Marcus, Tullius, Cicero, Parens Patriæ, Publius, Cornelius, Scipio, Africanus*

Prænomen *significat cuiusque Proprium Nomen, quod modo in Baptismate solet conferri, apud Romanos vero in Lustricis diebus dabatur; Hoc distinguit eiusdem Familiæ Personas, ut* v. g. *Fratres.*

Nomen *est illa Denominatio, quæ vel ex Confirmatione Episcopali vel Prænomine Parentis, vel ex insigni (quod vulgo Stemma dicitur) vel etiam à primo talis Insignis Authore habetur, hoc ponit differentiam inter eos, qui diuersis gaudent Insignibus.*

Cognomen *est illud nomen, quod toti Familiæ ex virtute, vel vitio, vel aliquo euentu imponitur, & discernit vnius eiusdemque Insignis seu Stemmatis Familias.*

Agnomen *significat illud Nomen; quod sibi quisque virtute vel vitio, vel certo genere vitæ, vel alia ratione acquirit, ut Cardinalis, Episcopus, Palatinus, Castellanus, &c.*

Denominatiuum *est, quod à voce quæ est Nominis Partis deriuatur, ut Aureus, terrenus, fortitudo, multitudo, ignauia, pietas, vinolentus à vino, saluber à salus, ouile ab ouis, &c.*

Verbale *est, quod à voce, quæ est Verbi Partis, nascitur, ut Lectio, auditor, docilis, iudicium, cubile, vltrix, arx ab arceo, periculum à pereo, &c.*

Participalia, *ut Sapiens, Consequens, Antecedens, Negligens, &c.*

Aduerbialia, *quæ ab Aduerbijs deducuntur, ut hodiernus, hesternus, crastinus, &c.*

Patronymicum *est, quod significat Filium vel Filiam; Nepotem vel Neptem, Incolam vel Successorem sui Primitiui, ut Lechiades, Iagelloniades, Priamides, Maiades, &c.*

Gentile seu patrium *est, quod significat gentem vel Patriam, ut Polonus, Lithuanus, Italus, Craconiensis, Vilnensis, &c.*

Imitatiuum *est, quod imitationem significat, ut Christianus, Benedictinus, Dominicanus vel Dominicinus, Franciscanus vel Franciscinus, Bernardinus, Scotista, Thomista, Parasitaster, Philosophaster, &c.*

Diminutiuum, *quod sui Primitiui diminutionem significat*, vt *Homuncio, lapillus, pusio, puellus, Filiolus, flosculus, fraterculus, sororcula, tenellus, paruulus, ingeniolum, pisciculus, pauperculus, misellus, &c.*

Possessiuum *quod significat Possessionem*, vt *Herculeus, Homericus, Cæsareus, Regius, herilis, humanus, &c.*

Materialia, vt *Argenteus, ferreus, ligneus, cristallinus, colurnus, &c.*

Localia, vt *Officina, tonstrina, Auditorium, oliuetum, bustum, &c.*

De Accidentibus Nominis.

Accidentia seu Attributa Nominis, & aliarum Partium ferè omnium ab alijs plura, ab alijs verò pauciora assignantur.

Figura, *est Accidens, ostendens quæ sit Simplex, quæ Composita, & quæ Decomposita Dictio, Dictio Simplex est, quæ ex nullo componitur*, vt *ductio. Composita quæ ex duabus vocibus coalescit*, vt *inductio. Decomposita, quæ ex tribus componitur*, ut *superinductio.*

Species, *est Accidens, vocis originem declarans, & Primitiuam Dictionem à Deriuatiua distinguens. Estq; duplex Primitiua, quæ docet vocem à nullo alio formari, & Deriuatiua, quæ ostendit vocem ab aliquo alio vocabulo deduci.*

Genus *in Nomine, est quædam discretio vocabulorum, discernendo sexus & Syntaxi Adiectiuorum maximè conueniens. Sex Generibus Nominum additur adhuc Epicœnum, sed cognitio Generis Epicœni, præsupponit cognitionem Generis Masculini vel Feminini, neque ipsa sola sufficit*, vt v. g. *vbi scíueris hanc vocem Aquila esse Generis Feminini, tum demum cogites, an sub vno Articulo significet marem & feminam. Genere autem Epicœno non vtimur, nisi in distinguendo sexu, idq; tantum auium, piscium, repentium & insectorum, scilicet tali ratione, Mas aquila, femina aquila, item mas passer, femina passer, Vox autem ipsa semper erit aut Masculini, aut Feminini Generis.*

Declinatio *est Accidens, quod Dictiones per Numeros & Casus inflectere docet. Sunt autem quinque Nominum Declinationes. Prima est, cuius Genitiuus Singularis exit in* æ *vel* es, *& Pluralis in* arum, *Secunda, cuius Genitiuus Singularis desinit in* is *& Pluralis in* orum, *&c.*

Numerus

Numerus *est Accidens, quod Vocem Singularem à Plurali distinguit, Nomina Collectiua sunt Voce Singularia sed intellectu Pluralia,* vt *Turba, cohors, &c.* Hæc vero *Venetia, nuptia, &c. sunt Voce Pluralia & Significatione Singularia.*

Casus *est Terminationis Vocis in declinando Variatio. Casus sunt duplices: Recti & Obliqui. Recti sunt duo: Nominatiuus & Vocatiuus. Obliqui quatuor: Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus & Ablatiuus. Genitiuus aliter, Gignendi seu Patrius, seu Interrogandi Vocatur. Ablatiuus aliter Vocatur Casus Latinus, quia Graci carent Ablatino.*

Comparatio *est Adiectiui comparabilis, per Gradus Comparationis ductio.*

De Accidentibus Verbi.

Genus *in Verbo, est ipsa Verbi Significatio seu Accidens, quod Significationem Verbi per Terminationem ostendit.*

Quid est Coniugatio?
1. *Est ratio coniugandi Verba per Modos, Tempora, Numeros, & Personas.*
2. Analoga? *Est Communis & Generalis Analogorum Verborum coniugandorum forma.*
3. Anomala? *Est Singularis certi alicuius Verbi Anomali coniugandi ratio, Communi & Generali forma dissimilis.*

Modus *est Accidens, quo Voluntas & affectio animi per Vocem consignificata declaratur. Modi sunt duplices, Finiti & Infiniti.*

Tempus *est Accidens, quod Vel Præsentem, Vel Præteritam, Vel Futuram actionem, aut passionem significat.*

Persona *est Accidens, quod statum seu conditionem, seu dignitatem Vocum ostendit.*

Verbum ratione Speciei, aliud est Primitiuum, Vt Rogo: aliud Deriuatiuum, Vt Rogito, &c. Verbum Deriuatiuum est quintuplex: Desideratiuum, Frequentatiuum, Inchoatiuum, Imitatiuum, & Diminutiuum.

Desideratiuum *seu* Meditatiuum *est, quod affectum & desiderium ad rem aliquam significat, Vt Cœnaturio, esurio. Formatur Verò à Supino mutato* m *in* rio, *Vt à partum, fit parturio, à nuptum, fit nupturio,*

Frequentatiuum *ſeu* Iteratiuum *eſt, quod frequentem actionem ſignificat*, vt *Clamito, curſito, dictito, nato, ſalto, &c.* id eſt, *frequenter clamo, curro, dico, no, ſalio. Frequentatiua Verba Terminantur aut in* To, *aut in* So, *aut in* Xo, *formanturq; à Supino, mutato aliquando* atum *in* ito, *vt à Volatum fit Volito à rogatum fit rogito, ab imperatum imperito, &c. aliquando* um *in* ito, *vt à lectum fit lectito, ab hæſum fit hæſito, &c. aliquando etiam* um *in* o, *vt à mergo merſi merſum, fit merſo, à necto nexum fit nexo, à curro curſum fit curſo, &c. Secundo à Tertia Perſona Indicatiui Præſentis, addita litera* o, *vt ab Ago, agis agit, fit agito, à quæro quæris quærit, fit quærito, à fugio fugis fugit, fit fugito.* Hæc quoque Verba, *ſector, amplexor, pollicitor, &c.* ſunt Frequentatiua.

Inchoatiuum *ſeu* Inceptiuum *eſt, quod rem inchoatam ſeu inceptam ſignificat, & deſinit in* ſco, *vt Caleſco,* id eſt, *incipio calere; naſcitur autem tale Verbum, aut à Secunda Perſona Singulari Præſentis Indicatiui, addito* co, *vt à Labo, labas, fit labaſco;* ſic *frigeſco, tepeſco, albeſco, horreſco, &c. aut etiam aliunde,* vt *diteſco, repueraſco, hiſco, &c.*

Imitatiuum *eſt, quod imitationem ſignificat, & deſinit in* ſſo, zo, or, *vt Patriſſo, Platonizo bacchor. cornicor, &c.*

Diminutiuum *eſt, quod ſui Primitiui diminutionem ſignificat deſinitq; in* llo *vel* ico, *vt Sorbillo, vellico, fodico, &c.*

Verba Inchoatiua per tertiam; Deſideratiua per Quartam; Frequentatiua verò, Imitatiua & Diminutiua per primam ſunt inflectenda Coniugationem. Cætera hic dicenda, quæ nunc conſulto prætermiſſimus, ſi opus eſſe videbuntur, aliàs apponemus.

Finis Libri Secundi.

GRAM-

GRAMMATICARVM INSTITVTIONVM.

LIBER III.

DE

Syntaxi, ſeu de recta Partium Orationis inter ſe Compoſitione.

Ex quo præter ipſa Præcepta, quæ ſunt per Tabulas tradita, lectiſsimiſq; Sententijs illuſtrata, & per Capita, Numeros, atq; Regulas diviſa; Reciprocorum vſum, Figuras Syntaxeos, Futuri Infiniti ſupplendi rationes, & nonnullarum Regularum inter ſe affinitatem facilè Tyrones cognoſcent.

SYNTAXIS.

1. Est pars Grammaticæ, quæ docet duas vel plures voces inter se recte coniungere; id est, iuxta *Genus*, *Casum*, *Modum*, *Tempus*, *Numerum*, *Personam*, & *Gradum Comparationis* construere, v. g. non dicere, *mater meus*, sed *mater mea*, non dicere *adiuuo tibi*, sed *adiuuo te*, &c.

2. Ratione vocum coniungendarum est duplex: *Simplex*, & *Figurata*.

3. Simplex est, quæ docet voces coniungere, vt nihil desit, nihil redundet, nihil suo loco absit, & nihil immutetur, aliter vocatur *Iusta*, *Plana*, & *Plena*.

4. Figurata est, quæ ita voces coniungit, ut aliquid aut desit, aut redundet, aut suo loco absit, aut immutetur.

5. In septem Accidentibus consistit, in *Genere*, *Modo*, *Tempore*, *Numero*, *Persona*, & *Gradu Comparationis*. Quibus addatur *Ordo* & *delectus*. *Ordo* docet non dicere, *enim ego*, sed *ego enim*: non dicere, *volo nam scribere*, sed *nam volo scribere*. *Delectus* docet, non dicere, *Quis vestri*, sed *Quis vestrûm*: non dicere, *à igne*, sed *ab igne*, &c. vide Annot: 1.

6. Ratione Accidentium in quibus consistit, & circa quæ versatur, est duplex .s. Conuenientiæ & Regiminis.

7. Conuenientiæ est, quando vox, quæ regitur, Dictioni Regenti in præscriptis Accidentibus assimilatur: quando scilicet Regens dictio, & præscribit Accidentia, & seruat eadem, vt *Mensa alba*, hic *Mensa* præscribit Accidentia huic voci *alba*: nempè *Genus Femininum*, *Numerum Singularem*, *Casum Nominatiuum*, quæ tria Accidentia ipsamet vox *Mensa* habet.

8. Regiminis est, quando Dictio, quæ regitur in præscriptis Accidentibus *Regenti* per se non assimilatur: quando scilicet *Regens* præscribit Accidentia, quæ ipsa nec seruat nec habet, vt *Liber Pauli*. Hic vox *Liber* præscribit *Casum Genitiuum*, huic voci *Pauli*, ipsa tamen vox *Liber*, non est *Casus Genitiui*, sic *Va tibi*, &c.

Syntaxis.

1. Penes, *Genus*, *Numerum*, & *Personam*, est *Conuenientia*; penes, *Modum*, *Tempus*, & *Gradum* est *Regiminis*, penes, *Casum* modò *Conuenientia*, modò *Regiminis*.
2. Conuenientiæ est quadruplex
   1. *Verbi cum Nominatiuo*, Cap. 1.
   2. *Adiectiui cum Substantiuo*, Cap. 2.
   3. *Relatiui cum Antecedente*, Cap. 2.
   4. *Duorum Substantiuorum*, Cap 3.
3. Regiminis est, quadruplex, penes *Casum*, *Modum*, *Tempus*, & penes *Gradum*.
4. Regiminis penes *Modum* est quadruplex, quia quatuor Partes regunt *Modum*
   1. Nomen, *Cap.* 16.
   2. Verbum, *Cap.* 16.
   3. Aduerbium, *Cap.* 20.
   4. Coniunctio, *Cap.* 21.
5. Regiminis penes *Tempus* & *Gradum* est simplex, quia sola *Aduerbia* regunt *Tempus* & *Gradum*. Cap. 20. 19.
6. Regiminis Penes *Casum* est septuplex, quia septem Partes regunt *Casum*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbium, Præpositio, Interiectio.

---

1. Nomen Substantiuum regit
   1. *Genitiuum*, Cap. 4.
   2. *Ablatiuum*, Cap. 4. & 6.
2. Nomen Adiectiuum regit
   1. *Genitiuum*, Cap. 4
   2. *Datiuum*, Cap. 5.
   3. *Accusatiuum*, Cap. 5.
   4. *Ablatiuum*, Cap. 6. & 7.
3. Pronomen regit *Genitiuum* & *Datiuum*, Cap. 8.
4. Verbum regit
   1. *Genitiuum*, Cap. 11. 12. 9.
   2. *Datiuum*, Cap. 13
   3. *Accusat: ante se.* Cap. 16 *post se*, Cap. 14. 9.
   4. *Ablatiuum.* Cap. 15. 10. 9.
5. Participium regit *Casum* sui Verbi. Cap. 18
6. Aduerbium regit *Nominatiuum*, *Genitiuum*, *Datiuum*, *Accusatiuum*, *Ablatiuum*. Cap. 19.
7. Præpositio regit *Accusatiuum* & *Ablatiuum*. Cap. 22.
8. Interiectio regit *Nom: Dat: Accus: Vocat:* Cap. 23.

Regu-

Regulæ Generaliſſimæ.

1. Quod Accidens præſcribit vox Regens, in eo debet poni vox, quæ regitur, *Vel*. Quot & quæ Accidentia præſcribit vox regens; tot & talia debet obſeruare Dictio, quæ regitur: vt *Scamnum breue*, Declaratio. *Hic, quia Vox Regens iſta* Scamnum *tria Accidentia præſcribit.* 1. Genus Neutrum. 2. Numerum Singularem. 3. Caſum Nominatiuum, *ideo etiam Vox Recta ſcilicet* Breue, *hac tria Accidentia obſeruat, & habet.*

2. Quem Caſum habet poſt ſe
- 1. Nominatiuus, eundem etiam reliqui Caſus admittunt: vt *Filius Regis, Filij, o, um, i, o, ij, orum, ijs, os, Regis.*
- 2. Numerus Singularis, eundem etiam Pluralis habebit: vt *Diues agris, & Diuites agris.*
- 3. Poſitiuus gradus, eundem etiam Comparatiuus & Superlatiuus regere poſſunt: vt *Amans Patriæ, amantior, amantiſſimus Patriæ.*
- 4. Indicatiuus, eundem etiam reliqui Modi recipiunt: vt *Amo Deum, ama amem amare Deum.*

CAPVT I.

De Conuenientia Verbi cum Nominatiuo.

1. Verbum Finiti Modi, cum vno Nominatiuo aperto vel occulto, in eodem Numero & Perſona concordat. Cic: *Ratio præſit, appetitus obtemperet,* Cic: *Legi literas.* Sen: *Laus vera & humili ſæpè contingit viro.*

Declaratio. *Vis Regulæ eſt,* Ratio præſit. *Hic Verbum Finiti Modi eſt* præſit, *Nominatiuus apertus eſt* Ratio; *concordat autem Verbum* præſit, *cum Nominatiuo iſto* Ratio; *in eodem Numero & Perſona, vt Regula docet: quia ſicut* Ratio *eſt numeri Singularis; ita* præſit *eſt Numeri Singularis ſicut* Ratio *eſt Perſonæ Tertiæ; ita* præſit *eſt etiam Perſonæ Tertiæ. Similitèr in hoc Exemplo:* Legi tuas literas, *Verbum F. M. eſt* Legi, *quod cum Nominatiuo occulto .ſ. iſto* Ego, *in eodem Numero & Perſona cohæret.*

2. Verbum

2. Verbû F. M. respiciens plures Nominatiuos copulatos: aut Nominatiuum cum Ablatiuo, qui sunt Personæ.	1. Eiúsdem in Persona eádem cum illis concordat & in Numero Plurali ponitur. Plau: *Fames & mora, bilem in nasum conciunt.* Cic: *Catulus & Hortensius dissentiunt.* Virg: *Remo cum Fratre Quirinus iura dabant.* 2. Diuersæ, in Numero Plurali ponitur, & cum dignióre persona concórdat (scias autem Primam Personam esse digniórem, Secundâ & Tertiâ; Secundam verò digniórem Tertiâ) Hor: *Ego & Vos scimus.* Cic: *Si tu & Tullia valetis: ego & Cicero valemus.* Virg: *Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum.* 3. Aut eiusdem aut diuersæ, sæpissimè cum uno Nominatiuo viciniόre, in eodem Numero & Persona concórdat. Cic: *Vos vos & Senatus restitit.* Ouid: *Tu cum fratre præmia feres.* Cic: *Animum tuum mærori mecum dedisses.*

3. Interdum Verbum Finiti Modi ferè in Numero Singulari, & Persona Tertia, loco Nominatiui concórdat cum Verbo Infiniti Modi, aut cum aliquo membro Orationis. Hor: *Virtus est vitium fugere.* Pers: *Pulchrum est digito monstrari.* Cic: *Quod meum negotium curasti fuit mihi gratum.*

4. Omne Verbum F. M. duos Nominatiuos simul, vnum ante se, alium post se.	1. Habere potest, cùm res pertinent ad idem. Cic: *Stylus est optimus Magister dicendi.* 2. Diuersi Numeri habens, sæpius in Plurali, quàm in Singulari ponitur. Sen: *Magna diuitiæ sunt, lege naturæ composita Paupertas.* Ouid: *Vestes quas gerimus sórdida lana fuit.* Ann: 8.

5. Interdum, Verbum cum Nominatiuo, Adiectiuum cum Substantiuo, Relatiuum cum Antecedente, non ratione vocis; sed ratione sensus & rei significatæ, in Numero vel Genere vel vtroque simul concordat. Ouid: *Turba ruunt.* Liu: *Samnitum tria millia casi.* Ter: *Vbi est ille scelus, qui me perdit.*

CAPVT II.

De Conuenientia Adiectiui cum Substantiuo, & Relatiui cum Antecedente.

1. Adiectiuum cum vno Substantiuo aperto vel occulto, in eòdem Genere, Numero, & Casu cohæret. Cic: *Summum ius, summa iniuria.* Ouid: *Et saxis ipsis longa senécta nocet.* Cic: *Venit ad me recta .s. via.* An: 11.

Declaratio. *Vt Regula est* ius summum. *Hic Adiectiuum est* summum: *Substantiuum est* ius, *concordat autem Adiectiuum* summum *cum Substantiuo* ius, *in eodem Genere, Numero, & Casu Vt Regula docet: quia sicut* ius *est Generis Neutri: ita* summum *est Generis Neutri: sicut* ius *est Numeri Singularis, ita* summum *est etiam Numeri Singularis: sicut* ius *est Casus Nominatiui; ita* summum *est etiam Casus Nominatiui.*

2. Adiectiuum cum pluribus Substantiuis copulatis, quæ sunt Generis

1. Eiusdem, in eòdem Genere, & Casu concordat; sed in Plurali Numero ponitur. Iust. *Misericordia & perfidia in eo pari iure dilecta.* Liu: *Hippocrates & Epicides nati Carthagine.* Apull: *Iuno cum Minerua tristes.*
2. Diuersi in eòdem Casu concòrdat: sed in Plurali ponitur, & cum digniòre Substantiuo in Genere cohæret. (Illud Substantiuum est dignius quod est Generis digniòris. Est autem Masculinum dignius Feminino & Neutro. & Neutrum dignius Femino) Ter: *Pater mihi & mater sunt mortui.* Ouid: *Ilia cum Lauso de Numitore sati.*
3. Aut eiusdem, aut diuersi, sed ferè inanimàta, in Casu concòrdat: sed in Plurali Numero, & in Neutro Genere ponitur sæpissimè. Sall: *Nox & præda sunt hostem remoráta.* Suet: *Vrbs & templum sunt dedicàta.*
4. Aut eiùsdem, aut diuersi construèndum sæpè & eleganter cum viciniòre Substantiuo, in eodem Genere. Numero, & Casu cohæret, vt *Culter & scamnum fractum.* Cic: *Nobis inter nos siue incommoda, siue vitia, siue iniurias esse tolerandas iudico.*

3. In

3. In his exemplis. *Fama malum, triste lupus, turpe senex miles, turpe senilis amor, &c.* Adiectiuum Neutrum pro Substantiuo ponitur, sicque explicatur, *Res mala, res tristis, res turpis*, vt *Fama malum*, id est, *fama est res mala.*

4. Vt Adiectiuum cum Substantiuo vno vel Pluribus concordat; ita etiam concordabit
- 1. Prænomen, Nomen, Cognomen, Agnomen, vt *Marcus Tullius Cicero, Pater Patriæ,*
- 2. Relatiuum cum Antecedente vno apertè *vel* occultè iterato. Psalm. *Beatus vir, qui timet Dominum,* Cic: *Diem scito esse nullum, quo die non dicam pro reo.*

5. Relatiuum debet esse Singulare & Neutrum, cujus Antecedens est Membrum Orationis, non verò vnum vocabulum. Terent: *In tempore ad eum veni, quod est omnium primum.* Cic: *Vnum obijcitur, natum esse Gradibus, quod nemo negat.*

6. Relatiuum, *Qui, quæ, quod,* & Participium diuersi Generis aut Numeri Substantiuis serviens, sæpiùs cum priore natura simpliciter, quàm cum posteriore figuratè. in eodem Genere, Numero, & Casu cohæret. Cic: *Nasica, qui est Corculum appellatus.* Idem, *Carcer, quæ Latumiæ vocantur.* Liu: *Patres ab honore; Patricij progenies eorum appellati.*

CAPVT III.

De Duorum Substantiuorum Conuenientia.

1. Duo Substantiua eandem rem significantia in eodem Casu concordant, immò & in Numero, præter collectiua & Numero Singulari carentia: vt *Christus Dominus, Maria Virgo, Frater Stanislaus, Vistula Fluvius, Vrbs Athenæ, Aborigenes genus hominum agreste, opes irritamenta malorum.*

2. Duobus

2. Duóbus vel pluribus Substantiuis diuersis copulatis, additur tertium priora respiciens, eiusdem Casus, sed Pluralis Numeri, vel etiam Singularis: vt *Petrus & Paulus Apostoli*, vel *Petrus & Paulus Apostolus*. Cic: *Lentulo & Marco Consulibus*, vel *Lentulo & Marco Consule*.

3. Interdum Substantiuorum eidem rei conuenientium alterum in Genitiuo ponitur per primam Regulam Capitis 4. Cic: *Crimen auaritiæ, proditionis, &c.* sic etiam *Virtus fortitudinis, Peccatum superbiæ*. Cic: *In oppido Antiochiæ*. Virg: *Superare fontem Timaui*. Idem. *Vrbem Butroti ascendimus*.

4. In quo Casu ponitur Interrogatio, *Quis, qualis, quotus, Quantus*, excepto *Quanti*, in eodem etiam debet poni responsio, quæ non fit per Pronomen Possessiuum, vt *Cui studes? Grammaticæ. Quem vidisti? Paulum. Qualem habes vestem? Laceram*.

CAPVT IV.

De Nomine Genitiuum regente.

1. Substantiuo Nomini, aperto vel occulto, adiungitur alterum Substantiuum diversam rem significans in Genitiuo Casu. Sall: *Animi imperio, corporis seruitio vtendum est*. Cic: *Ad Castoris .s. ædem*. Idem *Castra aberant bidui .s. itinere*.

2. Genitiuum regunt post se Substantiuè posita Adiectiua ista Neutra.
 1. Singularia: *Multum, plus, plurimum, minus, minimum, tantum, quantum, reliquum, obscurum, medium, &c.* Cic: *Impertio tibi multum salutis*. Plau: *Plus mali illicò adest, boni si obtigit quidquam*.
 2. Pluralia: *Abdita rerum, angusta & lubrica viarum, incerta fortunæ, occulta saltuum*.

3. Vni Substantiuo adiungitur alterum Substantiuum, aut in Genitiuo, aut in Ablatiuo, habens Adiectiuum laudis vel vituperationis. Iuuen: *Ingenui vultus puer*. Tacit: *Vir imperito ingenio*. Plin: *Homo nullis literis*.

4. Geni-

4. Genitiuum post se habent

1. Nomina Adiectiua ista: *Auidus, cupidus, studiosus, memor, immemor, tenax, compos, particeps, gnarus*, & plurima alia, Pers: *Vive memor lethi.* Cic: *Omnes immemorem beneficij oderunt.*

2. Participia Præsentis & Præteriti Temporis dum fiunt Nomina, vt *Fugiens, patiens, seruans, doctus, consultus, expertus*, & alia. Salust: *Alieni appetens, profusus sui.* Cic: *Amans patriæ, sitiens virtutis.*

5. Genitiuum pluralem aut Ablatiuum cum Præpositione *de, e, ex*, aut Genitiuum Singularem collectiuum admittunt.

1. Adiectiua Partitiua ista: *Aliquis, alter, alius, nemo, nullus, neuter, &c.* Plin: *Nemo mortalium omnibus horis sapit.* Cic: *Quidam è Philosophis*, Curt: *Quis vllius gentis ferat.*

2. Numeralia & quæuis Adiectiua partitiuè & distributiuè sumpta. Curt: *Octaginta Macedonum.* Idem, *Singuli Vestrûm.* Plin: *Lanarum nigræ nullum colorem bibunt.* Idem, *Ouorum oblonga.* Cic: *Multi de victoribus.* Idem, *Secundum erat de tribus.*

3. Comparatiua & Superlatiua. Cic: *Zeno istorum acutissimus.* Plin: *Animalium fortiora.* Curt: *Priores eorum intromitti iubet.* Cic: *Totius Græciæ doctissimus Plato.* Plin: *Villosissimus animalium lepus.* Cic: *Ex omnibus audacissimus.*

4. Solus & vnus *pro* solo. Cic: *Vnus è Stoicis.* Plin: *Vnus omnium*, Cic: *Vnus ex Philosophis, soli Philosophorum*, vel *ex Philosophis.*

6. Comparatiua & Superlatiua pro Genitiuo Plurali Accusatiuum cum Præpositione *Inter* vel *ante* aliquando habent. Quint: *Inter nos fortior est.* Virg: *Ante aliòs immanior.* Sen: *Cræsus inter Reges opulentissimus.* Plin: *Fidelissimi ante omnia homini canes & equi.*

CAPVT

CAPVT V.

De Adiectiuis Datiuum & Accusatiuum.

1. Datiuo gaudent Adiectiua ista:

1. *Carus, gratus, iucundus, vtilis, aptus, propitius, contrarius, beneuolus, molestus, facilis*, & alia multa. Cic: *Voluptas contraria honestati.*
2. *Obuius, peruius, obnoxius, supplex, consentaneus, concors, conterminus*, & alia ex Con Composita. Cic: *Mors est vitæ consentanea.*
3. *Flebilis, amabilis, miserabilis, optabilis, affabilis, habitabilis, amandus, lugendus, colendus*, & alia Verbalia in *bilis*, & Participialia in *Dus* passiuè significantia, Horat: *Nulli flebilior quàm illi.* Stat: *Lugendus fratri iaceres.* Cic: *Alijs miserandus, alijs irridendus esse videtur.*

2. Hæc Adiectiua. *Latus, longus, crassus, profundus, altus*, nomen mensuræ certæ, in Accusatiuo, aut Ablatiuo sine Præpositione regunt frequenter, sed in Genitiuo rarissimè. Plin: *Longum sesquipede. latum pede.* Liu: *Gladij quaterna cubita longi.* Cato. *Trabes viginti duorum pedum longæ.*

3. Adiectiua de Toto dicta, & de Parte tantùm intellecta, recipiunt Nomen Partis in Accusatiuo, sed sæpiùs in Ablatiuo sine Præpositione. Virg: *Os humerosq; Deo similis.* Mart: *Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus.* Cic: *Lingua hæsitans voce absonus.* Idem, *Cætera egregius, cætera doctus*, Virg: *Qui Genus? Crassa genus Pholoe.*

CAPVT

CAPVT VI.

De Nominibus Ablatiuum admittentibus.

1. Ablatiuum Causæ Modi, instrumenti aut alterius similis circumstantiæ sine Præpositione habetur post se

1. Substantiua Appellatiua nonnulla. Cic: *Ætate & pietate, filius, beneficio parens, amore frater* sic dicimus: *Nomine Petrus, titulo Doctor, Dei gratia Rex.*
2. Adiectiua plurima. Ouid; *Fit dulcis mercede labor*. Hor: *Carmine fit viuax virtus* sic etiam. *Insignis genere, pallidus morte, manu promptus, loquacitate molestus. Adria genere, Polonus natione, decem Numero, sextus ordine.*

2. Hoc vocabulum *Opus est* positum

1. Substantiuè, regit Datiuum Personæ & simul Ablatiuum rei. Cic: *Tuo consilio nobis opus est.* Vale: *Non est opus eo ciue Reipubl. qui parere nescit.*
2. Adiectiuè, cum quouis Substantiuo in Genere Numero & Casu cohæret. Plaut: *Opus sunt milites*. Cic: *Dux nobis & author opus est.*

3. Comparatiuo additur rei superioris seu inferioris.

1. Ablatiuus sine Præpositione. Cic: *Virtus est pretiosior auro*. Idem, *Sunt facta verbis difficiliora.*
2. Cum particula *quàm*, Casus ille, in quo etiam ponitur ipse Comparatiuus. Ter: *Callidiorem vidi neminem quàm Phormionem.*
3. Nominatiuus cum Verbo Substantiuo, & particula *quàm* vt *studiosiorem neminem habes tui, quàm ego sum.*
4. Aliquis ex his Ablatiuis, *Æquo, dicto, solito, iusto, spe, opinione*. Quint: *Membrum longius iusto est tardum*. Cic: *Maiorem opinione omnium cœpi dolorem.*

4. Ablatiuum cum Præpositione *In* multa post se habent Adiectiua. Quint: *Eminentissimus in Eloquentia.* Plin: *Parci in victu, modici in cultu.* Iust: *Primus in fuga, vltimus in prælio.* Liu: *Segnes in bello.*

5. Ablatiuum cum Præpositione *A* vel *Ab* admittunt Adiectiua.
1. Diuersitatis, *vt alter diuersus.* Cic: *Hoc est diuersum à reliquis;* Virgil: *Alter ab illo.*
2. Ordinalia, *Secundus à Rege.* Cic: *Quartus ab Arcesila.*
3. Hæc duo *alius* & *tutus*, & interdum per Hellenismum sine Præpositione. Sen: *Nihil à vetustate tutum.* Hor: *Alius sapiente bonoq;.*

CAPVT VII.

De Adiectiuis Ablatiuum vel alium Casum habentibus.

1. *Plenus, locuples, satur, diues, refertus, egenus, indigus, pauper, inanis, expers,* Genitiuum vel Ablatiuum sine Præpositione regunt. Cic: *Vir fide plenus.* Cic: *Homo officij plenus.* Cic: *Diues copijs.* Plaut: *Expers sis metue.* Cic: *Homo expers ingenij & consilij.*

2. *Dignus, indignus, truncus, viduus, onustus, cumulatus, captus, cassus,* sæpiùs & tutiùs Ablatiuum sine Præpositione, quàm Genitiuum regunt. Cic: *Dignus odio.* Cic: *Dignissima tuæ virtutis cura.*

3. *Vacuus, orbus, extorris, liber, purus, inops, immunis, nudus, securus,* habent post se Genitiuum vel Ablatiuum, addita aut omissa Præpositione *A* vel *Ab.* Cic: *Liber à metu, vacuus curis.* Virg: *Immunis belli.*

1. Alie-

1. *Alienus* gaudet vel Genitiuo, vel Datiuo, sed Ablatiuo sæpissimè, addita vel omissa Præpositione *A* vel *Ab*. Cic: *Homo à literis alienus, alienissimus alicui, alienum, amicitia nostra, credo eius dignitatis alienum.*

2. *Proximus* habet Datiuum vel Accusatiuum additâ vel omissâ Præpositione *Ad* Sall: *Proxima Carthagini Loca.* Cic: *Proximus Pompeium sedebam.* Ouid: *Proximus ad aliquem sedeo.*

CAPVT VIII.

De Syntaxi Pronominum.

1. Cum his tribus Pronominibus, *Ego, Tu, Sui*, vt Adiectiuum in eodem Genere, Numero & Casu concordet, debet aliquod Substantiuum subaudiri. Ter: *Heu me miserum.* Idem *Inopis te nunc miserescat mei.* sic dices: *Heu me miseram.*

2. Substantiuo Nomini adiungitur Genitiuus siue Singularis, siue Pluralis, horum Pronominum: *Hic, iste, ille, ipse, is, quis* vel *qui*. Ter: *Cuius est hac Vestis? Cherea.* Plau: *Tua facilitas illius animum corrupit.*

3. Pronomina Primitiua substantiuè posita, Genitiuum regunt: Ter: *Quid negotij tibi est hic?* Cic: *Hoc literarum ad te dedi:* Virg: *Tu mihi quodcunque hoc regni concilias.*

4. Possessiua, *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.*

1. Cuilibet Genitiuo Nominis, Pronominis, & Participij adiunguntur. Liu: *Noster duorum euentus.* Cic: *Ex tuo ipsius animo coniecturam cape.* Plin: *Post tuum Viri eruditissimi iudicium.* Ouid: *Vt mea defuncta molliter ossa cubent.*

2. Pro Genitiuo, sæpè habent Relatiuum *Qui qua quod*, cum Verbo Participij. Ouid: *Nunc mea scripta legis, qui sum submotus ad Istrum*, pro *mea submoti.*

5. Isti quinque Genitiui *Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri.*

1. Passiuè accepti, adiunguntur istis Nominibus, *Cura, solicitudo, memoria, copia, dolor, Vsus, Vtilitas, potestas, desiderium, &c.* Cic: *Grata est memoria nostri tua.*
2. Adiunguntur Nominibus istis, *Pars, nihil, aliquid, dimidium, reliquum, multum plurimum, residuum, quidquam, &c.* Ter: *Tetigine tui quidquam.* Ouid: *Parte meliore mei super astra ferar.*

6. Genitiui isti *Nostrûm* & *Vestrûm.*

1. Comparatiuis, Superlatiuis, Numeralibus, & Partitiuis addûntur. Cic: *Maiori Vestrûm parti.* Terent: *Ne cui Vestrûm sit mirum.* Liu: *Primus Vestrûm o Iuuenes.* Cic: *Vtriusque nostrûm magni interest.*
2. Aliquando ponûntur pro *Noster* & *Vester.* Cic: *Frequentia Vestrûm incredibilis*, sic *Maiores nostrûm pro nostri.*
3. Debent poni, non autem *Nostri* aut *Vestri*, dum aliquis Genitiuus Pluralis, est ipsis adiungendus. Cic: *Patria est nostrûm parens omnium.*

CAPVT IX.

De Syntaxi Circumstantiæ Loci.

Ad ♣

1. Ex loco motum Verba significantia habent post se Nomen

1. Proprium Vrbis aut Pagi in Ablatiuo sine Præpositione. Cic: *Roma proficisci.*
2. Proprium Regiônis, Insulæ, Montis, & aliarum rerum, in Ablatiuo addita è vel *ex* Præpositiône. Cic: *Ex Syria egredi.*
3. Appellatiuum cuiusuis loci, in Ablatiuo addita *è* vel *ex* Præpositione. Cic: *Ex eo loco castra moui.*

1. Apud Cicerônem leges. *Redire rure, exire domo, delatâ ad me è domo Cæsaris, remigrare in domum Veterem e noua, de domo deducere.*

Gdzie?

3. In loco quietem significantia Verba habent post se Nomen

1. Proprium Vrbis aut Pagi in Genitiuo sine Præpositione, si est Primæ vel Secundæ Declinationis, Numeri Singularis, (subaudito sæpiùs quàm expresso Appellatiuo *In Vrbe, in oppido.* vel etiam in Ablatiuo cum Præpositione *In*, addito vel omisso Appellatiuo) vt *Studeo Cracouiæ, mansi Gedani.* Cic: *Cùm Laodiceæ cum Iconij essem. Albæ consliterunt in Vrbe opportuna.* Plin: *In Nea oppido Troadis. In Ephyra & Asso inueniuntur.*
2. Proprium Vrbis aut Pagi in Ablatiuo sine Præpositione, si est Tertia Declinationis, aut etiam Pluralis Numeri. Cic. *Est Sycione, manet Athenis,* sic *fuit Leopoli.*
3. Proprium Regionis, Insulæ, Montis & aliarum rerum in Ablatiuo cum Præpositione *In* Salust: *In Sicilia bellum geritur.* Cic: *Versari in Asia.*
4. Appellatiuum cuiuslibet loci, vel quasi loci, in Ablatiuo cum Præpositione *In.* Cic: *In Vrbe florere.* Idem, *Frumenta aut in agris sunt, aut in villis.*

4. Ad *Vbi* respondendo, dum aliquid significatur.

1. In loco factum esse, & distantia loci est exprimenda, vtemur Ablatiuo, additâ vel omissa Præpositione, vt *Quarto ab Vrbe lapide, à tertio milliario.* vel Accusatiuo additâ Præpositione, vt *Ad quintum milliare.*
2. Extra Esse, vel fieri, vel factum esse, quodlibet Nomen ponemus in Accusatiuo, additâ Præpositione apta, quales sunt *Ad, apud, penes, prope, cis, circa, &c.* Cur: *Castra ad Babylonem posuit.*

5. Rectè & Latinè dices: *Est*

1. *Ruri* vel *rure*, sed malè in *rure*. Ter: *Rurise continebat*. Hor: *Nugáris rure paterno.*
2. *Domi mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena:* & *in domo mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena.* Cic: *Malo esse domi mea, quàm aliena.* Plin: *In domo mea conualuit.*
3. *Domi Cæsaris*, vel *in domo Cæsaris. Est domi Pauli*, vel *in domo Pauli.* Cic: *Domi Lentuli educatus.* Cic: *In domo Cæsaris fuit.*
4. *In domo vidua, picta, noua, constructa*, sed malè *domi vidua, picta, noua, constructa.* Ouid: *Sustinet in vidua tristia signa domo.*
5. *Domi* vel *domo*, sed hic latet differentia. Senec: *Quidquid domi est, vile est.* Quin: *In domo factum furtum.*
6. *Humi, belli, militia; & in humo, bello, militia.* Luc: *Humi iacet.* Cæs: *In bello magni casus intercedunt.*

Do kąd?

6. Ad locum motum Verba significántia habent post se Nomen

1. Proprium Vrbis aut Pagi in Accusatiuo sine Præpositiône. Cic: *Athénas profectus est.* Gell: *Carthâginem rediit.* *Cracouiam venit.*
2. Próprium Regiônis, Insulæ, Montis, in Accusatiuo áddita *In* Præpositiône, vt *Véni in Polóniam.* Cic: *in Hispaniam missus.*
3. Appellatiuum cuiúslibet loci in Accusatiuo áddita Præpositiône *Ad* vel *In.* Cic: *Ad Vrbem ire.* Idem, *In castra veni.* Idem, *Cum in Prouinciam venissem.*

7. Cicero dicit: *Rus ire, in sua rura ire, domum & domos ire. ex vna in áliam meliórem domum migrâre.*

8. Próprijs Nominibus Insulârum; imò & Regionum, aliquándo subtrâhunt Præpositiònem Authores, ad *Quo* respondendo, vt Cic: *Filius Corcyram venit.* Virg: *Ibitis Italiam.*

9. Per locum Verba ſignificantia mòtum, regunt poſt ſe Nomen, & Proprium, & Appellatiuum, in Accuſatiuo cum Præpoſitione *Per*, aut, ſi amphibologia non timetur, in Ablatiuo ſine Præpoſitione. Cic: *Iter faciebam per Licaoniam, per Iſauros, & per Cappadociam.* Idem, *Iter Laodicea faciebam.* Idem, *Terra mariq; factæ inſidiæ.*

10. Cicero dicit: *Vagari per orbem terrarum, vagari toto foro, vagari tota vrbe, vagari in campo, vagari in vrbe, tranſire mare, tranſire Euphratem, &c.*

11. Si Nomen Proprium Vrbis, & Appellatiuum ſimul concurrant, Appellatiuum ſemper ſuam, Proprium verò modò ſuam, modò Appellatiui habebit Syntaxin. Cic: *Alba in vrbe opportuna.* Plin: *In Nea oppido Troadis.*

12. Caſum Circumſtantiæ Loci eundem habet Verbale, quem habet Verbum ipſius. Cic: *Duo aditus, ex Sicilia in Ciliciam.* Cæſ: *Omni ſpe reditionis domum ſublata.* Cic: *Profectus in Hiſpaniam.*

13. Reſpondendo per Nomen ad Interrogationem

1. *Quam procul*, vel *Quam latè?* vtemur Accuſatiuo vel Ablatiuo ſine Præpoſitione. Cic: *Tranſuerſum vnguem à recta conſcientia diſcedere non oportet.* Idem, *Nullum cubitum proceſſit.* Virg: *Tres vlnas patet.* Idem. *Longis paſſibus abſunt.* Ouid: *Nouem iugeribus diſtat ab imo.*
2. *Cuias* vel *Vnde?* vtemur nomine Proprio Vrbis aut Pagi Adiectiuo, vel etiam in Ablatiuo poſito Subſtantiuo, addita Præpoſitione *A* vel *Ab*, vel *Ex*, vt *D. Thomas Aquinas, Liuius Pataninus.* Cæſ: *Equites à Placentia.* Liu: *Herdonius ab Aricia.* Ter: *Eſt è Corintho anus hac.*

14. Pulchrè dicitur. *Abeſſe, bidui, tridui, quatridui,* per Eclipſin Accuſatiui (*iter aut viam*) qui ſæpè exprimitur. Cic: *Caſtra aberant bidui.* Cic: *Iter vnius diei ab Amano abſui.* Cæſ: *Bidui viam proceſſit.*

CAPVT X.

De Ablatiuo Abſoluto, Temporis, Modi, Cauſæ, Materiæ, Pretij, & Inſtrumenti.

1. Ablatiuus Abſolutus, pluribus dictionibus conſtans, & interdum vna Participij Partis Neutrius Generis, quibuſvis addi poteſt Verbis. Liu: *Seneſcentibus vitijs matureſcit virtus.* Cic: *Lentulo & Marcello Conſulibus.* Sall: *Audito Regem in Siciliam tendere.* Cic: *Te vno excepto.* Idem, *Lectis literis.* Horat: *Te duce non ſinas.*

3. Omne Verbum admittit Ablatiuum ſine Præpoſitione cùm reſpondetur per Nomen ad Interrogationem

1. Quando? Plin: *Nemo omnibus horis ſapit.* Idem *Maria plenilunio purgantur.* Cic: *Superioribus diebus veni.* Idem, *Hora quartà literas dedi.* Ouid: *Nocte dieq; legit.*
2. Quamdiu? aut etiam Accuſatiuum & ſæpiùs quidem. Cic: *Triginta annis vixit.* Valer: *Triennio continuo vexabatur.* Virg: *Tot annos bella gero.* Cic: *Duas horas vna fuimus.* Idem, *Biduum* [illegible] *fuiſti.* Idem, *Vnum annum audiſti.*
3. Quomodo? Cæſ: *Mira celeritate bellum conficitur.* Ouid: *Iniqua mente tulit.* Tac: *Aduerſis animis acceperunt.* Cæl: *Magis virtute, quàm dolo contendere decet.*
4. Quo inſtrumento ſeu quanam re? Cic: *Cædere virgis.* Idem, *Venabulo beſtiam tranſuerberauit.* Virg: *Tranſadigo enſe.*
5. Quare? Cic: *Omnes deteriores ſumus licentiâ.* Horat: *Oderunt peccare boni virtutis amore.*
6. Ex qua Materia? Liu: *Capitolium ſaxo quadrato ſubſtructum eſt.* Virg: *Viminibus molliq; paras detexere vnco.*
7. Quanti? Cic: *Grandi pecunia mercari.* Idem *Tanta mercede nihil ſapere docet.* Iuuen: *Sex millibus emit.*

3. Reſpon-

3. Respondere ad *Quamcito* in vtroq; sensu ex his addiscas Exemplis.

1. In primo sensu: Liu: *Intra paucos dies, puncto temporis.* Cic: *Biduo, quatriduo, paruis momentis, breui, in breui, in diebus paucults.*
2. In secundo sensu: *Post diem tertium, post aliquot dies, aliquot post menses, paucis post diebus, hora post anno post, intra septimum diem secundum Calendas Ianuarias, exacto mense, aliquot diebus interpositis.*

4. Præpositionem Polonicã cum Casu eius, in Latinã quoque lingua exprimere licet post verbum, respondendo ad

1. Quando? Cic: *Ad nonum Calendas Iulias veni, ad diem dictum fient, in tempus scripti versus, ad compositam horam.* Ter: *Rus ibo cum prima luce.* Hor: *Surgere de nocte.*
2. Quamdiu? Cic: *Per biduum nemo agnoscebat.* Idem, *Per decem annos Prouinciam tenuisti.*
3. Quomodo? Cic: *Bona cum venia audire, magno cum metu dicere.* Idem, *Quod per scelus adeptus est, per luxuriam effundit, facere aliquid per dolum per iram, per iocum.*
4. Quo instrumento? Cels: *Per tela vulnera inferuntur.*
5. Ob quam causam? Plin: *Præ pinguedine dehiscit.* Quin: *Ex vino vacillat.* Cic: *Per negligentiam.* Plau: *Ex paupertate factus parcus.* Amm: *Nec defendendi pro altitudine erat copia.*
6. Ex qua Materia? Plau: *Ex ferro factum est.*

5. Ablatiui isti: *Nimio, plurimo, immenso, minimo, dimidio, duplo, paululo, magno permagne, modico,* adijciuntur Verbis vendendi & emendi, &c. sæpius absque Substantiuo, quàm cum Substantiuo. Cic: *Vendere aliquid quamplurimo.* Mart. *Paruo pretio cum diu liceret.*

6. Ista Adiectiua: *Tanti, tantidem, quanti, quantiquanti, quanticunq; minoris,* absque Substantiuo in Genitiuo, cum Substantiuo in Ablatiuo ponuntur. Cic: *Emit tanti, quanti voluit.* Iuuen: *Quanto metiris pretio?*

7. Vt *maiore pretio* non verò *pluri pretio*; ita in Genitiuo *Pluris* tantùm, non verò *Maioris* dicere debemus. Liu: *Maiore pretio redimi.* Coll: *Ædificamus pluris frequentius.*

CAPVT XI.

De Verbis Genitiuum habentibus.

1. Sum quando significat,

1. Laudem vel vituperationem: quædam Nomina recipit tantùm in Genitiuo, quædam tantùm in Ablatiuo, quædam verò in utroque. Ter: *Nullius sum consilij.* Plin: *Abrotanum est iucundi odoris.* Cic: *Animo forti & magno sis.* Idem. *Mira sum alacritate.*
2. Possessorem, aut, pertinet, Genitiuo gaudet. Cic: *Iudicis est, semper verum sequi.* Quin: *Laudare se est vani vituperare stulti. Hoc dictum est Platonis.*
3. Idem, quòd *habeo*, cum suis Compositis Datiuum Personæ admittit. Virg: *Est mihi domi Pater, est iniusta nouerca, Superest mihi pecunia.*
4. Idem, quod *Adfero, præsto, habeo*, duos simul regit Datiuos, vnum rei, alterum Personæ: sed Datiuus Personæ interdum reticetur. Cic: *Vt vobis honori, amicis vtilitati, Resp. emolumento esse possitis.* Idem, *Est mihi curæ ista res. Regulus exemplo esse potest nobis.*
5. Idem, quod *Æstimor*, Genitiuos istos: *tanti, quanti, pluris, minoris, magni, parui, &c.* admittit. Cic: *Conscientia mihi pluris est, quam hominum sermo.*

2. Latinè dici, *Est mihi nomen Ioannes*, vel *Ioanni*, vel *Ioannis*, veterum restantur exempla. Cic: *Cui Spiridion fuit cognomen.* Virg: *Cui cognomen Iulo.* Paul: *Nomen Mercury est mihi.*

3. *Miseresco* semper Genitiuum, & *misereor* quoque habet, sed *misereor* etiam Datiuum rarissimè admittit. Virg: *Arcadÿ, miserescite Regis.* Cic: *Miseremini sociorum.* Idem, *Miserebor vestri.* Eccle: *Miserere nobis.*

4. *Recordor & Memini*, aut Genitiuum, aut Accusatiuum, aut Ablatiuum cum Præpositione *De* recipere possunt. Cic: *Consilia tua recordor.* Idem, *Memini alicuius, aliquid, de aliquo.* Idem, *Multa de Aquilio recordatur.*

5. Depo-

1. Deponentia, *Reminiſcor* & *obliuiſcor*, aut Genitiuum, aut Accuſatiuum habent. Cæſ: *Priſtinæ reminiſci virtutis.* Cic: *Obliuiſci iniurias* vel *iniuriarum.*

2. Neutra, *Egeo*, & *Indigeo*: aut Genitiuum, aut Ablatiuum habent. Cic: *Egeo tempore, egeo conſilij.*

6. Hæc tria Imperſonalia: *Eſt*, *intereſt*, *refert*, admittunt quemuis Genitiuum, exceptis iſtis Primitiuis quinque: *Mei, Tui, Sui, Noſtri, Veſtri.* Cic: *Intereſt omnium rectè facere.* Liu: *Nihil intereſt Regis.* Cic: *Tuarum rerum intereſt.*

7. Verbum Imperſonale, *Eſt*, requirit Nominatiuos iſtos: *Meum, Tuum, Suum, Noſtrum, Veſtrum*, vbi eſt Eclipſis Subſtantiui *officium.* Plau: *Non eſt meum contra aliquem ius dicere*, id eſt, *officium non eſt meum.*

8. *Cuia* vel *cuius intereſt*, leges apud Ciceronem.

9. Hæc duo Imperſonalia *Intereſt* & *Refert.*

1. Hos Ablatiuos, *Mea, Tua, Sua, Noſtra, Veſtra*, ſibi adiungunt. Cic: *Tua iſtud maximè refert.* Idem, *Quod meâ & Reip: intereſt.*

2. Augendæ, vel minuendæ ſignificationis gratiâ, admittunt etiam iſtos quinque Genitiuos: *Tanti, quanti, magni, permagni, parui*, & multa Aduerbia, vt *Tantum, quantum, maximè, vehementer, multum, plus, plurimum, &c.* Cic: *Tuâ iſtud maximè refert.* Idem, *Permagni intereſt.*

CAPVT XII.

De Verbis Genitiuum cum Accuſatiuo ſimul regentibus.

1. Imperſonalia iſta: *Pænitet, pudet, piget, tædet, miſeret, miſereſcit*, Accuſatiuum Perſonæ, & ſimul Genitiuum recipiunt. Cic: *Sua quemque fortunæ pœnitet.* Sall: *Me ciuitatis morum piget tædetque.*

1. Actiua *Compleo, impleo, saturo, participio*, cum Accusatiuo aut Genitiuum, aut Ablatiuum habent. Cic: *Complere forum lamentatione.* Plau: *Erroris & dementiæ illos complebo.* Cic: *Ollam denariorum implere.* Plau: *Hæ res vitæ me saturant.* Plau: *Participat servum sui consilij.* Apul: *Prandio dominum participare.*

2. Ista Verba Actiua: *Æstimo, duco, facio, habeo, pendo, puto,* & similia Accusatiuum & simul vnum ex his Genitiuis: *Tanti, tantidem, tantiuis, quanti, quanticunque, quantilibet, quantiuis, magni, maximi, parui minoris, minimi, pluris, plurimi,* recipiunt. Cic: *Honores magni putare.*

3. Eleganter dicitur, *Boni consulo, æqui boni facio, æqui boniq; facio, flocci & assis æstimo, nonnihilo æstimo pro nihilo duco, habeo, puto, flocci & nihili pendeo.*

4. 1. Actiuum *Æstimo* pro Genitiuis, *tanti, quanti, &c.* sæpè etiam tres Ablatiuos istos, *Magno, permagno, paruo,* Ablatiuo *pretio* expresso vel subaudito, cum Accusatiuo simul admittit. Vale: *Virtus magno vbique pretio æstimatur.* Sen: *Data magno æstimas, accepta paruo.*

2. Actiuum *Facio,* Genitiuos istos amat. *Assis, flocci, huius, nauci, nihili, pili, teruntij, hettæ.* Plaut: *Nihili meam gratiam facit.* Catul: *Nec pili facere cohortem.* Fes: *Non hettæ illum facio.*

3. Actiuum *Commonefacio,* Accusatiuum Personæ & Genitiuum simul admittit. Cic: *Amicitiæ veteris aliquem commonefacere.*

5. Verba Accusandi & Damnandi, dum aliquid extra iudicium fieri significant, Accusatiuo rei gaudent. Cic: *Castigate inertiam hominum.* Cic: *Excusare tarditatem literarum.* Cic: *Inertiam accusas adolescentiam.*

6. Præ-

6. Præter Accusatiuum Personæ simul etiam recipiunt

1. Genitiuum hæc Verba Actiua: *Absoluo, accuso, alligo, arguo, arcesso, astringo, damno, condemno, conuinco, defero, insimulo, incuso, obligo, postulo, teneo.* Plaut: *Furti se astringit.* Sueton: *Dolabellam repetundarum postulauit.* Cic: *Sceleris generum condemnat.*
2. Ablatiuum hæc Verba Actiua: *Absoluo, accuso, arguo, alligo, astringo, damno, condemno, insimulo, libero, mulcto, obligo, punio, plecto.* Cic: *Condemnabo eodem ego te crimine.*
3. Ablatiuum, addito adhuc Genitiuo ista Verba Actiua: *Absoluo, accuso, arcesso, condemno, defero, teneo.* Liu: *Consulem regni suspicione absoluerunt.*
4. Ablatiuum cum Præpositione *De*, ista Verba Actiua: *Appello, accuso, absoluo, arguo, damno, condemno, defero, postulo, expostulo, purgo.* Cic: *Accusas me de negligentia epistolarum.* Suet: *Postulatur de repetundis.*
5. Ablatiuum cum Præpositione *In*, Verba ista Actiua: *Accuso, excuso, conuinco.* Cic: *Conuictus in peccato.* Idem, *Excuso me tibi in eo ipso, in quo te accuso.*

CAPVT XIII.

Verba Datiuum, aut duos Datiuos, aut Datiuum cum Accusatiuo simul regentia.

1. Hæc Neutra: *Antecello, antecedo, antesto, anteeo, anteuerto, attendo, excello, præsto, præcurro, præeo,* aut Datiuum aut Accusatiuum regere possunt. Cic: *Virtus cæteris rebus præstat.* Idem, *Anteeo cæteros virtute.*

2. Actiuum *Interdico* cum Datiuo Personæ, simul aut Accusatiuum, aut Ablatiuum habet. Cic: *Interdicere alicui aquam & ignem;* vel *interdicere alicui aquâ & igne.*

3. Dati-

3. Datiuum post se regunt Verba

1. Neutra ista: *Fido, pláceo, pareo, stúdeo, fáueo, noceo, seruio, volo, &c.* Plin: *Non omnibus eadem placent, nec conueniunt.*
2. Deponentia ista: *Auxilior, blándior, minor, aduersor, insidior, irascor, opitulor, assentior, ádulor, refragor.* Cic: *Auxiliari cuipiam.* Cic: *Mirifice mihi blanditur.*
3. Composita cum Præpositiônibus: *Ad, ante, in, inter, ob, præ, sub, dis, re.* vt *Indormio, obedio, obsequor, succurro, subuenio, succenseo, repúgno, resisto, adsum, &c.* Cic: *Fratri tuo resistis.* Cic: *Subuenire Patriæ.*
4. Ista, siue fúerint Personália, siue Impersonália: *Accidit, contingit, expedit, conuenit, vacat, sufficit, patet, liquet, constat, dolet, libet, licet, vsuenit.* Cic: *Tibi licet, mihi constat.*
5. Impersonália Passiua, & quæuis ália, modò is Datiuus explicêtur per (*in gratiam, in commodum, in detrimentum*) Plau: *Mihi istic, nec seritur, nec metitur.*

4. Duos Datiuos; vnum rei, álterum Persónæ (qui interdum reticetur) regunt post se Verba nonnûlla

1. Actiua, áddito vel omisso Accusatiuo. Plau: *Quod aliis vitio vertis; id tu tibi laudi ne duxeris.* Plau: *Nemo id probro ducet Alcmenæ.* Cic: *Dare alicui pecuniam fænori.* Liu: *Dare signa receptui.* Cæs: *Mittere subsidio.*
2. Neutra. Cic: *Venire alicui subsidio.* Virg. *Subire alicui auxilio.* Cic: *Molestiæ mihi fuit.* Cic: *Receptui cánere.*

5. Datiuum cum Accusatiuo apérto vel occúlto habent Verba

1. Actîua plúrima. Cic: *Commendo tibi eius negótia.* Cic: *Declarare alicui beneuoléntiam.* Cic: *Significare alicui.*
2. Deponéntia nonnulla, vt sunt, *Grátulor, gratificor, loquor, polliceor.* Plaut: *Polliceor tibi meam óperam.*

CAPVT

CAPVT XIV.

Verba Accuſatiuum vnum aut duos.

1. Accuſatiuum poſt ſe admittunt Verba.

1. Actiua ómnia, vt *Amo*, *ádamo*, *diligo*, *curo*, *iúbeo*, *iuuo*, *ádiuuo*, *rogo*, *peto*, *&c.* Sen: *Regna cuſtódit metus.* Cic: *Accipere præſtat, quàm facere iniuriam.*
2. Deponentia multa, vt *Miror*, *admîror*, *ſequor*, *aſſequor*, *miſeror*, *loquor*, *&c.* Cic: *Mirári negligéntiam ſatis néqueo.*

2. Nonnúlla Verba Accuſatiuum cognátæ ſignificatiônis habent; imò & Ablatiuum aliquándo, vt *Pugnáre pugnam*, *fúrere furorem*, *ire viam*, *eándem cantilenam cánere*, *Ludere ludum*, *gaudére gaudium*, *viuere vitam*, *mortem obire* vel *morte obire*, *recta via ire*, *ire itineribus.*

3. Cum Accuſatiuo conſtruûntur Verba.

1. Neutra quædam, vt *Cálleo*, *hórreo*, *memini*, *odi*, *obſtupeſco*, *&c.* Cic: *Callére iura.* Idem, *Ingrati ánimi crimen hórreo.* Idem, *Lugére mortem alicúius amici.*
2. Quædam Figurátè ſeu Metaphóricè ſumpta. Virg: *Córydon ardébat Alexin.* Hor: *Olet hircum, ſanguinem ſitit.* Idem, *Mera vineta crepat.* Perſ: *Sápere pátruos.*
3. Nonnúlla, ratiône Præpoſitionis ſubauditæ *ob* vel *propter.* Ter: *Si pater id ſuccenſeat*, id eſt, *ob id ſuccenſeat*, *tu id times*, *paues.*
4. Iſta, *Decet*, *dedecet*, *delectat*, *fallit*, *fugit*, *iuuat*, *latet*, *præterit*; etiam perſonáliter accépta. Cic: *Literæ tuæ me delectauerunt.* Hor: *Multos caſtra iuuant.* Cic: *Nihil te fugit.*
5. Quædam per Synecdochen apud Poëtas & maximè Paſſiua. Virg: *Expleri mentem nequit.* Virg: *Miſeros morſu depaſcitur artus*, *micat auribus ac tremit artus.*

4. Duos

4. Duos Accusatiuos simul vnum rei alterum Personæ admittunt hæc Actiua.
1. *Doceo, edoceo, dedoceo, perdoceo, erudio.* Cic: *Literas edocere aliquem.* Ouid: *Erudio aliquem omnes artes.*
2. *Rogo, oro, exoro, expeto, flagito, efflagito, posco, exposco, reposco, obsecro, exigo,* & hæc Deponentia: *Deprecor. percontor.* Virg: *Pacem te poscimus omnes.*

5. Cum Accusatiuis Personæ duobus construuntur hæc Actiua:
1. *Facio, creo, præsto, appello, nomino, nuncupo, dico, voco, exhibeo, &c.* Cic: *Cùm ego hunc Oratorem crearo, confirmaro.*
2. *Do, accipio, sumo, eligo, spondeo, despendeo, offero, &c.* Cic: *Cùm me Resp. accepisset vadem.* Plau: *Spondesné tuam gnatam mihi vxorem.*

1. Actiua ista: *Celo, interrogo, moueo,* duos simul Accusatiuos, vnum rei, alterum Personæ, aut pro Accusatiuo rei, Ablatiuum cum Præpositione *De* admittunt. Ouid: *Hoc te celamus vnum.* Cic: *Si te illud vnum monuerimus.*

2. Actiua *Admoneo,* & *commoneo,* duos Accusatiuos simul aut cum Accusatiuo Personæ Genitiuum rei, vel Ablatiuum cum Præpositione *De* admittunt. Cic: *Commonere aliquem de re aliquâ.* Idem, *Illud me præclarè admones.*

3. Actiua ista: *Doceo, edoceo, erudio,* pro *certiorem facio* posita, Accusatiuum & simul Ablatiuum cum Præpositione *De* admittunt. Cic: *Literæ tuæ erudiant me de omni Republ.*

4. Actiua *Augeo, aspergo, dono, impertio.* modo Accusatiuum rei, & simul Datiuum Personæ: modo Accusatiuum Personæ, & Ablatiuum rei admittunt. Cic: *Donare aliquem annulo aureo.* Idem, *Munera ista ciuibus tuis dona.*

CAPVT

CAPVT XV.
De Verbis Ablatiuum regentibus.

1. Cum Ablatiuo sine Præpositiône construûntur Verba ista.

1. Neutra: *Abundo, affluo, exubero, scáteo, careo, deficio, superſedeo.* Cic: *Abundare præceptis Philoſophiæ.* Idem, *Superſedere labore.*
2. Deponentia: *Vtor, abútor, fruor, veſcor, lætor, obléctor, fungor, defúngor, glorior, nitor.* Cic: *Carére dolore & fungi officio.*
3. Deponentia duo: *Dignor & Proſequor,* addito vel omiſſo Accuſatiuo Perſonæ Cic: *Proſequi aliquem honôre.*

2. Ablatiuum rei ſine Præpoſitione addito vel omiſſo Accuſatiuo regunt Verba iſta Actiua:

1. *Afficio, amicio, armo, calceo, cingo, orno, ſepio, tego, veſtio, cumulo, expleo, repleo, &c.* Cic: *Ornare aliquem beneficijs.*
2. *Abdico, priuo, orbo, ſpolio, euerto, emungo, &c.* Cic: *Spoliat nos iudicio, priuat approbatione, omnibus orbat ſenſibus.*
3. *Munero, abſtineo, erudio, imbuo, inſtituo, inſtruo, informo, libero, ſoluo.* Cic: *Abſtinere ſe maledictis.*

3. Ablatiuum cum Præpoſitione A vel Ab, addito vel omiſſo Accuſatiuo, regunt Verba iſta

1. Actiua: *Peto, poſtulo, quæſo, contendo, deſidero, rogo, oro, exoro, flagito, efflagito, poſco, expoſco, repoſco, obſecro, exigo.* Cic: *Peto à te, vt &c.*
2. Actiua: *Abſtineo, colligo, accipio, reporto, ſumo, arceo, libero, deterreo, adimo, cohibeo, contineo,* & omnia Verba ex *Ab* Compoſita. Cic: *Abſtinere ſe à ſcelere.*
3. Actiua: *Do, mitto, fero, cupio, habeo, ſeparo, diſtinguo, rapio, emo, numero, vindico, munio, pello, moueo, tempero,* & multa alia. Cic: *Hoc à me illi dabis.*
4. Deponentia: *Precor, deprecor, percontor, mutuor, furor,* Cic: *Virtus à viris nomen eſt mutuata.*

4. Ver-

4. Verbum Passiuæ vocis recipit post se
1. Ablatiuum Agentis cum Præpositione *A* vel *Ab*, Hor: *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*
2. Aliquando Datiuum loco Ablatiui. Cic: *Audita vobis esse arbitror.*
3. Et retinet illum eúndem Casum, quem habet Actiuum, excepto Accusatiuo rei patientis, qui in Nominatiuum mutatur, vt *Frater docetur à me Grammaticam.*

5.
1. Actiua: *Agnosco, cognosco, audio, disco, conijcio, intelligo, quæro, auello*; item illa Deponentia, *Percontor, sciscitor*, habent Ablatiuum cum Præpositione *A, ab, e, ex, de*, addito vel omisso Accusatiuo. Cic: *Didici ex tuis literis.*
2. Neutra: *Vapulo, veneo, sto, discedo, recedo, absum, abhorreo, differo, discrepo, fio, abeo, &c.* Ablatiuum cum Præpositione *A* vel *Ab* admittunt. Quint: *Ab hostibus venire.* Quint: *Rogatus an ab eo fustibus vapulasset.*
3. *Mereo* vel *mereor, rixor, dimico*, Ablatiuum cum Præpositione *De* admittunt. Cic: *Benè* vel *malè de aliquo mereri. De lana caprina rixari.*

6. Verbum cum Præpositione Compositum; sæpè Casum suæ Præpositionis admittit, modò omissa, modò etiam repetita illa Præpositione. Cic: *Adire aliquem* vel *adire ad aliquem.*

CAPVT XVI.

De Syntaxi Verbi Infiniti Modi.

1. Infinitiuus Verbi vtrinque Nominatiuum habentis; si ante se Accusatiuum
1. Habet, etiam post se habebit, vt *Cupio te esse doctum.*
2. Non habet, post se Nominatiuum, non verò Accusatiuum habebit. Cic: *Didicit esse fortis.* Cic: *Studebam fieri doctior.* Sall: *Cato esse, quàm videri bonus malebat.*

2. Verbo

2. Verbo Infiniti Modi Temporis
- 1. Præsentis, Præteriti solet præponi aliud Verbum siue Finiti, siue Infiniti Modi. Cic: *Mores Ciuitatis dicimus seruari oportere.*
- 2. Futuri præponuntur Verba ista: *Audio, auguror, arbitror, Affirmo, confirmo, confido, censeo, credo, dico, existimo, ominor: opinor, &c.* Cic: *Video bellum fore.*
- 3. Præsentis aut Futuri præponuntur nonnulla Adiectiua: vt *Dignus, indignus, certus, aptus, ineptus, paratus, timidus.* Idem Substantiua, vt *Tempus, amor, studium, &c.* Virg: *Certus mori.* Cic: *Tempus est dicere.* Virg: *Sed si tantus amor casus cognoscere nostros.* Cæs: *Consilium ceperunt ex oppido profugere.* Virg: *Quibus studium arua tueri.* Sill: *Spes est fore.*
- 4. Cuiuscunque præponitur Verbum *Videor.* Cic: *Videre mihi videor.* Idem, *Videor audisse, videor fore.*

✠

3. Infinitiuus qui per *Quod* exponi
- 1. Non potest si cum Verbo sibi Prępositio eidem Personæ
  - 1. Conuenit, nullum ante se Accusatiuum habet. Cic: *Nequeo mirari. Possunt dicere.* Excipe *Verba Voluntatis.*
  - 2. Non conuenit, ante se Accusatiuum habet, vt *Volo te studere diligenter.*
- 2. Potest si præponitur illi Verbum
  - 1. Passiuum eidem Personæ
    - 1. Conueniens, nullum ante se Accusatiuum habet. Iuu: *Pauper creditur fulmina contemnere.*
    - 2. Non conueniens, ante se habet Accusatiuum. Cic: *Fertur Tarquinium dixisse.*
  - 2. Cuiusuis Generis, alterius à Passiuo ferè semper ante se habet apertum vel occultum Accusatiuum. Cic: *Dicis te audisse.* Virg: *Iuuat tot euasisse vrbes.*

4. *Esse*, cum Præponitur ei Verbum Datiuum regens si ante se Accusatiuum apertum
- 1. Habet, semper etiam post se Accusatiuum habebit, vt *Regem nō conuenit esse paruum:*
- 2. Non habet, tunc sæpius, Datiuum quàm Accus: regit. Cic: *Licuit Themistocli esse otioso.* Quin: *Non licet tibi esse Procuratorem.*

Pro Accuſatiuo huius vltimæ Particulæ; quibuſdam licuit vti Nominatiuo. Ouid: *Sed enim, quia retulit Aiax Iouis eſſe Pronepos.* Luc: *Tutumq; putauit, iam bonus eſſe ſocer.* Ouid: *Acceptum refero, verſibus eſſe nocens.* Catull: *Phaſellus ait fuiſſe nauium celerrimus.*

CAPVT XVII.

De Syntáxi Gerundiorum & Supinorum.

1. Gerundia ſuôrum Verbôrum Caſum & Syntaxin habent poſt ſe. Liu: *Ætoli conſilium cepérant, Lacedæmonem occupandi.*

2. Gerundio in *Di* præponuntur apertè vel occultè iſta {
   1. Subſtantiua: *Tempus, locus, ſtudium, voluntas, amor, copia, facultas, poteſtas, neceſſitas, cauſa, libertas, ars, initium, &c.* Cic: *Initium dicendi.* Idem, *Cùm in animo haberem nauigandi .ſ. propoſitum.*
   2. Adiectiua: *Studioſus, cupidus, perîtus, inſuetus, certus.* Cic: *Studióſus dicendi.*

3. Intérdum Gerundia in *Di*, pro Accuſatiuo Genitiuum Pluralem poſt ſe habent. Gell: *Cauſarum orandi cupidus.* Var: *Principium generandi animalium.* Cic: *Reliquorum ſiderum quæ cauſa collocandi fuit.*

4. Gerundia in *Do*, nunc ſine Præpoſitiône, nunc cum Præpoſitiône *A, ab, abs, de, in, e, ex, cum, pro,* aut Nomini, aut Verbo adhærent. Cic: *Deterrent à diſcendo* Idem, *Maior gloria ex defendendo, quàm ex accuſando paratur.* Idem *Impiger in ſcribendo.* Quint: *Copiam conſequemur optimè legendo atq; audiendo.*

5. Gerundia in *Do*, modo Actiuè, modo Paſſiuè accipiuntur. Cic: *Hos accuſando, illos occidendo, ciuitatem labefactaſti.* Virg: *Alitur vitium, viuitq; tegendo*, id eſt, *dum tegitur. Vrit videndo*, id eſt, *dum videtur.*

6. Ge-

6. Gerúndium in *Dum* habet ante se istas Præpositiónes, *Ad, inter, ob, ante, circa, propter*, & aut Nómini, aut Verbo adiúngitur. Plin: *Remedium ad refrigerándum corporum ardores.* Cic: *Res, quæ ad placandum Deos pertinet.* Quin: *Circa mouéndum valet.*

Gerúndium in *Dum* sine Præpositione pósitum cum Datiuo Persónæ aperto vel occúlto, & Verbo *Est*, necessitatem significat. Ouid: *Vtendum est ætate.* Plin: *Aliqua consilia repertendum est.* Coll: *Vlcera medicamentis curándum est.*

6. Supina in *Vm* Actiuè significant, &

1. Sui Verbi Casum habent post se. Liu: *Gratias actum nos misit Senatus.*
2. Adiunguntur Verbis motum ad Locum significantibus. Virg: *Misimus sciscitatum oracula Phœbi.* Tac: *Eunt ereptum alienas pecunias.* Liu: *Venerunt questum iniurias & res repetitum suas.*

7. Supina in *V* Passiuè significant, & addúntur

1. Adiectiuis istis: *Opus, turpis, fœdus, facilis, difficilis, lepidus, iucúndus, optimus*, & alijs. Plau: *Credulitas captu facilis.* Cic: *O rem tum auditu crudelem! tum visu nefariam! Opus est scitu.*
2. Substantiuis istis: *Fas, nefas*: vt *fas* vel *nefas dictu.*
3. Verbis motum de loco significantibus. Plaut: *Obsonatu redeo.* Cat: *Primus cúbitu surgat.*

Admónitio. *Gerundia ferè omnia, similiter & Supina, variè exponere, & per varias Regulas efferre atq; interpretári licet.*

CAPVT XVIII.

De Participiórum Syntáxi.

1. Participium sui Verbi eiúsdem Significatiônis Casum & Syntáxin habet, vt *Amans virtútem, superaturus hostem, auditus mihi, audiéndus à me, parátus decérnere, volens abire, vadens visum.*

2. Participia Temporis

1. Prætériti & Futúri à Verbis Actiuis & à Verbo *Sum* veniéntia, Nominatiuum post se habent, licet ipsa in Vocatiuo ponántur. Plin: *Salue primus omnium Pater patriæ appellâte.*
2. Præterita ista: *Natus, prognatus, editus, satus, genitus, generatus, creatus, cretus, ortus,* & similia, subaudita Præpositione *A* vel *ex* Ablatiuo gaudent. Virg: *Sate sanguine Diuum* pro *è sanguine.*
3. Præsentis & Prætériti dum fiunt Nomina Genitiuum regunt. *Vide Cap. 4. Reg 4.*
4. Præteriti aliquando regunt Accusatiuum Partis. Suet: *Dextrum genu lápide ictus.* Catull: *Castra redimitus tempora lauro.*
5. Futuri, addito Verbo Substantiuo *Sum*, elegânter non tam *debére*, quàm *aliquid Futúrum, esse* aut *fuisse* significant, vt *Sum itûrus, eram itúrus, ero itúrus, sum docendus, eram docêndus, ero docéndus.*

3. Istæ voces *Exosus, perosus*

1. Et *pertæsus*, quum Actiuè significant, Accusatiuum regunt Ouid: *Tædas exosa iugales.* Coll: *Immundam segnitiem perosa est.* Suet: *Ignáuiam suam pertæsus.*
2. Dum Passiuè significant, Datiuum recipiunt. Gell: *Dijs exósus.*

4. Participium in *Dus* elegantissimè ponitur pro Gerundio apertũ Accusatiuum habente, in Casu ratione Gerundij

1. *Primi* Genitiuo, ratione *Secúndi* Datiuo vel Ablatiuo, ratione *Tertij* Accusatiuo. Cic: *Causa adipiscendarum virtutum*, pro *adipiscendi virtutes.* Idem, *Legendis nostris efficies pleniorem*, pro *legendo nostra.* Idem, *Res ad colendos agros necessária*, pro *ad colendum agros.*
2. Tertij necessitatem significantis Nominatiuo, vel si addit Infinitiuus Accusatiuo, áddito Datiuo aut Ablatiuo cum Præpositione *A* vel *Ab.* Cic: *Non sunt à te vlciscenda etiamsi sint dolenda.* Idem, *Non putabam à me esse scribenda.*

CAPVT

CAPVT XIX.

De Syntáxi Aduerbiórum penes Cáſum & Gradum Comparatiónis.

1. Advérbia Nominibus, aut Verbis, aut Participijs, aut alijs Aduérbijs adhærent. Ouid: *Qui non eſt hódie, cras minus aptus erit.*

1. Aduerbia iſta. *En* & *ecce*, modo ſine caſu, modo cum Caſu Nominatiuo, Accuſatiuo, atque Datiuo Perſonæ ponuntur. Cic: *En crimen, en cauſa.* Cic: *Ecce tibi litera.*

2. *Satis, parum, affatim, abûnde, paulûlum, ergo, quoad, inſtar, eo, huc, interea*, Genitiuum regunt. Plaut: *Eo inſolentiæ proceſsit.* Gell: *Satis eloquentiæ, ſapientiæ parum.* Liu: *Auxiliorum affatim erat.*

3. *Vbi, vbinam, vbicûnque, vbiuis, quouis, quoquo, nuſquam, longe*, hos duos Genitiuos *Gentium* & *terrarum* amant. Cic: *Vbi terrarum ſumus.*

4. *Pridie* & *poſtridie*, & ſine Caſu & cum Caſu Genitiuo, aut ſubaudita Præpoſitione *Ante* cum Accuſatiuo inueniuntur, Cic: *Pridie vel poſtridie eius die.* Cic: *Pridie Nonas Iunij*, id eſt, *ante Nonas Iunij.*

5. Hæc Aduerbia: *Congruénter, conuenienter* & *obuiam*, Datiuum requirunt. Cic: *Conuenienter naturæ, congruenterq; viuere.*

6. Proximè Accuſatiuum tantùm, *Propiùs* verò Accuſatiuum vel Ablatiuum cum Præpoſitione *A* vel *Ab* recipere poteſt. Cic: *Operam dat, vt quàm proximè Italiam ſit.* Idem, *Propius à terra Iouis ſtella fertur.*

7. Aduerbium iſtud *Abhinc*, tantùm Verbo Præteriti Temporis iúngitur, & modò Accuſatiuum, modò Ablatiuum habet. Cic: *Quæſtor fuiſti abhinc annos quatuordecim.* Idem, *Abhinc annis amplius, viginti ſpopondi.*

5. 1. Aduerbia Superlatiua, Plurâlem aut Genitiuum aut Ablatiuum cum præpositiône *Ex* admittunt. Val: *Pulcherrime omnium fecit*. Cic: *Maxime ex omnibus eruditus.*
2. Aduerbia Comparatiua postulant Ablatiuum. Quint: *Expeditius cæteris loquitur*. Ter: *Plus anno tecum vixi.* Cic: *Lacrymâ nihil citiùs arescit.*

6. Positiuo Gradui, præponuntur Aduerbia
1. In *Vm* exeúntia. Cic: *Sunt ea parum firma.* Idem, *Erat admodum amplum signum.*
2. Ista: *Apprimè, longe, cumprimis, inprimis, per, perquam, valde, vehementer.* Cic: *Longè alia conditio, longè dispar, longe dissimilis.*
3. Ista: *Tam* & *Quam*, siue separata, siue coniùncta. Cic: *Quàm multi sunt.* Idem, *Tam multa in Græco scripsit, quàm multa sunt nostra.*

7. Comparatiuú Gradum
1. Regunt Aduerbia in O desinentia Cic: *Quò quis versutior, hoc suspectior.* Idem, *Quanto superiores sumus, tantò nos submissiùs gerâmus.*
2. Regunt Aduerbia ista: *Longè, tam* & *quàm*, coniuncta. Virg: *Longè melior pedibus Lycus.* Cic: *Non tam in bellis quàm in fide firmior.*
3. Sæpissimè sequitur *Quàm* Aduerbium. Cic: *Doleo te meliorem Ciuem esse, quàm Philoctetem.* Idem, *Hoc maius est, quàm vt scribere audeàmus.*

8. Superlatiuum Gradum amant Aduerbia ista:
1. *Multò, longè, facilè.* Cic: *Post homines natos longè improbissimus.*
2. Duo, *Tam* & *quàm*, siue ambo simul, siue vnum sine alio ponatur. Cic: *Res tam maximè necessaria.* Idem, *Quàm maxima voce possum.* Idem, *Quàm sæpissime.* Sall: *Quàm quisque pessimè fecit, tam maximè tutus est.*

CAPVT

CAPVT XX.

De Syntaxi Aduerbiôrum penes Modum, Tempus & Delectum.

1. Hæc Aduerbia *Vbi*, *cum*, *simul*, *simulac*, *simulatq;*, *quemadmodum*, *utcunque*, *sicut*, *antequam*, *priusquam*, vel Indicatiuum vel Subiunctiuum amant. Virg: *Hæc Vbi dicta dedit.* Cic: *Simulatq; audiero scribam ad te.*
2. Aduerbia *Quasi*, *tanquam*, *ceu*, *perinde*, *atsi*, *haud secus*, *acsi*, Subiunctiuo gaudent. Cic: *Quasi non de re; sed de Voce laboretur.*
3. *Vt* pro *Postquam*, & pro *Quomodo* positum, Indicatiuum requirit. Cic: *Vt Romam redij.* Idem, *Vt ille tum humilis, Vt demissus erat.*
4. *Ne* prohibens, Imperatiuum vel Subiunctiuum regit. Ter: *Ne metuas.* Virg: *Ne saui magna Sacerdos.*
5. *Vtinam* Optatiuo gaudet. Virg: *Vtinamq; fecissent.*
6. *Heri*, *dudum*, *pridem*, Præteritis Verborum iunguntur. Ter: *Quæ tu mihi dudum narrasti.*
7. *Nuper Vt iamdudum*, *iampridem*, *iamolim*, Præsenti & Præterito nonnunquam adduntur. Ter: *Iamdudum animus est in patinis.* Sall: *Iampridem Vera Vocabula amisimus.*
8. *Cras* & *posthac* Futuris semper, & aliquando Potentialis Modi Imperfecto & Plusquam perfecto adhærent, vt *Cras, ibo, cras irem, cras iuissem.*

3. Hæc Aduerbia iunguntur Verbis significantibus

1. Quietem in loco. *Vbi, hic, istic, illic, ibi, Vbiuis, ibidem.* Cic: *Nemo est, quin Vbiuis, quam ibi, Vbi est, esse malit.*
2. Motum ad locum. *Quò, huc, istuc, illuc, intro, intus, eo, eodem, illo, aliò.* Cic: *Quo abis.*
3. Motum de loco *Vnde, hinc, isthinc, illinc, inde, Vndiq;, caelitus, &c.* Ter: *Inde redeo.*
4. Motum per locum. *Quà, hac, istac, illac, aliquà, quàlibet, quàcunq;* Cic: *Quàcunq; iter fecit.*

CAPVT XXI.

De Syntaxi Coniunctiónum penes Modum & Ordinem.

1. Coniunctiones ſolent coniungere vel diſiungere voces aut ſententias. Hor: *Aut prodeſſe volunt, aut delectáre Poëtæ,* Cic: *Suſtulimus manus, & ego, & Balbus.*

1. *Quanquam, etſi, tametſi,* initio Commatis Indicatiuum in medio aut Indicatiuum aut Subiunctiuum poſcunt. Cic: *Etſi vereor Iudices.* Sall: *Quæ tametſi animus aſpernabatur.*
2. *Quamuis* & *etiamſi,* rarò Indicatiuo. Coniunctiuo ſæpiſſimè iungûntur. Virg: *Quamuis cælo deiecit ab alto.* Cic: *Etiamſi maxima ſint.*
3. *Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quia, quod, ne, an, num,* aut Indicatiuum aut Subiunctiuum regunt. Sen: *Si moreris, antecedo, ſi viuis ſequor.* Ter: *Viſe redieritne iam.*
4. Voces iſtæ, *Ne* affirmatiuè, *vt ne non,* negatiuè, poſitæ, poſt iſta Verba: *Timeo, metuo, vereor,* Subiunctiuum volunt, Cic: *Vereor ne poſſit reperiri.* Idem, *Timeo ne non impetrem.* Ter: *Metuo vt ſubſtet haſpes.*
5. Voces iſtæ, *Si* & *vt,* pro *Quamuis* poſitæ, item, *ne, vt ne, quin, quo, licet,* Subiunctiuum amant. Ouid: *Si deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.* Plin: *Neque id feci, quò tibi eſſem modeſtus.*

3. Coniunctiones Ordinis

1. Præpoſitiui initio diſtinctionum ponuntur. Cic: *A conſtantia, atque à mente, atque à ſe diſceſſit.*
2. Poſtpoſitiui, nunquam initio poſituræ; ſed poſt alias voces ponuntur. Virg: *Spolia ampla refertis, tuque puerque tuus.*
3. Communis, poſſunt ante & poſt alias voces poni. Cic: *Ergo hinc capiamus exordium.* Idem, *Nemo ergo non miſer? prorſus nemo.*

5. Parti-

5. Particula *Quód* non debet poni, sed loco ipsius

1. Infinitiuus post Verbum *Videor*. Ter: *Videtur esse subtristis.*

2. *Vt*, Coniunctiuo gaudens, post

1. Verba ista: *Rogo, iubeo, suadeo, ago, moneo, curo, volo, accidit,* & similia; idque aut occultè, aut apertè. Cic: *Cura vt valeas.* Idem, *Velim scribas.*
2. Infinitum: *Fore* vel *Futurum esse* aut *fuisse.* Cic: *Spero fore vt contingat id nobis.* Cæs: *Existimabant, futúrum fuisse, vt oppidum amitteretur.*
3. Istas voces: *Adeo, ita, sic, tam, tantus, tot, talis, tantopere.* Cic: *Non sum ita hebes vt ista dicam.*
4. Istam interrogationem: *Quo fine?* Hor: *Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones.*

6. Pro *vt non* elegantissimè ponitur *Ne* Coniunctiuo gaudens. Cic: *Semper id egi, ne interessem.*

CAPVT XXII.

De Syntaxi Præpositionum penes Casum, & penes delêctum.

1. Præpositionem cum eius Casu, aut Gerundio, frequentissimè regunt Nomina & Verba. Cic: *Dedi ad te literas.* Sen: *Auarus in nullum bonus, in se pessimus.* Cic: *Impiger in scribendo.*

2. Accusatiuum regunt Præpositiones istæ:

1. *Ad, apud, ante, cis circa, circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, præter, propè, propter, secundùm, suprà, secus, trans, vltra.* Cic: *Ad iniuriam tardus.* Idem, *Eam ob causam.*
2. Erga in bonam; & *contra* in malam partem sumptæ. Cic: *Tua erga me voluntas.* Idem, *Facere contra aliquem.*
3. *Aduersus & aduersum* in vtramq; partem sumptæ. Cic: *Aduersum se armare aliquem.* Cic: *Pietas aduersus Deos.*

3. Ablatiuo gaudent Præpositiones istæ

1. Octo: *Absq;, cum, coram, de, pro, præ, palam, sine.* Cic: *Homo sine re, sine fide.* Idem, *Hoc erit pro mercede.*

2. *A* & *E*, semperq; vocibus à Consonânte incipientibus proponûntur. Cic: *A fronte, à tergo, à lateribus tenetur.* Idem, *Factus à Rep.*

3. *Ab* & *ex*, sed *Ab* Vocalibus frequentissimè, Consonantibus verò raro præponitur. Cic: *Paratus ab exercitu.* Idem, *Diem ex die expectare.*

1. Præpositio *Versus*, Accusatiuum regit, & sæpius ei postponitur, quàm præponitur. Cic: *Romam versus proficisci.*

2. Præpositio *Abs* Ablatiuo seruit, & præponitur *T* & *Q* literis. Ter: *Vt abijt abs te.* Idem, *Abs quouis homine.*

3. Præpositio *Tenus.* Nomen Singulare in Ablatiuo; Plurale verò aut in Ablatiuo, aut in Genitiuo sibi adiungit, semperque illi postponitur, Virg: *Capulo tenus abdidit ensem.* Iuuen: *Crure tenus.* Ouid: *Pectoribusq; tenus.* Quint: *Aurium tenus.* Cic: *Cumarum tenus.*

4. Præpositiones *Ante* & *post*, subaudiuntur per Eclipsin ante hos Accusatiuos *Calendas, Nonas, Idus*; item, *diem, mensem, &c.* vt *Tertio Kalendas*, id est, *tertio ante Kalendas.* Cic: *Postridie ludos*, id est, *post ludos.*

5. Præpositiones istæ Ablatiuo gaudentes: *A, ab, in, cum, de, è, ex, pro*, sæpè Constructioni desunt per Eclipsin. Virg: *Stridens Aquilone procella*, deest *Ab.* Idem, *Saxum campo iacebat*, deest *in.* Idem, *Sate sanguine Diuum*, deest *e*, *Terentius Phormione*, deest *in.* Plin: *Magna mortalium vtilitate & bono publico*, deest, *cum.*

6. Præpositio *In* significans

1. Motum, vel pro *Ad, erga, contra, iuxta, pro, per, coram*, posita Accusatiuum regit. Cic: *Studium in aliquem.* Plaut: *Dabo te in caueam.*

2. Quietem, vel pro *inter* posita, Ablatiuo gaudet. Virg: *In vrbe.* Sall: *In amicis habere.*

7. Præpo-

7. Præp: *Sub* significans.
1. Motum, vel pro *Per*, *pauloante*, *paulopost*, posita Accusatiuum requirit. Cic: *Sub scalas se conijcere.* Cic: *Sub eas statim recitatæ sunt tuæ.*
2. Quietem, vel pro *Ante* posita, Ablatiuum habet. Hor: *Sub Ioue frigido.* Cæs: *Sub oculis*, id est, *ante oculos.*

8. Præpositiones istæ tres: *Subter*, *clam*, & *procul*, aut Accusatiuum aut Ablatiuum regunt: Virg: *Subter densa testudine.* Cic: *Ne facinora clam nos essent.* Idem, *Clam ijs Vidi.* Liu: *Locus procul muros.* Tac: *Nec procul cæde aberam.*

9. Præpositio *Super* posita pro
1. *Supra*, *Vltra*, & *inter*, Accusatiuum habet. Virg: *Super Garamantas & Indos.*
2. *De* & *In* quietem significante, Ablatiuo gaudet. Virg: *Fronde super Viridi.* Virg: *Multa super Priamo rogitans.*

CAPVT XXIII.

De Syntaxi Interiectiónum.

1. Interiectio *Ah*, Accusatiuum vel Vocatiuum poscit. Ter: *Ah me miserum.* Virg: *Ah Coridon! Coridon!*
2. *Eheu*, Accusatiuum amat. Ter: *Eheu me miserum!*
3. *Hei* Datiuo vel Vocatiuo gaudet. *Hei misero mihi!*
4. *Hem*, Nominatiuum, Datiuum, Accusatiuum, & Vocatiuum recipere potest. *Hem Dauum tibi.*
5. *Heu*, Datiuo, Accusatiuo & Vocatiuo iungi potest. Virg: *Heu pietas! Heu prisca fides!*
6. *O*, Nominatiuum, Accusatiuum, & Vocatiuum admittit. Ter: *O faciem pulchram.*
7. *Pro*, Implorântis Accusatiuo, Admirantis Vocatiuo adiungitur Ter: *Pró Deum, hominumq; fidem.*
8. *Væ*, & sine Casu, & cum Casu Datiuo inuenitur. Ter: *Væ misero mihi.*

2 Cæteræ Interiectiones Vocatiuo gaudent, & sæpè sine Casu Inueniûntur. Ter: *Obe libelle.*

3. Interdum Accusatiuo & Vocatiuo subtrahit Eclipsis Interiectionem. Plin: *Hominem te sapientem Vel potius durum*, deest *O.*

CAPVT

CAPVT XXIV.
De Figúris Syntáxeos.

1. Figûra Syntáxeos, est modus quidam loquéndi, vel voces coniungendi: vbi aliquid, aut deest, aut redûndat, aut suo loco abest, aut immutâtur.
2. Eclipsis Figûra est, quando vox, plenæ Constructióni necessaria subauditur, & nonnisi foris assumitur, vt *Lego.*

Declarátio. *Hic vox Constructioni plena necessaria subauditur, & nonnisi foris est assumenda, .f.* Ego, *vt sit:* Ego Lego *item,* tértio Calendas. *Hic duarum vocum est Eclipsis, .f. Ablatiui* Die, *& Præpositionis* Ante, *vt sit plena Syntaxis hæc,* tértio die ante Calendas.

3. Zeugma Figûra est, quando id, quod in uno cómmate desiderâtur, ex âltero non mutâtum assumitur. Ter: *Obsequium amicos veritas odium parit.* Decláratio. *Hic in primo commate desideratur vox* parit, *quæ ex altero commate non mutata assumitur, scilicet manente eodem Numero Singulari & Persona Tertia.*
4. Syllepsis Figûra est, quando vox, quæ in vno commate desiderâtur, ex áltero assúmitur, mutáto áliquo Accidente .f. aut Genere, aut Numero, aut Persona, &c. vt *Semper honos nomenq; tuum laudesq; manebunt.* Decláratio. *Hic ad duo priora commata assumitur ex tertio vox ista* manebunt. *sed mutato Numero sic, scilicet,* Honos manebit, nomen manebit.
5. Enallage seu Heterosis est, quando vnum Constructiônis Accidens pónitur pro álio, *v.g.* Genus pro Genere, Númerus pro Número. Casus pro Casu, &c. *vt Eunuchum quem dedisti nobis quas fecit turbas* pro *Eunuchus.* Accusatiuus pro Nominatiuo. *It clamor cælo,* pro *ad cælum.*
6. Hellenismus, est quando vox vna cum áltera, non secûndum Latinam; sed secûndum Græcam Syntáxin constrúitur: vt *Cæpto pugnemus amóri. Latina Syntaxis requirit, cum cæpto pugnemus amóre. Turpe senex miles, quia Græci Neutro. Adiectiuo vtúntur in Appositione. Vide Lina: lib: 6. in fine.*

APPEN-

APPENDIX CAPITIS XXIV.

Figurarum Syntaxeos quatuor Ordines ponunt Grammatici: aliæ enim in defectu; aliæ in excessu; aliæ in peruertendo Vocum Ordine, aliæ in permutatione Accidentium consistunt. In primo Ordine ponuntur istæ, Eclipsis, Aposiopesis, Zeugma, Syllepsis, Prolepsis, Anapodoton. In secundo Pleonasmus, Parelcon, & Epanalepsis. In tertio Hyperbaton & Species eius, Anastrophe, Histerologia, Tmesis, Synchisis, & Parenthesis, In quarto Enallage. Ex his omnibus quinque præcipuè Figuratam Syntaxin constituunt. Eclipsis, Zeugma, Syllepsis, Enallage, & Hellenismus.

Zeugmatis *ratione loci, tres Species ponuntur, Protozeugma, Mezozeugma, & Hypozeugma. Si Vox ea quæ assumitur, ponitur initio, dicitur Protozeugma, Vt Vicit Pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Si in medio erit Mezozeugma, Vt Pudorem libido, timorem audacia Vicit, rationem amentia. Si in fine erit Hipozeugma, Vt Pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia Vicit.*

Syllepsis *fit per Accidentia ista, Genus, Numerum, Casum, Modum, Tempus & Personam. Hinc alia dicitur esse Generum, alia Numerorum, alia Casuum, alia Modorum, alia Temporum, alia Personarum. Nam ab illo Accidente denominationem habet, quod in assumptione Vocis mutatur,* v. g. *diligentius modo studes quàm antea, hic ad secundum comma assumenda est Vox, studebas: & quia hic mutatur Tempus, ideo hoc loco est Syllepsis Temporum.*

Eclypsis *differt à Zeugmate & Syllepsi, quia in Eclipsi, id quod desideratur foris est assumendum; in Zeugmate Vero & Syllepsi, non foris; sed ex proximo commate. Zeugma deinde differt à Syllepsi: quia in Zeugmate id, quod assumitur, non mutatur. in Syllepsi Vero Vox quæ assumitur semper suum Accidens quodpiam immutat.*

Eclipsis *est, communis omnium Partium Orationis .s. Nominis, Pronominis, Verbi, Participij, Aduerbij, Coniunctionis, Præpositionis, & Interiectionis.*

Eclipsis

Eclipsis Nominum.

Plurima sunt Nomina, quæ per Eclipsin, solent in Oratione desiderari, qualia sunt hæc Substantiua, quæ sequuntur. Caro, dies, Febris, Homo, Familiaris vel domesticus. Iter, Litera, Mensis, Nauis, officium, partes, passus, pecunia, propositum, Tempus, templum, seruus, via, verba, & multa alia Appellatiua præcipue cognata vel eiusdem significationis, vt curritur .s. cursus, pluit .s. pluuia, grandinat .s. grando, viuo .s. vitam, curro .s. cursum. Atsi Adiectiuo sint determinanda ista Appellatiua, tunc expressè erunt ponenda. Quin · *vitam beatam viuere, Cucurri cursum longissimum.* Cels: *Inter quadrupedes leuissima est suilla grauissima bubula .s. caro.* Suet: *Morbo quartana adgrauante .s. Febris.* Ter: *Ita aiunt .s. homines, Polonus, Italus .s homo, & in Plurali, Poloni, .s. populi* Cic: *Neminem cognosces tuorum .s. familiarium.* idem *Castra aberant bidui .s. iter vel itinere.* idem *Acceperam à Lentuli triumpho datas .s. literas Calendis Ianuarij .s. mensis.* Ter: *Tuum est ignoscere .s. officium.* idem *Non posteriores feram .s. partes.* idem *Dolabellam postulauit repetundarum .s. pecuniarum.* Mart: *Duo millia non piget ire .s. passuum. A pedibus, à manu, à libellis .s. seruus.* idem *Recta venit ad me .s. via.* idem *Paucis complectar .s. verbis.*

Eclipsis Pronominum.

Ex Pronominibus etiam nonnulla solent deesse Orationi, vt Ego, Tu, Nos, Vos, Is, Quis, &c. Lego .s. ego lego, audis, tu audis, studetis, .s. vos. Cic: *Initium dicendi, quæ vellem .s. ea, quæ vellem.* Virg: *Vrbs antiqua fuit Tyrij tenuere Coloni .s. quam Tyrij tenuere Coloni.*

Eclipsis Verborum.

Verba, quæ Orationi solent deesse per Eclipsin, multa inueniuntur & maxime ista, Sum, dico, annuncio, facio, volo, decet, vel oportet, natum est, vel ortum est, canere, sonare, ire, & multa alia. Vt vtinam hæc vera .s. sint. Cic: *Sed de his hactenus .s. dictum sit. Sed hæc & multa alia coram .s. dicam.* idem *Atticæ salutem .s. dices vel annuntiabis. Bene Ennius, præclare Anaxagoras .s. dixit vel fecit. Adæquauit summos viros idque in adolescentia .s. fecit. Fidibus scire .s. canere vel sonare, &c.*

Eclipsis

Eclipsis Participiorum.

Participia nonnulla supprimuntur, in Oratione, vt soluendo non eras .s. sufficiens. Epistola librarij manu .s. scripta. Ter: *Panis ex iure hesterno .s. maceratus.* Idem, *Signa video ad salutem .s. spectantia.*

Eclipsis Partium Indeclinabilium.

Aduerbium quoque, item Coniunctiones, Præpositiones, & Interiectiones quasdam supprimit Eclipsis. Vt quadrigentesimo anno, quàm Vrbs condita erat, deest Aduerbium post, vt sit postquam condita erat. Tu velim desinas, deest Coniunctio, vt rescribas ad omnia, rogamus, deest vt Caue credas, id est, *caue, ne credas. Terentius Phormione deest. Quo sanguine cretus, deest, è vel ex.*

Enallage, *per qua Accidentia fit ab illis denominatur, vt Enallage Generum, Numerorum, Casuum, &c. Generum, vt* Plin: *Nube grauida candicante, quod vocant tempestatem albam, pro quam vocant, Neutrum pro feminino.* Hor: *Mammæ putres equina quales vbera, pro qualia. Numerorum, pars in frusta secant, pro secat. Casuum.* Virg: *Proijce tela manu sanguis meus, pro mi. Hæret pede pes, pro pedi. Modorum, Subiunctiuus pro Imperatiuo sæpissimè in omnibus Personis ponitur.* Ter: *Quiescas, pro quiesce, audias pro audi, item Indicatiuus pro Imperatiuo.* Cic: *Sed valebis, meaq; negotia videbis pro vale & vide. Temporum.* Liu: *Si tales animos, in prælio habebitis, vicimus, pro vincemus, &c.*

Per Hellenismum *ista prolata esse credit.* Linacer lib: 6. Virg: *Cui nec certauerit vlla, pro cum qua.* Ouid: *Capto pugnemus amori, pro cum amore.* Hor: *Desine curarum, pro à curis.* Idem, *Agrestium regnauit populorum.* Ter: *Vt vobis decet, pro vos decet.* Virg: *Lætor laborum.* Idem, *Iustitiæ ne prius mirer, bellíne laborum. Item ista: Os humerosq; Deo similis, Nuda genu, & faciem mutatus & ora. Cernere erat, pro licebat.* Gell: *Vt multos videre est, pecuniæ cupidos, pro licet videre.* Ter: *Obserues filium, quid aget, pro obserues, quid filius agat.* Catull: *Phasellus ille, quem videtis ait fuisse nauium celerrimus.* Luc: *Tutumq; putauit tam bonus esse socer, Nominatiuus pro Accusatiuo.*

Aliæ verò Figuræ sic se habent.

Aposiopesis, *est vocis ad Syntaxin necessaria defectus, qua fit tum quando aut ira, aut pudore, aut metu, aut religione impediti; aut gratia transitus ad alia, aliquid reticemus, hanc non tam Grammatici, quàm Oratores ab Eclipsi distinguunt. Nam Aposiopesis est Eclipsis, sed cum maiore vehementia, & affectu, vt* Virg: *Quos ego, sed motos præstat componere fluctus.*

Prolepsis *est, cum dictio aliqua Pluralis Numeri, aut Singularis, sed collectiua præcedit, & rursus in partes diuiditur, nec tam in ipsis apertè ponitur, vt Aquilæ volant, vna ab Occidente, altera ab Oriente. Hic dictio Pluralis .s. Aquilæ præcedit, & rursus in partes diuiditur istas, vna & altera .s. Aquila, cum quibus vt vides apartè non ponitur.*

Pleonasmus *est, cùm ponitur vna. vel plures voces sine quibus posset stare Syntaxis, & sensus, vt* Virg: *Sic ore locuta est, ubi satis erat dicere sic, locuta est: neque enim alia parte loqui poterat, nisi ore.* Ter: *Hisce oculis vidi.*

Parelcon *est, cum dictio per adiectionem syllabæ explendi vel ornandi gratia, extenditur.* Ter: *Adesdum satis erat dicere Sosia ades; sed plenius addito dum. Item in his egomet, etiamnum. ehodum, &c. Parelcon differt a Pleonasmo, quia Pleonasmus accidit in vocibus declinabilibus. Parelcon vero in particulis adiectiuis.*

Hyperbaton *est, cum legitimus ordo vocum mutatur, vt* Teren: *Paululum da mihi opera.* Cic: *Plus habet suauitatis. Ad Hyperbaton reuocantur Anastrophe, Histerologia, Tmesis, Synchesis, & Parenthesis.*

Anastrophe, *est, dictionum, òrdo præposterus, vt Italiam contra. pro contra Italiam, maria omnia circum, pro circum maria omnia. quem penes arbitrium est, pro penes quem arbitrium est. diu cum essèt pugnatum. Insanire libet quoniam.*

Hysterologia *est, cum Præpositio non illi Casui, cui seruit, sed Verbo, quasi cum eo sit composita, præponitur.* Virg: *Tyriam qui ad veneris vrbem, pro qui veneris ad vrbem.*

Tmesis *est, quum vox Figura Composita diuiditur, & inter eius partes dictio aliqua interponitur, vt* Virg: *Septem subiecta Trioni.* Plaut: *Sed ego stultus, qui rem curo publicam.*

Paren-

Parenthesis *est, cùm Orationi aliquid interijcitur, quo sublato legitimus sermo manere potest,* vt Virg: *Tytire, dum redeo (breuis est via) pasce capellas.*

Synchisis *est, ordo vocum confusior, quando scilicet eæ Dictiones, quæ alteri sensui debentur, in altero ponuntur,* vt Hor: *Lanea & effigies erat altera cerea. Ordo enim est. Erat lanea effigies, & altera cerea.* Idem, *Serpentes atq; videres infernas errare canes, pro videres serpentes errare atq; infernas canes.*

Huc revocatur Hyppallage & Hysteron proteron.

Hyppallage *est, cùm Oratio inuerso rerum ordine profertur,* vt Virg: *Ibant obscuri sola sub nocte, pro soli sub obscura nocte, & dare classibus austros, pro dare classes austris.* sic Poloni: *Przypasat sie do száble.*

Hysteron proteron *est, cùm id quod posterius sit, prius ponitur in Oratione,* vt Virg *Et torrere parant flammis, & frangere saxo.*

Epanalepsis *fit, cum post aliqua multa interposita, iteramus id, quod initio collocauimus; siue id ijsdem, siue diuersis verbis fiat.* Cic: *Nostra enim est, si modo nos Oratores sumus nostra (inquam) est ista omnis prudentiæ possessio. Confirmato illo de quo dubitare non possumus, &c. Hoc igitur probè stabilito & fixo, illud excutiendum est.*

ANNOTATIONES
In Regulas Syntáxeos.

1. Ordinem, *qui alias voces proponendas, alias verò postponendas Dictionibus esse docet, seruant Latini, potissimum in Præpositionibus, & Coniunctionibus,* v. g. *dum Præpositionem Tenus, non modo cum Ablatiuo construunt; sed etiam ipsam Ablatiuo postponunt, vt Capulo tenus, crure tenus, non verò, tenus capulo, tenus crure. Ita in his: Ille quoque, ille verò, at ille, vnus & viginti, viginti vnus, &c. Non autem sic. Quoque ille, verò ille, ille at, vnus viginti, viginti & vnus, &c. Cuius est aliqua apud Polonos similitudo, qui dicunt: Krol Iego Mość, non verò, Iego Mość Krol, & Iego Mość Pan Hetman; non autem, Pan Iego Mość Hetman, &c.* Delectus, *qui cum certis vocibus, cer-*

ta vocabula coniungit, docet nos esse dicendum ì auro, sed ex auro; non à Italo, sed ab Italo; non amor contra te, sed amor erga te, non omnis doctissimus, sed quisq; doctissimus; non quilibet nostri, sed quilibet nostrûm; non memor vestrûm, sed memor vestri, &c. Huc, vel ad cognatam significationem, Aduerbia loci videntur esse reuocanda, vt non, vbi vadis? sed quò vadis? non eas ibi, sed eas illuc: non venit hic, sed venit huc, &c. Simile quid apud Polonos videbis, vt Iest w Krákowie, non verò, iest ná Krakowie rursus, Iest na Kleparzu, non vero, Iest w Kleparzu. Szedł ná pole, vel w pole, non vero Szedł do pola, contra vero, Szedł do lasa, non autem, Szedł na las, &c.

2. Et si inter *Conuenientia & Regiminis Syntaxin, nulla videtur esse differentia: vbi enim est Syntaxis Conuenientia, ibidem etiam est Regiminis, & è contra. Nam* v. g. *hac Syntaxis, (ad Deum) dicitur Regiminis, & tamen hic est Conuenientia vocum, quia non pugnant inter se, aliàs enim esset Solecismus. Hac vero altera (Scamnum breue) vulgo vocatur Conuenientia; & tamen hic est Regimen: Nam dictio (Scamnum) prascribit legem Accidentium huic alteri (breue) Dictio autem prascribens Accidentia, est Dictio Regens, altera verò cui prascribuntur, est Recta, vbi autem est Dictio Regens & Recta; ibi esse Syntaxin Regiminis est concedendum. Tamen strictius ista considerando, Syntaxis Conuenientia differt à Syntaxi Regiminis: vt videre est in vtriusq; Definitione. Syntaxim penes Modum, penes Tempus, & penes Gradum Comparationis, dicimus esse Regiminis, licet strictissimè loquendo, sola Syntaxis penes Casum, sit dicenda Regiminis: Hac enim cateris omnibus latius patet.*

3. Per Verbum Finiti *Modi, intellige tam Personale, quàm Impersonale, quia Impersonalia habent ante se Nominatiuum, quod idem sentit Priscianus, & Linac: lib: 3. in Ecclipsi Appellatiui vt pluit, supple, pluuia pluit; ningit, id est, nix ningit, &c. Iste tamen Nominatiuus non exprimitur ideo, quia ita certus est; vt de illo nemo dubitare possit. Nam* v. g. *(Tonat) si Metaphoricè non sumatur, certum habet Nominatiuum scilicet rum (tonitrus) quia nulla alia res dicitur tonare, prater tonitrum. Quod si vero tonitrui non conuenit tonare, sed Deo, vt quidam sentiunt, adhuc tamen certus est Nominatiuus (Deus)*

At ve-

At verò in Verbis Personalibus Tertiæ Personæ, quoniam multi occurrunt Nominatiui, ideo est aliquis certus eorum exprimendus, vt à quo Verbum Tertiæ Personæ dependeat, & cui attribuatur, & de quo Logice enuntietur, scire possimus. Adeò autem est certum, Impersonalia ante se habere Nominatiuum, vt etiam illa eadem in Plurali Numero, cum ipso apertè ponantur, vt videre licet apud Authores. Virg: Non omnes arbusta iuuant. Cic: Beneficia quæ ad singulos spectant. Hæc sex: Pænitet, pudet, piget, tædet, miseret, & miserescit, apertè Nominatiuum habere docet Linacer lib: 4. Marti: Te non pudet istud. Ter: Non te hæc pudent. Plau: Hæc me conditio non pænitet. Neque miretur quispiam, hæc aperte habere Nominatiuum in Persona Tertia, quum eum, in Prima & Secunda olim habuerint. Verba enim, quæ nunc sunt Impersonalia, apud veteres erant Personalia, eo modo quo nunc est Scribo, lego, audio, dico, aut aliud Verbum Personale; quod non est difficile ex Authoribus cognoscere. Virg: Arcadij miserescite Regis. Plaut: Loquere Nomen tuum adolescens, nisi piget. Gell: Cum fatigati pertæduissent, &c. Sciendum tamen est, hæc verba sex, frequentius per Figuram, quàm simpliciter efferri, siue illa sit Antiptosis, Genitiui pro Nominatiuo; siue Ecclipsis Appellatiui, in Nominatiuo ponendi: quod subauditur, à quo Genitiuus istis Verbis expresse adiunctus regitur. Sed de his disputent Doctores; Studiosi illo Quintiliani sint contenti. Inter virtutes Grammatici habebitur aliqua nescire, Impersonalia Passiuæ Vocis, etiam ante se habent Nominatiuum, idemq; placet Linacro lib: 4. & 6. idq; aut apertè, aut occultè, aperte, dum est incertus, occulte verò, dum est certus: Hic notandum à Verbis Actiuis fieri Impersonalia, tunc quando in voce Actiua, sine Casu Accusatiuo ponuntur, vt à Scribo, scribis. scribit, scribimus, &c. fit scribitur. Cui Ablatiuus agentis, si eo opus est (sæpè enim omittitur) eius Personæ & Numer. tribuatur: cuius esset in Actiuo Nominatiuus, vt scribitur à me, quia actiue sic diceres, ego scribo. Idem esto iudicium, de ijs Impersonalibus, quæ à Neutris oriuntur, vt egetur, seruitur. Quo loco si contingat aliqua difficultas, statim confugiendum erit ad veteres, apud quos Verba ista, quæ modo sunt Neutra, & absoluta fuerunt Actiua. Impersonalibus Passiuæ Vocis, aliquando & Nominatiuus, & Ablatiuus simul apponitur, aliquando ambo omittuntur, aliquando etiam vnus tantùm eorum, vel apponitur,

tur vel omittitur, quod patet ex Actiuo, qui enim Casus exprimeretur in Actiuo, ille exprimi debet, in Passiua vocis Impersonali. Tunc autem potissimum Verbum erit Impersonale, quum nec Nominatiuum, nec Ablatiuum sibi aperte adiunctum habebit, vt bibitur, editur, &c.

4. Plures Nominatiuos copulatos, supp. apertè vel occultè; & qualicunque Copula, siue illi fuerint Singulares, siue Plurales siue Mixti, id est, vnus Numeri Singularis, alter vero Pluralis: Copulam hic intelligimus, & quæ fit per Coniunctiones, & quæ fit per Præpositionem (cum) Verum occurrente copula (cum) vsitatiùs loquimur si Casus Illius neglecto, Verbum cum Nominatiuo; Adiectiuum vero vel Relatiuum, cum Substantiuo altero in alio Casu posito, in eodem Numero & Persona; item in Genere, Numero, & Casu coniungemus, quia, v. g. quoad Numerum, Latinè loquimur, (Petrus cum Paulo cantant.) Nam etiam Virgilius ita locutus est. (Remo cum fratre Quirinus iura dabant) tamen magis Oratoriè dicemus (Petrus cum Paulo cantat) vt Cicero dicit (Domitius cum Messala certus esse videbatur) Sic quoque quoad Personam, bona erit, licet rara Syntaxis (Tu mecum scribemus) vt Virgilius loquitur (Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum) tamen melior erit ista (Tu mecum scribes) vt dicit Cicero, (animum tuum mœrori mecum dedisses.) Ita etiam, efferes Adiectiuum (sunt mihi soror cum matre mortuæ) sæpius tamen sic (soror mihi cum matre est mortua) vt Cicero (occisus est cum liberis Fuluius.) Item quoad Genus digniùs rectè dicitur (mater mihi cum patre sunt mortui) vt Ouidius (Ilia cum Lauso de Numitore sati) tamen frequentius sic (Mater mihi cum Patre est mortua.) interdum tamen in quibusdam exemplis, ne aliquod dubium fiat, omnino habenda est ratio vtriusque Substantiui, etiam illius, in Ablatiuo positi, & quoad Genus, & quoad Numerum, vt hic (Iuno cum Minerua tristes redeunt) ita enim certum est, & hanc & illam tristem fuisse, tam si dicatur (Iuno cum Minerua tristis redit) possèt intelligi solam Iunonem fuisse tristem, & Mineruam lætam. Illud quoque est notandum, Adiectiuum huius loci, in Casu non debere conuenire cum Substantiuo, quod in Ablatiuo ponitur; sed cum altero, in alio Casu collocato.

5. In hac Regula duæ sunt Figuræ, Syllepsis, & aliquando Zeugma.

6. Di-

6. *Dicitur cum digniore .s. Nominatiuo aut Ablatiuo; Ille autem Nominatiuus aut Ablatiuus est dignior qui est Personæ dignioris. Hæc Regula continet in se solam Syllepsim. Cic: Hæc si neq; ego, neq; tu fecimus, &c. Per hanc Regulam excusabimus illos modos loquendi. Tu mecum ibimus, Frater tecum studetis, Pater vobiscum venietis, à quibus præstat abstinere.*

7. *Per membrum Orationis intelligitur sensus, vel comma aliquod, siue Oratio quæpiam, constans Verbo & Nomine simul vel aliqua parte Orationis illorum vni, vel vtriq; adiuncta, vt, satis testium est. In tempore veni, quod omnium est primum. Vide Linacrum lib: 3. Primæ, Tertiæ, & Quartæ Commune.*

8. *Ouidius, Vxor, & insidiæ, sunt pudor ille meæ: Ter: Dos est Pamphile, decem talenta. Val: Dotis modus. quadraginta millia æris fuit. Tac: Præcipuum robur duæ legiones erant. Mart: Alea parua nuces, & non damnosa videtur. Plin: Nota argenti fuere bigæ, atque quadrigæ. Plin; Angustiæ, vnde procedit, Isthmos appellatur. Cic: Consulatus fuit initium, ludi Compitalitij. Luc: Omnia Cæsar erat. Ouid: Omnia pontus erat. Luc: Sanguis erant Lachrymæ. Ouid: Domus antra fuerant. Idem: Gaudia principium sunt nostri doloris. Vide Linac: lib: in fine Enallages.*

9. *Hæc Regula sub talibus etiam Verbis concipi potest. Vna vox sumpta, pro alia aliquando suum Genus, aliquando Numerum, aliquando vtrumq; simul abijcit, & assumit illius vocis, pro qua ponitur, sicq; cum ipso, alienum Accidens habente. 1. Verbum. 2. Adiectiuum. 3. Relatiuum concordat. 1. Ouid: Vestras quisq; redite domos. Id. Vterq; læsi sumus. Virg: Pars in frustra secant. Plin: Maior pars ferarum æstate non bibunt. Ouid: Populus superamur ab vno. Stat: Huc omnis turba coimus. Stat: Subeunt Tegeæa iuuentus, auxilio tardi. Ouid: Albula pota Deo .s. aqua. Liu: Samnitium tria millia cæsi. Virg: Pars mersi. Ter: In Eunuchum suum .s. Fabulam. Ouid: Pars volucres factæ. Lin: l. 6. in Enallage Numerorum, & in fine Syllepsis.*

10 *Adiectiuum siue sit Nominis, siue Pronominis, siue Participij Partis.*

11. *Quum loco Regulæ primæ Cap: 2di. vti volueris Regula 2da. Cap: 4ti. Substantiuum vertas in Genitiuum, & Adiectiuum Ipsum fac esse Neutrum hoc modo. Minor sapientia, minus sapi-*

 entiæ;

entiæ, multa eruditio, multum eruditionis: paulula opera, paululum operæ: maior eloquentia, plus eloquentiæ: item, Quis animus, quid animi: id tempus, id temporis: abdita res, abdita rerum: angusta via, angustá viarum, &c. Liu: Lib: 3. Secundæ & Tertiæ Communes, Adiectiua Partitiua, &c. per hanc & per Cap: 4. Reg: quintam efferes. Vide eius Ann.

12. *Copulatis. s. aperte vel occulte, & qualicunq; copula siue illa fuerint animata, siue inanimata, siue mixta, seu Numeri Singular. seu Pluralis; siue considerentur ratione Generis, siue ratione rerum significatarum.*

Substantiua plura ratione
- 1. Generis
  - 1. *Eiusdem*
    - 1. *Masculini*,
    - 2. *Feminini*,
    - 3. *Neutri*.
  - 2. *Diuersi*.
  - 1. *Animata*, a, d, g, k.
  - 2. *Inanimata*, b, e, h, l.
  - 3. *Mixta*, c, f, i, m.
- 2. *Rerum Significatarum*.
  - 1. *Animata*,
  - 2. *Inanim*:
  - 3. *Mixta*.
  - Generis
    - 1. *Eiusdem*
      - 1. *Mascul*: n, r, x.
      - 2. *Femin*. o, s, y.
      - 3. *Neutri*, p, t, z, q, u, aa.
    - 2. *Diu*.

Exempla a. *Liu: Hippocrates & Epicides nati Carthagine.* b. *Ouid: Sors eadem Ismarios Hebrum cum Strimone siccat.* d. *Ouid: Non mihi venistis Semele, Ladeue docendæ. Apuel: Iuno cum Minerua tristes videbantur.* e. *Quin: Grammatice & Musice quondam iunctæ fuerant.* (f, g, h, i,) k. *Ouid: Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis.* l. *Val Pedes eius pretiosos, & caput & manus, in cista chlamide opertos, pro munere misit. Plin: Seriores prædictis Narcissus & Lilium.* m. *Vir: Cæsosq; reportant Almonem puerum, fædatiq; ora Galesi. Ouid: Iane fac æternos, pacem, pacisq; ministros. Cic: Propter & Doctoris authoritatem & Vrbis, quorum alter te scientia augere potest: altera exemplis.* n. *Soli: Polipus & Chamaleon sunt glabra.* (o, p,) q. *Plin: Mollia sunt, loligo, sepia, & Polipus. Cas: Leporem, gallinam, & anserem gustare fas non putant, hæc tamen alunt,* r. *Cic: Comprehendimus, calorē, saporē, odorē, sonū.*

qua

quæ nunquam animus cognosceret (f. t.) u *Liu: Labor & voluptas societate connexa. Cic: Vt operam, fidem, studium, consilium sibi parata putent. Cic: Bella, cædes, rapina, & discordia ciuilis grata fuerunt. Plin: Nouacula & ferrum pisce tacta olent.* (x) y. *Ouid: Careo patria & coniuge chara; & quidquid mihi post hæc duo dulce fuit.* (z) aa. *Cic: Repetebant præterea, Deos, Penates, aras focos, Larem familiarem, in quæ tu inuaseras. Ad alias literas nulla potuimus exempla inuenire.*

13. *Antecedens est id, quod prius ponitur, siue sit vnum vocabulum siue membrum Orationis: Relatiuum vero est, vox quæ rem seu vocabulum prius positum commemorat, & rursus in mentem reducit. Porrò Relatiua sunt ista* (*Qui, quæ, quod, hic, iste, ille, ipse, is, idem.*) *Antecedens iterare est ipsum bis ponere, primò ante Relatiuum, secundo post Relatiuum; & non cum prius sed cum posterius posito Antecedente in Genere, Numero, & Casu concordabit Relatiuum, Antecedens iterare aperte multi solent Authores.*

14. *Regula 5. Cap: 4. Adiectiua istius Regulæ, debent esse eiusdem Generis cum Genitiuo Plurali, vt Lanarum nigræ, nisi aliud Substantiuum addatur, vt villosissimus animalium lepus, &c. Vbi est Ecclipsis vocum, vt (solæ auium) deest (aues) & de (numero) quia plena Syntaxis est ista (solæ aues de numero auium) fit autem id per Hellenismum. Lin: lib: 6. initio Hellenismi, & lib: 3. de Partitiuis. Hanc Regulam efferes etiam per Primam Capitis secundi, vt plani piscium, plani pisces. Exempla huius Regulæ. Hor: Dulcissime rerum. Plin: Surdis etiam rerum sua cuique sunt remedia. Idem, in capite paucis animalium nisi volucribus apices. Idem, Canum degeneres, &c.*

De Reciprocis.

1. *Reciprocum* Sui & Suus, *aliquando pro se, aliquando etiam pro Relatiuo* Ille vel Ipse *sumitur.*

2. *Reciprocum sumitur pro se. Primò: quando ad Verbi Infiniti Accusatiuo priorem Tertiæ Personæ refertur, vt Puto Petrum fauere sibi. & audio Paulum irasci fratri suo. Secundò: Quando ab aliquo Adiectiuo cohærente cum Substantiuo Tertiæ Personæ regitur, aut aliquo modo dependet, vt Vidi Paulum calefacientem se, & Vidi Paulum euntem ad ædes suas. Tertiò, Quando cum Verbo Tertiæ Personæ positum ad Nominatiuum illius Verbi refertur; vt Paulus laudat se & Parentes suos. Hoc Reciprocum etiam in Actiuo debet retineri.*

3. *Reciprocum sumitur pro Relatiuo* is, ille, ipse, *Primò: Quando à Verbo Primæ aut Secundæ Personæ regitur, aut saltem cum ipso in eadem Clausula ponitur; vt Petrus me rogat, vt se commendem, id est, vt illum commendem; & frater hortatur, vt redeas domum suam, id est, domum illius. Secundò: Quando à Verbo Tertiæ Personæ regitur, vel cum ipso in eodem commate ponitur, nec tamen ad Nominatiuum illius Verbi refertur: vt Petrus scripsit ad Regem literas, in quibus rogabat suam Regiam Maiestatem: &c. Parentes ea amouent à liberis quæ sibi nocent, id est, illis liberis.*

4. *Duabus Tertijs Personis, ad quas potest referri possessio, vna in Recto, altera in Obliquo concurrentibus; si in Obliquo posita non additur Adiectiuum, à quo possessio dependeat, tunc Personæ in Recto positæ possessio per Reciprocum, alterius verò per Genitiuos (Eius, Illius, Ipsius,) amphibologiæ vitandæ causa est exprimenda, vt Petrus amat Paulum propter virtutē suam, quia hic virtus possidetur à Petro. at verò si possideatur à Paulo dicendum erit sic: Petrus amat Pau: propter virtutem eius. Si verò Persona in Obliquo posita, additur Adiectiuum à quo possessio dependeat, tunc possessio eius per Reciprocum, alterius verò per Genitiuos exprimetur, vt Petrus percussit Paulum calefacientem manus, respectu Petri, manus eius, respectu Pauli, manus suas.*

5. *Dum tres Tertiæ Personæ, ad quas fieri possit possessio, concurrunt, vt hic, Petrus irascitur Paulo, quòd Stanislao non reddidit librum, hoc modo vitabis Amphibologiam, si liber est Petri, tum Genitiuo vteris Relatiui .s. quod Stan: non redd: librum ipsius. Si liber est Pauli, vtere Reciproco sic: quod Stanislao non reddidit librum suum. Si liber est Stanislai, tunc bis pones vocem Stanislai .s. quod Stanislao ipsiusmet Stanislai librum non reddidit.*

6. *In quo loco Reciproca, pro Relatiuis ponuntur, in eo, ipsamet Relatiua poni possunt, & pulchrius quidem aliquando: præcipuè cum ad Obliquum referuntur, vt Præceptor ea docet Discipulum, quæ sibi prosunt, vel quæ illi prosunt. Reciproca vtamur in talibus. Cepi auem cum pullis suis. Percussisti fratrem gladio suo. Sua sæcula riserunt Mæonidem. Suis criminibus illum accusabo, &c. quia versa in Passiuam Syntaxin retinent idem Reciprocum omnino.*

7. Ad

7. Ad quid referatur Reciprocum (Suus) indicabit hæc interrogatio (Cuius) addita Substantiuo, cum quo cohæret (Suus) Vt Vidi Paulum & Fratrem suum, Cuius Fratrem? Respondetur, Pauli. Inde apparet (suum) referri ad Paulum. Item, ad quid referatur (sui) indicabit interrogatio Quis, quæ, quid.

Atque sane ex his cognosci potest, quàm malè de Grammatica illi sint meriti, qui Secundæ Personæ, quasi honoris causa, dicunt. Rogo Dominationem suam, pro Rogo Dominationem tuam, quos omnes iustè hic à nobis reprehendi scias: Nam Verba, quæ proferunt, non id sonant quod ipsi volunt, sed aliud: dicere enim, Dominatio sua veniat, est dicere, illius Dominatio, quasi alicuius tertij, vel ille Dominus veniat.

Causa istius erroris est hæc: quia, à qua Persona res possidetur ab illa possessiuum huic rei possessæ addendum debemus deriuare, si possidetur à prima Persona, voce Meus vel Noster: si à Secunda voce Tuus vel Vester: si à Tertia voce Suus vel Genitiuis, Eius, Ipsius, Illius, &c. erit vtendum. Et quoniam hæc vox (Dominatio possidetur à Secunda Persona, dum illam alloquimur: ideò illi non Sua; sed Tua opus est addere possessiuum. Neque excusas, dum dicis, multos aliter, quàm nos docemus, loqui: Nam etiam contra istos omnes hæc à nobis scribuntur. Quinimmo nec illud valet quidquam dum ais, hanc vocem Dominatio esse Tertiæ Personæ: quia & nos hoc idem fatemur. Omnia enim Nomina sunt Tertiæ Personæ & quia Dominatio est Tertiæ: ideò illi non modo Verbum Tertiæ Personæ? sed etiam Suus adiungimus, etiam tunc, quando illi additur Mea, Tua, &c. Vt Tua Dominatio det mihi suum librum, Ecce (det suum) Atque hoc fit non quatenus Dominatio est res possessa; sed quatenus est nomen seu res possidens. Quamobrem, quo Pronomine Primitiuo vteremur loquendo per concretum; eo vtamur loquendo per abstractum, Vt tu Domine fuisti, tua Dominatio fuit. Tu Pater ores, Tua vel Vestra Paternitas oret. Tu Generose Domine dicas, Tua Generosa Dominatio dicat, Vos Domini fuistis, Vestræ Dominationes fuerunt, &c. Hoc idem dictum puta esse de istis, Sanctitas, Maiestas, Celsitudo, Excellentia, &c. Quod si quis alias honoris voces habet aptiores, quæ, s. cum Verbo occurrenti habeant affinitatem; tunc is multò adhuc elegantiùs loquetur, Vt Tua Clementia ignoscat mihi, Vestra liberalitas donet mihi, &c.

Ratio Supplendi Tempora Verborum.

VErba Paßiua Deponentia, Communia, Neutropassiua, Impersonalia Vocis Paßiuæ in omnibus Modis Perfecto, Plusquam Perfecto, & Futuro Subiunctiui Videntur carere proprio: in locum tamen eorum habere solent alia substituta, quæ sunt ex Præterito Participij, & Verbo Sum *composita. Partes autem Istorum Temporum ex quibus componuntur, iuxta certas Regulas Syntaxeos sunt construendæ: Et Participium quidem tanquam Adiectiuum iuxta Regulas Cap: 2. Quod in Verbis Personalibus Genus & Numerum à Substantiuo aliquo sortietur, in Casu autem Nominatiuo ponetur Excepto, si* esse *vel* fuisse *addatur: eo enim tempore in Accusatiuo erit collocandum. Verbum Verò* Sum *in Modis Finitis per Regulas Cap: 1. & maximè per Regulæ 4. membrum primum: in Infinitiuo Verò per Cap: 16. Reg: 1. Porro quomodo Verbum* Sum *sit per modos, Tempora, Numeros & Personas Variandum, habes in Tyrocinio .s. in Indicatiuo Perfecto Sum Vel fui, es Vel fuisti, &c. in Plusquam Perfecto, Eram Vel fueram, &c.*

Futurum Infinitiuum Passiuum suppletur.

Primò, *Ex* (iri) *& Voce simili Supino, quæ Vox cuiuis Generi & Numero sine mutatione est addenda, Vt Scio puerum doctum iri, Scio fratres doctum iri, Scio sorores doctum iri, Scio aues captum iri.*

Secundò, *Ex Futuro Participij* (dus) *in Accusatiuo, mutatis Numeris, & Generibus, additoq;* (esse *vel* fore *vel* fuisse) *Vt Dicis matrem esse amandam, Puto pueros esse docendos, Scio literas à te fuisse scribendas.*

Tertiò, *Ex Præterito Participij in Accusatiuo mutatis Numeris & Generibus, & addito* (fore) *Vt Puto fratrem commendatum fore, Scio literas scriptas fore.*

Quartò, *Ex* Fore *aut* Futurum esse *vel* fuisse, *& Particula* (vt) *addito Verbo occurrenti Passiuo in Coniunctiui Præsenti si res est adhuc futura, Vel Imperfecto si iam est præterita, Vt Spero fore Vt commenderis, Scio futurum esse Vt lauderis. Cæs: Sperabant futurum fuisse Vt amitteretur oppidum.*

Futu-

Futurum Infiniti Modi cuiuslibet Verbi præter Passiuum suppletur dupliciter.

Primò. Ex futuro Participij in Rus *in Accusatiuo posito, mutatis Numeris & Generibus, additoq;* Esse *vel* fuisse *vel* fore, *vt spero matrem esse venturā. scio pueros fore lecturos, sperabā fratrē esse iturū.*

Secundo. Ex Fore *aut* Futurum esse, *vel* Futurum fuisse, *& Particula* (vt) *adiuncto Verbo occurenti in Coniunctiui Præsenti & aliquando Imperfecto, vt Spero fore vt pluat, spero futurū esse vt studeat, sperabam futurum fuisse vt ningeret, &c.*

In Circuitionibus istis Participio Futuri tunc erit addendum (esse *vel* fore) *quando loquimur de re futura, vt est adhuc futura, vt spero te esse commendandum, scio pueros fore verberandos.*

(Fuisse) *Vero tunc, quum loquimur de re præterita vt erat futura, vt Sperabam te fuisse commendandum.*

Isti Infinitiui duo, Esse *&* Fuisse, *in quolibet circuitione tam Præteriti, quàm futuri, aliquando apertè, aliquando etiam occultè solent ab Authoribus poni, vt Fædissimum bellum puto futurum, deest* Esse.

Infinitiuus cum ijs omnibus, quæ ipsum præcedunt & subsequuntur aliquando ponitur pro Nominatiuo, aliquando etiam pro Accusatiuo. Pro Nominatiuo ponitur hic : Pro Patria mori est pulcrum, eximia virtus est præstare silentia rebus, &c. Pro Accusatiuo ponitur in his Exemplis : Scio legere. Volo studere, audio te venisse, spero te esse lecturum, &c. De Gerundiorum & Supinorum expositione aliàs.

De Ordine Grammatico.

Ordo Grammaticus

1. *Est Verborum artificiosè ab Authoribus collocatorum ad suum locum renocatio, & quædam dispositio ; quam quidem dispositionem solent Grammatici explicando Authores obseruare propterea, vt melius sensum Verborum possint percipere. Hic docet quod vocabulum primo loco sit ponendum ? quod secundo ? quod tertio ? quod quarto ? &c.*

2. *Septem Loca, seu septem habet Regiones. In prima Regione poni solet Vocatiuus cum his omnibus quæ ipsum præcedunt & consequuntur. In secunda Aduerbia & Coniunctiones maximè quæ Modum regunt. In tertia Nominatiuus, vel id quod eius loco ponitur, cum suis omnibus additionibus. In quarta Verbum Finiti Modi cum determinante Aduerbio. In quinta Accusati-*

uus

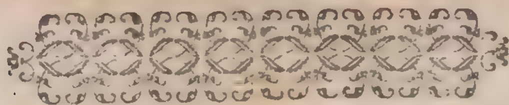
uus ante Infinitiuum cum suis attributis. In sexta Infinitiuus cum Aduerbio. In septima Casus obliqui post Verbum, vt hæc Oratio. Etsi frater mi amantissime Paule, Vir clarissimus Parens tuus, Me nepotem suum, Artibus liberalibus Cracouiæ in Academia diligentissimè studere cupit vehementer, sic est ordinanda. O Paule frater mi amantissime. 2. Etsi. 3. Parens tuus vir clarissimus. 4. Cupit vehementer. 5. Me nepotem suum. 6. Studere diligentissime. 7. Artibus liberalibus Cracouiæ in Academia.

NOTA

1. *Hunc Ordinem postquamlibet Periodum, & duo puncta rectè assignata esse renouandum.*
2. *Ex his septem regionibus, tantum tertiam & quartam esse perpetuam.*
3. *Eclipsin & Syllepsin ad simplicem in Ordine Grammatico transire Syntaxin.*
4. *Ordinem Grammaticum facilè percipi posse per Interrogationes inter explicandum formatas.*
5. *In Ordine Grammatico ante omnia videndum esse Verbum, tandem quid ante & post ipsum ponatur.*
6. *Verbum vtrinq; Nominatiuos habens, inter ipsos esse collocandum, vt Res est facta.*
7. *Cuiuslibet Regionis voces hunc specialem inter se requirere Ordinem .s. vt præponatur. 1. Vox declarata declaranti, seu determinata determinanti, vt Mater mea, equus regius. 2. Determinans non determinanti, vt Carus maximè mihi. 3. Regens Rectæ, vt Amo Deum. 4. Absoluta Transitiuæ, vt Domus interior splendida luxu. 5. Proprius Casus Communi: vt Studere literis Cracouiæ. 6. Prior Casus posteriori, vt Dedi fratri, librum. 7. Negatio voci negatæ, vt Nunquam fui. 8. Coniunctio Aduerbio, vt Etsi non dubito.*

Excipe hinc voces. 1. Interrogatiuas, vt Quem vidisti? 2. Negatiuas, vt Neminem vidi. 3. Relatiuas, vt Liber, quem habeo est tuus. 4. Eas quarum Substantiua apertum post se regunt Obliquum, vt Exiguum curriculum vitæ. 5. Casus breues respectu longiorum; vel Relatiuum post se habentes, vt Renouavit veterem curam animi, mihi instituenti referre & mandare libro huic tertio sermonem eum, quem Crassus habuisset.

GRAM-

GRAMMATICARVM INSTITVTIONVM.

LIBER IV.

DE

Prosodia, seu Versificatione.

Vbi ea, bréviter & apto órdine referûntur atque recensèntur; quorum cognitio, non modò adscribènda Carmina, & faciéndos Versus, verùm étiam ad rectam Voces Latinas pronuntiándi rationem, est vtilis & omninò necessaria.

PROSODIA EST PARS GRAMMATICÆ, in qua Syllabórum Quántitas, Pedes metrici, Cárminum Genera & Accidentia tradúntur.

CAPVT I.

De Literis & Syllabis.

1. Literæ ſunt dúplices: *Vocales & Conſonántes.*
2. Vocales ſunt ſex: *a e i o u y.* Ex his fiunt ſex Diphthongi, *ae au ei eu œ yi.* ut *præmium, aurum, hei, euge, pœna, Harpyia.*
3. Conſonántes ſunt dúplices: *Mutæ & Semiuocales.*
4. Mutæ ſunt octo: *b c d g k p q t.*
5. Semiuocáles ſunt octo: *f l m n r ſ x z.*
6. Mutæ à Semiuocálibus differunt, quia in prolatióne Mutis Vocális poſtpónitur, Semiuocálibus verò præpónitur.
7. Ex Semiuocálibus quátuor ſunt Liquidæ: *l m n r.*
8. Litera Liquéſcit, cum vim & robur ſuum amittit.
9. Litera *F* ante *L* & *R* póſita fit Muta.
10. Litera *H* in Proſodia nihil valet.

2. *I* & *V*, ſunt Conſonántes in iſtis Syllabis, *Ia ie ii io iu. Va ue ui uo uu*, vt *Iacio ieci, Valentine, Veni Vide Volatus Vulturum.*
3. Duplæ ſunt tres, *X Z* & *I* inter duas vocales póſitum: Dicuntur Duplæ, quia duas valent literas, *X* valet *C S*, *Z* va-
4. let *DS*, *I* valet duo *II*, vt *Rex, Gaza, maior.*

Syllaba eſt literârum comprehénſio, vt *A, ca, de, mi, a.*
Syllaba fit ex vna vel plúribus literis, vt *Via, plebs.*
Syllaba ratióne loci eſt triplex: *Prima, Media, Vltima.*
Syllaba ratióne Quantitatis eſt triplex: *Breuis, Longa, & Communis.*
Syllaba Breuis eſt, quæ vnum Tempus habet; vt *Fuit.*
Syllaba Longa eſt, quæ duo Tempora habet, vt *fons.*
Syllaba Commúnis eſt, quæ nunc brevis, nunc longa eſſe poteſt, vt *Tenebræ, patris, Volucris, &c.* hoc autem tantùm valet in Carmine.

7. Tem-

7. Tempus in Prosodia est spatium, seu mora illa, quâ syllaba pronuntiâtur.
8. Syllabæ Longæ signum est tale - Breuis vero ᴗ
9. QuantitasSyllabarum vndecim modis cognoscitur, *Diphthongo, Positióne, Vocáli ante Vocalem, Compositióne, Incremento, Deriuatióne, Prætérito, Supino, Terminatióne, Figúra, & Authoritáte.*

CAPVT II.

De Diphthóngo & Positióne,

1. Diphthongus Omnis longa est natura, vt *Præsul, aurum, pœna.*
2. Diphthongus Præpositiônis *Præ* in Compósitis ante Vocálem pósita ferè semper corripitur, vix aliquando prodúcitur, vt *Praústus, praácutus, praíre.*

Admónitio. *Diphthongum initio vocis, vel in mediô, vel in fine sequente Vocali à Poetis more Græcorum correptam mirari, non verò imitari púero licebit.*

Ouid: *Longior antiquæ visa Mæotis hyems.*

Virg: *Glauco | et Pano | pæ æ et | i no | o Me li | certæ*

Virg: *Insulæ, Ioni, oin magno quas di ra cæ, læno.*

Imple, runt mon, tes fle, runt Rhodo, peiæ. arces.

1. Vocalis ante duas Consonántes firmas, ambas eiúsdem vocis vel vnam saltem vniús, & alteram alterius pósita est longa, vt *Mārs, cōncōrs, scāmnum.*
2. Vocalis ante duplam eiúsdem vocis pósita est longa, vt *Dux, Gaza, Troia.*
3. Vocalis Natura breuis ante duas Consonantes eiúsdem vocis débiles, .s. priôrem Mutam, & Posteriórem Liquidam; si ambæ ad álteram referántur syllâbam, apud Poëtas est Commûnis, apud Oratores Breuis, vt *Athlas, volucris, palpebra, tenebræ.*
4. In Verbo *Reÿcio, Re* syllaba est Communis.

CA-

CAPVT III.

De Vocáli ante Vocálem.

1. Vocális ante Vocálem in Latinis Vócibus corripitur, vt *Deus, traho, mihi, &c.*

EXCEPTIO.

1. Prodûcit cum Compósitis *Fio* syllabam *Fi*, *R* absente, & præsente córripit, *Fiat, fiebam.*
2. Quintæ Declinatiónis Genitiuus & Datiuus prodùcit *E* ante *I*, vt *Faciei, diei.* Excipe *Rei, spei, fidei*, breuia.
3. Prodûcit pósitam ante se vocálem Vocatiuus Secúndæ Declinatiónis in *I*, à Nominatiuo *Ius* véniens, vt *Cai*, *Pompei, &c.*
4. Interiéctio *Eheu*, priôrem producit.
5. *E* & *O* ante *I* pósita in Possessiuis desinéntibus in *Eius* & *Oius*, diuisum producûntur, vt *Troius, Priameius.*
6. Genitiuus in *Ai* diuisum antiquus, *A* ante *I* prodûcit, vt *Aulai, pictai.*
7. Genitiuus in *Ius*, ante *I Vs* apud Poëtas habet Commúne, apud Oratóres longum, vt *Vnius, totius, ipsius.*
8. In Genitiuo prodùcit *Li* syllabam *Alius.*
9. In Genitiuo córripit *Ri* Syllabam *Alterius.*
10. Váriant *Ohe* & *Io* priórem.
11. Váriant Vocálem ante Vocalem Peregrinæ & Bárbaræ voces, vt *Michael, Gabriel, &c.*

Græca Vocálem ante Vocálem quædam prodúcunt, quædam córripiunt, & quædam váriant.

Prodûcunt ista: *Aer, Lais, Nais, Lycaon, Nicolaus.* E, *Calliopea, Cytheréa, Deiopea, Deiphóbus, Spondeus.* I. *Democratia, Dulia, Elegia, Talia, Priamides, Clio, Orion, Diana, Amphion, Darius.* O, *Tróilus, Zoilus.*

Cortipiunt ista: *Cytherëia, Elegia, Symphonia.*

Váriant ista: *Chorea, platea.*

CAPVT

CAPVT IV.

De Compoſitióne.

In Compoſitis Verſibus

1. Præpoſitiones iſtæ: *A, e, de, di, ſe,* producûntur, vt *Euoco, educo, dedúco, diduco, ſeduco, ſenoco.*

2. Præpoſitiones iſtæ: *Ab, ad, ante, circum, in, ob, per, re, ſub, ſuper,* non impeditæ Poſitiône corripiûntur. *Abeo, adamò, ineo.*

3. Præpoſitio *Pro* Latinis eſt Longa, Græcis verò Breuis, vt *Produco, protraho, Propheta.*

4. Pars prior corrûpta in *A* prodúcitur, vt *Tráduco, trano.*

5. Pars prior corrupta in *E I V* corripitur, vt *Neſas, Archetypus, agricola, cauſidicus, omnipotens, ſacrificus, ducenti, quadrupes, &c.*

6. Pars prior corrupta in *O* apud Græcos eſt Brevis, apud Latinos incerta, & vſu tantùm diſcenda, vt *Argonauta, Theophilus, Oeconomus.*

7. Pars prior & poſterior vtraq; non Monoſyllaba, in primis & medijs ſyllabis eſt tanta quanta fuit extra Compoſitionem, ſiue maneat, ſiue mutetur, Vocalis aut Diphtongus illius partis, vt *Lucifer, falcitenens, inimicus, iniquus, occido.*

8. Pars prior & poſterior vtraque integra ratione vltimæ ſyllabæ ſuæ eſt tanta quanta fuit extra Compoſitionem, vt *Mecum, quare, benedico, hodie.*

Annotátio. *Pars integra illa dicitur, quæ tam in Compoſitione quàm extra Compoſitionem eodem modo finitur, reſpectu vocis, cum qua Componitur:* vt Te cum, me cum, bene dico: *quia etiam extra Compoſitionem dicitur:* Cum te, dico bene. *Corrupta, verò eadem dicitur, quæ aliter in Compoſitione, aliter extra deſinit,* vt Agricola; *extra Compoſitionem ſic finitur* Agrum colens, armiger arma gerens, omnipotens omnia potens, &c.

1. Breuis est syllaba
- 1. *Di*, in *Dirimo* & *disertus*.
- 2. *Pro*, in his vócibus: *Profugio profugium, profugus, profundus, profano, profanus, profestus, pronepos, proneptis, profectus, procello, profiteor, profari.*
- 3. Posterioris partis prima in illis vocibus: *Deiero, peiero, innuba, pronuba, nihilum, semisopitus, causidicus, veridicus, fatidicus, maledicus.*

2. *Idem*, primam syllabam in Masculino producit, in Neutro verò côrripit.

3. In *Meridies, biduum, triduum, tubicen, I* producitur.

4. Longa est syllaba
- 1. *Re*, in *Refert*, Impersonali.
- 2. *Ne*, in *Veneficus* & *venefica*.
- 3. *Bi*, in *Ambitus*, Participio. Breuis verò in Nómine.
- 4. *Bi*, in *Ibidem, vbilibet, vbiq;, vbiuis.*

5. *Lagopus, Minotaurus, Geometra*, O longum habent.

6. Communis est syllaba *Pro*, in *Profundo* & *procurro*. *Tri*, in *Quatriduum*, & *Bi*, in *Vbicunq;*. *Nu*, in voce *Connubium*.

CAPVT V.

De Increménto in Communi.

1. Incrementum idem est, quod augméntum, seu accrétio, seu accéssio vnius vel plurium syllabârum.
2. Incrementum est duplex: *Casuâle, Temporâle*.
3. Incrementum Casuâle est, quod fit in Casu: & conuenit Nómini, Pronómini & Participio, vt *Omnibus, nobis, legentibus*.
4. Incrementum Temporale est, quod fit in Tempore, & soli Verbo conuenit: vt *Ibamus, audiebámini*.

5. Vox tot Incrementa habet, quot syllabis súperat suum Principium: & si ei número syllabarum est æquális; tum nullum habebit Incremêntum.

1. Incre-

1. Incrementi Casuâlis Singularis à Nominatiuo Singulari; Pluralis verò à Nominativo Plurali incipit origo.
2. Temporalis Incrementi principium & norma est Secunda Persona Singularis Indicatiui Præsentis, & Prima Perfecti in suis Deriuatis.
3. Incrementi cuiúslibet locus est prima vel media syllaba. Prima Principij monosyllabi, vt *Dotem Vobis dabo.* Media Principij polysyllabi, vt *Homines ambulabant*, & aliquando monosyllabi, vt *Dotibus dabimus, &c.*
4. Passiua, Communia, & Deponentia à Secunda Persôna Singulari Præsentis Indicativi, Activi; illa à vera, ista a ficta capiunt Incrementa: vt ab *amas* venit *amaris, &c.* sic à ficta *Criminas*, venit *criminaris A* longo.
5. Incrementum Casuâle est duplex: *Singulare* & *Plurale.*
6. Incrementum Singulare est, quo Singularem Nominatiuum superant Casus Plurales, vt *Sermonis lapides.*
7. Incrementum Plurale est, quo Pluralem Nominatiuum superant Casus Plurales: vt *Viarum, quibus, Vobis.*

CAPVT VI.

De Incremento Casuali.

1. Secunda Declinatio Incrementa Singularia corripit, vt *Vîri, satûri, pueri;* præter *Iberi* & *Celtibéri.*

A.

Tertia Declinatio *A* Incrementum in Latinis producit, vt *Pax pācis, audax audācis, &c.*

A Incrementum corripiunt.
1. Masculina in *Al* & *Ar*; & quæuis alia in duas Consonantes exeuntia, vt *Sal salis, Cæsar Cæsaris, trabs trabis.*
2. Ista: *Par, compar, impar, dispar, lar, iubar, hepar, nectar, baccar, mas maris, vas Vadis, anas anatis.*
3. Græca *A* vel *As*, vel *Ax*, in Nominatiuo finita, vt *Poëma Poëmatis, Pallas Palladis, Corax coracis.*

Aiax, Thrax, thorax, Limax, Phaax, A Incrementum producunt.

E.

Tertia Declinatio E Incrementum corripit, vt *Grex grĕgis, seges segĕtis.*

E Incrementum producunt Nomina:
1. Quorum Genitiuus exit in *Elis* & *Enis*, vt *Michael, Ren, Siren, &c.*
2. Græca *Er* vel *Es*, in Nominatiuo finita, vt *Crater, soter, luter, tapes, lebes, &c.*
3. Ista: *Ver, iber, seps, plebs, fex, merces, quies, heres, locuples, Rex, lex, exlex, halex, vervex.*

Aer, æther, hymen, breue habent Increméntum.

I & Y.

Tertia Declinatio *I & Y*, Incremêntum Singulâre corripit, vt *Carmĭnis, nĭuis, Chalybis, &c.*

I vel Y, Incrementum singulare producunt:
1. Adiectiua in *Ix*, & Verbalia in *Trix*, vt *Felix, victrix, genitrix, &c.*
2. Ista omnia: *Lis, Dis, Samnis, Nesis, glis, gryphs, vibex, bombix, cicatrix, coturnix, perdix, radix, cornix, coccix, lodix, phœnix, spadix, ceruix, mastix, Homeromastix.*
3. Græca quorum Genitiuus exit in *Inis* vel *Ynis*, vt *Delphin, Phorcin, Salămin.*

Bebrix, Sandyx, Dauid, variant Increméntum.

O.

Tértia Declinátio O Incremêntum producit; vt *Sol sōlis, sermo sermōnis.*

Græca Genitiuum *Onis* scriptum per:
1. *Omycron* corripiunt: vt *Palæmon, Iason, Teuto, Macedo.*
2. *Omega* producunt, vt *Vasco, Burgundio.*

O Incre-

O Incrementum corripiunt Nomina

1. Latina Substantiua Neutra plurisyllaba, vt *Corpus, nemus, pecus, &c.*
2. Ista omnia: *Bos. compos, impos, arbos, memor, bicorpor, tricorpor, indecor, dedecor, &* *lepus* animal.
3. Græca, cuiuſuis Generis, quorum Genitiuus exit in *Oris*, vt *Rhetor, Nestor, ebur, marmor, &c.*
4. Composita ex *pus, podos*, vt *Tripodos, &c.*
5. *Præcox, Cappadox*; & quorum Thema desinit in *Obs, ops*, vt *Scorbs, Æthiops, Dolops, &c.*

1. Producunt incrementum, *Cyclops, Cercops, hydrops, Conops, Myops, Europs.*
2. Variant, *Ægon*, & *Orion*, sua incrementa.

V.

Tertia Declinatio *V* Incrêmentum corripit, vt *Guttur guttŭris, murmur murmŭris, &c.*

V Incrementum producunt

1. Nomina, quorum Themata per *Vs* finita, *Vtis*, vel *Vris*, vel *Vdis*, habent in Genitiuo, vt *Virtus virtutis, tellus telluris, pallus palludis, &c.*
2. *Frux frugis, lux lucis, pollux pollucis, fur furis, trifur trifuris.*

Pecus, Ligus, intercus, V Incremêntum corripiunt.

De Incremento Casuali Plurali.

Incrementum Plurale desinens in

1. *A E & O* producitur, vt *Deābus, rērum, vōbis, &c.*
2. *I & V* corripitur, vt *Tribus, quĭbus, quercŭbus.*

CAPVT VII.
De Incremento Temporali.

A, E, O.

A, E, & O, Incrementa Verborum producûntur, vt *Amāmus, amēmus, amatōte, &c.*

EXCEPTIONES.

1. *Do, circumdo, pessundo, venundo, satisdo*, syllabam *Da* Incrementum corripiunt. vt *Damus, dabam, dare.*

1. Incrementum *E* ante *Ram, Rim, Ro*, corripitur, vt *Eram, fuerim, ero, legerim.*
2. Incrementum *E* primum ante *R* in Præsenti & Imperfecto omnium Modórum Verba Tertiæ Coniugationis, cuiuius Generis corripiunt; secundum vero producunt, vt *Legerem, legere, legeris, legereris.*
3. Incrementum *E* in Futuro Indicatiui Prima & Secunda Coniugatio *Beris* vel *bere* corripit, vt *Amaberis* vel *amabere, doceberis* vel *docebere, &c.*
4. Incrementum ante *Runt* vel *Re* Perfectum Indicatiui túcius producit, quàm corripit, vt *Dederunt* vel *dedere.*

I & *V.*

I & *V* Verborum Incrementa corripiuntur, vt *Legimus sŭmus, possumus, &c.*

1. Incrementum *I* prodûcit *Sum* & *Volo* cum Compositis, vbique præter Indicatiui Perfectum, vt *Simus, Velimus, nolimus, &c.*
2. Incrementum Primum omnia Verba Quartæ Coniugationis producunt, vt *Audimus, irem, ire, &c.*
3. Incrementum in Prima Plurali Perfecti Indicatiui omnes Coniugationes corripiunt, vt *Amauimus, docuimus, legimus, audiuimus, &c.*

CAPVT VIII.

De Deriuatióne, Prætérito & Supino.

1. Voces Deriuatiuæ Speciei Primitiuârum suârum retinent Quantitatem, vt *Amans, docendus, tenax, legebam, &c.*

EXCE-

EXCEPTIO.

1. *Sedes, latérna, ferális, Régula, tegula, iunior, humánus, fomes, fomentum, mobilis*, ex breuibus ortæ primam syllabam producunt.
2. *Arena, arista, arundo, lucérna, sopor, Vadum, Varicosus, dicax*, ex longis ortæ primam corripiunt.

Annotátio. *Quantitatem Deriuatiuorum descendentium à Præsenti Præterito & Supino, sæpius, alij Modi, quam Deriuatio tibi indicabit.*

1 Præterita & Supina simplicium dissyllaba primam non impeditam producunt, vt *Moui motum, Vidi Visum, &c.*
2. Præterita & Supina simplicium trisyllaba ratione Primæ sunt tanta, quanta est Prima Præsentis, vt *Amaui amatum.*
3. Supina simplicium in *Atum, etum* & *Vtum*, penultimam producunt vt *Amatum, fletum, solutum, &c.*
4. Præterita & Supina simplicium trisyllaba in *iui itum* penultimam producunt, vt *Petiui petitum, audiui auditum, &c.*
5. Supina simplicium trisyllaba in *Itum*, à quouis Præterito præter *Iui* penultimam corripiunt, vt *Genitum, monitum, agnitum, cognitum, &c.*
6. Præterita reduplicata, vtramque priorem, si Positio non impedit corripiunt, vt *Cecini, peperi, tetigi, pupugi, momordi, tetendi, &c.*
7. Primam corripiunt ista Præterita: *Bibi, tuli, dedi, steti, fidi, scidi, genui, posui, potui.*
8. Primam corripiunt ista Supina: *Datum, satum, ratum, itum, quitum, situm, litum, rutum.*
9. In *Cecidi*, à *Cædo* & in *Pepedi* à *Pedo*, penultima est longa.
10. *Citum* à *Cieo* Secundæ Coniugationis corripit Primam, vt *Concitus*. Sed *Citum* à *Cio* Quartæ producit, vt *Excitus.*
11. In *Statum* Primam esse Communem ista probant longa, *Staturus, constaturus*; item ista breuia, *Status, a, um*, & *Status, us* & *prastitus.*

CAPVT IX.
De Terminatione.

Annotátio. *Vltimarum syllabarum Quantitas, tum demum est inuestiganda Terminatione, quum nec Diphtongo, nec Positione poterit cognósci.*

A.

A in fine Dictiònis est longum; vt *ā, ah, vāh, dā, amā, iūxtā, &c.*

A in fine:
1. Corripiunt omnes Nominatiui, Accusatiui & Vocatiui, vt *Via, scamna, aera, ea, ducenta, trecenta, &c.*
2. Prodúcunt Ablatiui Primæ Declinatiónis, vt *Viâ longâ.*
3. Prodúcunt Vocatiui Græcórum Masculinòrum in *As* Primæ & Tértiæ Declinatiónis, vt *ò Ænea, ò Palla.*
4. Corripiunt, *Eia, quia, ita, postea.*
5. Sæpiùs prodúcunt quàm corripiunt, *Contra, vltra, puta, &* Numerália in *Ginta*, vt *Triginta, quadraginta, &c.*

E.

E in fine Dictiônis est breue. vt *Dominĕ, legĕ, dulcĕ, quĕ, vĕ, nĕ, cĕ, tĕ, ptĕ, facĕ.*

E in fine producunt:
1. Omnes Casus Primæ & Quintæ Declinationis in *E* exeuntes, vt *Anchise, ode, acie, re, die,* cum Compositis, *quare, hodie, pridie.*
2. Imperatiui Singulâres Secúndæ Coniugatiònis, vt, *Doce, stude, moue, &c.*
3. Monosyllaba ista; *Me, te, se, de, e, ne,* prohibéndi.
4. *Ferme, fere, valde, cete, tempe, ohe.*
5. Aduérbia ómnia in *e* ab Adiectiuis Secúndæ tantùm Declinatiònis orta, vt *Pulchrè, doctè, optimè.*

Excipe, *Bene, male, mage,* pro *magis*, in fine bréuia.

Vltima est Communis in *Vale, vide, caue,* & in Vocatiuis *Achille,* & *Vlysse,* & in Ablatiuo *fame*; & in Aduerbijs, *inferne, superne.*

I & Y.

I & Y.

I In fine prodúcitur, vt *Veni, illi, &c.* *Y* verò per ypsylon corripitur. *Moly, &c.*

I In fine Vocatiui Græci Tertiæ corripiunt, vt *ô Pari, ô Alexi, &c.*

1. *Mihi, tibi, sibi, & cui*, dissyllabum, in fine sunt communia.
2. *Nisi, quasi, Vbi, ibi*, & istorum compósita, vt *Alibi, sicubi, &c.* in fine sunt Communia.
3. Græca Latinè declinata in Datiuo, vt *Pyladi, Thedi, &c.* in fine sunt communia,

O.

O in fine dictionis est Commune, vt *Ego, homo, amo, legendo, duo, scio, néscio, coniúnctio, vero.*

O in fine producunt
1. Monosyllaba omnia: vt *O, sto, do, pro & ergo.*
2. Datiui & Ablatiui Nóminis, Pronóminis; & Participij Partis, vt *Domino, isto, quo, facto, &c.*
3. Græca per *Omega* scripta, vt *Clio, Echo, &c.*
4. Aduerbia ex Nominibus & Pronominibus nata: vt *Falsò, meritò, illo, eo* cum Compósitis, *adeò, ideo.*

V, B, D, T, M, C, L.

In fine Dictionis.
1. *V* est longum, vt *Manu, cornu, dictu, &c.*
2. *B, D, T,* sequente vocali est breue, ut *ab, ad, fit,*
3. *M* sequente Vocali aut Diphthongo modo eliditur; ántea erat breue, vt *Circum, scamnum, &c.*
4. C est longum, vt *Lac, huc, illuc, hic, &c.*
5. *L* est breue, vt *Fel, semel, ánimal, &c.*

1. Corripiunt, ultimam *Nec, donec,* & peregrina in *Ec*, vt *Melchisedec.*
2. Variant vltimam *Fac,* & *hic* Pronomen.
3. Producunt, vltimam *Sal, sol, nil,* & Hebræa in *El,* vt *Michael, Gabriel, &c.*

N & R.

In fine Dictionis
1. N est longum: vt *Non, Pan, Siren, en, Delphin, Penelopen, &c.*
2. R est breue, vt *Vir, semper, frater, &c.*

Corripiunt N in fine
1. Nómina habentia *Inis* breue: vt *Carmen, lumen, fulmen, &c.*
2. Græca Neutra in *On* Secundæ Latinorum: vt *Pelion.*
3. Accusatiui Græci à Nominatiuis bréuibus orti: vt *Maiam, Itin, Ibin, Menelaon, &c.*
4. Ista *Tamen, attamen, forsan, forsitan, an, viden, in,* cum Compositis, *dein, proin, &c.*

1. Producuntur in fine *Cur, fur, trifur, par, compar, dispar, lar, nar, far, ver, iber.*
2. Producuntur in fine Græca in Genitiuo *Eris* habentia, vt *Crater, aer, &c.*
3. *Cor & Celtiber*, sunt Communia in fine.

AS, ES, OS.

AS, ES, OS, in fine Dictionis est longum: vt *Amas, doces, hos, viros, &c.*

1. *As* in fine corripiunt
1. Nominatiui, quorum Genitiuus exit in *Adis*, vt *Pallas, lampas, &c.*
2. Accusatiui Græci Plurales Tertiæ Declinationis, vt *Heroas, lampadas, &c.*

1. *Es* in fine corripiunt
1. Nómina, quorum est Incrementum breue: vt *Miles, diues, præpes, &c.* ✠ A ✠
2. Græca Neutra Singularia: vt *Cacoethes.*
3. Nominatiui & Vocatiui Græci Plurales: vt *Troes, Arcades, &c.*
4. Præpositio *Penes*, & Verbum *Es*, cum Compositis: vt *Abes, ades, potes, &c.*

A ✠ Excipe ista in fine longa, *Aries, abies, paries, Ceres, pes, sonipes, quadrupes*, & alia Composita.

3. *Os* in fine corripiunt
1. *Compos, impos, os ossis, exos exosis.*
2. Græca omnia per *Omicron* scripta: vt *Chaos, melos, epos, Synodos, Methodos, &c.*

It &

IS, & YS.

Is & *Ys* in fine Dictionis est breue, vt *Lapis lapidis*, *legis*. *Capys*, *Chelys*, &c.

Is in fine producunt:
1. Omnes Casus Plurales, vt *Viris*, *Viris*, *nobis*, &c.
2. Nominatiui Incrementum longum habentes, vt *Lis*, *glis*, *dis*, *Salamis*, &c.
3. Verba ista: *Velis*, *nolis*, *malis*, *sis*, *vis*. Nomen & Verbum & horum duorum Composita, vt *Adsis*, *possis*, *quamuis*, *quiuis*, &c.
4. Personæ Secundæ Singulares Præsentis Indicatiui Quartæ Coniugationis, vt *Is*, *audis*, &c.

VS.

Vs in fine Dictionis est breue, vt *Deus*, *meus*, *legimus*, &c.

1. *Vs* in fine producunt:
1. Monosyllaba, vt *Sus*, *mus*, *thus*, *grus*, &c.
2. Nomina Incrementum longum habentia, vt *Virtus*, *tellus*, &c.
3. Quartæ Declinationis Genitiui Singulares, item Nominatiui, Accusatiui & Vocatiui Plurales; vt *Fructus*, *manus*, &c.
4. Genitiui Græci Tertiæ Declinationis, vt *Didus*, *Clius*, *Echus*, &c.
5. Græca in Genitiuo *Vntis* habentia, vt *Opus*, *Amathus*. Et contracta ex *Oos*, vt *Panthus*, &c.
6. *Tripus*, *Melampus*, &c. per *O mega* ex *Pus*.

2. *IESVS* Sanctissimum Nomen in fine est longum.

De Figura & Auctoritate.

Obseruatio. *Tres sunt Figuræ, quæ inuestigandæ Syllabarum Quantitati conueniunt*: Systole, Diastole, & Synæresis.

1. Systole Figura est, quæ docet Syllabam natura longam corripere, vt *Steteorunt*, *dedeorunt*, *Insulæ Rhodopeia*.
2. Diastolæ Figura est, quæ docet Syllabam natura breuem producere, vt *Italiam*, *terrasque liminaque*.
3. Synæresis contractam Syllabam facit longam, vt *Malo*, *cogo*, *bobus*, &c.
4. Auctoritas est alicuius Classici Authoris Exemplum.

CAPVT

CAPVT X.

De Pedibus.

Pes Metricus est Syllabarum certus numerus & definita collectio. 2. Vna Syllaba Pedem non facit.

Pedes Dissyllabi sunt quatuor.		Spondeus	– –	*Lites.*
		Pyrrhichius	∪ ∪	*Fuge.*
		Trochæus ✠	– ∪	*Viue.*
		Iambus	∪ –	*Deo.*
Pedes Trisyllabi sunt octo:		Molossus	– – –	*Virtutes.*
		Trybrachys	∪ ∪ ∪	*Sequere.*
		Dactylus	– ∪ ∪	*Optima.*
		Anapæstus	∪ ∪ –	*Facias.*
		Bacchius	∪ – –	*Amicos.*
		Antibacchius	– – ∪	*Defende.*
		Creticus ✠	– ∪ –	*Sis bonis.*
		Amphybrachys	∪ – ∪	*Amicus.*
Pedes Quadrisyllabi sunt sedecim.		Dispondeus	– – – –	*Virtus merces.*
		Proceleusmaticus	∪ ∪ ∪ ∪	*Hominibus.*
		Ditrochæus	– ∪ – ∪	*Sis fidelis.*
		Dijambus	∪ – ∪ –	*Modum tene.*
		Choriambus	– ∪ ∪ –	*Maius inest.*
		Antipastus	∪ – – ∪	*Viris robur.*
		Ionicus à Maiore	– – ∪ ∪	*Virtutibus.*
		Ionicus à minore	∪ ∪ – –	*Honor ingens.*
	Pæon,	Primus	– ∪ ∪ ∪	*Viue pius.*
		Secundus	∪ – ∪ ∪	*Deum cole.*
		Tertius	∪ ∪ – ∪	*Fuge crimen,*
		Quartus	∪ ∪ ∪ –	*Fuge malos.*
	Epitritus	Primus	∪ – – –	*Volant horæ.*
		Secundus	– ∪ – –	*Currit ætas.*
		Tertius	– – ∪ –	*Cunctis adest.*
		Quartus	– – – ∪	*Vita finis.*

✠ Chorem.

✠ Amphimacrus.

CAPVT

CAPVT XI.
De Carminum Generibus.

Carmen ſeu Verſus eſt Certôrum Pedum Compoſitio.

1. Carmen ratione Diuerſôrum, varias habet Diuiſiones & Appellationes.
2. Ratione Inuentoris eſt multiplex .ſ. *Adonium, Aſclepiadeum, Glyconicum, Sapphicum, Phaleucium, Pindaricum, &c.*
3. Ratione Materiæ eſt, *Heroicum, Elegiacum, Satyricum, Comicum, Tragicum, Buccolicum, Georgicum, Epitaphium, Epicedium, Epitalamium, Genethliacon, &c.*
4. Ratione Pedis eſt, *Spondaicum, Dactylicum, Anapaſticum, Iambicum, Trochaicum, &c.*
5. Ratione Numeri ſyllabarum, *Pentaſyllabum, Hephtaſyllabum, Hendecaſyllabum, &c.*
6. Ratione Numeri Verſuum eſt, *Diſtichon, Tetraſtichon, Hexaſtichon, Ogdoaſtichon, Decaſtichon.*
7. Ratione Menſuræ dicitur, *Dimetrum, Trimetrum, Tetrametrum, Pentametrum, Hexametrum, &c.*
8. Ratione Depoſitiônis eſt, *Perfectum, Deficiens, Abúndans.*
9. Ratione Compoſitiônis eſt, *Monocolon, Dicolon, Tricolon, Tetracolon.*
10. Ratione Reuerſiônis vocâtur, *Monoſtrophon, Diſtrophon, Tiſtrophon, Tetraſtrophon, Pentaſtrophon.*

Admonitio. *Per iſtas igitur Diuiſiones quodlibet Carmen oportet examinare, quærendo. Hoc Carmen quale eſt ratione Menſuræ? quale eſt ratione Depoſitionis? quale eſt ratione Reuerſionis? &c.*

Genera Carminum ſunt hæc: *Adonium, Glyconicum, Aſclepiadeum, Sapphycum, Phaleucium, Pentametrum, Hexametrum, Iambicum, &c.*

Annotátio. *Genera Carminum ſunt hic illa nomina; quibus, aut ſemper, aut ſæpius, quàm aliis certi Verſus denominantur: quorum nonnulla licet cæteris quoq. Verſibus conueniant Vni tamen appropriántur, & vnum denotare ſolent, Vt eſt Pentametrum; Hoc enim licet conueniat Sapphico, Phaleucio, Elegiaco, &c. quæ omnia ſunt Pentametra, id eſt quinque Menſuras in Scanſione facientia, & in quinque Regionibus Pedes recipientia: tamen ex Vſu loquendi tantum Verſus Elegiacus per Carmen Pentametrum ſignificátur.*

De Ver-

De Versu Adonio.

1. Versus Adonius duas habet Regiones, & Pedes duos: Dactylum & Spondeum, in prima recipit Dactylum, in secunda Spondeum, sic:

1.	2.
- ∪ ∪	- -

Nubibus atris
Condita nullum
Fundere possunt
Sidera lumen, &c.

Hic Versus est omnium aliorum facillimus; & ob id ante alios merito ad scribendum Tyronibus est primo proponendus.

2. Adonius Versus est extrema Carminis Heroici Dipodia, coniungitur verò cum Versu Sapphico, & aliquando per se solus ponitur & Poëma constituit, vt patet, apud Boëtium *Nubibus atris, &c.*

De Versu Sapphico.

1. Versus Sapphicus quinque Regiones habet, Pedes verò tres: Trochæum, Spondeum, & Dactylum; in prima Regione habet Trochæum; in secunda Spondeum; in tertia Dactylum, in quarta & quinta Trochæum, sic:

1.	2.	3.	4.	5.
- ∪	- -	∪ ∪	- ∪	- ∪

Rebus angustis animosus atq;
Fortis appare sapienter idem.
Contrahes vento, nimium secundo,
Turgida vela.

2. Versus Sapphicus cum Adonio coniungitur vt vides; & semper secundam Cæsuram habet.

De Versu Glyconico.

1. Versus Glyconicus tres habet Regiones, Pedes verò duos .s. *Spondeum* & *Dactylum*: in prima Regione récipit *Spondeum*: in secunda & Tertia *Dactylum*, sic:

1.	2.	3.
– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪

Illi mors grauis incubat.
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.

2. Versus Glyconicus váriè componitur. *Primò*, per sé solus pónitur. *Secundo*. vni Asclepiadeo postpónitur. *Tertiò*, tribus Asclepiadeis. *Quarto*, duobus Asclepiadeis & tértio Pherecratio ille quartus adiúngitur. Exemplá in Horat: *Lib.* 1. *Ode* 3. 4. & 6.

De Versu Asclepiadeo.

1. Versus Asclepiadeus quinque habet Regiones, Pedes verò duos, *Spondeum*, & *Dactylum*, & *Cæsuram secundam*, in prima Regione habet *Spondeum*, in secunda *Dactylum*, in tertia *Cæsuram*, in quarta & quinta *Dactylum*, hoc modo:

1.	2.	3.	4.	5.
– –	– ∪ ∪	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪
Mecæ,	*nas áta,*	*uis,*	*edite,*	*Regibus.*
O &,	*præsidi,*	*um &,*	*dulce de,*	*cus meum.*

2. Versus Asclepiadeus compónitur, vel cum álijs Asclepiadeis tantùm, vel cum Glyconico. Alij eum sic metiuntur.

1.	2.	3.	4.
– –	– ∪ ∪ –	– ∪ ∪ –	∪ ∪
Mecæ	*nas atauis*	*edite Re*	*gibus.*

De

De Versu Pentámetro.

1. Versus Pentameter quinque habet Regiones, Pedes verò duos .s. *Spondeum*, & *Dactilum*, in Regione, prima & secunda potest recipere aut *Spondeum* aut *Dactylum*; in tertia *Cæsuram secundam*; in quarta & quinta semper *Dactylum*: & tandem in fine quasi in sexta Regione opus erit manere *Cæsuram* seu *Syllabam longam*, quæ cum tertia Regionis *Cæsura* coniûncta integrum constituit *Spondeum sic*:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
- -	- -	-	-UU	-UU	-
-UU	-UU	-	-UU	-UU	-

Appâret Virtus arguiturq; malis.
Ingenio stimulos subdere fama solet.

2. Versus Pentameter ille maximè probatur, qui dictione trisyllaba, aut vna monosyllaba non finitur.
3. Hoc versu maximè res lugubres describuntur.
4. Sine Heroico ferè nunquam pónitur, & sic quidem vt in vno disticho sensus perficiatur.

De Versu Phaléucio.

1. Versus Phaléucius quinque habet Regiones, Pedes verò tres: *Spondeum*, *Dactilum*, & *Trochæum*, in prima *Spondeum*, in secunda *Dactylum*: in tertia, quarta & quinta *Trochæum*: sic

1.	2.	3.	4.	5.
- -	-UU	-U	-U	-U

Reges & Dominos habere decet,
Qui se non habet, atq; concupiscit,
Quod Reges Dominiq; concupiscunt.

2. Versus Phaléucius per se solus ponitur, vsus eius est in Epigrammatis frequentissimus, dicitur etiam à número Syllabarum Hendecasyllabus: Martiális & Catulus in prima Regione tribuunt ipsi *Iambum* vel *Trochæum*.

De Versu

De Versu Hexámetro.

1. Versus Hexámeter sex habet Regiónes, Pedes verò duos, *Spondeum* & *Dactylum*, in Regione prima, secunda, tertia, & quarta potest recipere, aut *Spondeum*, aut *Dactylum*, in quinta vero tantùm *Dactylum*: & in sexta *Spondeum*, sic:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
– –	– –	– –	– –	– ᴗ ᴗ	– –
– ᴗ ᴗ	– ᴗ ᴗ	– ᴗ ᴗ	– ᴗ ᴗ	– ᴗ ᴗ	– –

Paruis imbutus tentabis grandia tutus.
Stat sua cuiq; dies, breue & irreparabile tempus.

2. Versus Hexámeter in quinta Regióne ad exprimendam rei alicuius, Maiestatem aut grauitatem, aut difficultatem interdum recipit *Spondeum*, a quo dicitur Spondaicus: vt

Cornua Velatárum obuertimus antennárum.

3. Versus Hexámeter dictione dissyllaba, aut trissyllaba, aut duobûs monosyllabis pulchrè finitur, sed alijs non item.
4. Hexámeter Versus sine secunda Cæsura vix inuenitur, & variè cum alijs versibus componitur.

De Vérsibus ab Heróico deriuatis.

Versus Pherecratius *est extrema Heroici tripodia; habet Regiones tres, Pedes duos .s. Spondeum & Dactylum: in prima & tertia semper Spondeum: in secunda Dactylum*, sic:

1.	2.	3.	
– –	– ᴗ ᴗ	– –	*Vt Vix duráre carina.*

Versus Archilochius *est posterior tetrapodia Heroici, habet quatuor Regiones, Pedes duos, Spondeum & Dactylum: in prima & secunda, aut Spondeum, aut Dactylum: in tertia semper Dactylum: in quarta Spondeum.* sic:

1.	2.	3.	4.
– –	– –	– ᴗ ᴗ	– –
– ᴗ ᴗ	– ᴗ ᴗ	– ᴗ ᴗ	– –

Aut Ephesum bimarisúe Corynthi.

Versus Alemanicus *est prima tetrapodia Heroici, habet quatuor Regiones, Pedes duos, .s. Spondeum & Dactylum, in prima, secunda & tertia, aut Dactylum, aut Spondeum, in quarta semper Dactylum, sic :*

1.	2.	3.	4.
– –	◡ –	– –	– ◡ ◡
– ◡ ◡	– ◡ ◡	– ◡ ◡	
Soluitur	*acris hy*	*ems gra*	*ta vice.*

Versus Archilochius *Hephthasyllabus est prima dipodia Heroici siue posterior pars Pentametri Elegiaci, habet Regiones tres. Pedem vnum, .s. Dactylum : idq; in prima & secunda Regione: in tertia vero Cæsuram seu syllabam longam, sic :*

1.	2.	3.
– ◡ ◡	– ◡ ◡	–

vt *Arboribusq; coma.*

De Anacreontio, Pindarico, Alcaico, & Anapæstico Versu.

Versus Anacreontius *tres habet Regiones, & tres Pedes : in prima Dactylum : in secunda Trochæum ; in tertia Spondeum, sic :*

– ◡ ◡ | – ◡ | – – . vt *Lydia dic per omnes.*

Versus Pindaricus *habet quatuor Regiones, Pedes duos : in prima & secunda Dactylum : in tertia & quarta Trochæum, sic :*

– ◡ ◡ | – ◡ ◡ | – ◡ | – ◡ vt *Flumina constiterint acuto.*

Versus Alcaicus *habet quinque Regiones, tres Pedes: in prima vel Iambum, vel Spondeum : in secunda Iambum, in tertia Cæsuram, in quarta & in quinta Dactylum, sic :*

◡ –	◡ –	–	– ◡ ◡	– ◡ ◡
Vides	*vt al*	*ta*	*stet niue*	*candidum.*

Anapesticus Dimeter *habet quatuor Regiones, & tres Pedes, .s. Spondeum, Dactylum, & Anapæstum, idq; indifferenter : Horum vnus aliis duobus manentibus potest abesse, & secundus debet finire dictionem.*

◡ ◡ –	◡ ◡ –	◡ ◡ –	◡ ◡ –
– –	– –	– –	– –
– ◡ ◡	– ◡ ◡	– ◡ ◡	– ◡ ◡
Iam ra	*ra micat*	*sidera*	*prono, &c.*

De Ver-

De Versu Iambico.

1. *Versus Iambicus secundùm Latinos, qui talem Versum per Monopodiam metiuntur est septuplex, .s. Dimeter, Trimeter, Tetrameter, Pentameter, Hexameter, Hephthameter, Octometer. Secundùm Græcos verò quadruplex: Monometer, Dimeter, Trimeter, & Tetrameter, quia illi ipsum per Dipodiam metiuntur.*
2. *Quilibet Versus Iambicus, & Dimeter, & Trimeter, & quiuis alius, duplices habet Regiones, alias Impares .s. 1. 3. 5. 7. alias verò Pares .s. 2. 4. 6. 8. à pari vel impari Numero.*
3. *Versus Hexameter Iambicus est duplex, Rectus & Claudicans.*
4. *Iambicus Hexameter Rectus est is, qui in fine habet Iambum, vt Seneca: Non est ad astra mollis è terris via.*
5. *Versus Hexameter Iambicus Claudicans, seu Scazon, seu Choliambus, seu Hyponacteus est is, qui in quinta Regione semper habet Iambum, & sexta Spondæum, vt Mart:*

   Contra malignos esse si cupis tutus.
   Apollinarem conueni meum Scazon.

6. *Quilibet Versus Iambicus præter Scazonta in fine habet Iambum.*
7. *In omnibus Regionibus præter vltimam loco Iambi potest habere Tribrachyn.*
8. *Versus Iambicus ad temperandam celeritatem Iambi in Regionibus imparibus, præter vltimam, loco Iambi recipere potest, aut Spondæum, aut Dactylum, aut Anapæstum, aut Proceleusmaticum, vt*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
⏑ –		⏑ –	⏑ –	⏑ –	⏑ –	⏑ –	⏑ –
⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑	⏑ –
– –		– –		– –		– –	⏑ –
– ⏑ ⏑		– ⏑ ⏑		– ⏑ ⏑		– ⏑ ⏑	⏑ –
⏑ ⏑ –		⏑ ⏑ –		⏑ ⏑ –		⏑ ⏑ –	⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ ⏑		⏑ ⏑ ⏑ ⏑		⏑ ⏑ ⏑ ⏑		⏑ ⏑ ⏑ ⏑	⏑ –

9. *Versus Iambicus ille est optimus, qui ex solis Iambis constat, proximus est ipsi qui Spondeo: Iambis per mistos habet.*
10. *Iambicus Dimeter in Hymnis, vt* Veni Creator Spiritus, *Trimeter verò & Tetrameter in Comœdijs & Tragœdijs locum habet.*

CAPVT XII.

De sex Accidentibus Carminum, s. De Scansione, Cæsura, Depositione, Compositione, Reversione, & Metaplasmo.

De Scansione.

1. Scansio *est enumeratio Pedum in Versu Positorum: hæc etiam Percussio & Dimensio vocatur. Carmen scandere vel metiri est Pedes Carminis enumerare.*

2. Scansio *est duplex: Simplex & Composita.*

3. Scansio *Simplex est, quæ fit per* ***Monopodiam****, dum s. singuli Pedes seperatim enumerantur. Hac utuntur Latini metiendo Versus Virgilii, Statij, & aliorum: ab hac Versus Elegiacus dicitur Pentameter, & Heroicus Hexameter, valet autem medium Tactum Musicum, ut*

Vna sa | lus vi | ctis nul | lam spe | rare sa | lutem.

4. Scansio ***Composita est****, quæ fit per Dipodiam, s. dum bini Pedes* ***simul coniunctim*** *proferuntur ut patet in Iambico & Trochaicis:* ***ab hac Carmina dicuntur Monometra****, Dimetra, Trimetra, &c. Valet autem integrum Tactum Musicum, ut*

Vna sa, lus vi | ctis nul, lam spe | rare sa, lutem.

5. Scansio *Diuersam etiam, diuersamq; tribuit Versui appellationem: Nam Heroicus [illegible], & Trimeter & Hexameter diuersa ratione; est Hexameter, si per Monopodiam; erit Trimeter, si per Dipodiam ipsum metiamur.*

6. Scansio *ut recte fiat, cognoscendæ sunt istæ quatuor Figuræ Ecthlipsis, Synalœphe, Synæresis, & Diæresis.*

Ecthlipsis.

Ecthlipsis docet m literam cum sua Vocali propter sequentis Vocis Vocalem aut Diphthongum elidere; & fit aliquando in uno Carmine, aliquando etiam in diuersis, ut

1. *Monstr' hor, rend' in, form' in, gens cui,* ***lumen ad emptum.***
2. *Iamq; iter emensi turres* ***ac tecta Latino, rum,***
   Ardua ***cernebant Iuuenes, &c.***

Syná-

Synálœphe.

1. *Synalœphe docet Vocalem & Diphthongum in fine Vocis elidere toties quoties altera vox à Vocali aut Diphthongo incipit, & fit Vel in Vno Versu, Vel in diuersis, Vt*

   Conticu, er omnes in, tenti, qu ora te, nebant.
   Inferi, tur se, ro ex fa, tis nucis, arbutus, horri, da.
   Et steriles platani, &c.

2. *Synalœphe nunquam elidit Voces istas sequentes :* Ah, hei, heu, o, io, proh, vah, *Vt Horat : O & præsidium & dulce decus meum.*

3. *Synalœphe interdum à Poetis negligitur : aliquando enim nec Vocalis, nec Diphthongus in fine eliditur, sequente Vocali aut Diphthongo alterius Vocis: quinimmo interdum sequente Vocali aut Diphthongo non modo non eliditur, sed etiam contra naturam suam corripitur tam Vocalis quàm Diphthongus, Vt Glauco & Panopeæ & Inoo Melicertæ.*

   Credimus an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.
   Nomen & arma locum seruant te amice nequiui.

Diæresis & Synæresis.

Diæresis docet ex Vnica syllaba duas facere, Vt Aulai, Syluæ, enuoluam, dissoluo, suauis, &c.

1. *Synæresis docet duas syllabas in eadem Voce in Vnam syllabam contrahere, seu ex duabus Vnam facere, Vt Nolo pro nonuolo, cogo pro coago, alueo pro alueo, aureo pro aureo, Di pro Dij. Est duplex : Mutabilis & Immutabilis.*
2. *Synæresis immutabilis est, quando syllaba perpetuò contracta manet, tam in Carmine quàm extra Carmen: & Vbiq; eodem modo profertur, Vt Malo, nolo, cogo, bonus, &c.*
3. *Synæresis Mutabilis est, dum in Scansione Carminis syllaba modo contrahitur, modo etiam non : & extra Carmen, Vt non contracta profertur, Vt dehinc, deerat*
4. *Vtraq; Synæresis & Mutabilis & Immutabilis syllabam contractam facit longam.*
5. *Synæresis est frequentissima in his : Cui, huic, Dij, Dijs, ij, ijs, ijdem, ijsdem, dein, deinde, deinceps, dehinc, deest, deerat, deerunt, deesse, semianimis, anteit, anteambulo, antehac, &c.*

De Cæsura.

Cæsura significat primo sectionem vel diuisionem vocis, secundo syllabam vnam post Pedem relictam, tertio syllabam & Pedem vel Pedes eam præcedentes.

Cæsuræ sunt quatuor: Prima, Secunda, Tertia, Quarta. His adhuc duæ adduntur, Trochaica & Buccolica.

1. *Cæsura Prima est, quando post primum: Secunda, quando post secundum: Tertia, quando post tertium: Quarta quando post quartum Pedem vna syllaba finiens dictionem superest, vt*

Prima, *Ille la | tus.*
Secunda, *Ille la, tus niue | um.*
Tertia, *Ille la, tus niue, um mol | li.*
Quarta, *Ille la, tus niue um mol li ful | tus.*

2. *Cæsura Græcè vocatur. Prima, Trithemimeris, id est, Semiternaria: Secunda, Pentemimeris, id est, Semiquinaria: Tertia, Hephthemimeris, id est, Semiseptenaria, Quarta, Enneemimeris, id est, Seminouenaria, tot s. syllabas continens semipedes.*

3. *Cæsura Trochaica, quæ à Pede Trochæo sic dicitur est, quando post duos Pedes superest Trochæus claudens dictionem, & tertium Pedem Dactylum inchoans, vt.*

In fan, dum Re | gina.

4. *Cæsura Buccolica est, quæ & Tetrapodia dicitur, quando post tres Pedes syllaba relicta, cum voce dissyllaba sibi addita Dactylum efficit, vt O pas, si grauiora da, bit Deus.*

5. *Cæsura solet locum præparare Figuræ Diastole: vbi enim est Cæsura aliqua, ibi etiam Diastolen non raro apud Poëtas videbis, vt apud Ouid:*

Nec quæ præterijt,'- hora redire potest.

Cæsuris Carmina maximè exornantur, quod tunc accidit, quando voces per medium diuiduntur, vnde Carmen nullam Cæsuram habens est insuaue & insulsum: quod quidem tunc fit, quando singuli Pedes singulis vocibus constant, vt

Pessimus Carmina scribit vates inscius artis.

De De-

De Depoſitione.

Depoſitio Metrica eſt Terminatio ſeu finis Carminis: ab hac Verſus dicitur Perfectus, Deficiens & Abundans.

1. *Verſus dicitur perfectus ille, cui nulla ſyllaba, & nullus Pes deeſt, aut etiam ſupereſt, Græcè vocatur Acatalecticus: vt*

   Semper honos, nomenq; tuum laudeſq; manebunt.

2. *Verſus Deficiens ille, cui aut Pes, aut ſyllaba deeſt: cui deeſt ſyllaba Græcè Catalecticus; cui vero Pes, Brachycatalecticus* **appellatur: vt**

   Semper honos nomenq; tuum laudeſq; manent.
   Sed ſi tantus amor caſus cognoſcere.

3. *Verſus Redundans eſt, cui ſyllaba vel Pes ſupereſt, Græcè Hypercatalecticus vel Hypermeter Verſus vocatur: vt*

   Et ſpumas miſcent argenti viuaq; ſulphura.

De Compoſitione.

Compoſitio Metrica eſt plurium Verſuum quàm vnius copulatio, ab hac Carmina dicuntur Monocola, Dicola, &c.

1. *Monocola Carmina ſunt, cum vnius & eiuſdem Generis Verſus ſeſe conſequuntur, vt ſunt apud Virgilium.*
2. *Dicola carmina ſunt, cum duo Genera Verſuum miſcentur.*
3. *Tricola Carmina ſunt, cum trium Generum Verſus coniunguntur.*
4. *Tetracola Carmina ſunt, cum quatuor Generum Verſus com*-**ponuntur, & Poëma conſtituunt.**

De Reuerſione.

Reuerſio Metrica eſt reditus ſeu regreſſio ad idem Genus Carminis, quod prius erat poſitum: ab hac Carmina dicuntur Monoſtropha, Diſtropha, &c.

Carmina dicuntur

1. *Monoſtropha illa omnia, quæ ſunt Monocola.*
2. *Diſtropha, cum poſt duos diuerſi Generis Verſus, alij duo ſi*-**miles prioribus eodem ordine ponuntur.**
3. *Triſtropha, cum poſt tertium Verſum, qui eſt Generis diuerſi à primo, alij tres ſimiles tribus prioribus eodem ordi*-**ne ponuntur.**
4. *Tetraſtropha, cùm poſitis quatuor Verſibus quarto Generis diuerſi à primo exiſtente, alij quatuor ſimiles prioribus* **eodem ordine ponuntur.**

De Me.

De Metaplaſmo.

Metaplaſmus eſt modus Vocabulorum gratia Metri, qualitercunq; immutandorum, & fit propter Carminis aut elegantiam, aut neceſſitatem: continetq; ſub ſe Figuras quatuordecim.

Protheſis apponit capiti, quod Aphæreſis auſert.
Syncope de medio tollit, quod Epentheſis addit.
Apocope finem demit, quem dat Paragoge.
Litera in Antitheſi varia eſt; Tmeſis ſecat apte.
M necat Ecthlipſis; perimit Synalœpha vocalem.
Craſis conſtringit; diſtracta Diæreſis effert.
Ectaſis extendit breue, curtat Syſtola longum.

Quando litera vel Syllaba in Dictionis

1. *Principio apponitur, eſt Figura Protheſis, vt Gnatus, pro natus, gnauus, pro nauus, tetul. pro tuli, &c.*
2. *Principio auſertur, eſt Aphæreſis, vt Temno pro contemno, pono pro depono, ruit pro eruit.*
3. *Medio interponitur, eſt Epentheſis, vt Nauita pro nauta, Mauors pro Mars, Induperator pro Imperator, Stanſilaus pro Stanislaus*
4. *Medio ſubtrahitur, eſt Syncope, vt Deûm pro Deorum, periclum pro periculum, noſti pro noviſti, noram pro noueram. Hac Oratores ſæpiſſimè vtuntur.*
5. *Fine additur, eſt Paragoge, vt Dicier pro dici, dominarier pro dominari.*
6. *Fine adimitur, eſt Apocope, vt Tun pro tunc, parce metu pro metui, oti pro otij.*
7. *Aliquo loco vna pro alia ponitur, eſt Anthitheſis, vt Olli pro illi, optumus pro optimus, vpilio pro opilio, volgus pro vulgus. Si autem tranſponitur eſt Metatheſis, vt Tymbre pro Tymber.*

De alijs alibi .ſ. *De Tmeſi pag: 256. De Ecthlipſi pag: 292. De Synalœphe pag: 293. De Synæreſi pag: 293. De Diæreſi pag: 293. De Diaſtole pag: 283. De Syſtole pag: 283.*

FINIS.

